BASMELE ROMÂNILOR

II

O colecție nemuritoare

Dumitru Stăncescu (1866-1899) se numără printre cei mai îndrăgiţi culegători de folclor români. Se naşte la Bucureşti, provenind dintr-o familie de intelectuali (tatăl lucrând o vreme ca secretar la Ateneul Român, iar unchiul său fiind director al Teatrului Naţional). Studiază la colegiul „Sf. Sava", avându-l printre alţii ca profesor pe G. Dem Teodorescu, acesta probabil jucând un rol esenţial în stimularea interesului elevului său pentru folclor.

Stăncescu debutează cu schiţe în *Literatorul*, urmând să publice apoi constant snoave, basme, istorisiri şi traduceri în numeroase periodice (*Revista literară*, *Familia*, *Vatra*, *Revista nouă*, *Adevărul*, *Universul*). În 1895, alături de editorul Carol Müller, înfiinţează cunoscuta colecţie „Biblioteca pentru toţi", pe care o va coordona până în 1899. De altfel, semnează traducerea volumului de debut al colecţiei, *Poveşti alese*, de Hans Christian Andersen.

Printre volumele publicate se numără: *Basme culese din popor* (1885), *Basme culese din gura poporului* (1892), *Snoave sau glume populare* (1892), *Cerbul de aur şi alte basme pentru copii culese din gura poporului* (1893), *Glume şi poveşti* (1895), *Poveşti şi snoave noi pentru popor* (1895). De asemenea, traduce din franceză volume ale unor autori precum Xavier de Montépin, Jules Michelet, André Theuriet, Alexandre Dumas fiul. La numai 33 de ani, moare în Elveţia, la Axenfels, bolnav de ftizie.

DUMITRU STĂNCESCU

BASMELE ROMÂNILOR

volumul II

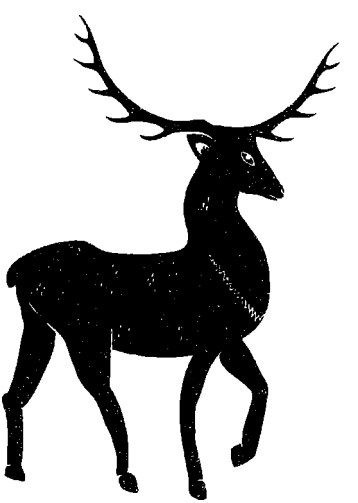

BUCUREŞTI, 2010

Textul volumului este reprodus după Dumitru Stăncescu,
Cerbul de aur, Editura Minerva, Bucureşti, 1985
Copyright © 2010 Curtea Veche Publishing, pentru prezenta ediţie.

JURNALUL NAŢIONAL

Director general	Director executiv	Director marketing
Marius Tucă	Sorin Stoian	Adriana Ioniţă

Piaţa Presei libere nr. 1, Corp D, etaj VIII, Bucureşti,
Sector 1, tel.: 021-318 20 37, fax: 021-318 20 35
E-mail: editura.jurnalul@jurnalul.ro

Curtea veche

CURTEA VECHE PUBLISHING
str. Aurel Vlaicu nr. 35, Bucureşti
tel.: (021)222.57.26, (021)222.47.65;
www.curteaveche.ro; redactie@curteaveche.ro

Editor: Grigore Arsene

Redactor: Răzvan Năstase
Ilustraţii: Adrian Barbu
Tehnoredactor: Crenguţa Rontea

Design copertă:

GRIFFON & SWANS
creative services

www.griffon.ro

BANCA COMERCIALĂ FEROVIARA
www.bfer.ro

Adresa: Str. Popa Tatu nr. 62A, Tronson A,
Sector 1, Bucureşti, România
E-mail: office@bfer.ro
Telefon: 021 303 4000, 0758 050 004

Tipărit la G Canale Bucureşti

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României

STĂNCESCU, DUMITRU
Basmele românilor / Dumitru Stăncescu - Bucureşti :
Curtea Veche Publishing, 2010
10 vol.
ISBN 978-606-588-004-7
Vol. 2 - ISBN 978-606-588-006-1

821.135.1-93-34

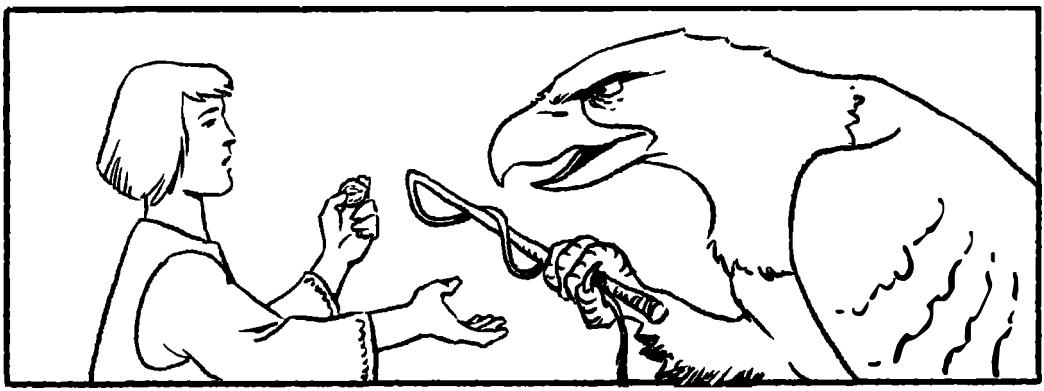

SUR-VULTUR

Odată, pe vremea de demult, când mâncau şoarecii pe pisici şi erau mai înalţi ăi pitici, adică aşa vine vorba, da' eu spui adevărat, s-a întâmplat de a vărsat stăpânul pasărilor din lumea asta cinci kile de mei şi a buciumat din bucium ca să se strângă toţi supuşii lui de pe pământ şi să împartă meiul frăţeşte.

Păsările, cum au auzit buciumul, cum s-au adunat, care de pe unde erau, de au împărţit meiul parte dreaptă, cum le-a fost poruncit stăpânul. Dar după împărţeală – vezi dumneata cum s-a potrivit! – a prisosit un bob. Prisosind ăl bob s-au repezit toţi, unul ca să-l ia el, ălălalt că lui i se cuvine, ş-a ajuns treaba din vorbă-n vorbă de s-a făcut o bătaie aşa de din cale afară, că, cică, care a scăpat, a scăpat mai schilod, mai ciontit, cum a putut, în sfârşit, dar care a murit, apoi a murit de tot.

Din astă bătaie a rămas beteag de aripă şi Sur-Vultur, năzdrăvanul de pe tărâmul ălălalt, care cum s-a simţit că-l doare aripa, a dat dosul târâş-grăpiş, şi el cum a putut, într-o pădure mare cu copaci grooşi-groşi, de nu era în puterea omului să-i fi coprins în braţe, şi înalţi de nu le puteai vedea vârfurile să fi avut cinci perechi de ochi, şi s-a aşezat p-o cracă, cam în marginea ei. Acolo, dacă s-a aşezat, n-a stat mult şi iacă s-a pomenit c-un vânător că întinde puşca să-l împuşce.

— Măi creştine, zise Sur-Vultur cum văzu aşa, lasă puşca jos, nu mă omorî, ci ia-mă de mă du acasă şi mă arăneşte că ţi-oi prinde şi eu bine cândva.

Vânătorul auzindu-l vorbind omeneşte lăsă puşca jos până sfârşi, iar după ce sfârşi iar o întinse spre el.

— Măi creştine, măi, te-nţelege, măi, că nu-ţi vorbesc de rău, lasă puşca-n jos.

Ăla nu vru, ăsta iar îl rugă... în sfârşit, până-n trei ori; la o treia oară se hotărî şi vânătorul să-l cruţe şi-l luă cu dânsul acasă, gândind şi el că cine ştie... o fi ceva dacă vorbeşte el ca oamenii. Şi-l duse acasă. Cum ajunse, îl obloji la aripă cu boz, cu una cu alta, ca să-l vindece mai repede.

După ce-l obloji bine, Sur-Vultur ceru să-i taie o vacă să mănânce, ş-o mâncă toată.

A doua zi, nu, că să-i mai taie una.

— Păi bine, măi Vulture, tu mă laşi sărac, măi!

— Lasă, ce-ţi pasă, răspunse Sur-Vultur, ştiu eu ce fac, dacă-ţi place, dacă nu... eu altfel nu pot să te ajut întru nimic.

— Mai na, dar.

Şi-i dădu să mănânce câte-o vacă în fiecare zi, până nu-i mai rămase niciuna. Ce era să facă? Intrase în horă. În ziua când îi dădu p-a mai de pe urmă, se pomeni cu Sur-Vultur că-i zice să bată o prăjină de nouă stânjeni în mijlocul curţii ca de vro palmă în pământ şi după ce o bătu, Sur-Vultur o luă în sus şi du-te şi du-te şi iar mai du-te... s-a dus până l-a pierdut din ochi omul.

Când l-a pierdut din ochi, a început şi el să fluiere.

— Ia te uită, mă, îmi mâncă vitele şi mă lăsă aşa!... Şi puse mâna să se scarpine-n cap.

În vreme ce se scărpina el în cap de necaz, numai se pomeni că-i vâjie ceva la ureche; când se uită, ce să vază?... Sur-Vultur se năpustise tocmai d-acolo din văzduh, cât putuse, cu pieptu-n prăjina din mijlocul curţii şi cum o izbise cu osul pieptului o vârâse pe toată în pământ!

Apoi se îndreptă spre rumân şi-i zise:

— Îmi încercai puterea; acum pun'te-n spinarea mea şi aidi!

După ce plecară înălţându-se în văzduh, taman când erau p-aproape de vânul turbat, Sur-Vultur numa dădu drumul rumânului din gheare şi după ce-l lăsă de se învârti niţel, îl prinse iar; apoi după ce mai trecu niţel, iar îi dădu şi iar îl prinse până în trei ori, după care-i zise:

— Vezi, aşa frică am păţit şi eu când ai întins puşca spre mine, cum ai simţit şi tu acu când îţi dădui drumul.

Apoi, după ce mai umblară vreme îndelungată, iacă dădură de nişte case, de la soare a fost putând ţine rumânul ochii deschişi, dar la ele nu i-a putut deloc.

Sur-Vultur îi zise:

— Du-te la casele alea că sunt casele soră-mii, şi cere şi tu din pomană, că-mi face mie, gândeşte c-am murit; iar când ţi-o da, tu să zici: „Bogdaproste, să fie pomană cui a făcut-o, da' Sur-Vultur să trăiască unde-o fi." Şi să-i ceri nuca seacă dintre căpătâie.

— Bine, răspunse omul şi plecă.

Dac-ajunse la casa surorii lui Sur-Vultur, şi dacă i-a dat şi lui din pomană, el a răspuns:

— Bogdaproste, da' pomană să fie cui a făcut-o, iar Sur-Vultur să trăiască unde-o fi.

— Ce, or n-a murit? Or trăieşte? întrebă cu bucurie sora; şi de ce n-a mai venit p-acasă... pe un' s-a rătăcit?...

— Vine acasă, răspunse rumânul, da' auzi cică întâi să-i daţi nuca seacă dintre căpătâie, şi după aia vine, că-i trebuie să facă nu-ş' ce cu ea.

— Ba aia-i vorbă! răspunse sora, nu l-am văzut d-atâta vreme, nu l-oi mai vedea nici d-aci înainte, da' nuca seacă n-o dau.

Auzind aşa rumânu' se-ntoarse îndărăt, unde lăsase pe Sur-Vultur, şi-i spuse că iaca şi iaca.

— Sui pe spinarea mea, zise atunci Sur-Vultur, şi hai să mergem la frate-meu.

Şi o porniră.

Dacă ajunseră la frate-său, coborî rumânul jos de pe spinarea vulturului şi se duse şi la el, după ce-l învăţă Sur-Vultur să zică tot vorbele ce zisese când fusese la soră-sa.

Dar şi frate-său răspunse tot în chipul ăla:

— Nu l-am văzut d-atâta vreme, nu l-oi mai vedea nici d-aci înainte, da' nuca seacă nu i-o dau.

Atunci Sur-Vultur, văzând că nici frate-său nu-i dă ce cere, o porni spre casele nevesti-sii.

Alături de casele ei era un puţ. Sur-Vultur zise rumânului:

— Du-te de scârţâie cumpăna puţului niţel şi de te-o întreba cine e, să spui că eşti om bun şi eşti trimis de Sur-Vultur.

Se duse rumânul, scârţâi cumpăna puţului şi numai iacă auzi un glas:

— Cine e acolo la puţ, că am o căţea brâncuşe cu dinţii de oţel, când i-oi da drumul, îl face mici fărâme.

— Om bun e, răspunse rumânul, trimis de Sur-Vultur. Când auzi nevasta lui Sur-Vultur aşa, îndată ieşi afară la poartă şi-l pofti în casă şi-l ospătă, şi-i dădu de băut şi apoi îl întrebă ce veşti îi aduce de la bărbatu-său.

— De veşti, slavă Domnului, sunt bune, e sănătos, voinic; a avut un beteşug la o aripă, da' i-a trecut; acuma m-a trimis pe mine, că, cică, auzi, să-i dai dumneata nuca dintre căpătâie, că-i trebuie, nu-ş' ce să facă cu ea.

Nevasta, cum a auzit ce-i cere, cum a răspuns:

— Să ştiu că nu mai văz cât oi trăi nuca seacă, da' eu i-o dau, că el multe ştie face cu ea.

Şi i-a dat-o.

După ce i-a dat-o, şi-a luat rumânul ziua bună, a mulţumit că l-a ospătat, şi a plecat de i-a dus nuca lui Sur-Vultur.

Cum a văzut Sur-Vultur nuca, îndată i-a zis rumânului să se urce iar pe spinarea lui că-l duce acasă îndărăt.

După ce umblară ei până sfârşiră calea toată, câtă era, au ajuns cu bine în părţile unde sta rumânul. Acolo dacă au ajuns, s-a coborât din spinarea lui Sur-Vultur, şi după ce s-a coborât, dânsul i-a zis:

— Ei, acu' na ţie nuca seacă dintre căpătâie; când ăi avea trebuinţă, despic-o frumos cu vârful custurii, că are să iasă din ea vite multe; vinde din ele, taie, fă ce ştii; iar ce rămâne, bagă-le la loc înapoi, plesnind din ăst bici.

Şi după ce-i dădu Sur-Vultur şi biciul, îşi luă ziua bună de la el, şi se ridică, încet-încet rostogolindu-se în slava cerului, făcându-se mai mic, mai mic, până nu se mai văzu.

După ce se făcu Sur-Vultur nevăzut, rumânul vârî nuca în sân, puse biciul în desagă, că era un bici mic, şi o porni înainte de merse până dădu de o pădure mare, verde şi răcoroasă.

Dac-ajunse la pădurea asta, mai umblă ce mai umblă prin ea, şi găsi un luminiş unde se aşeză la umbra unui frasin, să-i tragă un pui de somn, să-şi mai vie în fire, că era ameţit de drumul ce făcuse prin văzduhuri.

Adormi; dacă adormi nu se mai trezi până înspre seară, când cobora soarele spre asfinţit, iar după ce se deşteptă, nemaiputând răbda până să ajungă acasă, scoase custura şi crăpă nuca seacă.

Ce să vezi, când o despică!... Câte naţii de vite în lumea asta, el le-a fost avut toate; se umpluse luminişul de mişunau, nu mai aveau loc deloc; un ac să fi aruncat şi nu cădea jos; boi cu coarnele aduse, lungi de câte-un cot, vaci mai mărunte cu ugerele pline de abia le puteau purta, oi cu lâna ca mătasea, armăsari de mâncau foc, catâri, măgari, capre, până şi cerbi cu coarnele înrămurite; tot felul de lighioane care va să zică erau acolo.

Se uită el bucuros la ele, le mai scuipă să nu le deoache, ş-apoi se duse la desagă să scoată biciul, să plesnească, ca să le bage la loc. Când colo, ce să vezi? la biciul de unde nu e... că-ncoa, că-ncolo, c-o fi tunsă, c-o fi rasă, biciul nu era şi pace. În somnul lui, cine ştie, o fi trecut vrun boţ şi negăsind nimic la el, că bani n-avea nici frântură, o fi luat biciul să nu zică încailea că nu s-a ales cu nimic.

Ei, acum ce să facă el cu vitele? Să le ia să le mâie de la spate, nici gând să fi avut; cum era el să mâie sumedenia aia mare? Ba se mai şi răspândiseră prin pădure. Se aşeză şi el p-o buturugă şi începu a plânge, blestemând ceasul când adormise.

În vreme ce plângea el, numai iaca se pomeneşte alături cu Tartacot, barbă d-un cot, călare pe jumătate de iepure şchiop, care-i grăi aşa:

— Mă, rumâne, nu mai plânge, eu ştiu ce-ai tu, şi mă prind să-ţi aduc vitele şi să ţi le vâr în nucă, dacă mi-i da nădejdea ta d-acasă...

— Da' ce nădejde mai am eu acasă, vai de capul meu, zise rumânul supărat.

— Ai, ce-ţi pasă, tu făgăduieşte-mi-o, şi eu îţi vâr vitele la loc.

— Apoi dar, dacă e aşa, ţi-o dau, răspunse rumânul.

— Bine, ne-am învoit, urmă a grăi Tartacot, şi scoase dintre firele bărbii un bicişor numai cât degetul ăl mic, şi plesni de trei ori din el. Cum plesni, cum intrară toate vitele în nucă, nuca se închise la loc, şi rumânul se pomeni iar cu vitele înăuntru, iar Tartacot îi dădu şi biciul să se slujească cu el la trebuinţă.

După aia, Tartacot pieri şi, rămâind rumânul singur, o porni înainte spre casă.

Pe drum, se întâlni la un puţ c-un flăcău zdravăn şi frumos, c-o desagă la spinare, şi-l întrebă unde se duce.

— Un' să mă duc, răspunse flăcăul, mă duc unde m-a rânduit tata, la Tartacot ăl de are barbă d-un cot şi umblă călare p-o jumătate de iepure şchiop.

Şi plecă înainte flăcăul.

Taman atunci îşi aduse aminte bietul om că-şi lăsase nevasta borţoasă când plecase, şi că flăcăul ăla era nădejdea de care el nu ştia şi pe care o făgăduise lui Tartacot, când i-a băgat vitele în nucă.

„Care va să zică, eu lipsesc d-acasă de vro şaptesprezece ani, se gândi el, că el ştia că lipsea de mult, dar nu credea că e atât. Măre, cum trecu vremea!“

Şi începu a plânge de necaz; cum să-şi dea el copilul pe mâna năzdrăvanului ăla, fără să se gândească? Mai bine se lipsea de vite; cu aşa voinic de flăcău îşi agonisea el pâinea de toate zilele... Ei, dar ce să mai zici? Ce se făcuse, se făcuse. O luă şi el înainte şi se duse acasă.

Flăcăul, după ce umblă vreme ca la vreun an de zile, ajunse la Tartacot, care îi şi arătă ce avea să facă, şi fiind flăcăul vrednic, în curândă vreme făcu pe năzdrăvan să-l iubească, să-l îngrijească şi să-i dea ce avea mai bun.

Alături de ţinuturile lui Tartacot, erau ţinuturile Dracului, care avea o fată... o drăcoaică şi jumătate, cu nişte ochi de scăpărau scântei, cu gura mică... nu semăna cu tată-său, neam; se vede că era făcută cu vreo pământeancă. Dar acum cu cine era făcută, nu e treaba noastră, atât că flăcăul se amoreză de ea... şi s-amoreză nu glumă că de n-o vedea într-o zi, se prăpădea de tot; fata iar, cum era împresurată tot de pocituri de draci, scălâmbăiaţi şi negri ca tăciunele, fără niciun lipici se amoreză de el şi mai şi ca el de ea, şi văzând că nu e rost să se ia amândoi, căci cum s-ar fi învoit Dracul?, hotărâră să fugă, şi aşa şi făcură...

Într-o noapte, numai o puse flăcăul alături p-un armăsar turbat al lui, pe care i-l dăruise Tartacot, şi p-aci le fu drumul!

Taman spre dimineaţă prinse de veste drăcoaica, muma dracului, de fuga nepoată-sii, şi repede porni pe fiu-său în urma lor.

Când a fost aproape să-i ajungă, fata a simţit şi i-a zis flăcăului:

— Ia te uită îndărăt de vezi ce se zăreşte.

— Vine repede o cioară neagră, răspunse flăcăul, după ce se uită.

— Ăla e spurcatu' de tata, zise fata; eu mă fac bisericuţă, iar tu fă-te călugăraş înaintea bisericuţei.

Se făcură aşa, şi numai iacă şi cioara fuga a trecut pe lângă ei, uitându-se-ncolo, că nu-i e datina dracului să treacă pe lângă biserică şi să se uite la ea. Apoi, după ce

se mai duse ce se mai duse înainte, văzând că nu dă de ei, se întoarse înapoi şi se duse acasă.

Cum trecu pe lângă tineri înapoi, cum se prefăcură şi ei la loc în oameni şi porniră repede înainte.

Când ajunse dracul acasă şi spuse mă-sii că n-a văzut nici urmă de fată ori de flăcău, numai o bisericuţă c-un călugăraş, drăcoaica i-a dat o palmă de i s-au zguduit creierii-n ţeastă, că cică şi la draci tot muierile sunt mai ale dracului, şi-i cârpesc câte o dată de te miri, draci sunt ăia or ce sunt.

— Ăia erau ei, netrebnicule, nici atâta nu te-ai priceput? Fuga-ndărăt după ei, ce mai stai? Să-i ajungi şi să mi-i aduci acilea, să le arăt eu fugă.

Dracul, cum a auzit vorba mă-sii, fuga-ndărăt, până iar s-a apropiat de fugari.

— la te uită înapoi, ce vezi? zise iar fata, flăcăului.

— O coţofană neagră vine de foc.

— Fă-te pieptene şi eu pădure.

Pân' să se facă, dracul şi el acilea; da' de un' să ştie el că pieptenele şi pădurea sunt fugarii după care alerga el? Că el nu se prea pricepea aşa mult la d-alde astea; astea mă-sa le ştia bine.

S-a întors îndărăt iar fără ispravă.

Drăcoaica, dacă l-a văzut aşa nevoiaş, l-a scuipat de necaz; apoi a pus o hanţă pe ea, a încălicat pe piuă, a dat cu pistolu' în fundul piuăi şi o dată a sărit trei hotare, lăsând flăcări în urmă.

Fata, cum simţi că se apropie bunică-sa, a cărei putere şi vicleşug le cunoştea bine, o cam sfecli, dar tot nu se dădu prinsă, se făcu o baltă mare cu maci d-o palmă şi pe flăcău îl prefăcu într-un răţoi.

Când veni drăcoaica a bătrână şi văzu balta, îndată pricepu că aia e fata şi răţoiul e flăcăul, dar era taman în mijlocul bălţii, şi nu-l putea ajunge, că fata îl învăţase pe el dinainte să stea departe de mal şi să nu cumva să deschiză ochii, că i-i ia drăcoaica, ci să-i ţie închişi strâns.

Mătuşa l-a tot momit cu una, cu alta... că să vie să-i dea râme să mănânce... că aia, că ailaltă, răţoiul nu se apropia.

— Răţoiaş, maică, urmă dânsa, văzând că nu e chip să-l înduplece a veni la mal, ai văzut tu drăcoaica adevărată cum e? N-ai văzut; ia te uită-ncoa, că eu sunt curat drăcoaică, fata nu e, ea e curcită.

Flăcăul, prost, ce-i veni?... să vază şi el cum e drăcoaica, că tot auzise mereu, dar de văzut nu văzuse niciodată... Deschise ochii s-o vază, şi cum îi deschise, cum i-i sorbi drăcoaica, şi plecă lăsându-l orb.

După ce plecă bătrâna, fata şi flăcăul se prefăcură oameni iar la loc.

— Ei, vezi, zise fata, nu ţi-am spus să nu deschizi ochii? Acu rămăseşi orb! Da' lasă că tot am nădejde să ţi-i pui la loc. Aşteaptă-mă aici, că eu mă duc să încerc să i-i fur.

Pe bătrână a fost ajuns-o un somn într-o pădure mare, lângă un izvor.

Fata, trecând p-acolo, o văzu şi dacă o văzu, îi desfăcu binişor mâna în care ţinea strâns ochii flăcăului, i-i luă şi puse în locul lor un găinaţ de cioară; apoi se întoarse îndărăt.

Mătuşa, după ce s-a deşteptat, şi-a luat picioarele la spinare şi a plecat spre casă.

Când a ajuns, fiu-său a întrebat-o:

— Ei, ai făcut vro ispravă?

— Cum să nu fac, ce, eu sunt nătângă ca tine? l-am sorbit ochii, ia uite-i...

Când desfăcu mâna să-i arate ochii, ce să vază? Găinaţul de cioară.

— Asta ţi-e pricopseala? întrebă dracul pe mă-sa, care rămăsese cu gura căscată, apoi dar... na!

Şi-i plesni o palmă mătuşii, vere, de-i săriră ochii din loc şi rămase ea oarbă.

Fugarii, de dincolo, văzându-se scăpaţi teferi şi nevătămaţi, se duseră acasă la tata băiatului, unde, după ce se cununară, făcură o spuză de copii şi trăiră cu toţii mulţumiţi până la adânci bătrâneţi, şi cică iar, spun oamenii, că din astă pereche de om pământean cu drăcoaică au ieşit şi buni şi deştepţi, dar şi „oamenii dracului", şi hoţii şi ucigaşii tot din ei au ieşit.

Iar eu încălecai pe o viespe
Ş-o lăsai la d-voastră în iesle,
Să te duci, cocoane, că eşti stăpân,
Să pui să-i dea şi ei niţel fân.

Povestit de Dedu Dinu, ajutat de Ioniţă al lui Radu Cojocaru, amândoi din Chirculeşti, plasa Câlniştea, judeţul Vlaşca.

CERBUL DE AUR

A fost odată, demult, demult rău,
când fugeau şoarecii după pisici,
şi erau mai nevoiaşi ăi voinici,

a fost, cică, un unchiaş ş-o mătuşe. Unchiaşul a fost având de la nevasta dintâi doi copii: un băiat ş-o fată; şi p-ăşti copii mătuşa, muma a vitregă, nu-i putea suferi, îi ţinea nemâncaţi, îi bătea de le învineţea carnea pe ei – bătaie de mumă vitregă, când e vorba; în sfârşit, vai mămuşoara lor ce viaţă duceau bieţii copii, c-avea zgripţoroaica o inimă neagră de-a fost ştiut-o şapte sate primprejur, şi era şi prefăcută.

Într-o zi, ce i se năzări ei, nu, că ea nu mai mănâncă pâine şi sare cu moşul, de n-o prăpădi copiii; să-i ducă în ce pădure o şti şi să-i omoare, or să se piarză de ei, or ce i-o lumina Dumnezeu să facă, numai cu ochii de ei să nu mai dea, că s-a isprăvit.

Se necăji unchiaşul s-o înduplece, o întoarse, o mai suci, c-aşa, că pe dincolo... aş! Baba o ţinea una cu ce apucase de zisese.

N-a putut ieşi cu ea la căpătâi. Deci fiindcă era slab de inimă şi o iubea prea mult – vezi cum îl orbise pe el Dumnezeu la bătrâneţe – s-a hotărât moşul să-i facă pe voie.

Într-o zi, „hai, taică, cu mine la pădure să aducem niscai crăci să avem cu ce momi ăl foc“, zise el copiilor. Copiii taman se jucau prin bătătură. Cum auziră că să meargă la pădure, prinseră bucuroşi şi porniră.

Dar vezi dumneata, când vrea Ăl de Sus cu omul: copiii, cum s-au jucat cu nişte cenuşe, sânul băiatului era plin până-n gură; pe drum a tot curs cenuşe d-a lungul pe toate potecile pe unde au trecut.

Şi când s-a pitit moşul de ei, ca să se piarză, şi s-au pus bieţii copii jos pe o buturugă plângând că se vedeau singuri în desiş, numai a dat fata cu ochii de urma de cenuşe şi tot în fugă s-au dus după ea până acasă.

Ajunseră, dar nu îndrăzniră să intre în bordei, c-o ştiau pe mătuşe rea, şi te mira-te de nu i-o lua la bătăi învinuindu-i că s-au pierdut de tatăl lor.

Se lăsase frig căci era cam pe înnoptate. Se urcară pe din dosul bordeiului – că era bordei făcut în pământ – şi şedeau lipiţi de coşul vetrii.

Unchiaşul şi baba se aşezaseră să mănânce; se auzeau lingurile cum se loveau de bliduri.

După ce sfârşiră de mâncare, mătuşa, a dracului, ca să amărască şi mai mult pe unchiaş, zise:

— Aoleo, unchiaş, uncheşel, unde sunt bieţii copilaşii tăi, să ronţăie şi ei aste uscături?

Copiii, de sus, auzind glasul ei mieros, strigară pe coş:

— Aici suntem, mamă. Şi dădură fuga în bordei.

Baba să crape de necaz şi mai multe nu. După ce adormiră copiii, ia-l pe moş la ocări şi batjocoreşte-l cum era mai rău, că n-a putut nici atâta lucru să facă şi el, nevoiaşul.

A fost silit de a făgăduit că i-o duce a doua zi, şi acum îi duce de nici nu mai vin.

Şi, drept, a doua zi a băgat moşul de seamă, a deschis ochii în patru, şi cum a pierdut pe copii, i-a pierdut de-a binelea, că nu s-au mai ştiut întoarce. Au rămas în bunget.

Au stat ei, bieţii, cât au stat, cu frică, tremurând vargă că urlau şi răgeau fiarele de ţi se făcea părul măciucă pe cap, plângând de să fi muiat inima cuiva, de cremene să fi fost; dar ce să facă? Ei au plâns, ei au tăcut. S-au pornit şi ei, cu inima în dinţi, când i-a răzbit foamea, să caute ceva d-ale mâncării. Ce să găsească? Rădăcini, alt ce?

După foame, iaca şi setea, apa nicăieri... se frigeau bieţii copilaşi, săracii, şi mai ales băiatul, că lui îi era mai sete, fetei nu prea îi era aşa mult.

Taman într-un târziu, dădură de o urmă de vulpe, plină cu apă de ploaie.

Băiatul se repezi cu burta pe pământ să-şi mai ungă ale buze barim niţel. Dar când să le atingă de apă, fata îl opri:

— Nu bea, frăţiorule, zise, că te faci vulpe şi nu mai are cine mă păzi.

Bietul băiat îşi iubea sora mult. Se gândi niţel şi nu bău.

Mai încolo dădu de o urmă de urs, tot cu apă de ploaie.

— Nu bea, frăţiorule, zise fata, că te faci urs şi mă omori.

Nu bău băiatul nici de astă dată, dar se pârpălea de sete să moară.

Tocmai mai spre seară, iacă şi o urmă de cerb.

Zise fata că să nu bea, că se face cerb şi o împunge, ci să mai aştepte c-or da de vrun izvor, dar el nu mai putu răbda şi bău.

Dacă bău, cum bău se făcu cerb, dar aşa frumuseţe de cerb că s-ar fi oprit vântul din adiere, şi ar fi încetat păsările ciripirile şi s-ar fi oprit norii pe cer să se minuneze cu toţii şi cu toatele de aşa nemaipomenit cerb.

Trupul lui, cât era de mare, era numai şi numai de aur, de strălucea să-ţi ia vederile. Soarele rămăsese pe lângă el ca stelele cele mici pe lângă soare, iar coarnele cică i-ar fi fost lungi şi pline de ramuri, şi pe coarne şi pe toată rămurica cică erau semănate pietre nestimate de sclipeau de o minune; iar de la vârful unui corn la ălălalt s-ar fi cumpănit încetişor de colo până colo un leagăn împletit numai în fire de mătase.

S-a uitat cerbul, când s-a pomenit aşa, la soră-sa care rămăsese încremenită, şi din ochii lui ăia mari şi vorbitori au început a se rostogoli lacrimi din belşug. Apoi a îngenunchiat în faţa fetei şi s-a silit s-o facă să priceapă ca să se urce sus în leagănul dintre coarne.

S-a suit fata şi a plecat cerbul prin desiş, şi la ce pas făcea leagănul pornea când înainte, când înapoi lin, şi când i se făcea fetei somn, adormea copilăreşte, legănată încetişor.

Au trăit ei aşa în pădure, multă vreme; făcuse cerbul soră-sii un culcuş într-un copac înalt, şi aşa-l făcuse că nu era cu putinţă omului ori vreunei fiare să-i facă vreun rău.

Într-o zi, he!, târziu încolo, după ce trecură ani la mijloc, de se făcuse fata mare, iacă se întâmplă de trecu un fecior de împărat prin pădure, umblând în vânătoare.

Uitându-se pe sus după păsări, numai dă cu ochii de fată în copac. Cum a văzut-o, cum i-a sfârâit inima, dar ce sfârâit, că nici nu mai ştia pe ce lume e.

Drept, se şi făcuse fata frumoasă de pica; avea nişte ochi mari, mari şi negri, avea un trup subţirel, avea o gură... zână, zână şi pace, ce mai încoa şi încolo; zână ca zâna a mai frumoasă ş-a mai fără cusur, ca zâna zânelor.

Lăsă feciorul de împărat pustiului şi vânătoare şi tot şi se întoarse acasă. De acolea trimise sfetnici la toate peţitoarele din împărăţie cu vorbă că a care i-o aduce la palat pe fata de sta într-un copac în pădurea cutare, se pricopseşte pe vecie, ea şi tot neamul ei.

Una, bâtrână, dibace, se prinse că o aduce ea; se duse în pădure, căută până dădu cu ochii de fată, şi se ascunse în apropiere să vadă cum şi în ce fel merg lucrurile.

Văzu şi se cruci. Văzu cum venea cerbul cu rădăcini de da fetei să mănânce, cum o ajuta să se dea jos şi o însoţea să se plimbe, cum o îngrijea, în sfârşit, şi cum îl săruta ea şi cum pe urmă, când era să plece cerbul, ea se suia în copac spre a nu întâmpina vreo primejdie.

Cugetă baba bine. Peţitorie nu încăpea; cui s-o ceară? Cerbului? Cum era să se înţeleagă cu el? Ce, ştia ea limba cerbilor? Mai nemerit, gândi ea, c-ar fi s-o ademenească cu ceva şi s-o răpească, că altminteri chip nu era.

Se întoarse acasă, ceru împăratului doi cai buni de-i puse la o căruţă, luă în căruţă ce-i trebuia şi porni la pădure. Intră şi lăsă căruţa mai departe în seama unui argat de la curtea împărătească, cu care se înţelesese. Pe urmă, în mână cu nişte pirostrii, cu o căldare şi cu o donicioară cu apă, se duse taman sub copacul unde era fata.

Făcu un focşor şi puse pirostriile pe foc d-a-ndoasele.

Fata de sus vedea. Îi strigă de acolo:

— Nu aşa, babo, nu se pun pirostriile aşa pe foc.

— Dar cum, măiculiţă, întrebă baba uitându-se în sus şi prefăcându-se că se miră că e acolo.

— Întoarce-le aminteri.

— Iacă le întorc.

— Nici aşa.

— Dar cum, fata mamii?

— Cu picioarele pe cărbuni, cum?

Le puse baba.

Când să puie căldarea, o puse cu gura în jos si turnă niţică apă pe fund, de curse pe foc.

— Nu aşa, babo, zise fata iar.

Baba o puse pe o latură.

— Nici aşa; măre, femeie bătrână să nu ştie ea să puie o căldare pe foc!

— Nu ştiu, măiculiţă, nu ştiu, vai de păcatele mele, că uite, am stat şi eu bine, am avut slugi, n-am pus căldare pe pirostrii de când mama m-a născut, dar acum m-a ars focul, măiculiţă, şi iaca sunt nevoită să stau în pădure, că nu mi se mai vede din case şi din acareturi nici cenuşa, şi pe ea a luat-o vântul... Şi începu baba a se văita şi a plânge, că era prefăcută... ca o peţitoare, de!...

Fata de sus, înduioşată, zise:

— Lasă, babo, că mă dau eu jos să ţi-o aşez.

Şi se şi dădu.

Dar cum i-a atins piciorul pământul, cum i-a pus baba un căluş de gură, a strigat pe argat, şi urcând-o în căruţă a dat bice şi a intrat în goana cailor cu ea în curtea palatului împărătesc.

Feciorul de împărat, când a văzut-o, s-a isprăvit!... Doar că nu sărea ca nebunii în sus, de părere de bine.

Făcu logodna chiar seara şi plănuiră şi nunta curând.

În vremea asta răsuna şi urla pădurea de zbieretele cerbului, şi aşa îi era de mare jalea că pierduse pe soră-sa, încât le era milă tuturor vietăţilor pădurii de el:

Be-a, be-a!
Surioara mea,
Be-a!

Tot aşa se tânguia.

Tocmai într-un târziu îi veni în minte să se uite pe jos, şi cum se uită dădu de urmele de paşi care mergeau până unde poposise căruţa, şi de aci se vedeau urmele roţilor, că se-ntâmplase de plouase şi era pământul moale.

Se duse după făgaşul roţilor până la poarta palatului şi acolo a început să zbiere:

Be-a, be-a!
Surioara mea,
Be-a!

Soră-sa, cum l-a auzit, cum a spus feciorului de împărat că e fratele ei, cerbul, şi l-a rugat să-l primească.

Feciorul de împărat l-a primit cu dragă inimă şi a pus de i-a aurit un grajd de o minune de frumos, şi a dat poruncă să-i dea nutreţ ce iarbă era mai bună în împărăţie.

Mergeau lucrurile strună; feciorul de împărat fericit, fata p-aşişderea, că se iubeau, cerbul şi el nu mai putea de bucurie... numai o ţigancă roabă, de fusese ibovnica feciorului de împărat, urzea plan să prăpădească pe biata fată, sora cerbului, de necaz că din pricina ei nici nu se mai uita feciorul de împărat la dânsa.

Într-o zi, cerbul plecase să se plimbe prin pădure, feciorul de împărat nu ştiu cu ce trebi se dusese de acasă.

Hoaţa de roabă nu scăpă prilejul, se duse la sora cerbului şi o întrebă dacă nu merge cu ea la pădure să culeagă flori. Că „taman e o vreme, de mai rar aşa frumuseţe", zise ţiganca.

Ea vru şi plecară. Culeseră ce culeseră şi nevestei feciorului de împărat i se făcu sete; dacă i se făcu sete ceru ţigăncei apă, iar ţiganca, care era pregătită cu de toate, puse pe furiş în cană nişte prafuri şi cum bău sora cebului, cum căzu pe spate, galbenă ca şofranul la faţă.

Pasămite prafurile alea erau cu putere de adormeau, şi ţiganca se gândi că cum era adormită, de-o lăsa-o acolo în pădure, repede vor nimici-o fiarele.

O dezbrăcă pe urmă de hainele ei frumoase, se îmbrăcă cu ele, se boi la obraz cu dres, şi se duse la palat ca şi cum ar fi fost nevasta feciorului de împărat.

Se boise cu aşa meşteşug şi îşi schimbase glasul într-atât de bine, că feciorul de împărat nici bănui ce se întâmplase: putea ţiganca să se bucure mult şi bine de nelegiuirea ce săvârşise.

Dar cerbul simţi îndată. Începu a se tângui şi a zbiera:

Be-a, be-a!
Surioara mea
Be-a.

Şi bătea din picioare şi da să împungă pe ţigancă când o vedea. Ţiganca, nu, că are ceva, e bolnav de boală rea, dacă dă el s-o împungă pe ea, şi sfătui pe feciorul de împărat să-l omoare.

Până să se hotărască el să-l omoare, că nu-i venea, îi era milă de aşa frumuseţe de cerb, cerbul peri, nu se mai văzu vro două zile, iar a treia zi numai se pomeni feciorul de împărat cu el că intră în curte tot într-o fugă şi iar pleacă şi iar se întoarce şi iar se duce mugind şi dând din picioare şi uitându-se cu ochii ca şi cum l-ar fi rugat să meargă cu el unde l-o duce.

Se luă feciorul de împărat după el, însoţit de câţiva slujitori, şi ajunse în pădurea unde sta întinsă biata fată adormită.

Să-i vie nebunie feciorului de împărat când o văzu, să se omoare singur de jale şi mai multe nu... Făcură slujitorii o targă de crăci şi puseră pe fată, apoi o luară spre palat.

Cum ajunseră, cum trimise băiatul la toţi doftorii şi la toţi vracii din împărăţie, să vie să vază dacă nu e chip s-o deştepte.

Veniră toţi cu toţii, şi unul băgă de seamă că nu era moartă, iar după ce văzu aşa, lesne îi fu să o deştepte.

Când se deşteptă, spuse sora cerbului cum şi ce fel se întâmplase, iar feciorul de împărat puse de ucise pe ţigancă cu pietre.

Acum, d-o fi vrunul din d-voastră de n-a ascultat ce-am spus, eu n-am ce-i face, c-al doilea nu mai spui, să mă taie; oi mai spune, când mi-o veni bine, altă poveste şi mai minunată, cu zmei şi cu balauri, da p-asta ba, că de!... popa că e popă, să iertaţi, şi tot nu toacă de două ori pentru o babă surdă.

Povestit de Costache Georgescu, de fel de la Telega.

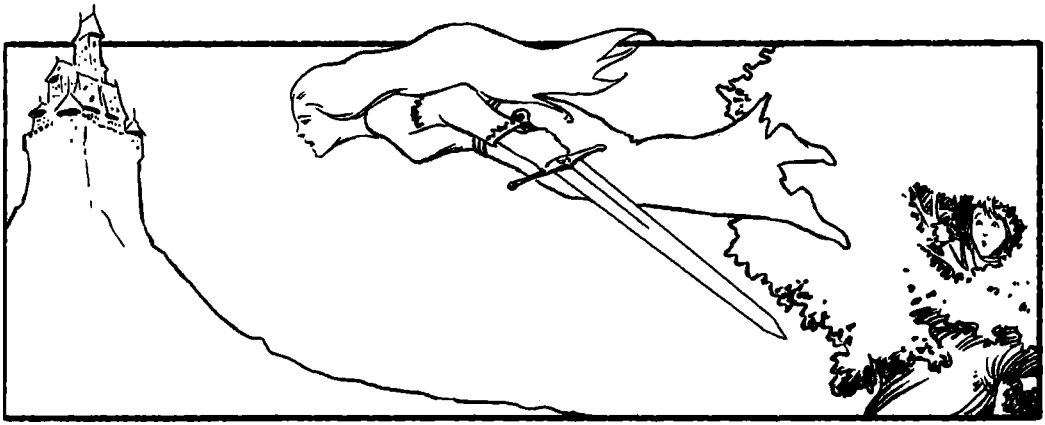

ÎMPĂRĂŢIA ARĂPUŞCHII

A fost odată ca niciodată, şi de vreţi a şti ce-a fost odată şi altă dată n-a mai fost, ascultaţi pân-oi sfârşi, că acu abia începui.

A fost un împărat viteaz peste fire, că unde pornea război, zvânta, de nu rămăsese domnie cât de mică, ori împărăţie cât de mare, pe la hotarele împărăţiei lui, să n-o fi bătut el; şi ăst împărat avea trei feciori, tot unu şi unu de viteji şi de frumoşi. În poveţele lui părinteşti, împăratul îi sfătuia să lupte înainte mereu, după ce-o muri el, că era bătrân şi când-când îşi aştepta ceasul, şi să supuie pe vecini ca să se mărească ţara lor, dar să nu care cumva să intre în împărăţia Arăpuşchii, care se hotărăşte dinspre soare-apune cu a lor, că acolo le rămân oscioarele, căci oricare s-a dus, dus a fost, că-napoi nu s-a mai întors.

Veni vremea de zbură sufletul împăratului în văzduh şi rămaseră feciorii lui împăraţi câte trei, că se iubeau şi n-a vrut niciunul să se despartă. Ei, cum se urcară pe scaunul împărăţiei, nici laie nici bălaie, să intre în împărăţia Arăpuşchii, că ei gândeau că tatăl lor numai îşi făcuse spaimă, fiindcă ei nu vedeau în ţara vecină cu a lor dinspre soare-apune decât câmpii şi iar câmpii, pustii goale; oraşe, ori sate, ori oameni, neam! Şi se învoiră ca să plece ăl mai mare cu oaste nenumărată, şi de i s-o

întâmpla ceva şi nu s-o putea întoarce până într-un an, să plece ăl d-al doilea, şi de nu s-o-ntoarce nici el până într-un an, să se ducă şi ăl de-al treilea.

Cum se învoiră aşa şi făcură. Strânseră oaste mare ca nisipul mării, şi după ce-şi luă ziua-bună de la fraţi, se puse ăl mai mare în fruntea ei şi azi niţel, mâine mai mult, intrară în adâncul împărăţiei căreia îi zicea a Arăpuşchii. Au mers ei aşa, cale lungă să le ajungă şi alt n-au văzut decât pustiu şi cer, iar încolo nimic, nici fântână de se frigeau bieţii soldaţi de sete.

Când într-o zi, pe la nămiezi, iacă un palat de strălucea ca soarele. Cum îl văzu împăratul, îşi orândui oştirea ca să fie gata de luptă şi puse de împresură palatul. Când colo, în el nimic, nici picior de om, numai casa goală, da' o casă, halal să-i fie! Pe jos numai piatră, odăile mari şi luminate cu mii de lumini, că era mai lumină ca ziua; ciorciovelele de la geamuri şi canaturile de la uşi numai de stejar săpat în chip de flori şi de câte alea toate, iar uşa a mare era împodobită numai cu nestemate, de-ţi luau vederile. Unde mai pui o masă mare, aşezată şi încărcată gata, cu fel şi chipuri de mâncări, de-ţi făceau cu ochiul şi te zăpăceau de nu ştiai din care să iei mai înainte... Dar pivniţa? Lungă, nene, să fi umblat trei zile prin ea şi să te fi rătăcit printre buţiile pline de vinuri, d-alea de când cu tata Noe, de să bei un păhăruţ şi să şi începi a da d-a-ncâtelea.

Când văzură ostaşii aşa, fuga la pivniţi, că mâncarea e fudulie, băutura e unde e, şi băură până începură a le ţiui urechile, şi bolborosind câte alea ca nişte năzdrăvani, adormiră bute. Ba adormiră şi căpeteniile şi împăratul, şi dacă adormiră, peste noapte iacă veni în zbor o fată frumoasă, de înlemneai s-o fi văzut, şi când veni, făcu zgomot de se sculară ostaşii, dar ea numai îi ameninţa cu paloşul ce ţinea în mâna dreaptă şi toţi rămaseră înlemniţi în loc; tăie din ei câţiva şi p-ăilalţi îi luă în vârful paloşului şi-i aruncă câte unul, din dosul palatului peste alte hoituri de oameni. După aia, se puse şi spălă duşumelele de sânge, strânse canalele buţilor – că ostaşii de beţi ce erau, le lăsaseră deschise, de se făcuse vinul gârlă prin pivniţă – puse masa iar, mâncă şi ea, şi spre ziuă îşi luă zborul iar palatul rămase ca-nainte.

La curtea împărătească, fraţii lui aşteptară un an, şi la un an, plecă fratele ăl mijlociu cu ce brumă de oaste mai strânsese într-un an, şi ajunse şi el după îndelungă vreme la acelaşi palat, unde i se întâmplă taman ca fratelui ăl mai mare. Şi când se împlini iar un an, plecă şi fratele ăl mai mic, care era şi mai deştept dintre toţi.

Ajunse el cu oastea la palat, şi oastea făcu tot ca alelalte dinaintea ei, dar băiatul, în loc să bea şi să se îmbete, se furişă dintre ai săi şi se urcă într-un pom din faţa palatului, şi cum era pomul stufos, se ascunse de nu-l putea vedea nimeni, iar el vedea tot, şi acolo aşteptă toată ziua până seara.

Seara, auzi un vâjâit şi văzu pe Arăpuşca venind în zbor, o văzu şi cum intră în palat şi cum scoase soldaţii câte unu-unu în vârful paloşului şi se cătrănea bietul băiat de milă, dar ce să facă?

Numai ce se pomeni după aia că-şi ia iar zborul, Arăpuşca, cu paloşul în mână, şi când o văzu, atât îi plăcură nurii şi toată făptura ei, că uită şi de frică şi de tot, se coborî din pom, încălecă pe un cal care i se păru lui din ai ostaşilor, şi se luă în goană după ea. A avut noroc că Arăpuşca nu se putea întoarce înapoi, că de-l vedea, atât îi era.

Şi ţin-te, băiete, aleargă feciorul de împărat, peste dealuri, peste văi, peste câmpii, prin păduri, de se schilodise calul alergând, şi ajunse abia răsuflând în împărăţia sticleţilor de era într-o pădure, p-un vârf de munte; acolo o pierdu din ochi. Ce să facă el? A prins a întreba printre sticleţi, de nu ştiu unde stă.

— Nu ştim, răspunseră sticleţii într-un glas, dar, de vrei să-ţi arătăm calea ce ţine ea, că trece mereu p-aici, dar nu se opreşte niciodată.

Îl duseră bieţii sticleţi până la hotare, pe drumul ce urma ea, şi acolo-l lăsară în voia Domnului. El, dacă se văzu singur, o luă înainte drept şi după o vreme ajunse în împărăţia corbilor, vulturilor şi a cocorilor, şi aceştia făcură tot ca sticleţii, că nici ei nu ştiau unde stă Arăpuşca, fără numai că o văd trecând în zbor pe acolo.

Merse el, şi ieşind din împărăţia lor, intră într-a ciocârlanilor, grangurilor şi cocoşarilor.

Împăraţii ciocârlanilor, grangurilor şi cocoşarilor puseră pristav să strige pe toţi supuşii şi, întrebându-i, niciunul n-a fost în stare să spuie unde e locuinţa Arăpuşchii.

Taman într-un târziu, iacă un ciocârlan şchiop venea şontâc, şontâc.

— Eu ştiu, măriile-voastre, unde e împărăţia Arăpuşchii.

— Ştii tu?

— Cum să nu ştiu, păcatele mele, că d-acolo mi se trage d-am rămas şchiop.

— Cine e Arăpuşca aia?

— E o fată, să trăiţi, a căreia toată putere îi stă într-un paloş; fără el, e femeie ca toate femeile, dar cu el în mână, prăpădeşte lumea de o vrea.

— Nu cumva ştii dumneata ce trebuie să fac ca să ajung în ţinuturile ei? întrebă feciorul de împărat.

— Ba ştiu, dar e greu.

— Să fie cum o fi.

— Izbândă să dea Dumnezeu, dac-aşa, zise ciocârlanul, şi întinzând aripa, îl atinse pe obraz şi-i zise să se dea de trei ori peste cap.

Feciorul de împărat făcu în ăst chip şi se prefăcu într-o muscă ca toate muştele, doar că vorbea şi pricepea tot.

— Acu, zise ciocârlanul, suie pe spinarea mea.

Şi luându-şi ziua bună de la împăraţi, se ridică odată de ajunse pân' la vântul turbat şi d-acolo se coborî în jos.

— Măre, da' iute zbori, zise feciorul de împărat, care abia se ţinea să nu alunece jos.

— Păi altminteri e cale de trei ani pân-acolo, de-i umbla ca oamenii; d-aia te schimbai eu în muscă... Şi mai sări de vro trei ori ş-ajunse la hotar.

Aci dacă ajunse, ciocârlanul zise împăratului să se dea iar peste cap; el se dădu, se făcu om la loc şi-l învăţă să se ducă pe un deal în sus şi va da de casele Arăpuşchii; să intre în ele pe din dos şi va găsi o uşe cu totul şi cu totul de aur; s-o deschiză, căci prin ea va intra în odaia în care doarme ea când se întoarce din călătorii.

Să aştepte acolo pân' se va culca, şi fără să-l simtă, de o putea, să intre să puie mâna pe paloş şi să fugă cu el să-l ascunză şi-n gaură de şarpe, numai să nu-l găsească ea când l-o căta. De-l vei lua, poţi face cu ea ce vei vrea, că în el îi stă puterea întreagă.

Feciorul de împărat nu ştia cum să mulţumească bietului ciocârlan de bunătatea lui, dar ciocârlanul, neplăcându-i plecăciuni multe, îşi luă zborul după ce-i pofti izbândă, şi pieri în văzduh.

Băiatul făcu întocmai după povaţa ciocârlanului şi izbuti a pune mâna pe paloş. După ce-l ascunse bine, se întoarse înapoi şi voi să deştepte pe Arăpuşca, dar neştiind cum s-o scoale mai frumos, începu a o săruta, că, maică Doamne, mult îi mai plăcea; şi-ar fi dat şi viaţa pentru ea!

Arăpuşca se deşteptă şi, văzându-se în braţele lui, se încruntă, şi se ridică să puie mâna pe paloş, dar nevăzându-l la locul lui, a priceput că e în puterea omului de era lângă ea, şi fiindcă îi plăcea şi ei că era frumos, începu a-l săruta şi ea, şi... şi iac-aşa!

L-a momit ea, nu e vorbă, ca să-i spuie unde i-a ascuns paloşul, dar aş!, feciorul de împărat să-i mai spuie... parcă nu-i era bine cum era!

După ce au stat câtăva vreme în sărutări şi în dezmierdări, se cununară. Făcură o cununie... ce mai cununie! Şi ce mai mâncări! Am mâncat şi eu la masă, d-a-n picioarele, că nu eram poftit şi n-aveam scaun.

După cununie, plecară să vie în împărăţia băiatului, şi pe drum, ce să vezi? Case, oameni, oraşe în toată rânduiala. Pasămite, Arăpuşca ura oamenii şi cu puterea paloşului ei îi prăpădise, dar acum fiindcă nu-l mai avea, toate lucrurile îşi veniseră în fire. Ba au înviat şi oştirile fraţilor băiatului cu fraţii lui cu tot.

Şi-ncălecai p-o şea şi sfârşii povestea, că doar n-aţi fi gândind că-i minciună, că eu nu-s de când cu minciunile, ci-s de când cu minunile.

Povestit de Ion Georgescu, din comuna Boţeşti, judeţul Dâmboviţa.

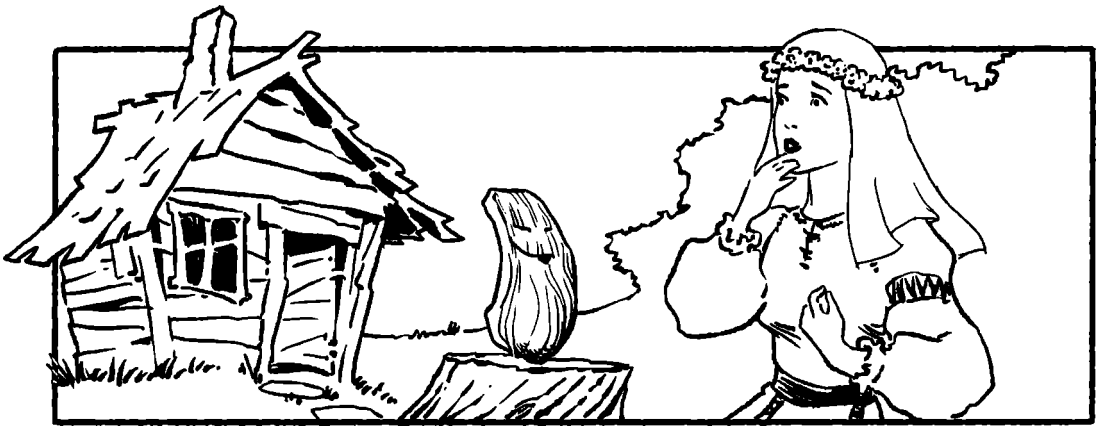

FRATELE BUCĂŢICĂ

A fost odată ş-altă dată n-a mai fost: a fost un dulgher şi un zidar.

Acuma, ei se puseseră tovarăşi: unde făcea zidarul zidăria, făcea şi dulgherul dulgheria, dar văzând că nu prea le merge bine, fiindcă veniseră o grămadă de streini de le luaseră tot lucrul din mână – nu că erau streinii mai buni, dar ce-i faci?, aşa erau oamenii în ţara aia, alergau la strein, că li se părea că face lucru mai bun – se hotărâră să plece amândoi în ţări streine, să-şi încerce norocul.

Se pregătiră ei din tot şi, aducându-şi aminte că nevestele le erau borţoase, se învoiră cu zapis şi jurământ, că dacă dintr-o parte o ieşi fată şi dintr-alta băiat, când le-o veni vremea, să-i însoare p-amândoi.

Şi într-o duminică, după ce-şi făcură cruce şi-şi luară ziua bună de la neveste, care, ştii – ca muierea –, începuseră să plângă, plecară cu Dumnezeu înainte. Nevestele mai plânseră ce mai plânseră şi tăcură, că nu era să plângă cât lumea. Şi după vreo patru luni făcu nevasta dulgherului o fată şi a zidarului o bucăţică de carne, de sta toată ziua la foc într-o mânecă de cojoc.

La dulgher acasă veselie, la zidar necaz; şi cum să nu fie necaz? Era o vreme de când se tot căznea cu el şi când colo se pomeneşte cu o bucată de carne.

Dar bucăţica de carne era năzdrăvană, că vorbea tot şi ştia tot dinainte, şi aşa, într-o zi, când se făcuseră tocmai şaptesprezece ani de când plecaseră zidarul şi dulgherul, spuse mă-sii cum că a doua zi vine tată-său.

Veselie mare pe nevasta zidarului, găteşte prin odaie frumos, pune de face o azimă, cumpără mălai nou, brânză, unt, trage o ciorbă zdravănă de ştir, şi aşteaptă.

Taman pe înserate iacă şi zidarul.

— Noroc, nevastă, ce mai veste? Ce-ai făcut, băiat ori fată? Unde e?

Nevasta oftă.

— Ce, ori a murit?

Tocmai când era să-i răspunză că nu, iacă se auzi un glas de după sobă:

— Uite-mă aici, tată; ce, nu mă vezi?

— Unde, taică? întrebă zidarul, căruia-i mai venise inima la loc, dar care nu-l vedea.

— Ici, în mâneca de cojoc.

Bietul tată-său, când îl văzu se mâhni şi el, dar când mai stătu de vorbă cu el şi-l văzu că e deştept şi ştie tot dinainte, se mai înveseli.

Nu se luminase bine de ziuă, a doua zi după venirea zidarului, şi Bucăţică îl întrebă:

— Ce face dulgherul? Îmi dă pe fii-sa de nevastă?

Tată-său se duse la dulgher.

— Bine-ai venit; ce vânt te-aduce aşa în zori de zi la mine?

— De, nene, băiatul meu, cică... ce faci, auzi, cu fata, că lui i s-a făcut de însurat?

— Măi, fugi, nu ţi-e şi ruşine să mai vorbeşti! Nu-mi spuse mie nevasta ce e băiatul tău? O bucăţică de carne de stă toată ziua la foc într-o mânecă de cojoc, şi să-mi dau eu fata, un bujor, dup-o pocitură ca aia?

— Păi bine, măi dulgherule, n-am făcut zapis, măi, şi jurământ?

— De ce n-ai spus că n-o să fii în stare să faci om ca lumea? Dracu' te-a pus să faci o bucată de carne?

— Măi, că nu l-am făcut eu, măi, nevasta l-a făcut.

— Cu cine l-a făcut? Nu l-a făcut cu tine?... Dar, ce mai vorbesc eu degeaba? Vorbă lungă, sărăcie-n pungă, nu-ţi dau fata, să fie ce o fi.

Se întoarse bietul zidar acasă opărit.

— Ei, tată, ce veste? îl întâmpină Bucăţică, cum intră pe uşe.

— Rea, taică, cică eşti pocit şi nu vrea să ţi-o dea deloc.

— Pocit, ai? E, păi lasă pe mine, i-oi arăta eu pocit... Tu, taică, mâine de dimineaţă să te duci la împărat cu zapisul să i-l arăţi şi să vii să-mi spui ce zice el.

N-avu încotro bietul zidar; a doua zi, până-n ziuă, dădu fuga la palat.

Împăratul se scula devreme, c-avea treabă, că-şi vedea singur de trebile împărăţiei.

Intră zidarul, îi spuse păsul şi împăratul chemă îndată pe dulgher şi-l îndatori să-i dea fata; şi cum mai îndrăzneşte să mai crâcnească, când a făcut zapis şi mai ales jurământ, nu-i e frică de Dumnezeu că lasă cerul să-i cază pe cap?

Silit fiind dulgherul să-şi dea fata după Bucăţică al zidarului, făcură nunta chiar în săptămâna aceea şi duminică seara Bucăţică plecă cu fata dulgherului acasă la el.

Casa lui Bucăţică – nu casa părinţilor lui, că el avea alta – era un bordei urât la înfăţişare şi vechi, băgat în pământ; dar când intră fata dulgherului înăuntru, se cruci: bogăţii nenumărate, frumuseţi de-ţi luau vederile, aurării, pietrării...

Bucăţică o lăsă să se mire, să pipăie lucrurile, şi când o văzu c-a isprăvit, se dete de trei ori peste cap şi se făcu un tânăr frumos de întrecea toate frumuseţile. Nişte păr negru, lucitor şi mătăsos, ochi albaştri precum cerul şi mari, o gură mică, dinţi ca laptele ş-un trup de-i făcu atâta poftă fetei, că-i sări de gât şi-l sărută...

A doua zi de dimineaţă se dădu iar peste cap şi se făcu Bucăţică la loc, jurând-o pe nevastă-sa să nu cumva să spuie cuiva ceva, nici chiar mumă-sii, că el e vrăjit şi mai are o lună şi se face om la loc, dar dacă cumva o spune cuiva, îl pierde.

Aş, muierea să ţie taina!, ţinu cât ţinu, şi ea, vreo patru zile, şi după aia spuse mă-sii.

Seara, Bucăţică veni acasă prăpădit.

— Iii! Muiere, ai spus mă-tii! M-ai pierdut. Na, ia punga asta de bani, de unde-ăi lua, să nu se mai sfârşească, ş-acu pleacă.

Plânse dânsa, plânse de-ar fi muiat şi-o inimă de piatră, dar pe Bucăţică, ba.

Dacă văzu şi văzu, plecă cu inimă amărâtă, blestemând ceasul în care deschisese gura de spusese mă-sii taina, iar bordeiul se dărâmă în urma ei până în temelie.

Pe malul unei gârle, umblau doi cerşetori: un orb ş-un şchiop. Orbul rupea dintr-un codru de pâine uscată, pe care-l ţinea în mână, când nu ştiu cum se împiedică şi-i scăpă pâinea din mână în apă. El, bietul, începu să plângă, că nu mai avea decât aia. Şchiopul, şontâc, şontâc, după ea; apa o ducea, el după ea şi orbul d-a-n boule după el, se ţinea de zdrenţele lui.

Şi alergară, ha-ha-ha, să puie mâna pe ea o bucată de vreme, şi pâinea, udându-se, căzu la fund.

— S-a dus, mă, orbule...

— Ce, mă?

— Pâinea.

— Ce spui, mă?... Unde?

— La fund.

— Din pricina ta, şchiopule, de ce n-ai dat fuga după ea?

— Ie-te, mă, orbul!... Păi cin' te-a pus să-i dai drumul, nu ştiai că eşti orb şi n-o să poţi s-o vezi unde e?

— Ce, mă faci orb, mă, şchiopule, schilodule...

Şi trosc în dreapta, plosc în stânga, căpătă bietul şchiop două scatoalce, de-i scăpărară ochii.

— Aoleu!, că m-a orbit şi pe mine orbul, n-ar mai vedea, şi trosc şi el.

Şi trosc unul, plosc ălălalt, începură să se bată cum trebuie; dar nu trecu preţ ca la un minut de ceas şi şchiopul închise ochii, că-i lucea ceva de-i lua vederile.

Pasămite soarele îşi lăsa razele pe un acoperiş de tinichea: era o casă frumoasă, de speriat.

— Ia ascultă, orbule, să nu ne mai batem, uite un palat; hai într-acolo să vedem, poate-om căpăta şi noi ceva.

Şi şchiopul şontâc, şontâc, iar orbul sprijinindu-se în băţ, ajunseră la palat: o frumuseţe de-ţi lua ochii, dar oameni... neam, nici de prăsilă.

Se suiră ei amândoi sus... nimeni.

— Mare minune! se minuna şchiopul.

Ajunseră într-o odaie unde era o masă mare cu tacâmurile puse, numai bună de adus bucatele. Aci se opriră cerşetorii.

— Iliii! Mă orbule, dac-ai vedea tu ce e aici, te-ai mira.

— Ce spui, mă?

— He, he! Minuni, mă, nu altceva!

— Ei, ce e?

— O masă aşezată gata, numai să dea bucatele.

— Ce folos! zise orbul, dacă nu sunt şi bucate, că mult mi-e foame, mă; bietul coltuc d-adinea...

Nici n-apucă să sfârşească bine şi masa se puse singură.

Ei minune ca asta! Mâncară de se umflară, gândeau c-or plesni, când ce să vezi? Odată auziră un zgomot mare, că se apropia...

— Haiti!, ne-a luat dracu', cine ştie cine-o fi... Ia alea de pe ma...

Până să isprăvească vorba, masa rămase goală de bucate dar tot aşezată, şi cerşetorii se ascunseră sub pat.

Nu trecu mult şi iacă se deschise fereastra şi intrară unsprezece porumbei. Cum intrară, se dădură peste cap şi se făcură unsprezece tineri frumoşi şi chipeşi.

Se spălară pe mâini şi pe obraji şi se aşezară la masă.

— Dar fratele Bucăţică unde e? întrebă unul din ăi tineri, care văzu locul lui Bucăţică gol.

— Că bine zici, zise altul, ce s-o fi făcut Bucăţică?

— Îl cam durea o aripă ş-a rămas să vie în urmă, zise ăl de se afla în capul mesei, care era mai bătrân şi, cum se vedea, mai mare între ei.

Nu trecu mult şi iacă şi Bucăţică sosi şchiopătând.

Dădu bună ziua cu toţi şi după ce se spălă şi el, se puse la masă, dar până să mănânce ăilalţi sfârşiră, se dădură iar peste cap, se făcură porumbei şi plecară la treaba lor, rămânând el singur.

N-apucară să se depărteze bine de ferestre porumbeii, şi lui Bucăţică îi căzu cuţitul şi furculiţa din mână şi rămase gânditor; apoi şopti:

„Dor mi s-a făcut de nevastă!"

După aia se sculă şi el de la masă, mai mult flămând decât sătul, şi plecă şi el după ăilalţi tovarăşi ai lui.

Orbul şi şchiopul, cum îl văzură plecat, fuga la masă, încărcară desagii cu ce mai rămăsese din bucate, ba se mai şi certară pentru o ciosvârtă grasă de miel, ş-apoi plecară. Merseră ei ce merseră şi văzură că rătăciseră calea.

— Mă orbule!

— Ce e, mă, şchiopule?

— Am rătăcit calea, mă.

— Aoleu! Păi ce facem?

— Eu zic una: hai să mergem pe calea d-apucarăm unde-om vedea cu ochii... mai ştii norocul?... Vrei?

— Păi de ce să nu vreau? Eu tot nu văz, unde-oi fi, totuna mi-e, tot întunerec.

Şi urmară drumul ce apucaseră.

Umblară vro două zile, când dădură d-un oraş, şi cum intrară în el, iacă o casă mare şi frumoasă, şi intra înăuntru mulţime de sărăcime. Şchiopul întrebă pe unul ce e acolo.

— Ce, nu ştii?

— Nu.

— Ce spui?

— Ce să spui? Spui că nu ştiu.

— Păi aici sunt băile „Cucoanei miloase"; faci baie şi când pleci îţi dă ş-un rând de haine pe d-asupra.

-- I-auzi, orbule.

— Hai şi noi, mă.

— Vorbă e! Să mergem...

Şi intrară.

Ce să vezi! O frumuseţe de băi de piatră, şi calde şi reci. Făcură baie şi orbul şi şchiopul; după ce ieşiră, veni la ei o femeie, îi frecă pe trup, le tăie unghiile, îi tunse, îi pieptănă, le dădu un rând de haine şi-i luă de-i duse aşa schimbaţi într-o odaie.

Aci sta o cucoană p-un scaun şi un cerşetor spunea o istorie. Cum sfârşi el, cucoana le zise şi lor să spuie ce ştiu, că d-aia îi îmbăiază şi le dă haine, ca să-i spuie câte-o istorie, care ce-o şti.

— Apoi noi, cocoană, de!, de un' să ştim? Noi, nişte bieţi cerşetori, trăim şi noi de azi până mâine, avem vreme să mai ascultăm poveşti, ca să ştim spune?

— Spuneţi aşa... ceva, vro întâmplare.

— Aşa, zise orbul, spune, mă, istoria cu porumbeii.

— Ba spune tu, că şi tu ai fost cu mine.

— De! Spune tu, c-ai văzut; eu, orb, ce ştiu eu ce era p-acolo?

În sfârşit, se hotărî şchiopul şi povesti tot cum s-a întâmplat: cum au ajuns acolo, cum au mâncat, cum au văzut porumbeii şi cum unul de-i zicea Bucăţică şoptise: „Dor mi s-a făcut de nevastă!"

Cum auzi aşa, cucoana miloasă se sculă de jos, de unde şedea, şi veni la dânşii.

— Duceţi-mă acolo.

Că hâr... că mâr...

— Duceţi-mă îndată... Vă dau bani să fiţi bogaţi, cât ăţi trăi.

Pasămite cucoana miloasă era fata dulgherului, nevasta lui Bucăţică, care din punga nesfârşită făcuse băile şi dădea de milă cu îndatorire, să spuie tot săracul câte-o istorie, că doar de va afla de la vrunul ceva de bărbatul său, şi iacă avusese noroc.

O duseră cerşetorii acolo, se ascunseră cu dânsa, şi când rămase Bucăţică în urmă şi zise oftând: „Dor mi s-a făcut de nevastă!“, fata dulgherului, hop!, iese de după uşă şi-i sare de gât.

Ce bucurie p-amândoi, că rămaseră îmbrăţişaţi vrun sfert de ceas, de se plictisise şi orbul auzind că nu vorbeşte nimeni şi că nu se aude nimic, şi întrebă pe şchiop încet:

— Da' ce face, mă?

— Iacă, se sărută, ce să facă!

— De, mă, ce te răsteşti aşa, or unde nu ţi-a luat Dumnezeu ochii şi ţie, ca mie?

— E-te uită orbu', nene! Mă, da al dracului ai fost, adevărat că omu-nsemnat e-al dracului.

— De!, că tu nu eşti însemnat, şchiopule!

Şchiopul, supărat că-şi dăduse în petec, hart!... o palmă orbului.

— Aoleu, că...

Dar auzind un ţuţuit ca precum s-ar săruta cineva, conteniră bătaia şi ascultară: pasămite Bucăţică cu nevastă-sa se sărutau, şi cuvintele de dragoste ce-şi spuneau erau atât de frumoase şi de duioase, încât orbul, oftând, trase pe şchiop de mânecă zicându-i:

— Te uită, mă, ce e şi dragostea la rumân!

Seara, când veniră porumbeii acasă, găsiră pe Bucăţică de gât cu nevastă-sa.

— D-aia era el trist, îşi adusese aminte de nevastă-sa! zise unul din ei.

Masa se aşeză, se puseră cu toţii împrejurul ei, şi cu nevasta lui Bucăţică, ba poftiră şi p-ăi doi cerşetori, norocul lor, ca să nu fie treisprezece la masă. După ce mâncară pentru a din urmă oară cu toţii, îşi luă Bucăţică ziua bună plângând de la bunii săi tovarăşi, şi plecă.

D-aci-ncolo rămase împăcat cu nevastă-sa, care se jurase să nu mai destăinuiască niciodată în viaţa ei nimic, iar orbul şi şchiopul, având parale din belşug, nu se mai certară nicidecum şi trăiră... până când muriră.

Auzit de la mama.

ZORILĂ MIREANU

A fost odată ca niciodată,
când se băteau urşii-n coade
pân' se betegeau la noade,
când trăia lupu' pân sat
şi peştii pe uscat.

A fost o femeie căreia-i murise bărbatul, lăsând-o însărcinată.

Într-o seară, sosind vremea să nască, se pomeni că făcu un băiat, care, cum deschise ochii pe lume, sări jos din pat şi ceru armele tată-său, că îi e degrabă să plece.

Mă-sa că: „Stai cu maica, băieţaş; cum o să umbli tu cu armele; c-o să ţi se întâmple cine ştie ce..."

Băiatul o ţinea una că să i le dea şi mai multe nu. Dacă văzu mă-sa că n-o scoate la capăt, îi spuse să se ducă în podul casii şi să-şi aleagă, că acolo sunt mai multe.

Se duse băiatul, îşi alese care i se părură lui, şi după ce se dete jos de-şi luă ziua bună de la mă-sa, plecă lăsând-o plângând.

Taman după ce plecă, se gândi dânsa că nici nu l-a botezat, şi hotărî sa-i zică *De-cu-seară*, căci seara se născuse.

Pe la miezul nopţii, ce să vezi? O apucară pe biata femeie iar durerile naşterei, şi după mult chin şi vai, iacă mai născu un băiat care făcu tot ca ăl dintâi: ceru armele tată-său. Îşi alese din podul casii care-i plăcură, şi plecă. Ăstuia îi puse mă-sa numele *Miez-de-noapte*.

Şi taman despre ziuă, când se luptau zorile cu întunericul nopţii să-l gonească la pustia încolo, mai făcu încă unul căruia îi zise *Zorilă*, şi care plecă tot ca ăilalţi fraţi ai lui, doar că-şi alese armele ale mai ruginite din câte găsi în podul caselor, iar nu ca fraţii lui, care-şi aleseseră pe care le găsiseră mai curate şi mai strălucitoare.

Acu, vezi dumneata minune... ăştia trei feciori ai femeii veneau acasă în toate nopţile, care pe când se născuse. De-cu-seară venea de când se însera; Miez-de-noapte venea pe la miezul nopţii, când cântau cocoşii, iar Zorilă, când se crăpa de ziuă, şi fiecare aducea vânat de umplea curtea mumei lor, ş-apoi plecau iar, după ce-i dădeau câte o bună ziua, căci ei, vezi dumneata, ăst meşteşug îl aveau: să vâneze.

Se întâmplă că pe vremea când veneau feciorii femeii în toate nopţile, fără greş, de aduceau vânat acasă, trei zmei răpiră ale trei fete ale împăratului ţinutului unde le era locul părintesc, şi uite cum, cică împăratul ălui ţinut avea trei fete frumoase ca nişte luceferi; şi, căci, ale trei fete coseau de nouă ani la o floare p-o basma fără să fi ieşit vreodată din casă, că nu le lăsa tată-său din pricină că ştia că zmeii le puseseră gând rău. Dar într-o zi, fiind poftit împăratul la o nuntă a altui împărat şi, vezi bine, ducându-se, că şi împăraţii se cinstesc unii pe alţii ca tot rumânu, le-a lăsat pe fete în paza unei babe care le păzea de când erau mici, şi i-a dat babei poruncă straşnică, să nu cumva să le lase p-afară, că i s-a împlinit cu viaţa.

Dar fetele, cum au văzut că a plecat împăratul, au început a se ruga de babă să le lase numai niţel, doar să vadă şi ele cum e câmpul înverzit şi înflorit, căci cum stăteau ele, odaia le da într-o curte dosnică a palatului, de nu vedeau nici verdeaţă nici nimic, numai soldaţii de erau de caraulă[*].

Baba la început nu vru, că o înfricoşase împăratul; dar când auzi că-i dau fetele trei sahane cu galbeni, de le-o lăsa numai până în prag, îşi călcă pe inimă, uită şi poruncile ale straşnice şi groaza morţii şi le lăsă; apoi se duse să-şi vază de treabă.

[*] caraulă – pază, gardă, strajă

Fetele nu mai putură de drag când văzură frumuseţea firei, căci cum venea, în faţa palatului era un munte plin de verdeaţă, şi taman din vârful lui cădea o apă care venea spumând şi colcotind printre pietre până aproape de casă; şi, vezi dumneata, cum venea de bătea soarele în ea, o făcea de păreau a fi valurile ei valuri de aur şi de pietre nestemate; iar prin pomi cântau păsărelele fel de neam de viersuri minunate ce mângâiau auzul. Şi tot punând un picior înaintea ăluilalt, spre a vedea mai d-aproape toate, o dată se pomeniră fetele că se umple cerul cu nişte nori groşi şi negri, de se întunecă taman ca noaptea, şi apoi numai iacă zmeii, călări pe cai cu aripi, pun mâna, care pe care-i plăcea, şi pornesc cu ele, neluând seamă la ţipetele şi la vaietele lor.

Baba, dincoa, cum văzu aşa, o sfecli de tot. Dar ea tot şireată; ce s-a gândit ca să scape de urgia împăratului? S-a legat cum a putut şi ea mai bine cu mâinile la spate de un stâlp, şi când a venit împăratul, a început a plânge ş-a se tângui că au venit zmeii ş-au dat năvală în palat, şi după ce au bătut-o pe ea cum e mai rău şi au legat-o de stâlpul ăla, apoi au răpit fetele şi s-au tot dus cu ele.

Împăratul, bietul, ce să facă? Cum să-şi ia el fetele? Le iubea peste poate, ca un tată bun ce le era. A pus d-a chemat pe toţi flăcăii din împărăţie şi le-a făgăduit fel şi chip de bogăţii, numai şi numai să-i aducă copilele îndărăt. Dar niciunul nu se prinse, că niciunul nu se simţea vrednic să se lupte cu zmeii, şi nici ştia vreunul încotro le era coprinsul. Numai un om bătrân spuse împăratului că sunt trei fraţi vânători, feciori ai unei văduve, cari numai ăia tustrei i-ar putea fi de folos, de ar fi să fie; dar ei măcar că sunt fraţi buni, nici nu se cunosc, căci nu se pot găsi toţi o dată la un loc.

Împăratul, cum auzi aşa, trimise să-i aducă pe mumă şi-i porunci să-şi adune feciorii la un loc, şi să-i pornească să caute şi să aducă fetele.

Mătuşa ceru să-i dea:

Un colţ de prescură uscată
Ş-o basma uitată,

făgăduind că cu aste două lucruri îi va putea uni pe toţi, şi apoi plecă acasă.

Seara, când veni De-cu-seară, îi spuse să aştepte niţel că nu i-a putut face azimă şi-i dădu din prescură să-şi mai prinză niţel inima, până i s-o coace azima şi să se şteargă la gură cu basmaua.

Băiatul făcu cum îi zise mă-sa: gustă din prescură, se şterse la gură cu basmaua, şi cum se şterse, cum uită că are să se ducă, şi se lungi în pat şi adormi.

Pe la miezul-nopţii, iacă şi Miez-de-noapte. Cum îşi aruncă ochii în pat şi văzu om dormind, cum întrebă cine e.

— Un drumeţ, măiculiţă, mi-a cerut sălaş, şi nu mi-a venit să-l gonesc ca ăilalţi oameni de primprejur, ci i-am dat din vânatul tău, că mulţi săraci se arănesc de pe urma ta, zise mă-sa.

— Bine-ai făcut, mamă... Da ia dă-mi ceva să mănânc, că mi-e degrabă să mă duc.

— Numai niţel aşteaptă, măiculiţă, că nu e azima gata; pân' s-o coace, mai prinde-ţi inima cu ăst colţişor de prescură şi te şterge la gură cu basmaua asta.

Flăcăul, cum făcu ce-i zice mă-sa, cum se întinse în pat alături de frate-său şi începu a sforăi.

Şi când se revărsau zorile, numai intră pe uşă şi Zorilă, cu care se întâmplă tot precum cu ăilalţi fraţi.

Cum îi văzu muma lor adormiţi bumben, îi coprinse pe câteşitrei într-o pânză şi o cusu bine, să nu se rupă lesne.

Când se deşteptară ei, şi se pomeniră toţi legaţi la un loc în pânză, o rupseră şi săriră care de care să se taie, că fiecare dintre ei nu ştia cine e ălălalt. Atunci muma lor se puse între ei şi le spuse:

— Feţii mei, nu vă tăiaţi, ci vă sărutaţi, că voi sunteţi fraţi buni, copii ai mei şi-ai lui bietu Mirea, bărbatu-meu, care a răposat până nu v-aţi născut voi; şi eu am cătat de v-am strâns la un loc pe câteşitrei, ca să vă cunoaşteţi, spre a nu vă omorî cumva, de vă veţi întâlni prin pădure când umblaţi în vânătoare.

Fraţii, când auziră aşa, se bucurară mult, se sărutară frăţeşte şi începură a se mai întreba de una de alta până se pomeniră cu nişte slujitori ai împăratului că-i pofteşte pe câteşitrei la palat.

Plecară ei şi cum ajunseră îi chemă împăratul în palat şi le spuse ce cere de la ei, făgăduindu-le tot felul de bunătăţi, şi împărăţia s-o împartă între ei, şi pe fete să li le dea de neveste, de le-o putea găsi şi aduce.

De-cu-seară şi Miez-de-noapte răspunseră că nu se pricep ei la astfel de lucru, nici ştiu unde e coprinsul zmeilor, şi nici nu s-ar prinde să se măsoare cu ei, că nu se simt în putere. Numai Zorilă spuse că a văzut la gaura vântului de pe tărâmul ălălalt urmă de papuc de împărătească.

— Se vede că p-acolo s-or fi coborât zmeii cu fetele în ţara lor... Noi, măria-ta, urmă Zorilă, ne prindem să-ncercăm a ţi le-aduce, dar să ne laşi să jupuim trei ani la tei, ca să facem un vârzov* cu care să ne coborâm pe tărâmul ălălalt.

Împăratul, vezi bine, le dădu voie numaidecât; şi ei, după ce jupuiră la tei trei ani, şi făcură vârzovul cum cerea trebuinţa, se duseră la gura vântului unde văzuse Zorilă urma de papuc.

Acolo dacă ajunseră, hotărâră să se coboare întâi De-cu-seară, că el era mai mare. Se legă el bine de mijloc, îşi făcu cruce, zise un „Doamne ajută" şi se lăsă pe gaură, spunând fraţilor săi că, d-o mişca funia, să-l tragă sus.

Dar n-apucă să se ducă în jos de zece stânjeni şi o dată mişcă funia să-l scoată afară, că era o beznă de întunecime p-acolo de s-a fost înfricoşat.

Miez-de-noapte, văzând că frate-său ăl mai mare n-a făcut nicio ispravă, se legă de brâu să se lase el; dar tot aşa, spuse fraţilor să-l tragă înapoi d-o mişca vârzovul.

Se coborî el ceva mai mult ca frate-său, dar şi el hâţână de trei ori să-l tragă afară că ce-a văzut acolo s-a înspăimântat; cică erau

Şerpii ca butiile
Şi broaştele ca ploşcile,

şi alte felurimi de feluri de lighioane şi spurcăciuni de numa să le fi văzut şi să ţi se fi făcut părul măciucă pe cap şi inima numai cât puricele.

Zorilă, când văzu că nici frate-său ăl mijlociu nu e mai viteaz, se legă el cu vârzovul, şi după ce-şi luă ziua bună de la fraţi, le zise:

— Măi neică, pe mine din ce-oi hâţâna, din aia să-mi daţi drumul mai afund.

Şi se lăsă pe gaură şi se duse cât ţinu vârzovul; şi vârzovul a ţinut taman până unde a pus piciorul pe pământ sănătos.

Acolo era numai pustiu, nu era nici casă, nici om, nici pasăre, şi nici iarbă, numai pământ şi iar pământ.

Pe bietul Zorilă îl coprinse frica, că de!, om era, nu era altă lighioană; dar nu-l ţinu mult, ci scoase un bici, de găsise la un loc cu armele tată-său, şi plesni de trei ori.

* vârzov – funie

Cum plesni, numai se pomeni cu

Cal înşeuat,
Înfrânat,
Cum e bun de-ncălecat.

S-aruncă pe dânsul şi o porni spre a căta casele zmeilor, ăi de furaseră pe fetele împăratului.

Merse el, merse o zi ş-o noapte într-una, fără odihnă, şi taman a doua zi dimineaţa dădu de casele zmeului ălui mare, nişte case mari şi frumoase.

Cum le văzu, intră călare în grădină şi începu a-şi încura calul printre flori.

Nevasta zmeului, fata împăratului a mai mare va să zică, când l-a văzut alergând prin grădină şi stricând florile, a deschis fereastra şi i-a strigat:

— Măi, fecior de lele ce mi-ai fost, ce-ţi strică ţie florile de le prăpădeşti, şi nu vii mai bine la mine să stăm de vorbă?

— Taci, să nu zici vro vorbă rea, îi răspunse Zorilă, că ţi-oi fi şi eu vrun ram.

— Ei, păi poftim în casă dacă e aşa, i-a zis dânsa.

Şi-a intrat Zorilă în casă şi l-a ospătat femeia, şi i-a dat de-a băut, ş-apoi l-a întrebat cum şi ce fel.

— Iaca, am venit să te scap pe dumneata din mâna spurcatului de zmeu şi să te duc îndărăt la împărat.

— Greu ţi-o fi, zise oftând fata împăratului, că e zmeul puternic şi nu-i vei putea da de cap.

— Acu oi încerca şi eu; de-oi putea, bine, de nu, m-o omorî şi pace.

În vreme ce vorbeau ei, numai iacă se auzi un vuiet mare.

Zorilă întrebă ce e aia şi fata îi răspunse că e buzduganul zmeului.

Venea de peste nouă moşii, şi a fost picând în poartă, apoi în masă, şi apoi a sărit de s-a prins în cui.

Zorilă, cum l-a văzut astâmpărat în cui, a pus mâna pe el şi, învârtindu-l de trei ori pe deasupra capului, numai l-a azvârlit înapoi; iar buzduganul s-a dus vâjâind ş-a căzut dinaintea calului zmeului, taman când vrea să treacă podul de aramă. Calul cum l-a văzut, cum a început a sforăi ş-a se da înapoi.

Zmeul dă-i limbă, dă-i cu picioarele în burtă... calul n-o pornea din loc, deloc.

Hi, cal de leu,
De paraleu,
De bun viteaz al meu;
Ce stai
Şi răsai
Şi-ndărăt te dai?

îl întrebă zmeul.

— Cum să nu mă dau, dacă numai de Zorilă Mireanu mi-e cam frică niţel, şi taman el a venit pân aste locuri? a răspuns calul.

— Doar nu i-o fi adus

Vântul perişoru'
Şi cioara oscioru'

din coprinsul lui, în coprinsurile mele, zise zmeul.

Dar tocmai când zicea aşa, iacă şi Zorilă venea în fuga calului, să întâmpine pe zmeu.

— Ce vrei, frate? l-a întrebat zmeul, când l-a văzut.

— Am venit, vere, să iau pe fata împăratului, şi de n-ăi vrea să mi-o dai, apoi să ne batem în luptă dreaptă, că e mai dreaptă, şi care-o birui, biruitor să fie.

— Bine, a răspuns zmeul, ş-a şi sărit jos de pe cal. Şi se luară, nene, şi se suciră şi se învârtiră, până a fost venind soarele în chindii, ş-atunci nu-ş' cum l-a adus Zorilă pe zmeu, dar l-a pus jos şi i-a tăiat capul cu paloşul. Apoi i-a aruncat stârvul supt pod împreună cu al calului pe care-l omorâse calul lui, pe când se lupta el cu zmeul, ş-a plecat înapoi de-a spus fetei împăratului isprava ce a făcut. Dânsa n-a mai putut de bucurie când a auzit c-a scăpat de zmeu; şi l-a sărutat frăţeşte pe Zorilă şi i-a dat calului o baniţă de jăratic, căci calul lui Zorilă numai jăratic mânca.

A doua zi, Zorilă se sculă în zori de zi, întrebă pe fata împăratului pe un' s-o ia să se ducă la soră-sa a mijlocie, şi după ce-şi făcu cruce, plecă.

Când ajunse la fata a mijlocie, făcu tot ca la a mai mare: intră în grădină şi începu a-şi încura calul prin flori, până prinse fata de veste şi deschise fereastra de-i zise:

— Măi fecior de lele ce mi-ai fost, ce-ţi strică ţie florile de le prăpădeşti?

— Taci, să nu zici vro vorbă rea, că ţi-oi fi şi eu vrun ram, răspunse Zorilă.

— Dacă-mi eşti ram ceva, vino de-mi spune o vorbă bună şi ţi-oi spune şi eu ţie, a zis fata împăratului.

Zorilă, cum auzi că-l pofteşte în casă, intră; şi când stăteau de vorbă, numai iacă soseşte buzduganul zmeului; el, cum îl vede aşezat în cui, îl ia şi-l azvârle îndărăt tot ca p-al ăluilalt, şi se duce de se întâlneşte cu el lângă podul de argint.

Dar cu ăsta a fost mai groasă, c-a ţinut lupta două zile şi două nopţi, ş-abia a treia zi l-a biruit Zorilă; ş-apoi, după ce i-a aruncat stârvul lui şi p-al calului sub pod, s-a întors îndărăt la fata împăratului căreia îi spuse că-i dăduse de cap zmeului; şi a doua zi plecă spre palaturile fetei ălei mai mici.

Fata a mai mică a împăratului era şi mai frumoasă decât surorile ei şi d-aia şi zmeul ăl mai mic, care o furase, pusese s-o păzească o căţea rea. Când a ajuns Zorilă la dânsa şi a bătut în poartă să-i deschiză, ea a strigat dinăuntru:

— Cine eşti şi ce vrei, că am o căţea brâncuşe cu dinţii de oţel, te face mici fărâme.

— Sunt om de pe tărâmul ălălalt, a răspuns Zorilă.

Şi când a auzit fata aşa, a legat căţeaua cu lanţul, ş-apoi a deschis de l-a poftit în casă, bucuroasă c-a mai dat cu ochii de om pământean.

Pe când întreba dânsa ce făcea tată-său, mă-sa, rudele... haiti şi buzduganul zmeului, poc în poartă, poc în masă, şi se aşează în cui.

Zorilă puse mâna pe el şi când îl azvârli o dată, se duse bietul buzdugan val-vârtej şi trecu vâjâind pe la urechile zmeului şi căzu mai dincolo, afundându-se până în măciucă în pământ, taman când era zmeul pe podul de aur.

Calul zmeului începu a sforăi şi-a se da înapoi, când văzu aşa.

Zmeul îi dădu gură să meargă, dar calul spuse curat:

— Nu mai merg înainte, că numai de Zorilă Mireanu mi-e cam frică niţel, şi taman el a venit pân aste locuri.

— Hai înainte, mă căluţule, îl îmbărbăta zmeul, că doar nu i-o fi adus

Vântul perişoru'
şi cioara oscioru'

din coprinsul lui, în coprinsurile mele.

Dar nici n-apucă dihania să sfârşească bine, şi numai iacă şi Zorilă venea ca vijelia, şi se opri taman alături de el.

— Ei, ce vrei, frate-meu? îl întrebă zmeul.

— Ce vreau eu n-o să vrei tu, măre zmeule, şi dar zic să ne luăm la luptă dreaptă şi de m-ăi birui tu, biruit să fiu, iar de te-oi birui eu, apoi te tai bucăţi cu paloşul şi-ţi iau pe fata împăratului ş-o duc la tată-său îndărăt, că nu mai poate de dorul ei.

— Apoi dar să ne luptăm, zise zmeul. Şi se şi luară. Şi dă-i şi suceşte-l; se luptară trei zile şi trei nopţi, că era zmeul voinic tare; dar şi Zorilă nu se da cu una cu două. Şi taman a treia zi, când a fost soarele la nămiezi, ştii, când e zăduful tare, numai iacă un corb trecea încet pe deasupra capetelor lor.

Zmeul, cum îl văzu, începu a se ruga de el:

— Corb, corbişor, du-te la ăl izvor de-ţi moaie aripioara-n apă şi vin de-mi pică o picătură pe limbă, că mi s-a uscat de tot şi mă răpune Zorilă. Du-te, corbuleţul meu, că de mi-i face ăst bine mare, ţi-oi da două stârvuri să mănânci.

— Eu-ţi dau şase, corbule, de mi-i aduce mie, că mai am aruncat patru: două supt podul de aramă şi două supt ăl de argint.

Corbul de!... ce să facă? A tras şi el la cine-a dat mai mult, şi cum i-a udat limba lui Zorilă, cum a prins flăcăul putere şi i-a retezat capul zmeului.

După ce sfârşi în ăst chip şi cu zmeul ăl mai mic, se duse de mai petrecu până a doua zi la fata a mai mică, care era să fie nevasta lui, că el era mai mic între fraţi şi ea mai mică între surori, şi se îndrăgosti cu ea, apoi o luă şi pe ea şi pe alelalte două surori şi se duse cu ele la gaura pe care s-a coborât el de pe pământ.

Acolo a legat fetele bine cu vârzovul, a tras de trei ori de de el, c-aşa vorbise cu fraţii, că d-o trage de trei ori, să ştie că a scăpat fetele, şi fraţii le ridicară sus. Apoi au lăsat vârzovul iar, ca să se urce şi el. Dar Zorilă avea bănuieli asupra fraţilor lui; şi ca să-i încerce, în loc să se lege el, legă un pietroi şi făcu semn să-l tragă în sus. Dar ce să te pomeneşti, vere! că nu-l traseră cât vede ochiul şi unde-i dădură drumul vârzovului o dată de intră pietroiul de trei palme în pământ, când ajunse jos.

Ce jale gândeşti că l-a coprins pe bietul Zorilă, văzând fapta fraţilor săi! S-a aşezat jos şi a început a plânge ca un copil. Ce să facă el acum? Să rămâie cât o trăi în pustiul ăla, singur?... S-a sculat şi el ş-a plecat încotro a văzut cu ochii, ş-a umblat o grămadă de vreme, până a dat d-un copac mare în care era un cuib cu nişte pui de pajură ş-un balaur cu trei capete încolăcit pe copac se urca spre ei cu gurile căscate.

Puii, cum îl văzură pe Zorilă, începură a se ruga de el:

— Mă creştine, mă, omoară păgânul ăsta de balaur, că se căzneşte mama de nouă ani să scoată pui şi nu poate de el, că vine şi-i mănâncă pe toţi; omoară-l, zău, că ţi-om face şi noi ce ţi-o fi de trebuinţă.

Zorilă, când a auzit aşa, n-a mai stat la îndoială; s-a gândit că poate l-or scoate pe lumea de unde venise; scoase paloşul şi-l tăie pe balaur, ciopârţi, ciopârţi, apoi îl făcu purcoi în trei grămezi.

Puii, cum îl văzură mort pe balaur, ziseră lui Zorilă să se urce sus în copac ca să-l ascunză, să nu-l vază muma lor când o veni, că-l sărută până îl înghite; şi-au scos un tulei de la aripă şi l-au ascuns în el.

Seara, iacă şi pajura venea tristă la cuib crezând că nu-şi mai găseşte puii vii. Când îi văzu teferi şi sănătoşi, se prăpădi cu totul de bucurie:

— Cine v-a scăpat, puişorii mei, să-i dau ce mi-o cere? îşi întrebă ea puii.

— Cine ne-a scăpat a luat-o-ncoa spre soare-răsare, răspunseră puii.

Pajura, cum auzi, cum plecă într-acolo şi s-a dus, şi-a umblat până a ocolit pământul tot, dar degeaba.

Când s-a întors a fost scăpărând foc văpăi din ea.

— M-aţi minţit, puişorii mei; spune-ţi-mi drept, că uite mor, plesnesc.

— Ţi-l spunem, dacă ne-i făgădui că nu-i faci nimic.

— Ce să-i fac? Eu îi dau ce mi-o cere.

Auzind puii aşa, l-au scos; dar de bucurie pajura, cum l-a văzut, l-a înghiţit.

Puii începură să plângă şi să se jelească; cum, în loc să-i răsplătească binefacerea ce-i făcuse, să-l omoare?

Dar pajura le spuse să nu le fie teamă, şi-l vărsă mai frumos de cum fusese întâi.

— Ei, flăcăule, ce ceri de la mine, drept răsplată că mi-ai scăpat puii de moarte?

— Să mă scoţi pe tărâmul ălălalt, răspunse Zorilă, alt nimic.

— Greu lucru ceri, băiete; dar ţi-l fac, c-aşa m-am prins cu vorba, să-ţi fac ce mi-i cere. Să iei cu tine nouă bivoli şi nouă butoaie cu apă, că altminteri nu ajungem până sus! Te duc eu la o pădure unde poţi prinde bivolii şi unde poţi tăia lemne pentru butoaie.

Şi l-a dus la pădure, şi acolo, cu ajutorul calului şi-al paloşului lui, ucise nouă bivoli şi legă şi nouă butoaie: iar peste nouă zile, le puse pe spinarea pajurei, se aşeză şi el, şi-o porniră. Merseră, merseră până mâncă pajura toţi bivolii şi bău toată apa, că ea înghiţea dintr-o dată câte un bivol şi apa dintr-un butoi, când căsca gura. Iar când

fuseră aproape să ajungă, pajura ceru să-i mai dea; dar Zorilă nemaiavând nimic şi fiindcă pajura îl ameninţa că nu mai poate şi cade jos îndărăt de nu i-o da, tăie o bucată din picior, ş-aşa ajunseră cu bine pe pământ. Şi iacă d-atunci a rămas secul piciorului jos la talpă.

În vremea asta, fraţii lui Zorilă se însuraseră cu fetele împăratului, şi pe sora a mai mică o făcuseră găinăreasă, iar pe băiatul ei – că rămăsese grea cu Zorilă, şi făcuse un băiat – îl puseseră să umble după porci.

Acum Zorilă, ieşind pe tărâmul ăsta, s-a îndreptat, vezi bine, ca omul, spre casă.

În drum, p-o câmpie, numai iacă o turmă de porci ş-un băieţaş după ei.

— Mă neică, îl întrebă Zorilă pe băieţaş, vrând să intre în vorbă cu el ca să afle cum şi ce fel mergeau lucrurile, al cui eşti tu?

— Da' nu ştiu nici eu al cui mai sunt, a fost răspunzând băiatul; sunt al lui unu Zorilă Mireanu şi pe mama au băgat-o fraţii lui la ei găinăreasă şi o batjocoresc cum e mai rău; iar pe mine m-au pus să le păzesc porcii; da' şi eu o duc vai de mine, că seara când e la demâncare fraţii toţi strigă colo:

U! Na ogar!
Na porcar!

Şi ogaru dă fuga, al dracului, mai iute şi mănâncă toată mâncarea, şi eu rămâi tot nemâncat. Apoi, când închiz porcii:

Purceaua pân' n-o pup în bumbăreaţă
Nu intră-n cotineaţă.

Ia vai de lume... Iii!, căci nu trăieşte tata, că le-ar fi arătat el lor... da' de!... n-am avut parte nici eu, nici biata mama, zise băiatul podidindu-l plânsul.

— Taci, măi băiete, că eu sunt tată-tău, nu m-au omorât, c-a vrut Dumnezeu cu mine, da' tu să taci, să nu le spui lor nimic, numai na... când o mai zice purceaua diseară s-o pupi în bumbăreaţă, să-i tragi o bâzdoacă d-astea colo la mir, c-apoi intră ea-n cotineaţă.

Luă băiatul bâzdoaca şi seara, după ce ajunse acasă, când vru să bage purceaua în cotineaţă, şi zise ea s-o pupe în bumbăreaţă, unde îi trase, vere, băiatul o bâzdoacă!... d-a început purceaua să ţipe de gândeai ce-i aia; a ţipat până au auzit fraţii lui Zorilă şi i-au strigat băiatului:

— Bată-te Dumnezeu, hoţule; tot hoţ ca tată-tău ai să te faci.

Dar băiatul de colo nici nu se uită la ei, ci se întoarse spre purcea:

— Te pupai, fi-mi-r-ai a dracului!

Şi cum se înnoptă bine, numai veni şi Zorilă. Când îl văzură fraţii, doar că nu căzură jos de frică. Dar Zorilă nu le făcu nimic, ci-i zgorni din casă; după aia făcu nuntă cu fata a mai mică a împăratului, se duse acasă la socru-său. Şi stătu cu el până muri bătrânul; iar după ce muri, se făcu el împărat şi trăi multă vreme în fericire, cu nevasta şi cu copilul pe care li-l dăruise Dumnezeu.

Iar eu încălecai p-o viespe
Şi vă spusei astă poveste.

Povestit de Dedu Dinu, din comuna Chirculeşti, plasa Câlniştea, judeţul Vlaşca.

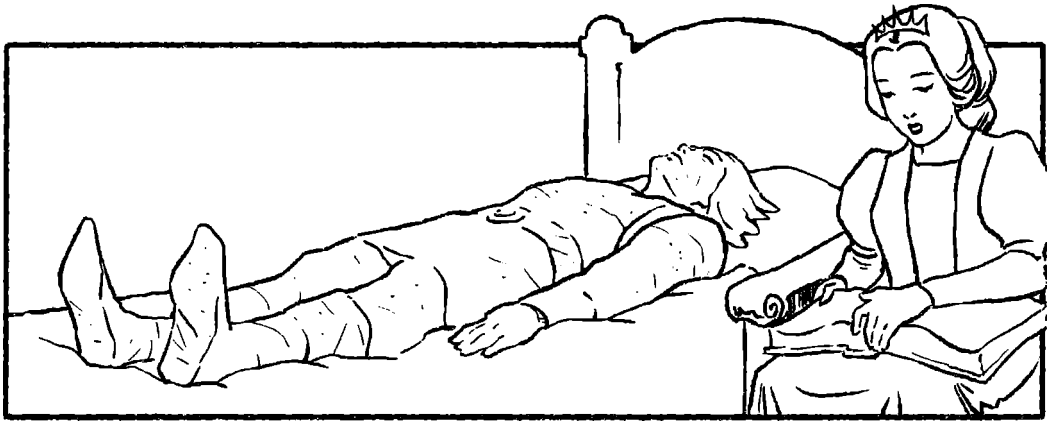

CĂLUGĂRAŞ

A fost odată un împărat şi o împărătească; şi ăst împărat şi a împărătească aveau o fată minune de vrednică, iar de frumoasă, când era vorba, pica, ştii, mai altmintrelea decât toate frumuseţile, că-ţi lua văzul, iar inima nu ţi-o mai simţeai la locul ei de se întâmpla s-o vezi, că parcă ţi-o lua cu dânsa.

Într-o noapte, taman când împlini şaisprezece ani, visează fata un vis; se făcea c-auzea un glas care-i zicea:

„Fată frumoasă, bărbatu-tău e mort, şi de te-i duce la el, acolo unde e mort, ş-ai sta nouă ani, nouă luni, nouă săptămâni şi nouă zile, citindu-i la cap şi bocindu-l, a învia şi nu s-a mai pomeni căsnicie mai potrivită ca a voastră."

Se scoală fata a doua zi, şi cum se scoală fuga la mă-sa să-i spuie visul. I-l spuse şi o puse să i-l tălmăcească, să-i spuie ce e.

— Iacă vis, ce să fie? zise mă-sa; nu ţi-o da-n gând acu să te duci să-l cauţi?

Plecă fata pe gânduri din odaia mă-sii şi se dădu jos în grădină, când ce să vezi! nu făcu zece paşi ş-auzi un glas ca din pământ, care-i zicea taman vorbele de le-auzise noaptea în vis. Ş-apoi d-aci încolo un' se ducea, încotro se întorcea, auzea glasul spunându-i mereu vorbele alea, de-ajunsese biata fată să nu mai aibă chef, să nu mai vorbească, numai se tot gândea.

Tată-său văzând-o aşa se silea să-i facă toate poftele, o plimba, îi cumpăra câte alea toate... degeaba, că ea tot tristă era.

Într-o zi, hai să meargă împăratul la vânătoare şi să-şi ia şi împărăteasa şi fata. Plecară cu curteni după ei, cu oaste, şi merseră, merseră pân' dădură d-o pădure deasă şi cu nişte copaci groşi şi înalţi de să fi gândit că acolo a uitat-o Dumnezeu de când lumea, că picior de om nu prea avea semn să fi intrat prin ea.

Acum ce era să facă, să se întoarcă îndărăt dacă ajunseseră pân-acolo?... Intrară cu toţii în pădure şi se afundară în ea bine, să vază unde-or ieşi, când iată o rărişte zmălţată cu fel şi chipuri de flori, iar în capul răriştei un palat; dar aşa minune de palat nu mai văzuse nici împăratul, nici curtenii, de când îi făcuse cine-i făcuse; strălucea, nene, de rămăsese soarele pe jos, că-l întunecase de parcă nici n-ar fi fost.

— Măre, dar al cărui împărat o fi minunea asta de palat? întrebă împăratul.

Curtenii se uitară unii la alţii că nu ştiau niciunul spune; numai unul dădu răspuns întrebării împăratului cum că el ştie pricina, că palatu-ăla avea cică o pricină. Şi începu să spuie în astfel de chip:

— Palatul ăsta, măriile-voastre, e al unui zmeu; ăst zmeu venind într-o zi acasă a găsit înăuntru la nevastă-sa, care era femeie pământeancă, pe un fecior de împărat tânăr care era, cică, feciorul lui Roşu împărat. Dar, cică, când a văzut el în ce chip îl înşela nevasta, aşa s-a cătrănit încât pe loc a ucis-o, iar pe feciorul de împărat, pe iubitul ei, cică l-a prefăcut în stană de piatră şi pe slugile de prin curte aidoma, că de ce l-au lăsat să intre în palatul lui.

—Bre! făcu împăratul, zi aicea zac oscioarele bietului fecior al lui Roşu împărat, ş-alde tată-său nici nu i-o fi ştiind de urmă.

— Ba ştie, măria-ta... că fiindcă să vezi dumneata... e un şiretlic la mijloc. Cică feciorul împăratului Roşu poate să-şi vie în fire, să învieze, dar în ce chip, vezi dumneata, n-o ştiu spune, numai tată-său ştie, că a trimis zmeul p-o vrăjitoare de i-a spus.

Fata împăratului sta ş-asculta.

— Ia să intrăm şi noi să-i vedem, frate, zise împăratul, cum or fi.

— Aş, păi de unde, măria-ta, că mână de om nu poate deschide încuietorile. Câţi au încercat!...

— Măcar eu tot voi să-ncerc.

Şi puse mâna pe clanţa porţii, împinse, smuci, degeaba! Mai puse pe vro câţiva curteni... nimic!

— Ia stai, tată, să încerc şi eu, zise domniţa, să vedem n-oi putea-o deschide eu.

— Iete mă minune!, nu puturăm noi coşcogeamite cruci de voinici şi ea... Măi, că minunată ai fost, fa fetico...

Şi se puse împăratul pe râs.

— Râzi, d-ta, tată, dar eu tot încerc, zice fata.

Şi cum zise aşa şi făcu, puse mâna pe clanţă şi cum o trase în jos, se şi deschise poarta şi intră înăuntru. Dar cum intră, poarta se închise după ea şi o prinse acolo, iar împăratul, împărăteasa, curtenii rămaseră pe dinafară şi rămaşi au fost, că înăuntru nu mai putură răzbate.

Acum să fi auzit chilomane pe ăştia de ici c-au rămas fără fată, ea biata de dincolo, că-i era frică; căci rămăsese singură într-o curte mare şi pustie unde nu erau decât câteva hoituri împietrite. Că aoleo, că vaoleo!, geaba plângeau toţi că poarta sta ca o stâncă, nu era în puterea nimănui s-o deschiză ori s-o dea jos.

Acum fata mai plânse ce mai plânse, şi văzând că nu e chip să scape, trecu curtea şi intră în casă să vază ce e pe acolo, sui scara de piatră şi dădu d-o uşă; nici n-apucă să puie mâna şi se deschise singură; d-aici trecu printr-o grămadă de odăi ale căror uşi se deschideau singure înaintea ei, şi ajunse într-o sală mare, dar mare nu glumă! şi în mijlocul ei ce să vază!? Un pat împodobit frumos şi pe el întins un stei de piatră în chip de om, dar frumos!... de să nu te mai fi dezlipit de el, iar dasupra capului atârnată o bucată de piatră, care zicea cum că: „Cine l-o păzi nouă ani, nouă luni, nouă săptămâni şi nouă zile citind în cartea ce e pe scaun şi bocindu-l îl va învia, şi ăl de-l va învia, de va fi bărbat îi va fi frate, de va fi femeie măritată îi va fi soră, iar de va fi fată o va lua de nevastă."

Se gândi fata: nouă ani... ani sunt ăia, nu glumă, ce se face ea singură în pustietatea aia? Şi când se mai învârti prin odaie şi se văzu singură, ba şi c-un mort alături, o apucă o jale, ş-o apucă un plânset de să fi dat cineva mult cu multul să nu fi fost pe acolo s-o audă.

Ei, dar ce să facă, plânse ce plânse şi tăcu, că şi plânsul e cu rostul lui, a plâns bunăoară până i s-au uscat ochii de lacrămi ş-apoi a tăcut. A tăcut ea, dar numai inima ei ştia ce ştia.

A stat aşa până a doua zi spre seară ş-a apucat-o o foame, ştii, d-alea tătărăştile.

— Or oi muri aci de foame, Doamne? strigă biata fată, prăpădită.

Ce să moară, nene, ce să moară, că se pomeni, cât te ştergi la ochi, c-o masă măreaţă de bucate, de gândeai că... nu mai ştiu ce; şi vinuri, şi zaharicale, ş-o pâne

albă... ştii, mai albă ca laptele, şi tacâmurile străluceau de nu puteai ţine ochii pe ele că erau numai aur.

Mâncă fata, bău şi se dădu odihnei niţel că era prăpădită, nu atâta de osteneală, cât de obidă. După ce se sculă, văzând că n-are încotro, că stă degeaba, puse şi ea mâna pe cartea de lângă mort şi începu a citi pe ea... şi aşa tot citind la capul mortului întruna, trecură, nene, nouă ani, nouă luni şi nouă săptămâni. Când mai erau nouă zile, iacă aude pe la poarta palatului strigând: „Roabe de vânzare, roabe, hai la roabe!"

— Iiii!, că bine-ar mai prinde o roabă d-alea, gândi domniţa, s-o mai pui să-l bocească şi ea, iar eu să mai trag un puişor de somn, că nu mai pot.

Şi nu stătu mult la gânduri, chemă p-ăl de vindea roabe şi-i dădu două pungi de galbeni pe una, ş-o cumpără.

Dac-o cumpără îi spuse fata toată şiretenia cum merge şi-i spuse să-l mai bocească şi ea pân' s-o odihni niţel.

Ţiganca – că ţigancă era roaba – se puse la capul mortului şi începu să-l jelească, iar domniţa se trânti p-un pat şi dormi dusă, preţ ca la vro cinci zile, şi după aia s-a sculat.

— Ei! Păzeşti bine? întrebă domniţa cum se deşteptă. S-a întâmplat ceva?

— Păzesc, domniţă, dar de întâmplat nu s-a întâmplat nimic.

— Acum treci de te mai odihneşte şi tu, că-i fi ostenit, şi pe urmă te scol eu când o fi să mă culc iar.

A dormit şi ţiganca două zile ş-apoi a sculat-o fata zicându-i că, mai fiind două zile până să se împlinească vremea să se scoale feciorul împăratului Roşu, s-o lase să doarmă o zi ş-o noapte, iar dimineaţa zilei a doua s-o scoale să-l păzească ea.

Şi după aia se culcă şi rămase ţiganca.

Cum văzu ţiganca pe fata adormită bine, se sculă de la capul mortului, se duse la ea, o dezbrăcă frumos, fără să simtă, de hainele ei de domniţă ş-o îmbrăcă cu ale ei; după aia veni iar lângă mort şi începu a-l boci până s-a sculat, iar pe domniţă a lăsat-o să doarmă.

Când se sculă feciorul de împărat, dădu cu ochii de ţigancă...

— Ce, dumneata m-ai păzit atâta vreme?

— Păi cine, luminate împărate? Eu...

— Da' aia de acolo cine e? întrebă împăratul dând cu ochii de domniţa adormită.

— Ia, o păcătoasă de roabă, am luat-o să-mi dea vreo mână de ajutor şi ea doarme bumben.

— Zi, dumneata m-ai bocit?

— Eu, măria-ta.

— Ei, dar dumneata să-mi fii nevastă, zise feciorul de împărat.

Dar zicea fără chef, că lui îi da brânci inima spre ailaltă, dar tot nu se lăsă, că-i plăcea peste poate şi, uitându-se cu drag la ea, cum se făcu, cum nu că fata rămase însărcinată. Iar a doua zi îşi luă cu el câţiva curteni, că pe ceilalţi hotărî să-i lase la palat spre pază, şi plecă la împărăţia tătână-său.

Iar ţiganca rămase ca doamnă în palat şi fata de împărat dormind dusă.

Merse feciorul de împărat ce merse, după ce porni spre împărăţia lui tată-său, şi numai se pomeni pe drum că-i ajunge la ureche un glas tânguitor.

— Ce să fie glasul ăsta, măi? întrebă el pe vizitiu; ia te uită înapoi de vezi ce e.

— Nu văz nimic, măria-ta, numai o picătură de lucru negru, dar nu-mi pot da bine socoteala ce e.

— Lasă caii mai încet, să vedem, nu s-o mai apropia.

Mai trecu ce mai trecu şi iar se auzi glasul, dar acum se auzi desluşit.

— Ia te mai uită, măi, de vezi nu poţi zări ceva.

— Ba om se vede, măria-ta... e un călugăr, vine tot în fugă-ncoa.

— Lasă la pas, până ne-o ajunge. Şi cum lăsă vizitiul caii la pas, numai se pomeni feciorul de împărat, nu peste multă vreme, cu un călugăr a cărui faţă nu i se vedea că era mai de tot acoperită.

— Ia stai, călugăraş... De unde vii?

— De departe viu şi mi-e degrabă.

— Sui colea alături cu mine, dacă ţi-e degrabă.

Şi călugăraşul se sui lângă feciorul de împărat, iar trăsura o porni înainte.

— Dar de ce-ţi sunt ochii plini de lacrimi?

— Cum să nu-mi fie?... că trecui pe lângă un palat mare şi frumos ş-am auzit un glas duios care cânta jalnic aşa:

De cu seară, fecioară,
Peste noapte mămuşoară
Şi dimineaţa văduvioară.

— Iii! se gândi feciorul de împărat, aia e fata a frumoasă d-am găsit-o dormind lângă patul meu când m- am deşteptat.

Şi-l coprinse pe flăcău, măre, o milă ş-un dor de fată, că lui îi şi plăcuse cum o văzuse, de-l junghia la ficaţi.

lar călugăraşul plângea bietul lângă el de se prăpădea.

— Taci călugăraş, taci şi mai spune ceva.

— De cu seară, fecioară,
Peste noapte mămuşoară
Şi dimineaţa văduvioară,

răspundea călugăraşul şi ofta şi ofta... de ţi se rupea inima să-l fi auzit, iar glasul lui blând şi jalnic aşa-l pătrundea de adânc pe feciorul de împărat încât prinse un chip de dragoste pentru călugăraş, că n-ar mai fi vrut să se despartă de el pentru toată lumea.

Într-un sfârşit, după îndelung umblet, ajunse feciorul de împărat acasă.

Când l-a văzut bietul tată-său şi biata mă-sa aşa se bucurară, că gândeai că s-or prăpădi.

— Dar călugărul ăsta ce rost are? îl întrebă mă-sa uitându-se la el cam chiondorâş.

— Călugărul ăla nu se desparte de mine.

— Ba e vorbă, nu-l pui eu p-ăla la masă cu noi, zise împăratul.

— Da' de ce, tată?

— De ce, de ne ce, asta e, scurtă vorbă!

— Păi bine, mi-a ţinut de urât atâta vreme, să-i dau barim să mănânce şi odaie să se culce la noapte.

— Las' că pui eu să-i dea odaie şi demâncare, zise mă-sa, dar la masă cu noi nu-l voi cu niciun chip.

Şi-i dădu bietului călugăraş o odaie murdară la un loc cu slugile şi nişte lături de bucate de-ţi era mai mare scârbă să le vezi, necum să le guşti.

El bietul, nu zise nimic, dar noaptea, după ce se culcară toţi, scoase un inel din deget şi trase o cruce în văzduh cu el, zicând să se facă un palat, şi ce să vezi, măre, ce să vezi?... Cât te ştergi la ochi ieşi ca din pământ un palat alături de al împăratului, de-l lăsase p-ăla pe lângă el de părea bordei, şi învelit numai cu pietre scumpe de luminase noaptea strălucind.

A doua zi când se sculă împăratul rămase cu gura căscată şi multă vreme nu-şi putea veni în fire, văzând aşa minune de palat durat într-o noapte. Chemă pe împărătească,

chemă pe fiu-său, şi ăsta cum văzu, fuga se scoborî jos şi se duse acolo ca să vază al cui e şi cum şi ce fel. Când intră înăuntru, pe cine să vază?... Pe călugăraş, pe cine?

— Da' ce, al tău e, călugăraş, palatul ăsta minunatul?

— Al meu.

— Da cum îl făcuşi aşa-ntr-o noapte?

— Vezi că am eu un inel fermecat de la tata.

— Da' cine e tat-tău?

— E un împărat mare ca ş-al tău.

Şi cum zise aste cuvinte îşi şi lepădă zdrenţele alea de haine de călugăr cu care era îmbrăcată, şi-şi scoase potcapul[*] de se pomeni feciorul de împărat în faţă cu fata pe care o lăsase dormind în palatul de unde plecase, şi era îmbrăcată în nişte haine d-o minune de frumoase, iar păru-i negru căzuse în valuri până la pământ.

Şi... şi ce?... şi iaca se azvârliră unul în braţele ăluilalt şi se dezmierdară, iar printre sărutări îi spuse fata toată istoria, îi spuse şi şiretenia roabei, iar când veni împăratul ăl bătrân, că gândea că i s-o fi întâmplat ceva lui fiu-său de nu se mai întoarce, îl găsi sărutându-se cu fata.

— Măi, da' ce e asta? întrebă el cum îi văzu.

— Păi uite, tată, cum merge treaba: uite aşa şi uite aşa... şi-i istorisi împăratului toată şiretenia, iar la urma urmelor o încheie aşa:

— Şi p-astă fată de-mpărat, tată, am s-o iau de nevastă.

— S-o iei, vezi bine, c-aşa bujoraş de fată nu mai găseşti tu să colinzi lumea întreagă.

— Să ne dai blagoslovenie.

— Ei, cununaţi să fiţi, şi prunci să vă dea Dumnezeu. Aiti... tii!... că mare noroc ai avut, mă, bată-te să te bată, mai zise împăratul uitându-se cu drag la noră-sa, halal să-ţi fie!

Ei, şi după aia au făcut nuntă împărătească şi s-au veselit şi împăratul ăl batrân cu tot neamul, şi s-a veselit şi norodul de veselia împăratului, şi s-au veselit, cum s-ar zice, cu toţii, numai pe zgripţoroaica de ţigancă o legară de coada unui cal neînvăţat şi-i dădură drumul de se prăpădi, iar eu

Încălecai p-o şea
Şi sfârşii povestea.

Povestit de mama mamii, doamna Maria Pariano.

[*] potcap – un fel de pălărie cilindrică, purtată de preoţii şi călugării ortodocşi

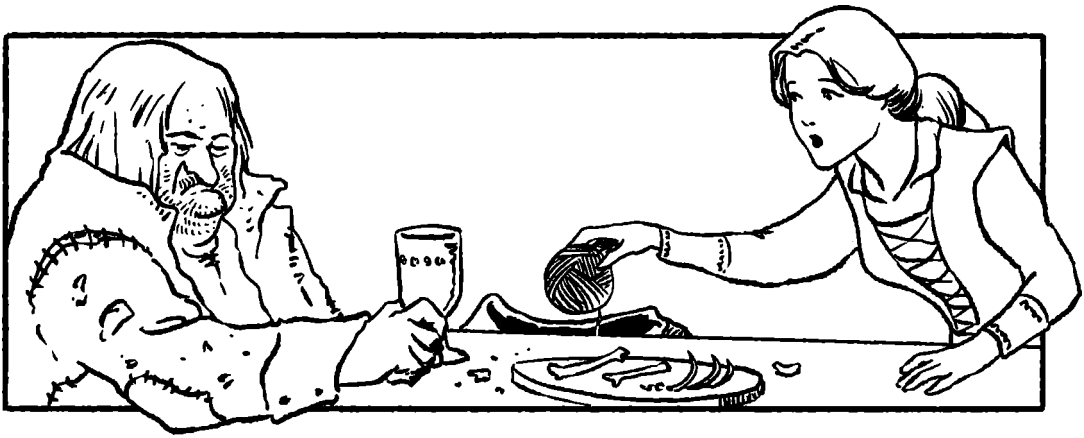

NOROCUL ŞI NENOROCUL

A fost odată... e mult d-atunci şi de m-aţi apuca de scurt, nici n-aş şti când, dar a fost un împărat mare şi puternic. Şi era aşa de milostiv şi de drept, că venea lumea la el, să le facă dreptate de prin nouă împărăţii.

Împăratul era bogat şi în bogăţii şi în copii. Şi cum să n-aibă, că se căznise împăratul o vreme, o viaţă de om, căci nu era tânăr, slavă Domnului! Avea părul şi barba albă colilie, şi când e vorba să fi fost tânăr, ar fi avut atâta înţelepciune, câtă avea el, care trecuse şi prin ciur şi prin dârmon...

Ar fi fost fericit împăratul, dar ce făcu, ce drese – n-avu de lucru – se pomeni încă cu un copil pe lângă ăi doisprezece ce avea.

— Iiii!, nevastă, rău, frate; avem treisprezece copii. Rău număr, încailea nu făcuşi gemeni... Trebuie să păţim noi ceva: ori o muri vreunul, ori cine ştie ce.

Parcă zisese într-un ceas rău, că de când se născu fata asta – că fată făcuse împărăteasa – din rău în mai rău o duse bietul împărat. Ba lăcuste, ba vrajbă între prieteni, ba boale, ba bătălii... ajunsese biata ţară, în vreo zece ani de zile, de-i plângeai de milă. Lumea gândeşte că dacă e împărat, ori om bogat, e fericit, dar nu ştie că cu cât eşti de sus, cu atât şi neajunsurile sunt mai mari.

Ăsta, iaca coşcogeamite împăratul, bogat, una alta, şi el mai nenorocit ca sărmanul de n-are ce mânca, fiindcă se ştie că nu fac banii fericirea omului, ci mulţumirea sufletească.

Ei... unde am rămas?... aşa... „îi plângeai de milă".

Pe bietul împărat îl durea inima de atâtea necazuri, căci era iubitor de supuşi şi drept, dar se poate să te lupţi cu Dumnezeu?... Tăcea şi el, că n-avea ce face. Dacă văzu că nu mai scapă ţara de necazuri, se hotărî să cheme pe toţi vracii şi înţelepţii din vremea aia şi să ţie sfat cu dânşii; ce e de făcut?

Dar nici ei nu se pricepeau; numai unul mai bătrân, când auzi de naşterea fetei, zise împăratului:

— Măria-ta, aici e buba. Copilul ăla – să am iertare – e pacoste şi pe capul ţării şi p-al d-tale, şi cum să nu fie, dacă e el al treisprezecelea! Dar, de!... noi să-ncercăm... Du-te d-ta într-o noapte şi vezi cum dorm copiii, şi să-mi spui mie.

— Bine, răspunse împăratul, m-oi duce. Şi chiar în noaptea aia intră în vârful degetelor în cămara unde dormeau copiii. Toţi dormeau ca lumea, dar când ajunse la fata a mai mică, se minună: dormea cu genunchii la gură şi stârcită să ferească Dumnezeu.

Ieşi împăratul din odaie şi toată noaptea nu închise ochii de necaz şi de mâhnire.

A doua zi, venind bătrânul cel înţelept, îi spuse împăratul ce-a văzut, iar dânsul oftând a zis:

— Până nu vei depărta fata din casă, zi bună de la Dumnezeu n-o să mai vezi.

Ce ţipete! Ce chilomane! Şi cum, Doamne iartă-mă, să nu fie!, că înţeleptul mai zărise că, dacă vrea împăratul să îndrepte lucrurile, să depărteze fata cu totul, s-o trimeată afară din împărăţie.

Nu-i venea împăratului, că de!, era sânge şi carne din sângele şi carnea lui. „Dar ce e vinovată ţara să pătimească din pricina mea?", cugeta el fiind un om drept şi bun. Mai bine oi îneca necazul în mine, dac-aşa mi-a fost scris să pătimesc, şi să scap ţara de năpaste.

Cum zise şi făcu. Spuse fetii pe departe, cum şi ce fel. Fata... mică, plânse; plânseră şi surorile, plânseră şi fraţii şi mai vârtos muma, ba plânse şi împăratul, dar ce să facă?

A doua zi, după ce o îmbrăcă în vestminte frumoase şi-i dădu bani şi toate trebuincioasele, porunci împăratul unei femei de-ale casei s-o întovărăşească, şi fata plecă plângând.

O luă, biata, spre soare-răsare şi merse şi merse, zi de vară până-n seară, vorba aia, şi ajunse la hotar; aci dădu drumul femeii de era cu ea, şi o luă singură înainte. Pe drum, se întâlni c-o ţărancă. Cum o văzu, o chemă şi o rugă să facă schimb cu hainele ei ţărăneşti şi să-i dea p-ale ei de prinţesă, şi să-i mai dea şi bani pe d-asupra. Ce vorbă! Cât clipeşti din ochi ţăranca se dezbrăcă, se îmbrăcă cu hainele prinţesei, luă banii şi p-aci ţi-e drumul la sat, să se mândrească cu norocul ce dăduse peste dânsa; iar fata împăratului o luă înainte, şi merse, şi merse vreme îndelungată până dădu de un oraş mare şi frumos. Dar ce mărime, că nu-i dădeai de căpătâi, şi frumos de speriat: avea nişte case mari de zece-douăsprezece staturi de om, parcă erau făcute pentru uriaşi, aşa erau de înalte.

Bani îi mai rămăseseră ei niţei, dar ce să facă, nu erau să mai ţie mult; banul nu e ca năpasta: scapi lesne de el. Se gândi ea ce să facă să n-ajungă vremea să n-aibă ce mânca. Nu doară că nu i-ar fi dat unul şi altul dacă ar fi cerut, că p-atunci era lumea bună şi milostivă, nu ca acum de te goneşte ca p-un câine, de-i ceri ajutor, dar nu-i venea ei: sângele ei de împărat nu o lăsa; ş-aşa întrebă de nu e vrun loc să se bage slujnică. Nici asta nu-i prea venea, dar încailea era ban câştigat cu sudoarea feţei şi nu mai avea, nu era loc de stat pe gânduri şi pe ales. Aşa intră într-o casă ce-i ieşi înainte şi întrebă dacă nu cumva le trebuie vro slujnică. Dar nu era nici un loc gol şi stăpânul o îndreptă la o casă din apropiere. Se duse fata şi-i spuse o slugă că într-adevăr n-au fată în casă şi o luă s-o ducă la stăpâna sa.

Intră cu ea în casă. Dar ce casă, că în ea numai frumuseţi, de-ţi luau vederile; aurării, argintării, pietre scumpe, bogăţii nevoie mare, îi era milă fetii şi să calce prin casă. Mai văzuse ea bogăţii şi la tată-său, dar ca aici, ba.

În sfârşit, ajunse la uşa odăii în care sta cucoana; o deschise şi dădu cu ochii de o arăpoaică neagră şi buzată, urâtă de te lua groaza: unde avea o gură mare până la urechi şi buze mari roşii de-atârna o oca în jos... s-o visezi noaptea şi mai multe nu!

Chemă pe fată cu binele, că altminteri era dulce la grai, şi pe când se tocmea, îi veni fetii să scuipe, dar îi fu milă să scuipe şi în scuipătoare, aşa era de frumoasă, şi scuipă drept pe buza arăpoaicii.

Arăpoaica, pe cât era de urâtă, pe atât era de bună, că altminteri de şi-ar fi pus mintea cu dânsa o prăpădea, dar se mulţumi să-i zică cu blândeţe:

— Ei, fata mea, eu sunt urâtă, dar cât sunt de urâtă, atât mi-e norocul de frumos; şi cât eşti tu de frumoasă, atât ţi-e norocul de urât; şi am să-ţi arăt.

Fata s-a minunat de atâta bunătate şi i-a căzut în genunchi de s-a rugat s-o ierte, şi i-a povestit toată viaţa ei: cum era fată de împărat, cum fusese al treisprezecelea copil la părinţi, cum o gonise tată-său după sfatul vraciului şi în sfârşit tot, precum ştim şi noi; iar arăpoaica ridicând-o de jos cu bunătate i-a poruncit ca tocmai în seara aia să puie într-o odaie pe care i-o va arăta, o masă frumoasă şi gustoasă cu câteva feluri de bucate din ale mai alese şi vinurile de asemenea, iar dânsa să se ascunză sub pat, ca să vază norocul arăpoaicei.

Aşa şi făcu fata, şi pe la miezul nopţii se deschise uşa şi văzu, de sub pat, de unde era ascunsă, un tânăr frumos de pica şi delicat şi la trup şi la faţă de parcă era tras prin inel. Se puse de mâncă niţel, bău şi mai puţin şi plecă pe unde venise. Iar fata se minună de aşa frumuseţe de noroc.

A doua zi, o chemă arăpoaica şi o întrebă de l-a văzut şi de i-a plăcut norocul ei, şi-i zise că la noapte să ducă, tot în odaia aia, trei cuptoare de pâine, şi mâncarea s-o care toată ziua, iar vin să fie trei butoaie pline, că are să vie norocul ei, şi el nu se încurca cu una, cu două, el mânca şi bea, nu glumea; dar a mai sfătuit-o arăpoaica pe fată să-i fure un ghem de mătase roşie din desagă, când a adormi norocul, căci el era să adoarmă după atâta băutură.

Se duse fata seara, după ce făcu cum i-a fost zis, şi se ascunse sub pat; tot pe la ceasul ăla, pe la miezul nopţii aşa, intră un zdrenţăros de român, nene, de se ţineau peticile dâră după el şi gros, şi gras, şi bubos, nespălat, neţesălat... şi când văzu mâncarea, fuga ca ogarul la ea, şi mâncă şi bău, până-adormi cu paharul în mână, după ce băuse două butoaie şi dintr-al treilea mai rămăsese numai cât să îmbeţi o muiere.

Fata, încet-încet ieşi de sub pat, luă ghemul şi p-aci îi fu drumul.

Cum simţi beţivul, se sculă şi strigă cum că: „Fata mea, îţi dau avuţii, îţi dau toate bunătăţile pământului, numai dă-mi ghemul.“ Dar fata nu se uită îndărăt, că aşa o învăţase arăpoaica.

Iar norocul de necaz crăpă, acolo în odaie.

Nu trecu mult după astă întâmplare şi se auzi în tot oraşul un pristav, care striga cât îl lua gura, cum că era să se însoare un fecior de împărat mare, dar că firul de mătase cu care cosea rochia miresei se isprăvise şi nu mai găsea nicăieri fir la fel. Arăpoaica zise fetii să se ducă şi ea cu ghemul ei să vază nu s-o potrivi, şi dacă o fi aşa, apoi să nu ceară altceva decât ce-o trage ghemul.

Se duse fata şi parcă fu d-acolo ghemul, că taman aşa roşu trebuia.

— Ce ceri pe el, fetiţo? întrebă feciorul de împărat, bucuros că găsise ce-i trebuia; că şi feciorul împăratului era acolo.

— De, măria-ta... ce să cer?... Ce-o trage ghemul, răspunse fata după învăţul arăpoaicii.

— Ia puneţi la cântar, băieţi, porunci feciorul de împărat, de vedeţi ce trage... Şi râdea într-însul de prostia fetii.

Dar când colo, ce să vezi!, minunea minunilor... Puse bani mulţi, mulţi, toţi banii cu care venise feciorul de împărat şi ghemul tot mai trăgea.

— Ei drăcie ca asta! se mirau şi se cruceau toţi.

Ba mai pune cutare, ba cutare, puseră toate trăsurile şi caii şi lucrurile împăratului, şi ghemul trăgea, trăgea mereu.

— Ia pune-te şi dumneata, măria-ta, zise un poznaş bun de glume, să vedem dinadins, ce-o fi!

Împăratul întâi nu vru, dar apoi se înduplecă şi hop!, în cântar.

Nici nu se aşezase bine şi se cumpăni cântarul. Toţi se minunară de aşa lucru.

— Ei, păi te-a câştigat, măria-ta, cu toate acareturile, zise iar poznaşul.

— De! Ce să-i fac?, drept e; cine mă puse să mă sui în cântar; dar ce e drept nici Dumnezeu nu zice că e strâmb; sunt al fetii.

Dar zicea el aşa mai mult, fiindcă-i plăcea fata, că era frumoasă rău, ba i se părea că e mai frumoasă şi decât logodnica lui.

Fata, cum auzi aşa, îi sări în braţe de bucurie şi-i spuse cine e, şi cum şi ce fel, şi de unde nunta cu fata împăratului, acum, hait!, cu slujnica arăpoaicii.

După aia, fata se duse cu el la tată-său, la împăratul, şi făcură nuntă mare şi benchetuiră multă vreme, de bucurie că scăpase de nenoroc. În capul mesei, la locul de cinste, sta arăpoaica, iar împăratul şi împărăteasa împrejurul ei.

M-ar fi poftit şi pe mine la masa lor, că era bun şi drept împăratul, dar nu putea trimite om pe jos or călare, că era departe ţara lui de a noastră.

Şi iac-aşa, înghit şi eu în sec şi-mi ling buzele, numai gândindu-mă la vinurile şi mâncările lor împărăteşti.

Auzit de la mama.

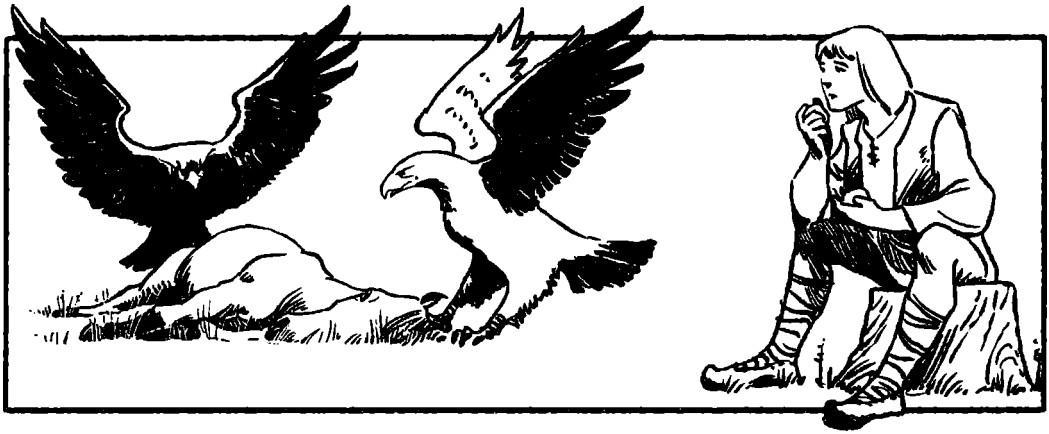

UN MORT A OMORÂT DOI ŞI DOI AU OMORÂT DOISPREZECE

Cic-a fost, măre, într-o vreme, dar demult de tot, a fost cică un om cu starea lui... cu acareturile lui... sta rumânul, cum se zice, din belşug, nu-i păsa, numai îşi vedea d-ale lui, că nu era nevoiaş cum sunt unii; el alt ajutor n-avea decât un fecior, ş-ăla harnic tot ca el. Trăiau ei bine... da', tot fugi noapte, vino zi, ajunse vremea de începu a-i mirosi băiatului a catrinţă... De, tinereţe nu e? Ce-i faci?... Aşa a lăsat Dumnezeu, şi unchiaşul, tata băiatului, ar fi fost bun bucuros şi el să-şi vază odrasla căpătuită cu casa lui, cu masa lui, ba ar fi vrut să aibă şi câţiva nepoţei, că i-ar fi fost dragi de tot, s-ar fi jucat cu ei, le-ar fi povestit la basme bătrâneşti de care ştia el, le-ar fi făcut cărucioare să se joace... dar ştii, vorba aia, unde dai şi unde crapă, se pomeni cu băiatul într-o zi la el:

— Tată, eu voi să mă-nsor...

Unchiaşului atâta-i fu de bucurie.

— Da' pe cine vrei să iei? îl întrebă.

— Pe fata împăratului Galben.

Bietu tată-său când auzi aşa, începu a se scărpina în urechi, că i se părea că n-a auzit bine.

— Pe cine, mă?

— Pe fata-mpăratului Galben.

— Măre, măi băiete, sărit eşti, luat din iele eşti, nu ştiu, da' mintea nu ţi-e la loc!

— Nici sărit nu sunt, tată, nici din iele nu sunt luat, nici nimic, vreau să-mi încerc norocul, că am auzit azi un pristav strigând că cine o putea să spuie fetii împăratului Galben o ghicitoare, fără să o ghicească ea, p-ăla-l ia de bărbat.

— Păi dac-o ghici?

— M-o omorî şi pace bună, că tot o să dau eu ortu' popii odată ş-odată.

Se căzni tată-său să-i scoată nebunia din cap, dar n-o nimeri; dacă văzu că alt chip nu e, îl lăsă; îi dădu un cal de călărie şi-i spuse şi câteva ghicitori grele, că ştia multe, şi băiatul plecă.

Porneşte flăcăul într-o dimineaţă şi hai-hai, umblă pân-la prânz. La prânz dac-ajunse, îşi dădu calul la apă la un izvor; n-apucă bietul dobitoc să se sature şi se întinse odată şi căzu jos ţeapăn.

Scoate băiatul custura, dă să-i lase sânge, pace!, calul mort ca toţi morţii.

Ei, minune ca asta! Pusese flăcăul căciula pe ceafă şi fluiera de necaz.

Ce să facă? Cum să se ducă mai înainte?

În drum nu-i venea să rămâie.

„Ei! se gândi el după ce mai trecu niţel, doar n-oi sta aici să mă uit la stârvu-ăsta; ia să mănânc ceva şi s-o pornesc înainte pe jos."

Cum zise aşa şi făcu: se dădu la o parte la umbra unui tufan bătrân, scoase merinde din desagi, şi după ce se spălă şi se închină, după datină, se aşeză pe o buturugă şi fă la cocoloaşe de mămăligă şi frământ-o cu brânză şi îmbucă!...

Îmbuca el de îmbucat, nu e vorbă, dar nu-şi putea lua gândul de la cal... parcă nu-i venea a crede că a murit, şi se tot întorcea îndărăt, să vază nu cumva s-o fi sculat...

Se uită o dată, se uită de două ori... când să se uite a treia oară iacă văzu doi vulturi că se lăsaseră din zbor pe stârvul calului şi începuseră să întinză din el. Dar nu le fu d-a bună, că nici n-apucară să se sature bine şi se învârtiră de vro trei ori în loc şi adormiră d-ăl lung.

Pasămite, ce era?... Tată-său, văzând că nu-l poate îndupleca să rămâie, îi otrăvise calul ca să-i moară pe drum şi să n-aibă el cum se duce la împăratul Galben, că de întârzia din ziua când zisese pristavu, degeaba se mai ducea.

Iar calul, murind de otravă, s-au otrăvit şi vulturii din el ş-au murit şi ei.

Băiatul se crucea de ce vedea, da' nu se cruci mult că nu-ş' ce-i veni şi puse mâna pe vulturi, le tăie capetele şi picioarele, îi jumuli de pene şi de fulgi, îi vârî în desagi, şi p-aci ţi-e drumu'.

Merse el, merse până-nserat şi iacă dădu d-o pădure; ţinu cărarea drept şi se afundă în bunget, ba nu merse mult şi iacă zări printre copaci o flacără mare. Cum o văzu se duse drept spre ea, dar când ajunse aproape ce să vază?... Doisprezece hoţi, numa' iatagane şi pistoale la brâu, stăteau împrejurul focului şi frigeau un viţel.

Vru el, nu e vorbă, să se întoarcă înapoi, dar de unde să poată, că ăia îl zăriseră şi nu-i veni să se arate că e fricos; merse deci drept la ei.

— Noroc şi voie bună, oameni buni, zise el când ajunse.

— Amin, răspunseră toţi hoţii odată.

— Mă lăsaţi şi pe mine să mă odihnesc cu dumneavoastră?

— Bucuros, mă cumetre, strigă unul din ei, unul c-o mustaţă cât toate zilele, azvârle o buturugă d-aia-ncoa...

Şezu el, se uită la toţi şi-i văzu că-şi şopteau ceva.

„Mă, n-o să fie bine de mine, se gândea bietul flăcău, prea-şi şoptesc... prea.... E! Ce-o vrea Dumnezeu sfântul!..."

— Da' nu mănânci niţel din viţelul ăsta, vere? îl întrebă unul întinzându-i o halcă de carne friptă.

— Ba să mănânc, foarte mulţumim, de ce să nu mănânc?...

— Ba să bea ş-o duşcă de rachiu, zise altul.

— Ş-o duşcă să beau, vezi bine, răspunse băiatul; dar staţi să vă cinstesc şi eu cu ceva, şi scoase din desagi vulturii morţi... Uite, aveam doi curcani să-i frigem şi să-i mâncăm...

— Hă, hă! Ce curcani, fără capete şi fără labe!

— Le-am tăiat, zise băiatul, că prea îmi era greu la drum... la puneţi-i dumneavoastră de-i frigeţi, că ştiţi mai bine decât mine.

Hoţilor, lacomi de curcani, atâta le fu; cât te ştergi la ochi ascuţiră două frigări, îi vârâră în ele şi începură a-i întoarce deasupra focului. Îi fripseră, îi tăiară şi

începură să îmbuce. Băiatul unchiaşului făcu ce făcu şi se făcu că-şi mănâncă partea şi mai pe sub mână, mai cum îşi vârî bucata în sân.

După ce mâncară hoţii bine, mai stătură niţel de vorbă şi numa-ncepură a aţipi câte unu-unu şi, cât să tragi o brazdă cu plugul, crăpară toţi doisprezece.

— Aşa, zise băiatul, frecându-şi mâinile, decât voi pe mine, mai bine eu pe voi...

Şi-i scotoci pe toţi, le luă ce bani aveau, că de ce să-i lase?, alese un bidiviu dintr-ai hoţilor şi plecă.

Şi cum făcu, cum drese, se puse luntre şi punte şi ajunse taman la vreme în împărăţia împăratului Galben.

Cum ajunse acolo, se duse glonţ la palat.

— Să trăieşti, măria-ta, ani mulţi, în veselie şi pace.

— Mulţumim dumitale, îi răspunse împăratul... ce veste?

— Bună, măria-ta, am venit şi eu să spui o ghicitoare domniţii, şi de n-o nemeri-o s-o iau de nevastă, c-am poftit, vezi dumneata, la odraslă mare.

Împăratul începu să râză.

— la aminte, grăi el, că mi-e fata şireată.

— Las' că ne-om potrivi, că ştii dumneata, măria-ta, vorba-aia: „nu strică Dumnezeu două case."

Toţi curtenii erau acolo, numa fata să vie şi să înceapă ghicitorile, că mai erau ş-alţi inşi de se prinseseră să-şi încerce norocul. Nu trecu mult şi iac-o şi pe ea, îmbrăcată în nişte haine de-ţi întuneca vederile şi frumoasă de parcă era luceafăr.

Cum veni se aşeză pe tron, la stânga tătână-său, şi chemă înainte-i p-ăl de ajunsese mai întâi la curtea împărătească.

Ăla veni în faţa fetei ş-a împăratului, şi nici una, nici două, cică:

— Ghici ghicitoarea mea:

Cureluşă unsă,
Sub pământ ascunsă?

— Ce mai treabă! răspunse fata împăratului... *Râma...* Cu d-alde asta vrei să mă încurci? la luaţi-l...

Că-ncoa, că-ncolo... Aş!, s-a isprăvit.

Altul că „unde e buricul pământului" ; altul iar cică „uite-o, nu e!"

De un' să se nemerească? Aşa ghicitori ghicesc ei copii de ţâţă, darmite fata împăratului!... Ea nici n-apuca să sfârşească ăla bine şi i-o şi spunea ce e, şi după aia îl dădea soldaţilor în pază pân-o isprăvi, ş-apoi să-l răpuie.

Flăcăul nostru sta într-un colţ şi se gândea ce să spuie să nu se pomenească cu Doamne ajută; dar într-un sfârşit se înveseli, că pasămite găsise ce-i trebuia.

— Dar dumneata, Făt-Frumos, ce-ai să spui? întrebă fata, că drept, era frumos de pica, bată-l cârnia.

— Uite, măria-ta, să-mi ghiceşti mie ce o fi aia:

Un mort a omorât doi,
Şi doi au omorât doisprezece?...

— C-o fi aia, c-o fi aialaltă?...

— Aş!... nu merge, domniţă, ţi s-a înfundat... Păi ce cioarele, că n-ăi sta tot fată mare cât lumea, ţi-a venit rândul să te măriţi şi dumneata! zise flăcăul.

Fata se căznea, se sucea, se învârtea dar deloc... Nu-i putea da de rostul căpătâiului nicidecum, dar tot nu vrea să se dea prinsă şi ceru un răstimp d-o noapte şi a doua zi să ghicească.

— Fie-ţi pe voie, măria-ta, da' degeaba, zise băiatul.

A doua zi se strânse iar sfatul, se sui împăratul pe tron cu fata alături, şi când toţi gândeau c-o spune ghicitoarea, ea grăi curat că n-a putut-o nimeri şi pace.

Flăcăului atât i-a fost; când a auzit aşa, s-a dus drept la ea şi de bucurie i-a căzut în genunchi şi i-a sărutat mâna; iar fata uită şi ruşine şi tot şi ţoc!, mi ţi-l sărută o dată pe flăcău, colo din greu.

— Toate bune, grăi apoi împăratul, dar să ne spui şi nouă ce e ghicitoarea aia, ca să ştim...

— Păi uite, măria-ta, cum merge rostul socotelii: eu am plecat d-acasă călare p-un cal, şi calu-ăla pe drum a căzut jos ş-a murit; eu dac-am văzut aşa m-am pus şi eu pe o buturugă ş-am dat să-mbuc ceva, şi...

Şi povesti băiatul cum au venit vulturii, cum au mâncat din calul mort, cum au murit şi ei, cum a dat apoi de hoţi în pădure şi mai în sfârşit tot din fir şi până în aţă toate cum s-au fost petrecut. Iar după ce isprăvi s-au minunat toţi de aşa destoinicie de român, că putuse el să încuie pe domniţă.

Ei, şi după aia, au schimbat inelele şi s-a rugat băiatul să ierte p-ăilalţi de se prinseseră să spuie ghicitori şi nu putuseră şi iertându-i împăratul i-a poftit la nuntă şi pe ei şi le-a întins masă împărătească... Ba m-a poftit şi pe mine, că mă întâmplasem cu nişte treabă p-acolo, ş-am mâncat pe neminţite cât doi ş-am băut cât doisprezece şi m-am îmbătat d-am dormit pân-a doua zi la nămiezi, iar când m-am sculat, am plecat în pripă că-mi era degrabă.

Pe urmă, cică l-a fost adus ginerele împăratului şi pe tată-său la palat, şi peste vro nouă luni aşa, se pomeniră şi el şi cuscru-său, împăratul, c-un nepot şi peste vrun an cu altul, şi... ia aşa...

Comunicat de dl Th. M. Stoenescu.

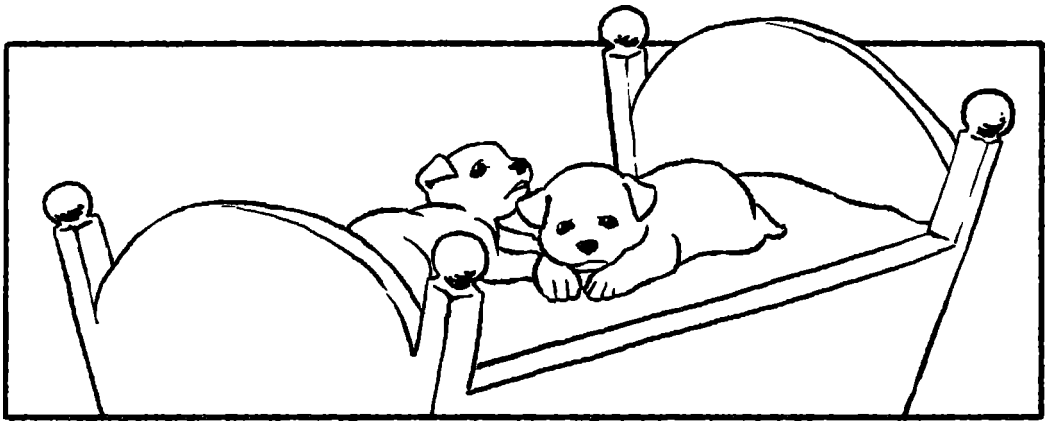

ÎNŞIR-TE MĂRGĂRITE CU DALBE FLORI AURITE

A fost cică, măre, odată, da' de mult de tot,

când avea ursul coadă
şi dădea salcia roadă,

a fost un împărat tânăr. Şi ăst împărat, când îi dădeau răspas trebile împărăţiei, se îmbrăca tiptil şi se ducea să se plimbe. Aşa, iaca trece odată pe dinaintea palatului unui împărat vecin, ş-acolo uitându-se pe geam vede p-ale trei fete ale împăratului ăluia. Acum, el nefiind din fire aşa îndrăzneţ, cum le-a văzut că se uită şi ele la el, a şi coborât ochii în jos şi nu s-a mai uitat la ele, dar auzi pe una din ele zicând:

— Eu aş lua de bărbat pe flăcăul ăsta de trece călare, şi de-ar vrea şi el să mă ia pe mine, i-aş ţine casa-ntr-un fus de tort.

Cum îi trecură pe la urechi vorbele astea, puse călcâiele în burta calului şi-l mai învârti şi-l mai suci, ca să audă tot. Alta zise:

— Eu i-aş învârti casa pe două mere de aur.

Iară a d-a treia zise:

— Ba eu i-aş face doi copii cu totul şi cu totul de aur. Pe împărat l-ar fi ademenit nu l-ar fi ademenit ale două fete dintâi, dar când auzi p-a d-a treia, s-a isprăvit, că el nu mai putea de dragul copiilor.

Îşi curmă calea şi se întoarse acasă, iar a doua zi, când se revărsă de ziuă, se îmbrăcă cu straie mândre împărăteşti, încălecă p-un fugar d-ăia straşnicii, de vărsa foc pe nări, şi se duse glonţ la împăratul cu fetele să-i ceară de nevastă pe fii-sa, a care zisese că-i face doi copii cu totul şi cu totul de aur.

Împăratul, tatăl fetelor, măcar că fata pe care i-o cerea era a mai mică, ş-ar fi vrut să le mărite cu rost, începând cu a mai mare, prinse bucuros să se înrudească cu el, că-i ştia vrednicia, şi porniră nuntă împărătească ce ţinu şapte zile şi şapte nopţi, iar după ce se sfârşi dandanaua, îşi luă ginerele mireasa şi se întoarse la împărăţia lui.

Acilea toate ar fi mers bine, dar pasămite avea înpăratul o roabă frumoasă, ţigancă, cu care trăia de multă vreme şi astă roabă cum văzu pe nevasta împăratului atâta îi fu de necaz, că nici laie, nici bălaie, îi puse gând rău.

Trecu vreme la mijloc ca de vro opt luni de când se însurase împăratul, şi la el ceartă, or să zici că să nu se învoiască la ceva cu nevastă-sa, ferit-a Dumnezeu! Ce zicea unul zicea şi ălălalt, de trăiau d-o minune de bine; ba împărăteasa rămăsese şi grea şi aşteptau cu drag amândoi ziua când s-or pomeni cu doi dolofani de copii numai şi numai de aur.

Da' ştii, când vine năpasta pe capul rumânului... Se pomeneşte într-o zi împăratul că trebuie să pornească cu război asupra unui vrăjmaş, care se tot silea să-i hărţuiască împărăţia.

Plecă bietul om, mâhnit până în fundul sufletului, că-şi lasă nevasta singură tocmai la vremea când să nască, şi merse, şi merse, până se întâlni cu vrăjmaşul, şi dacă-l întâlni îi trase o bătaie ăluia, nenişorule, de îi merseră fulgii.

Cum văzu că l-a biruit, o porni îndărăt spre casă. Aci dac-ajunse, ce-l aştepta! Se pomeni, când ceru să-şi vază copiii, că-i aduce ţiganca doi căţei.

— Ce sunt ăştia? răcni împăratul.

— Copiii dumitale, să trăieşti, măria-ta, răspunse ţiganca. Atunci împăratul se înfurie de tot, din pricină că l-a minţit nevastă-sa, că i-a făcut doi căţei în loc de doi copii cu totul şi cu totul de aur, şi a făcut-o roabă, punând-o la fel de fel de munci şi bătând-o, iar pe roabă o făcu împărătească. Biata împărătească, pasămite, nu era vinovată, că ea se ţinuse de vorbă: făcuse doi copii de aur; dar ţiganca, de necaz pe

dânsa că se măritase cu împăratul, ibovnicul ei, luase copiii, cum îi făcuse, de n-avusese vreme împărăteasa nici să se uite la ei, şi-i îngropase de vii, iar în locul lor pusese doi căţei de la o căţea, care fătase taman atunci.

Din locul unde îngropase roaba copiii, drept în faţa palatului, răsăriră doi brazi frumoşi, cari ziua creşteau cât ar creşte alţii într-un an, iar noaptea se făceau copii la loc şi se duceau la muma lor de le da ţâţă, ş-o făceau să-şi mai uite de necazuri, sărutând-o şi mângâind-o.

Dar nu trecu multă vreme la mijloc şi ţiganca, băgând de seamă cum creşteau de repede brazii din faţa palatului, se temu de ceva şi rugă pe împărat să-i taie de-acolo că-i împiedecă vederea. Împăratul nu vru, că-i erau dragi, iar ţiganca văzând aşa, a zis că de nu-i taie, pâine şi sare cu el nu mai mănâncă; şi împăratul, ca să-i facă pofta, puse de tăie brazii şi făcu din ei două scânduri de pat pe care le-a pus una la patul lui, şi una la al ţigăncii. Iar biata împărătească văzând că-i taie copiii se jelea de moarte.

Într-o noapte au început sa vorbească scândurile de la paturi:

— Cum ţi-e ţie, soru-mea ? întrebă băiatul.

— Greu mi-e, frăţiorule, că e hoaţa de ţigancă pe mine... Da' ţie cum ţi-e?

— Mie mult mi-e uşor, surioară dragă, că e tata d-asupra.

Roaba fiind deşteaptă i-a auzit vorbind aşa, şi a doua zi puse scândurile pe foc şi le arse, şi când ardeau trosnind, săriră două scântei din foc într-o copaie cu tărâţe, din care mâncând o oaie, rămase grea şi născu doi mieluşei a căror lână era cu totul şi cu totul de aur.

Împăratul nu mai putu de dragul lor când îi văzu, dar ţiganca nu ştia cum să-i prăpădească mai iute, şi într-o zi, când nu era împăratul acasă, puse de-i tăie, şi maţele le dădu cu număr bietei împărătese, care era roabă, să se ducă cu ele la gârlă să le spele, dar să nu care cumva să piarză vrunu, că amar va fi de ea.

Mare jale a coprins pe împărat când a auzit ce făcuse nevastă-sa, iar biata împărătească, plângând, s-a dus să spele maţele mieluşeilor nevinovaţi, pe cari îi ştia că erau copiii ei iubiţi.

Când ajunse la gârlă, spălă maţele şi le curăţă câte unu-unu, iar la urmă îi scăpă unul din mână şi o luă pe apă în jos. O cioară cum îl văzu se repezi de-l luă în plisc şi zbură cu el într-un pom.

— Cioacă, cioculiţă, se rugă biata femeie, dă-mi rogu-te maţul, că mă bate roaba cu toiagul de-o vedea că lipseşte.

— Nu ţi-l dau, răspunse cioara, că nu mi-ai dat niciodată vro mână de mălai, să-mi astâmpăr foamea.

Auzind, porni împărăteasa spre moară:

— Moară, moricică, dă-mi niţel mălai să dau cioarei, să-mi dea maţul, că mă bate roaba cu toiagul de-o vedea că lipseşte.

— Nu-ţi dau, răspunse morarul care auzi, că nu mi-ai adus niciun pui de găină.

Şi se duse biata femeie la cloşcă:

— Cloşcă, cloşculiţă, dă-mi un puişor să duc morarului; morarul să-mi dea mălai, mălaiul să-l dau cioarei, cioara să-mi dea maţul, că mă bate roaba cu toiagul de-o vedea că lipseşte.

— Nu-ţi dau, zise cloşca, că nu mi-ai dat niciun bob de porumb măcar vreodată şi mie.

Şi o luă înspre un om care culegea la porumb.

— Omul lui Dumnezeu, omul lui Dumnezeu, dă-mi un bob de porumb, să-l dau cloştii; cloşca să-mi dea puiul; puiul să-l dau morarului; morarul să-mi dea mălai; mălaiul să-l dau cioarei; cioara să-mi dea maţul, că mă bate roaba cu toiagul, de-o vedea că lipseşte.

Iar omul, făcându-i-se milă de ea, i-a dat mai multe boabe şi le-a dat pe toate cloştii, cloşca i-a dat puiul; puiul l-a dat morarului; morarul i-a dat mălai; mălaiul l-a dat cioarei şi cioara i-a dat maţul îndărăt.

În vremea asta venind un val, cum lăsase ea maţele pe marginea gârlei, îi luă altul, dar ea îl lăsă neavând ce face şi se întoarse acasă deznădăjduită cu ale care-i rămăseseră, căci se gândi: „Mult am suferit eu, ce o fi d-oi mânca ş-o bătaie!“

Pasămite, rânduise Dumnezeu să fie ale două scântei taman în maţul ăla pe care l-a luat gârla. Şi fiind gârla mare, s-a fost agăţat de o cracă de pom ce atârna până în apă, iar când s-a tras apa, au ieşit din el doi copii măricei: o fată ş-un băiat. Băiatul avea o custură cu care tăia răchită, iar fata o furcă cu care torcea; şi amândoi erau de aur, şi frumoşi la chip de venea lumea de pe lume de se uita la ei şi se minuna d-aşa frumuseţe... Ba ajunse vestea până la împărat, care cum auzi, veni să-i vază şi el şi, când îşi aruncă ochii şi-i văzu aşa de frumoşi, îi şi luă cu el la palat.

Când îi văzu roaba o sfecli de tot, se făcuse de parcă o pusese pe jăratec, dar nu avu ce face, că împăratul nu se despărţea de ei deloc, căci văzuse cum strâmbase din

nas nevastă-sa când îi adusese, şi îi era să nu le facă de petrecanie ca şi mieluşeilor. Ş-aşa trăiră copiii pe lângă împărat, care îi iubea cum nu se poate de mult.

Într-o zi, nu ştiu cum, nu ştiu ce fel, se rupse un şir mare de mărgăritare pe care-l purta la gât ţiganca; dă-i să le culeagă să le înşire la loc... nu putu cu niciun chip ; îi alunecau printre degete ca zvârlugele. Bre!, ce să fie, bre!, ce să facă... Chemă curteni, chemă slugi... degeaba, nu puteau să le înşire şi pace.

— la staţi să pui eu pe copilaşii ăi frumoşi, zise împăratul, să vedem, ei or putea, că cum sunt de minunaţi în toate, or putea face şi minunea asta să înşire boabele de mărgăritar pe care nu le poate nimeni înşira. Hai, veniţi-ncoa, dragii mei, să vă văz.

Copiii se puseră jos şi începură să înşire, iar boabele se înşirară cum se înşiră toate boabele, de s-au mirat toţi.

— Acum, măria-ta, zise băiatul, văzând că e multă lume – că erau de faţă toţi sfetnicii şi toţi oamenii curţii –, să asculţi să-ţi spui o poveste frumoasă.

— Ştii poveşti?... Păi de ce nu-mi spuneai? Hai să te văz, ia începi...

Şi începu băiatul aşa:

— A fost odată de mult de tot,

când avea ursul coadă
şi dădea salcia roadă,

a fost un împărat tânăr, *înşir-te mărgărite cu dalbe flori aurite;* şi ăst împărat a trecut odată pe dinaintea palatului unui împărat vecin, *înşir-te mărgărite cu dalbe flori aurite*, şi... aşa urmă să spuie băiatul toată istoria pe care o ascultarăţi şi dumneavoastră, iar ţiganca la fiecare vorbă zicea:

Un tăciune ş-un cărbune,
Taci, băiete, nu mai spune.

Dar împăratul i-a zis sa spuie înainte toată istoria, şi când sfârşi băiatul, văzând că el şi cu soră-sa sunt copiii lui, îi luă şi-i sărută cu drag; apoi trimise de aduse pe adevărata împărătească de la bucătărie, îşi ceru iertarea de la ea de ce-o făcuse să sufere, şi o puse iar pe tron alături cu el, iar pe ţigancă puse d-o ucise cu pietre...

Şi eu încălecai p-un gătej uscat,
Să fie basmul băsmuit şi-n alt sat.

Povestit de Ion Georgescu din comuna Boţeşti, judeţul Dâmboviţa.

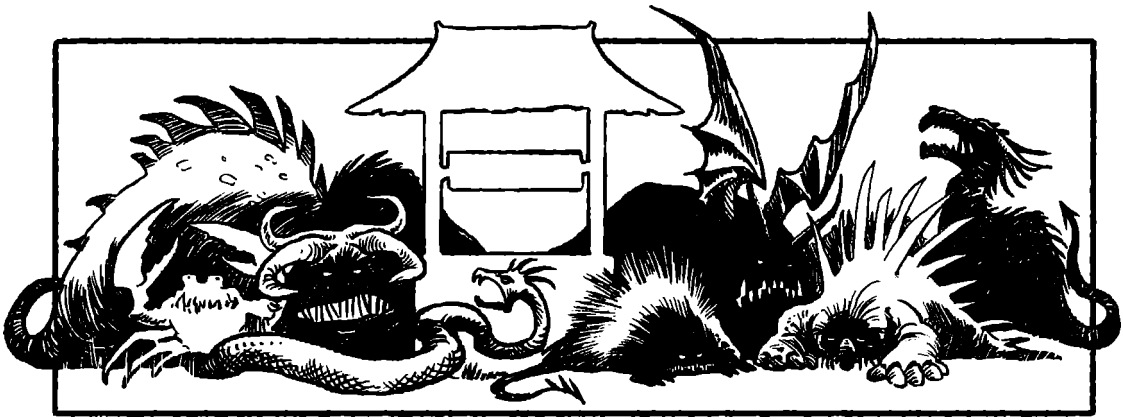

FÂNTÂNA STICLIŞOAREI

A fost odată ca niciodată, a fost un împărat bătrân nevoie mare, că i se împreunaseră genele şi sprincenele cu cârjele ochilor de bătrân ce era; barba îi era colilie şi lungă... să stai să te cruceşti; dinţii încailea uitase de când îi căzuseră, iar picioarele... da ce mai vorbă lungă, zi-i coclit şi lasă-l la pustia-ncolo.

Împaratul ăsta măcar că era aşa de bătrân, tot nu vrea să moară, că se îndedulcise cu viaţa, dar ş-aşa neputincios iar nu-i venea bine. Deci, se hotărî să dea sfoară în ţară, cum că cine s-o găsi să-i aducă apă de la fântâna doamnei Sticlişoare, cu care dacă se spală omu', se face copil de doisprezece ani, îl procopseşte cu jumătate din averea lui.

Fiu-său ăl mai mare (c-avea trei feciori) îi zise:

— Ce să mai dai sfoară-n ţară, tată, păi eu de ce sunt p-acilea? De florile mărului?... Dă-mi un rând de îmbrăcăminte, dă-mi bani îndeajuns şi un cal d-ăla de mănâncă jăratec şi las' pe mine.

— Bucuros, taică, dacă te prinzi să-mi aduci.

Şi-i dădu împăratul ce a cerut, iar băiatul plecă. Se duse el ce se duse şi ajunse în satul Despuiaţilor. Cum ajunse acolo îi căzu cu tronc o despuiată şi dacă îi căzu cu tronc, o îmbrăcă frumos şi-o şi luă de nevastă, rămâind acolo.

Aşteaptă bietul tată-său o lună, aşteaptă două, trei, un an... băiatul nu mai venea.

Dacă văzu şi văzu, fecioru-său ăl mai mijlociu vru că să se ducă şi el; tată-său se învoi, dar ş-ăsta, tot ca ălălalt, rămase în satul Despuiaţilor.

Trecu ce trecu, şi iacă şi băiatul ăl mai mic ceru voie tătână-său să încerce şi el să vază n-o putea aduce apă de la fântâna doamnei Sticlişoare?

— Măre, măi nevoiaşule, tu să faci mai multă treabă decât fraţii tăi? Nu văzuşi că ei, coşcogeamite rumânii, zdraveni, una alta, şi n-o nemeriră, şi tocmai tu te găsişi?...

— Doar nu s-o prăpădi lumea, taică, de mi-ai da şi mie un rând de haine, bani de cheltuială şi cal.

—Lumea nu s-o prăpădi, dar mi te-i prăpădi tu, tot ca şi fraţii tăi, zise împăratul începând a plânge de ciudă.

— Las', taică, nu mai plânge, că n-au murit nici ei; dar de!... cine ştie unde or fi; lasă-mă să mă duc, să încerc şi eu să-ţi fac un bine, că dumneata destul te-ai necăjit cu mine.

— Fie-ţi pe voie, băiete, zise împăratul într-un sfârşit, văzând că n-o scoate la căpătâi cu el.

— Da' calul dumitale din tinereţe mi-l dai, tată?

— Ţi-l dau. Fă de te urcă-n pod şi vezi de caută printre frâuri p-ăl care-o fi mai vechi, dă-te jos cu el şi du-te de-l sună la câteşitrele grajdurile, strigând:

„Tptruu!, cal bălan din tinereţele tatii."

Se duse băiatul la grajdul dintâi şi scutură frâul strigând cum l-a fost învăţat tată-său; când colo, ce să vază? Se pomeneşte c-o rapciugoasă de gloabă, de ţi-era mai mare scârba să te uiţi la el, şi slab şi ciugulit de cioci.

— Fugi d-aci, mârţoagă, îi zise flăcăul dându-i una în cap cu frâul, şi se duse la grajdul din mijloc. Acolo dacă ajunse, sună frâul şi-i ieşi înainte tot calul ăla; iar îl goni şi trecu la grajdul d-al treilea, gândind că d-aci încailea va ieşi un cal mai bun; când colo-i iese înainte tot ăla.

— Ci să piei din ochi-mi, jiganie, zise răstit băiatul, ridicând mâna să-i dea iar cu frâul în cap.

— Nu da, stăpâne, se rugă calul; cum a-mbătrânit tată-tău, aşa am îmbătrânit şi eu; ci pune să taie mânjii de la şaizeci de iepe şi să-mi dai să mă adăp cu sângele d-o curge din ei. Iar de mâncare să-mi dai orz ciuruit şi fân ghizdău verde, cosit din noaptea de Sfântu Gheorghe.

Când auzi el pe cal vorbind în ăst chip, îi păru rău de ce făcuse şi se duse la el, îl mângâie şi porunci să i se dea ce-a cerut.

A treia zi, când se duse în grajd, rămase pironit locului: calul se îngrăşase, ochii îi erau ageri ca la un cârlan, iar din pântece îi crescuseră doisprezece aripi.

— Aşa te voi, căluţul meu, zise fecioru-mpăratului sărutându-l.

— Hai, stăpâne, că n-avem vreme de pierdut, împăratul e bătrân, să n-apuce să moară până să venim noi, c-apoi degeaba o fi apa din fântâna doamnei Sticlişoarei.

— Drept ai, căluţule, răspunse flăcăul şi puse şeaua singur cu mâna lui, îl închingă bine, sări pe el, şi plecară.

Cum ieşiră din poartă, calul îi zise:

— Stăpâne, ia te mai înţepeneşte şi-n coamă, să nu cazi jos, c-avem să umblăm ca vântul. Şi se şi repezi în slava cerului.

Umblară ce umblară p-acolo şi dădură de casele Sfintei Luni. Intrară în curte, calul se puse să pască, iar stăpânu-său intră în casă. Cum îl văzu Sfânta, îi dete de mâncă un corn de prescură, de bău un pahar de vinişor şi-l întrebă unde se duce.

— Mă duc, sfinţia-ta, la fântâna doamnei Sticlişoarei să iau apă, să se spele tata, ca să se facă iar copil de doisprezece ani.

— Iiii!, flăcăiaşul mamii, cin' te-a trimis, nu te-a trimis ca să te crească, ci să te prăpădească; întoarce-te-ndărăt mai bine.

— Ce să mă mai întorc, sfinţia-ta, ajunsei până aici, merg înainte acu, ce-o fi o fi...

— Atunci, zise Sfânta Luni, ţine pieptenele ăsta, să-l ai la nevoie.

Şi mai dându-i şi merinde, băiatul plecă, după ce-i sărută mâna şi-i mulţumi pentru bunătatea ei.

D-acilea, dacă plecară, merseră ce merseră şi ajunseră la Sfânta Sâmbătă, care, când fu să plece îi dete în dar o gresie, iar d-acilea când porniră nu mai umblară mult şi iacă dădură de fântâna doamnei Sticlişoare, care era împresurată de tot felul de jivine spurcate.

Ce să facă?... Se puse şi băiatul în genunchi şi rugă pe Dumnezeu să facă ceva să gonească fiarele dimprejurul fântânei, ca să poată lua apă. Şi fiindcă era bun la Dumnezeu, că era drept şi-şi iubea părintele, dădu Dumnezeu o ploaie, dar ce ploaie!, că se speriară toate fiarele şi fugiră care încotro, să se ascunză, iar băiatul dete fuga, luă apă şi când să plece, dete cu ochii de-o piatră pe care scria: „Cine-o veni să ia apă din fântâna doamnei Sticlişoare, să intre în casa de aramă, să intre şi în a de argint,

şi să intre şi în a de aur.“ Intră băiatul prin ale de aramă şi de argint şi nu văzu nimic, dar când intră în a de aur, găsi pe doamna Sticlişoara culcată cu faţa în sus şi-i scoase inelele din degete, dar de frică îi crăpă buza şi-i pică o picătură de sânge pe obrajii ei; apoi ieşi afară, încălecă şi plecă.

Cum se deşteptă doamna Sticlişoara şi văzu că i-a pierit inelul din deget, dete fuga la fântână să vază dacă a luat cineva apă din ea; când să se uite în apă, cum era de limpede ca lacrima, i se arătă şi picătura de sânge pe obraz. Atunci, nu se mai putu ţine de necaz şi chemând toate fiarele, începu a le bate, întrebându-le cine a venit de-a luat apă. Ele se tânguiau şi răspundeau că nu ştiu; numai un zmeu şchiop şi chior, care se ascunsese sub talpa casei, îl văzuse pe flăcău, şi spuse că se prinde să alerge după el să-l prindă, dacă l-o face mai mare peste ăilalţi zmei.

Doamna Sticlişoara se învoi, iar zmeul o şi porni, şi nu în multă vreme îi ajunse, că el alerga ca gândul.

Calul simţi că se apropie şi zise lui stăpânu-său să se uite înapoi şi să-i spuie ce vede.

— Văz o flacără mare, zise feciorul împăratului.

— Aruncă pieptenele, stăpâne, grăi calul, că e rău de noi. Băiatul îl aruncă, şi se făcu o pădure deasă de nu se puteau strecura nici păsările printre pomi, dar zmeul hoţ nu se dădu prins, ci se făcu un stol de cioci şi zbură pe d-asupra pădurii venind ca gândul spre ei.

— Ce mai vezi, stăpâne? întrebă calul, după ce mai trecu niţel.

— Un stol de cioci, văz.

— Aruncă şi gresia.

Cum aruncă gresia, se făcu îndărătul lor un stei de piatră.

— Acum să stăm să ne odihnim niţel, stăpâne, zise calul abia suflând, iar băiatul descălică şi calul începu să pască.

Zmeul se tot căznea să roază stânca, dar de unde?, c-aia era piatră, nu era plăcintă cu brânză, şi văzând că n-o nemereşte, se rugă de feciorul împăratului să facă o găurice cu paloşul că vrea numai să-l vază la faţă, să vază cum e.

Băiatul, prost, cum auzi, îi şi făcu pe voie. Zmeului atât i-a fost, că din găuricea aia făcu gaură mare şi scoase capul.

— Ce ai făcut, stăpâne! zise calul, prinzând de veste. Sări repede pe mine că ne răpune namila spurcată.

Încălică băiatul ş-o luară la goană, dar degeaba, zmeul îi ajungea de pe urmă, se şi apropiase bine, că simţea cum îi dogorea ceafa suflarea zmeului. Nădejde nu mai era, aştepta doar, ha-ha, să-l înhaţe. Când văzu calul că nu mai are încotro, îşi mai strânse o dată puterile şi-şi făcu vânt, dar tot degeaba, că nu mai putea, şi zmeul îşi întinsese gheara, când feciorul de împărat şi calul văzură venind o femeie, care trecu pe lângă ei ca fulgerul.

— Am scăpat, stăpâne, zise calul, ţine-mă strâns în frâu.

Pasămite, femeia era Sfânta Sâmbătă, care văzuse de departe pe zmeu cum fugărea pe feciorul de împărat, şi încălecând pe piuă se repezise să-l scape. Şi l-a şi scăpat, că zmeul, când a văzut-o, n-a ştiut cum să se întoarcă mai iute înapoi.

Când se întoarse Sfânta Sâmbătă, pofti pe băiat în casă, iar calului îi dete orz amestecat cu niţel jăratic, ca să se mai întremeze. Băiatul îi mulţumi că l-a scăpat de primejdie şi-i dădu şi Sfintei niţică apă de la fântâna doamnei Sticlişoare. D-aci dacă plecă, trecu şi pe la Sfânta Luni, îi dădu şi ei, şi apoi plecă spre casă.

Când îl văzu tată-său, nu mai putu de bucurie, doar că nu sărea în sus; ar fi sărit el, nu e vorbă, dar nu putea de bătrâneţe. Puse mâna pe sticla cu apă, se spălă pe ochi şi se făcu taman ca şi cum ar fi fost de doisprezece ani.

Trecu ce trecu şi doamna Sticlişoara dete sfoară în ţară cum că cine a fost vrednic d-a luat apă din fântâna ei să vie că-l va îmbogăţi şi îl va lua de bărbat.

Auzind feciorul ăl mare al împăratului, îşi lăsă şi despuiată şi tot şi se duse. Doamna Sticlişoara l-a întrebat dacă el a luat apă.

— Eu, vezi bine, păi cine? a răspuns el.

— Ei, cum era apa?

— Iaca, ca toate apele, cum să fie?

Sticlişoara l-a priceput şi l-a gonit cu ruşine, iar el s-a întors acasă la tată-său, dar fraţilor nu le-a spus ce i s-a întâmplat.

După el plecă şi fratele ăl mijlociu, dar păţi tot ca el şi se întoarse ruşinat acasă.

Tocmai mai la urmă auzi şi feciorul ăl mai mic al împăratului. El cum auzi şi plecă, şi cum ajunse, intră în casă şi spuse că el e ăl care a luat apă din fântână.

— Cum era apa când ai luat din ea? întrebă doamna Sticlişoara.

— Ca toate apele, răspunse băiatul, dar pe o piatră am văzut scris că cine-o veni să ia apă, să intre în odaia de aramă, apoi în a de argint şi la urmă şi-n a de aur.

Îi mai spuse cum, când a intrat în odaia de aur, a văzut-o culcată cu faţa în sus, cum i-a luat inelul şi cum când a sărutat-o i-a crăpat buza şi i-a picat o picătură de sânge pe obrazul ei.

— Drept că tu eşti, care ai luat apă din fântâna mea, şi tu-mi vei fi bărbat, zise doamna Sticlişoara, după ce-i spuse aşa.

— Da, zise băiatul, dar să mergem în împărăţia mea, că şi eu sunt fecior de împărat.

— Să mergem, dar să iau şi palaturile mele că mi-e milă să le las aici.

— Apoi se poate?

— Da, ia biciul ăla de foc, de după sobă, îl învăţă ea, şi plesneşte cu el în trei colţuri ale casei, că se va face un măr de aur.

Băiatul făcu aşa şi, băgând mărul în sân, îşi luă nevasta, o puse pe cal, şi p-aci ţi-e drumul.

Tată-său, când îi văzu aleasa inimii, îl lăudă, că era frumoasă peste poate doamna Sticlişoara, şi făcură nunta de ţinu trei săptămâni cu chef şi băutură, iar eu încălecai p-o şea şi spusei cum putui povestea.

Comunicat de dl Bibicescu, care-l ştie de la un student din şcoala normală, Marinescu Rafail.

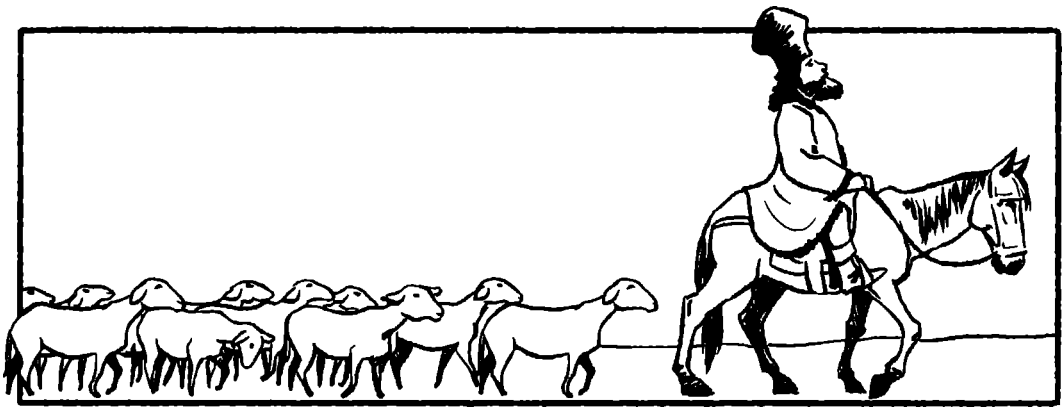

ÎMPĂRĂTEASA ÎNŢELEAPTĂ

A fost odată un împărat şi împăratul ăsta avea un vătaf de curte. Într-o zi, îl chemă împăratul şi-i zise să se ducă a doua zi cu ale două mii de oi împărăteşti la târg, să le vânză şi să-i aducă banii şi oile îndărăt.

Când auzi bietul vătaf aşa, se mâhni de tot; cum era el să şi vânză oile şi să le şi aducă îndărăt?

Trist şi pus pe gânduri ajunse bietul vătaf acasă. Aci, fata lui, c-avea o fată de vro şaisprezece ani, îl întrebă ce are de e aşa mâhnit?

— Cum să nu fiu, fata mea; că uite-aşa ş-aşa mi-a poruncit împăratul.

— Numa d-atât ţi-e frică? Înveseleşte-te, tată, asta e nimica toată. Fă cum ţi-oi spune eu...

— Cum, taică?

— Du-te cu ele la târg, tunde-le, vinde lâna, ia parale şi te-ntorci şi cu oile şi cu bani, ş-aşa faci după porunca împăratului.

Cum auzi vătaful aşa, mai prinse inimă, ş-a doua zi, dis-de-dimineaţă, ia oile de dindărăt şi, fluierându-le, le duse taman la târg, făcu cum îi zisese fata, luă banii şi se întoarse frumuşel acasă şi cu oile şi cu bani.

Dacă văzu împăratul aşa, cunoscu că era cineva la mijloc şi întrebă pe vătaf cine l-a învăţat să facă aşa.

— Am o fată, măria-ta, ea m-a-nvăţat, să trăieşti!...

— Du-te acasă, zise împăratul, dacă auzi aşa, şi spune fetii tale să vie îndată aici, dar să vie nici călare, nici pe jos, nici pe drum nici pe alături de drum, nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, nici cu vânat, nici fără vânat, nici cu cămaşe, nici fără cămaşe.

Vătaful se duse iar trist acasă, că se gândea el, cum o să vie fata lui aşa cum a poruncit împăratul?

Fata cum auzi, zise lui tată-său:

— Taică, adu plasa, măgarul de la oi şi doi iepuri vii, ş-apoi las' pe mine, nu te dau eu de ruşine.

Dacă-i aduse tată-său ce a cerut, se înfăşură în plasă, se puse călare muiereşte pe măgar, îşi luă iepurii lângă ea, iar pe sub plasă o cămaşe croită gata. Ş-aşa a plecat la împărat prin mijlocul drumului.

Văzând-o împăratul, de la fereastră, s-a mirat; iar câinii din curtea palatului au început să latre şi să se dea la ea. Fata, dac-a văzut aşa, a dat drumul la iepuri şi câinii s-au luat după ei, iar ea ducându-se drept în palat, zise:

— Bună ziua, măria-ta...

— Mulţumim dumitale, fată mare... Ei?... Eu ţi-am zis să nu vii nici călare, nici pe jos.

— Am venit pe măgar ş-am stat muiereşte.

— Am zis să nu vii nici pe drum, nici pe-alături cu drumul.

— Am venit drept pe unde merge oiştea.

— Nici îmbrăcată, nici dezbrăcată, zise împăratul.

— Cu plasă-nfăşurată.

— Nici cu cămaşe, nici fără cămaşe.

— O cos acu-n poală, zise fata.

— Nici cu vânat, nici fără vânat.

— S-au luat câinii după vânat.

— Eu te-aş lua de nevastă, zise împăratul într-un sfârşit, mirat de destoinicia fetei.

— Bine, măria-ta, dar unde n-ăi face dreptate cum trebuie, s-o fac eu; te-nvoieşti?

— Mă-nvoiesc, răspunse împăratul. Şi adună toată boierimea curţii şi făcu nuntă împărătească.

Peste vro lună după cununia împăratului cu fata vătafului, se făcu un târg mare. Împăratul plecă şi el la târg, lăsând pe nevastă-sa acasă.

Stând ea a doua zi după plecarea împăratului la fereastră, iacă văzu trecând pe dinaintea ferestrei un ţăran care mâna o vacă cu viţelul lângă ea.

Mai pe subt seară vede pe ţăran întorcându-se, dar numai cu vaca, fără viţel şi plângând. Împărăteasa trimise să-l cheme.

— De ce plângi? îl întrebă dânsa, când veni ţăranul în faţa sa.

— Cum să nu plâng, măria-ta, c-aveam un viţel şi mi l-au luat nişte turci în bâlci, au zis că l-au fătat caii lor, şi mi l-au luat.

— Dar împăratul nu era acolo să-ţi facă dreptate? întrebă împărăteasa.

— Ba, a fost, măria-ta, dar le-a dat tot lor dreptatea.

Împărăteasa, când auzi aşa, îl învăţă să vie a doua zi de dimineaţă şi să ceară împăratului să-i facă o judecată, că el era să vie în seara aia de la târg. Eu, zise împărăteasa, voi fi alăturea cu el; şi-l învăţă cum şi ce să facă.

A doua zi, până-n ziuă, ţăranul veni în curtea palatului şi ceru să vorbească cu împăratul.

Împăratul îl chemă în cămara lui.

— Bună ziua, măria-ta, zise el când intră.

— Mulţumim dumitale... Ce veste?

— Păi... să vezi, măria-ta, cum merge pricina... Am un pic de livadă, bat-o pârdalnicu, de merge până-n gârlă, şi eu, măria-ta, îmi pasc oile pe ea. Într-o zi iaca iese un crap din gârlă şi-mi mănâncă toţi mieii.

— Ce tot vorbeşti, mă, or nu-ţi sunt boii acasă? Cum să mănânce crapul mieii?

— Păi... să ierţi, măria-ta, cum au fătat caii turcilor viţelul meu?

Atunci împăratul auzind aşa vorbe l-a întrebat cine l-a învăţat să zică aşa.

Că-ncoa, că-ncolo...

Împăratul îl ameninţă că de n-o spune, unde-i stau picioarele îi va sta şi capul.

Dac-a văzut ş-a văzut, bietul ţăran a spus drept.

Când află, se făcu foc împăratul şi chemând pe împărăteasa înaintea lui i-a zis:

— Să piei din casa asta!... Cum ai îndrăznit să-mi strici judecata?...

— Să plec, zise împărăteasa, dar să facem întâi o masă mare şi pe urmă.

Împăratul se învoi, porunci de puse o masă mare, şi pe la sfârşitul mâncării se sculă împărăteasa, luă un pahar plin cu vin în mână şi bând zise către împărat:

— Să-mi dai voie, măria-ta, să-mi iau din palat, când oi pleca, ce mi-e mai iubit şi mai scump.

Împăratul se învoi.

— Fie, zise el, ia-ţi.

Cum auzi dânsa aşa, pe furiş vărsă în paharul împăratului nişte prafuri, şi dânsul, cum bău, căzu cu capul pe masă şi începu a sforăi.

Atunci fata vătafului îl luă binişor, îl puse într-o butcă şi plecă cu el acasă la ea.

Peste câtăva vreme se deşteptă împăratul, şi întrebă nedumerit că unde se află.

— La mine, măria-ta.

— Cum ai îndrăznit?...

— Mi-ai dat voie, măria-ta, să iau din palat ce mi-e mai iubit şi mai scump... Dumneata mi-eşti mai iubit şi mai scump ca orice pe lume, şi pe dumneata te-am luat.

Împăratului i se însenină faţa de bucurie auzind aşa vorbe, şi sărutând-o îi zise:

— Eşti vrednică de iubirea mea; hai să ne întoarcem la palat, şi de aci înainte tu să faci dreptate.

Şi, drept, d-aci înainte a trăit împăratul bine cu dânsa, iar judecăţile de se făceau în împărăţia lui erau ale mai drepte, de i se dusese vestea peste mări şi ţări, şi toţi ziceau că împărăţia lui e chiar împărăţia dreptăţii.

Povestit de Ion Olteanu din Ardeal.

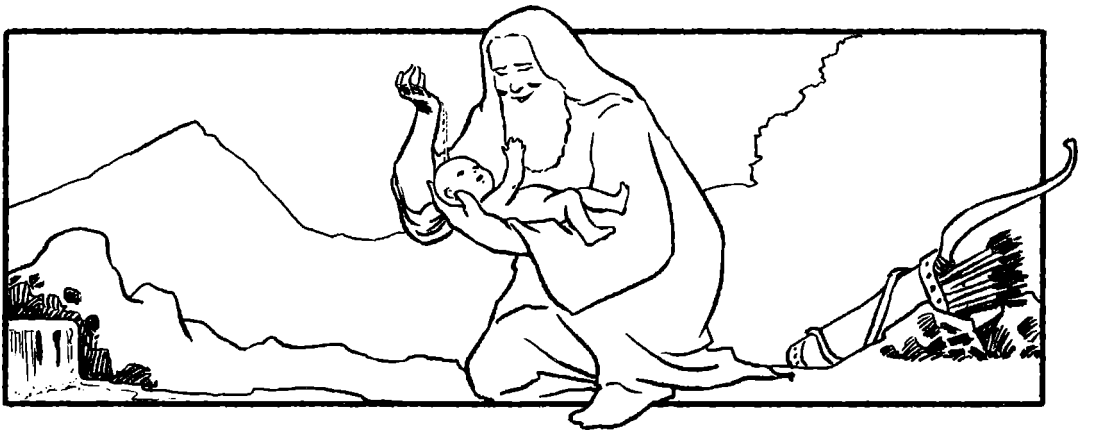

BUSUIOC ŞI MUSUIOC

A fost o dată ca niciodată, când mânca ţiganul mămăliga cu unt de-şi lingea degetele pân-apuca cleştele, au fost doi fraţi. Acum, boieri dumneavoastră, să nu gândiţi că numai în vremurile alea depărtate de cari vorbii au fost doi fraţi, că fraţi, slavă Domnului, sunt şi azi, dar ce au făcut ei şi ce li s-a întâmplat lor apoi nimeni n-a făcut şi nimănui nu i s-a mai întâmplat d-atunci încoace.

Tatăl mumii ăstor fraţi, or mai pe scurt moşul lor, era un împărat vestit şi nu avea alt copil, decât pe muma lor, şi de frică să n-o piarză, bolnăvindu-se, că de!, om eşti, supus la fel de fel de răutăţi, o ţinuse închisă până la vârsta când începe a se rotunji sânul la fete, or cum am zice până a începe a le mirosi a măritiş. Şi nu ieşise fata din casă deloc, nici nu văzuse alte chipuri decât pe tată-său, pe mă-sa ş-o babă bătrână care o îngrijea, de i se urâse şi ei cu aşa viaţă, că ea biata nu ştia nici iarba verde a câmpului, nici de cântatul privighetoarei în pădure, nici de nimic.

Într-o zi, sta la fereastră; când se uită în jos, iacă vede un flăcău ducându-se cu doniţele la apă; cum îl văzu, cum rămase grea. Azi grea, mâine mai grea, începu să se îngroaşe tare, până o bägă împăratul într-o zi de seamă.

— Dar asta! strigă el când o văzu.

O întrebă pe ea, întrebă pe babă, dar care ce să ştie? Baba n-o lăsase singură să zici că de!... cine ştie...

Întrebă în sus, întrebă în jos, nimic.

Împăratul necrezând pe fată că nu ştia nimic, măcar că se jura, săraca, pe ce-i era mai scump, nici una, nici două, chemă pe vizitiu, îi porunci să înhame caii la căruţa de băligar şi să puie pe fată s-o ducă s-o omoare.

Făcu vizitiul cum i-a poruncit împăratul şi ducând fata într-o pădure, era s-o omoare, dar i se făcu milă de ea, că se ruga de plângea pământul de plânsul ei, ş-o lăsă acolo în pădure în paza Domnului.

Era pe toamnă, când o lăsă vizitiul pe fata împăratului în pădure, pomii erau mai goi, iar pe jos frunze cu grămada, de zburau val-vârtej când le scormonea vreun ceapcân de pui de crivăţ, şi frigul începuse a-şi arăta colţii.

Nu trecu mult-mult şi iată că o apucară pe fată durerile naşterii; cum simţi ea aşa, se aşează jos, îşi adună frunze împrejur, să se-ngroape în ele până la brâu, şi aşa născu.

Spre seară, iacă Dumnezeu şi Sfântul Petre, schimbaţi în unchieşi, ca să nu-i cunoască oamenii, veniseră să dea o raită prin a lume, când, întâmplându-se să treacă prin pădure, dădură de fată alăptându-şi copilul.

— Ce faci aici, fata mea? o întrebă Făcătorul lumii.

— Ce să fac moşicule, îmi alăptez copilul de mi l-a dat Dumnezeu.

Şi spuse unchiaşilor plângând cum şi ce păţise.

— Dacă e aşa, fata mea, hai să ţi-l botez eu, vrei?

— Bucuros, moşule, cum să nu vreau, auzi vorbă?

Şi luă Dumnezeu copilul, îl duse la pârâiaşul ce curgea mai încolo şi-l boteză, dându-i numele Busuioc, şi dăruindu-l cu un arc ş-o tolbă de săgeţi, l-a ursit ca pe unde-o umbla, pe partea lui a dreaptă, să crească tot busuioc. După aia plecă Dumnezeu cu Sfântul Petre.

Băiatul mai avea un dar, da' dar, nu glumă: cum îl blagoslovise Dumnezeu, creştea într-o săptămână cât creştea altul într-o lună.

Trecu ce trecu şi se pomeni fata că iar e însărcinată şi după puţintică vreme mai născu un băiat.

Sfântul Petre, care ca un sfânt ce e ştie tot, se coborî din cer şi trecu prin pădure făcându-se a nu şti nimic.

Când o văzu:

— Ce, altul, fata mea? o întrebă el.

— De, moşicule, dac-a vrut Dumnezeu.

— Ei, păi p-ăsta ţi-l botez eu.

Şi-l boteză Sfântul Petre şi-i dete numele Musuioc.

Din ce trecea vremea, din aia se măreau băieţii şi ajunseră până putură să umble singuri după vânat să aducă mumei lor să mănânce.

Într-o zi, umblând ei amândoi prin pădure, iacă un iepure; Busuioc, nici una, nici alta, puse mâna pe arc, îl întinse şi taman când să tragă, grăi iepurele într-acest chip:

— Nu mă omorî, Busuioace, că ţi-oi da un pui şi mult bine ţi-o prinde.

Busuioc o lăsă şi iepuroaica îi dădu un pui. Mai merse ce mai merse şi iacă o vulpe. Busuioc întinde arcul s-o răpuie, când şi ea grăi tot ca iepuroaica: să n-o omoare că-i dă un pui şi mult bine i-o prinde. Busuioc nu omorî nici vulpea şi dânsa drept mulţumire îi dădu puiul pe care i-l făgăduise.

Mai încolo iaca un lup. Cu el se întâmplă tot aşa, şi taman mai spre seară iacă le ieşi înainte ş-un urs.

„Azi n-am vânat nimic, se gândi Busuioc, hai să trag în urs."

Dar până să aşeze arcul, se rugă ursul să nu-l omoare că i-o da un pui şi mult bine i-o prinde.

Busuioc cruţă şi pe urs de moarte şi în loc seara să se întoarcă acasă la mă-sa cu vânat, veni cu patru pui de fiară după el. Noroc că mai rămăsese mâncare de cu seară, că altfel le-ar fi chiorţăit maţele cum trebuie.

Aşa îşi petreceau vremea Musuioc şi Busuioc umblând după vânat, cât e ziua, prin pădure.

Într-o zi, nu ştiu cum, nu ştiu ce fel se rătăciră fraţii unul de altul şi se pomeni Busuioc singur. Dacă văzu aşa, o luă înainte să iasă unde-o ieşi, că vrea să mai vază ce mai era dincolo de pădure.

Merse cât merse şi dădu de un palat de sticlea să-ţi ia ochii. Se duse el într-acolo, intră în curte şi dădu de unsprezece zmei dormind cu burta la soare, ca şi câinii ăia trândavii.

Cum se răspândi miros de om, se sculă unul frecându-se la nas c-o mână şi cu alta la ochi şi cum văzu pe Busuioc, nici laie, nici bălaie, nu că să-l omoare.

— Să mă omori, de-i putea; de nu, te-oi omorî eu pe tine, răspunse Busuioc, bucuros că se sculase numai unul, că de!, cu unul mai calea-valea, poţi să te lupţi... e rău când sunt mai mulţi.

— Cum să ne luptăm? întrebă zmeul.

— Cum vrei?... Eu zic în luptă, că e mai dreaptă.

— În luptă să fie, zise zmeul.

Şi se şi încăierară. Dar ce luptă!, că ăla nu era zmeu, aia era cimilitură de zmeu, că nici nu se opinti bine şi tot el singur se împiedică şi căzu în nas, iar Busuioc scoase o custură de la brâu şi-i tăie gâtul.

Cum horcăi zmeul o dată de durere, iată se mai sculară trei zmei.

Văzând ei pe fratele lor mort, se repeziră urlând spre Busuioc.

— Ho-ho-ho! Mă zănaticilor, zise el dându-se în lături niţel, ce, toţi odată? Staţi câte unul, câte unul, că n-ăţi fi câini... Să vă fie şi ruşine trei zmei, coşcogeamite namilele p-un om!

Văzură zmeii că are dreptate Busuioc, şi veni unul, ăl mai mare, să se lupte cu el întâi.

— Cu tine să mă lupt, zise Busuioc făcându-şi cruce.

Şi se luară şi dă-i şi învârteşte-l şi mai suceşte-l, trânti pe zmeu şi-l omorî. P-ăl d-al doilea tot aşa, că era mai nevoiaş, şi ca ăl dintâi.

Numai ăl de-al treilea, un zmeu sfrijit şi scofâlcit, se vedea cât de colo că are pe dracu' în el, numai cu el se căzni mai mult, c-alerga la vicleşug, dar într-un sfârşit tot îi dădu Busuioc de cap.

Cât zgomot făcură ei luptându-se, şi zmeii ăi de dormeau, nişte zmei borţoşi ca buţile, nici nu se mişcară, aşa dormeau de duşi.

Ce se gândi Busuioc? „Măre, ăia de s-or scula toţi odată şapte năpraznici ş-or veni la mine, mi-o fi greu să lupt cu ei. Ia s-o iau mai pe subţire". Şi întinzând arcul, câte una, câte una slobozi şapte săgeţi, câte una de zmeu şi le fu de ajuns, că numai horcăiau niţel, ca şi cum ar fi sforăit, şi se întorceau pe partea ailaltă de dormeau somnul drepţilor.

După ce scăpă în ăst chip de ei, Busuioc intră în palat, se uită încoa, se uită încolo, nici picior de om, numai într-o odaie un butoi mare cu cercuri de fier din care ieşea un răget înăbuşit printr-o gură de cep. Se uită el înăuntru şi văzu un zmeu.

— Dă-mi niţică apă, Făt-Frumos, că te-oi mulţumi cu prisos, zise zmeul dinăuntru zărindu-l.

— Ia mai stai şi nebăut, că nu ţi-o fi nici pe dracu', zise Busuioc.

Iar zmeul gemu şi mai tare, ş-apoi tăcu.

După aia intră Busuioc prin tot palatul, se uită prin toate colţurile şi văzând că nu e nimeni, se întoarse în pădure la bordeiul lor. Aci, cum ajunse, zise mă-sii:

— Hai mamă, că ţi-am găsit o casă frumoasă, palat ca toate palaturile.

Mă-sa nu mai putu de bucurie, când auzi că o să scape din pădure, că i se urâse; aşteptă să se întoarcă Musuioc şi plecară la palat cu căţei cu tot, că puilor de iepure, de vulpe, de lup şi de urs, Busuioc le zicea căţeii lui.

Ajunseră, luându-se după urma lui Busuioc taman seara, şi după ce se uitară cu toţii prin palat se culcară.

A doua zi, cum se lumină de ziuă, spuse Busuioc mă-sii să nu intre cu niciun preţ în odaia unde era un butoi, şi plecă după vânat.

Aş!, muierea să-şi ţie firea! Ţinu şi ea două zile şi a treia zi n-o mai răbdă inima şi intră în odaia oprită.

Cum simţi zmeul că e cineva acolo, se rugă:

— Om bun, femeie, ce-i fi, toarnă-mi pe vrana asta niţică apă, că mă frig şi mă pârjolesc de sete!

Muma lui Busuioc întâi se sperie, dar văzând că oricine o fi nu-i poate face nimic, că e închis, luă o doniţă cu apă şi-i turnă pe vrană.

Zmeul se umflă odată de plesni un cerc de la butoi.

Femeia – bine a zis cine a zis, poale lungi şi minte scurtă – nu se opri când văzu aşa. Nu, că-i e milă, şi-i mai dădu după cererea zmeului, încă două doniţi. Când îi dădu p-a d-a treia s-a isprăvit! Odată plesni butoiul de şi leşină de sperietură.

Când se deşteptă, în faţa ei sta zmeul privind-o, şi luase, trăsni-l-ar Dumnezeu, o înfăţişare frumoasă de tot, parcă era Făt-Frumos. Cum îl văzu femeia, hait!, îi şi sfârâi inima – bat-o pârdalnicu de inimă că mult sfârâie lesne!

Zmeul băgă de seamă că-l place şi se dădu pe lângă ea şi o momi cu cuvinte aşa de mieroase, că o făcu să se învoiască cu el să omoare pe Busuioc, pe care avea pică fiindcă nu vrusese să-i dea apă şi care ar fi fost, de!... cum s-ar zice, buturugă în drum.

Şi aşa se hotărâră amândoi să facă ce-or face să răpuie pe Busuioc; dar cum? Să se facă zmeul stană de piatră şi să se suie în pod, şi când o veni Busuioc de la vânătoare, să-i cază în cap şi să-l turtească.

Dar, – când vrea Dumnezeu cu omul! – Musuioc s-a întâmplat în odaia d-alături, şi când a plesnit butoiul, fiind acolo a ascultat să vază ce e, şi a auzit planul zmeului, şi amărât până în fundul sufletului de fapta ce era să săvârşească mă-sa, dar mulţumind lui Dumnezeu că i-a îndreptat paşii spre odaie, ieşi de întâmpină pe Busuioc şi-i spuse tot.

Lui Busuioc nu-i venea a crede, dar se învoi să intre-n casă o dată cu Musuioc, şi făcând astfel scăpă.

A doua zi, văzând zmeul că n-a putut izbuti să prăpădească pe Busuioc, se hotărî să se facă un cuptor ars şi când o trece Busuioc pe lângă el, întorcându-se din pădure, să sară asupra lui şi să-l pârjolească. Dar a vrut Dumnezeu să nu fie pe placul jivinei spurcate, ş-a dat în gând căţeilor lui Busuioc să se ducă să se tăvălească în apă şi-n noroi, şi să-i mai taie din puterea dogorelii. Făcură ei aşa, şi veniră de să tăvăliră pe cuptor; dar aşa dogorea, aşa de ardea, că dacă se tăvăli iepurele, cum dădu cu coada i-o şi arse de rămase fără coadă, dar tot domoli căldura niţel; lupul sări în sus d-un cot; vulpea iar îşi pârli blana, bunătate de blană!, dar când se aşeză ursul, îşi pierdu căldura toată puterea, se răci cum trebuie şi când s-a repezit asupra lui Busuioc numai l-a izbit, de s-a ales cu câteva vânătăi pe trup, dar de moarte a scăpat.

A treia zi au vrut zmeul şi mă-sa să-l răpuie cu nişte buruieni otrăvitoare. Dar tot nu le-a ajutat Dumnezeu, c-a auzit iar Musuioc, şi aşa fratele său a scăpat întreg şi teafăr.

Văzând zmeul că nu e chip să se scape de el, învăţă pe mama lui Busuioc să se facă bolnavă şi să-l roage să-i lase ei căţeii să-i mai ţie de urât; iar când o fi el fără căţei atât i-a fost, că înţarcă bălaia, nu mai vede lumina cu ochii.

Aşa şi făcu mă-sa. A doua zi era bolnavă aidoma ca tot bolnavul: se văita, nu vrea să mănânce, că i-e rău şi rău. Dacă vru să plece Busuioc prin pădure, ea nu, că să-i lase căţeii să-i mai ţie de urât, „că mult mi-e urât, măiculiţă!", zicea ea.

Se mai codi Busuioc, că cum să vâneze el fără câinii lui? Dacă i-o ieşi vreo lighioană în cale? Dar văzând că se ruga mă-sa cu tot dinadinsul, se înduplecă şi îi lăsă, plecând astfel singur.

Atât i-a fost zmeului, că cum plecă Busuioc, puse mâna pe câte unul, pe câte unul şi aruncă pe căţei într-o groapă adâncă de tot, iar deasupra puse un pietroi mare ca să nu poată ieşi, şi fuga după Busuioc, să-l ajungă.

Alergă, alergă până ce-l zări printre frunziş, dar când îl zări, îl zări şi Busuioc pe el, şi cât clipeşti, se căţără d-o cracă şi se sui în vârful unui stejar înalt şi gros.

Zmeul dacă ajunse la tulpina copacului, zise lui Busuioc.

— D-acu s-a sfârşit, Busuioace neică, dă-te jos, să te mănânc.

Bietul flăcău văzând că n-are încotro, se rugă de zmeu să-l lase să cânte un cântec. Zmeul îl lăsă, şi el începu să cânte, iar la sfârşit strigă odată:

U! N-aude
N-a vede
Sări, iepuraş, că omoară pe stăpân-tău!

Zmeul auzi fireşte strigătul lui Busuioc, dar tăcu; numai gândi în sine: „Zbiară tu cât ăi vrea, că n-or mai ieşi ei de unde i-am orânduit eu."

Dar iepurele a auzit din groapă şi a zis vulpii:

— I-auzi vulpe, ne omoară stăpânul.

— Taci mă puşcaşule, cobe, ce tot bolboroseşti?

Iepurele dacă văzu că vulpea n-a auzit, a gândit că i s-o fi părut, şi tăcu.

Zmeul cum văzu că Busuioc a isprăvit cântecul, iar îi zise:

— Dă-te jos, Busuioace, să te mănânc.

Busuioc iar se rugă să-l mai lase să mai cânte un cântec, şi-i aruncă o opincă s-o roază ca să-i mai treacă de urât.

— Cântă, fu răspunsul zmeului. Şi după ce isprăvi cântecul strigă:

U! N-aude
N-a vede
Sări, vulpe, că omoară pe stăpân-tău!

Vulpea auzi şi spuse lupului:

— I-auzi, lupule, ne omoară stăpânul!

— Ia, taci, fa găinăreaso, fi-ţi-ar gura a dracului, ce cobeşti a rău?

Vulpea tăcu, c-a gândit şi ea ca iepurele, că i s-o fi părut.

Zmeul de dincolo, iar, cum văzu că s-a isprăvit cântecul, nu, că să se dea Busuioc jos să-l mănânce.

Busuioc iar se rugă să-l lase să mai cânte un cântec, dându-i şi opinca ailaltă, şi strigă de-l auzi lupul.

— Iiii!, ursule, ne omoară stăpânul!

— Mai bine strănutai, văcarule, cobea dracului, decât urlai degeaba.

Dar nu trecu mult şi auzi şi ursul strigătul stăpânului lor.

— Mă, da' voi grăiăţi adevărat! Acu auzii şi eu că ne strigă stăpânul.

— Păi, când i-am spus eu vulpei, sări iepurele cu gura mare de colo... nu, că sunt cobe...

— Ei, ho, urechiatule, zise ursul, şi sări o dată iepureşte, de vezi, dai stânca aia la o parte?

Iepurele ţup!, o dată. Piatra nici gând să se mişte, numai el căzu jos urlând că şi-a făcut cucui în cap.

Sări şi vulpea, şi lupul, dar abia o mişcară; iar când sări ursu, o rostogoli cât colo şi aşa ieşiră cu toţii.

— Ei! zise ursul, ca gândul ori ca vântul să mergem?

— Ca gândul, ce vorbă! Mai e vreme de stat!? zise lupul.

— Dar dacă n-om mai putea răsufla? zise fricosul de iepure.

Dar cine îi ţinu vorba în seamă? O luară la picior cu toţii şi cât numeri două şi ajunseră taman când Busuioc, deznădăjduit, începuse să se coboare, să-l mănânce dihania spurcată.

Pacostea de zmeu simţi că vin căţeii, şi se făcu buturugă neagră.

Când îşi văzu Busuioc lighioanele, îi veni inima la loc.

— Căţeluşii mei, zise el către dânşii, vedeţi voi buturuga aia?

— Vedem, stăpâne, răspunseră cu toţii într-un glas.

— Praf s-o faceţi, măi, şi să-mi opriţi numai ficatul şi inima.

Auzind aşa se puseră cu toţii şi roade, şi roade de-o făcură câlţi, iar ursu, dând de ficat şi de inimă, le luă în labă şi le dădu lui Busuioc.

Cum puse mâna Busuioc pe ele dete fuga acasă şi se duse drept la mă-sa şi îi zise:

— Să-mi frigi ficatul şi inima asta, mamă, dar mai mult cu sânge.

Mă-sa pricepu îndată că fiu-său a fost omorât pe zmeu, dar nu zise nimic şi se supuse. Apoi, aducându-le la masă pe frigare cum le fripsese, Busuioc îi zise să mănânce şi ea.

— Nu, maică, că nu mi-e foame deloc. O mai rugă Busuioc, dar nu vru cu niciun preţ, iar Busuioc luă atunci frigarea şi cum frigea îi dădu una cât putu peste ochi zicându-i:

— Să orbeşti, mumă fără de lege, şi să nu-ţi vie vederile la loc până n-ăi umplea nouă butoaie de lacrămi.

Iar după aia se întoarse către Musuioc:

— Frate, îi zise lui, eu mă duc în lume. Ţine năframa asta; când te-i uita la ea, s-o scuturi, şi de-or pica picături de sânge din ea să ştii că or sunt mort, or sunt în primejdie de moarte, şi să cauţi să mă scapi.

Şi plângând amândoi se despărţiră.

Se duse Busuioc, se duse, se duse şi dădu de un palat mare împărătesc într-altă ţară. Cum îl văzu, intră înăuntru şi se dădu drept fecior de împărat rătăcit, împăratul îl crezu, că avea şi înfăţişare mândră de gândeai curat că e de neam, şi-l ospătă şi-l ţinu la dânsul până s-o afla ceva de tată-său.

Împăratul ăsta avea o fată şi, trecând vreme îndelungată şi văzând ea că nu se afla de tatăl băiatului nimic, şi mai cu seamă iubindu-l şi iubind-o şi el, or, cu scurtă vorbă, iubindu-se amândoi, se hotărâră să spuie împăratului lucrul şi de le-o da el voie, să se ia amândoi.

Împăratul, care văzuse pe băiat destoinic, chipeş şi voinic, se învoi şi nunta se şi făcu cu veselie mare într-o duminecă.

A doua zi, nu mai departe, lui Busuioc îi veni gust să se plimbe prin grădina a mare, de era în dosul palatului, că nu intrase în ea niciodată; dar cum deschise poarta şi făcu un pas înăuntru, hop!, sare o pajură care sta mereu pe poartă şi pe nemestecate îl înghiţi.

Bre, caută pe Busuioc împăratul în sus, bre, caută toată curtea în jos, Busuioc nicăieri; şi de unde duminecă veselie şi chef, luni mâhnire şi necaz.

În vremea asta, Musuioc nu ştiu cum scoase năframa din buzunar şi o scutură; cum o scutură, picară trei picături de sânge din ea.

— Iii! Frate-meu ori a murit, ori e în primejdie, să plec după el să-l caut.

Şi plecă.

Dar nu-i fu greu să-l găsească, că se luă după busuiocul care creştea pe urmele fratelui său, după darul naşului care îl botezase, şi, în scurtă vreme, spre seară, ajunse la curtea împăratului. Intră în curte, şi fata cum îl văzu îi sări de gât şi-l sărută gândind că e Busuioc, că ei sămănau amândoi ca două picături de apă.

Cătă Musuioc să se desfacă spunându-i că nu e el Busuioc, că e frate-său; de unde să-l crează cineva? Ba fata, când era să se culce, nu că să intre în odaia ei.

Musuioc se învoi să intre şi să se culce într-un pat, dar să nu-l atingă nici cu degetul, că paloşul lui va sări din cui şi-i va tăia mâna.

A doua zi, cum se sculă, Musuioc se luă după urma de busuioc, până văzu că se oprea în poarta grădinii. Musuioc, dacă văzu aşa se uită la dreapta, se uită la stânga şi taman când se uită în sus, văzu pajura pe brânci, gata să se arunce şi asupra lui, numai să facă un pas în grădină. Dar el stătu pe loc şi cum făcu, cum drese, mai cu şiretlic, mai cum, numaidecât puse mâna pe pajură şi-o ucise de scoase pe Busuioc întreg şi teafăr din burta ei.

Ce bucurie când se văzură! Stătură îmbrăţişaţi multă vreme şi vărsară lacrimi de bucurie, iar fata împăratului numai acum cunoscu că drept grăise Musuioc şi că era frate cu bărbatul său, iar nu chiar bărbatul său.

Într-o zi se plimba Busuioc cu Musuioc prin grădină, unde era un lac adânc tare şi fiindu-i sete lui Musuioc, vru să bea apă, da' n-avea cum.

— Pleacă-te colea pe marginea lacului, că te ţiu eu de picioare, zise Busuioc.

Când bea Musuioc mai cu gust, ce-i veni lui, ori s-a făcut nălucă, or s-o fi gândit cu necaz, că el a stat culcat într-un pat cu nevasta lui, nu ştiu, fără numai că-i ridică caidaracele în sus şi-l dădu cu capul în jos în baltă. Se bălăbăni el niţel, bietul Musuioc, apa se făcu cercuri-cercuri şi apoi se linişti d-asupra trupului lui.

Busuioc se uită niţel în apă în locul unde aruncase pe frate-său, şi începu să se gândească:

„Măre, ce avusei eu cu bietul frate-meu, că el de câte m-a scăpat şi eu să-l omor pe el?"

Şi nu se mai gândi mult şi bâldâbâc!, s-aruncă şi el în apă.

Acolo, de căzu nu se înecă, ci se întâlni cu frate-său nevătămat şi el. Atunci îi căzu în genunchi şi-l rugă să-l ierte.

În vremea asta iacă Dumnezeu şi Sfântul Petre prin fundul lacului.

— Petre, zise Dumnezeu către sfânt.

— Poruncă, Doamne!
— Măi, nu sunt finii noştri ăia de se îmbrăţişează colo?
Şi puse mâna la frunte să vază mai bine.
— Ba ei sunt, Doamne, zise Sfântul Petre uitându-se şi el bine.
— Dar ce căutaţi p-aici, finilor?
— Iertare de la tine, Doamne, căutăm, zise Busuioc, că uite ce păcat am făcut.
Şi spuse lui Dumnezeu nelegiuirea ce săvârşise.
— Iartă-l, Doamne, că n-a ştiut ce face, se rugă Musuioc.
— Iertat să fie! zise bunul Dumnezeu... Ei!, dar nu mai vreţi să ieşiţi pe pământ?
— Eu unul sunt sătul, Doamne, de nelegiuirile după pământ, zise Busuioc.
— Şi eu, Doamne, zise Musuioc.
— Mai bine rămânem aici, grăiră amândoi într-un glas.
— Rămaşi să fiţi, zise Dumnezeu, de voiţi aşa.
Şi rămaşi au fost până în ziua de azi, că n-au mai ieşit. Iar eu isprăvind povestea:

Încălecai p-o şea
Şi vă spusei dumneavoastră aşa,
Şi-ncălecai p-o lingură scurtă,
Să lovesc peste nas pe ăl de n-ascultă.

Povestit de Costache Ionescu, de fel din Telega.

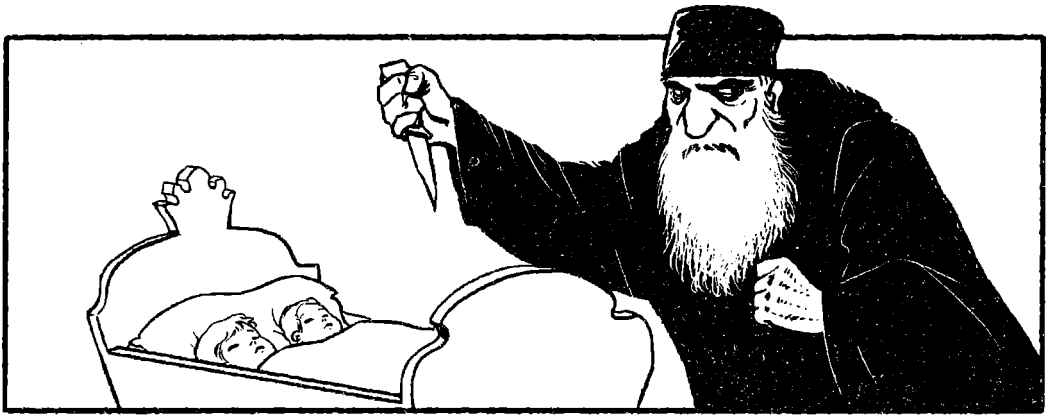

FATA POPII A CU STEM

A fost odată ca niciodată,
Când scria musca pe părete,
Mai mincinos cine n-o crede.

A fost un popă şi o preoteasă; preoteasa cic-ar fi avut stem, de frumoasă ce era, şi fii-sa – c-aveau o fată – era leită-poleită mă-sa.

Într-o zi, nu-ş' cum veni vremea de dădu o boală rea peste biata preoteasă şi, după ce boli preţ ca la vro şase săptămâni, muri.

Acum de-ar fi fost numai să moară preoteasa, tot mai calea-valea, că doară din carne şi oase îi era făptura; nu era să trăiască cât lumea, dar vezi lucrul dracului, că dac-a murit ea, s-a îndrăgostit pustiul de popă de fii-sa, şi s-a hotărât s-o ia de nevastă.

Biata fată s-a tot apărat: cum s-o ia el pe ea, că i-e tată; că nu se cade să se însoare d-al doilea, că nu e mirean*; că-n sus, că-n jos... Popa o ţinea una că neînsurat el nu

* mirean – care nu ţine de biserică

poate sta, că de se-nsoară îi place muierea să-i fie frumoasă, şi alta mai frumoasă ca ea nu se pomeneşte.

— Care mai are stem ca tine? zicea popa.

Dac-a văzut biata fată că n-are încotro, s-a dus la o babă din sat, care ştia să dea în bobi, să facă fermece şi câte năzdrăvănii toate, şi i-a spus pricina, rugând-o s-o înveţe ce e de făcut.

— De, măiculiţă!, alta nu e de făcut decât să fugi. Şi ca să apuci să te depărtezi bine, să te scoli mâine-n zori de zi, să mături prin casă, să strângi gunoiul pe prag, să scuipi de trei ori în el, ş-apoi să pleci şi să te tot duci!

A doua zi, fata de cu noapte făcu cum a fost învăţat-o baba şi plecă.

Dacă plecă, mai trecu ce mai trecu şi se sculă popa colo din somn ş-o strigă:

— Aici eşti, fată?

— Aici, tată! răspunse scuipatul; ş-aşa popa s-a întors pe partea ailaltă şi a mai tras un somn.

Când se deşteptă de tot, ia fata dacă ai de unde! Că pe ici, că pe dincolo, că fata că nu-ş' ce... fata nicăiri!

Odată-şi puse popa sumanul în spinare şi fuga după ea.

Fata s-a dus şi s-a întâlnit cu nişte muncitori cari făceau oameni de lemn şi a cumpărat unul şi s-a ascuns în el ca să nu dea de ea tată-său de s-o lua după ea ş-o ajunge-o.

Merse, merse zi de vară până-n seară şi, ostenind, se rezemă de zidul unui palat împărătesc.

Feciorul împăratului tocmai pleca la plimbare şi când ieşi din curte dădu cu ochii de omul de lemn în care era fata vârâtă.

— Ce bâzdâganie să fie aia d-acolo? întrebă feciorul de împărat pe oamenii cari erau cu el.

Se uitară ăia, se uită şi el, o învârtiră, o sucirâ... nu-i dădură de căpătâi.

Văzând aşa, feciorul de împărat porunci să ia omul de lemn d-acolo şi să-l bage într-o odaie. Şi plecă să-şi vază de plimbare.

O puse pe fată, vezi dumneata cum s-a întâmplat, alături de cămara unde mânca împăratul, şi noaptea ieşea din omul de lemn şi dădea raita prin bucatele de prin dulapuri.

Azi aşa, mâine aşa, băgă de seamă împăratul că lipsesc din bucate mereu.

Se gândi, se suci, dar n-o brodi deloc, că cine să fie hoţul, până se hotărî fecioru-său să păzească el într-o noapte să vază, doar de l-o prinde.

Se ascunse deci chiar în seara aia într-un colţ şi, peste noapte, când ieşi fata din om şi veni să îmbuce ceva, sări şi puse mâna pe ea.

Când o văzu feciorul de împărat cât era de frumoasă, o dată, hait!... îi şi sfârâi inima!

— Măi fată, da' de unde şi cum? o întrebă el.

— Uite aşa şi aşa, zise fata spuindu-i toată întâmplarea cu tată-său.

— Lasă, fetiţo, că te scap eu de el, mai zise feciorul de împărat, că te iau eu de nevastă.

Ş-o şi luă.

Trecuse mai bine d-un an la mijloc, fata popii făcuse cu feciorul împăratului doi copii gemeni cari se jucau într-una cu două mere de aur, şi erau aşa de frumoşi că se minuna lumea.

Popa în vremea asta o căuta mereu şi în sfârşit se întâmplă de ajunse şi la palatul în care sta dânsa cu bărbatu-său, şi ceru sălaş. Îl primiră cu dragă inimă, că doară români erau, şi la român, ştii, pururea găseşte drumeţul sălaş; dar când dădură cu ochii unul de altul, tată-său cu fii-sa, parcă le trecu câte un fier ars prin inimă, dar se făcură a nu se cunoaşte.

Se ospătară ei cu toţii, băură şi se duseră fiecare în odaia lui, să se culce.

Peste noapte se scoală popa, se dă jos încetinel din pat, scoate un cuţitaş din buzunar şi se duce frumos de ucide copilaşii fii-sei, ăi cu merele de aur şi frumoşi de se minuna o lume de ei. Apoi se întoarse de se culcă la loc, după ce vârî cuţitul plin de sânge în teaca cuţitului fii-sei, că vezi dumneata, p-atunci cică şi femeile şi bărbaţii aveau cuţite la brâu.

A doua zi se sculară toţi, se strânseră în odaie şi începură a vorbi mai de una, mai de alta.

Dar muma împăratului de colo, văzând că nu se mai scoală copiii, zise:

— Maică, ia vedeţi coconaşii ăi frumoşi, ce să fie de nu s-au sculat până-n vremea asta, că ei se scoală dis-de-noapte?

Se duse noră-sa să vază, dar când dădu cu ochii de ei plini de sânge şi morţi ca toţi morţii, căzu jos leşinată.

— Bre! Cin' să-i fi omorât?...

Altul n-avea cine, decât popa ăl străin. Puseră mâna pe el şi-l osândiră să-l omoare cu pietre.

— Mă osândiţi, de osândit, zise popa, da' eu nu sunt vinovat. Şi drept dovadă, căutaţi pe toţi de primprejur, şi al cărui cuţit o fi plin de sânge, ăla e vinovatul, da' eu nu.

Împăratului i se păru că bine zice popa, şi porunci să scoată toţi cuţitele din teci, şi bărbaţi şi femei.

Când îl scoase biata noră-sa, cuţitul – plin de sânge închegat.

— Ei, vedeţi cine i-a omorât? zise popa, şi aruncaţi năpasta pe capul meu!

— Nu i-am omorât eu, săraca de mine, Doamne! se văita biata femeie, dar cine s-o crează? O osândiră să-i scoată ochii, să-i scoată şi p-ai unui măgar, şi călare pe el, să-i dea drumul s-o ducă să se prăpădească.

Cum hotărâră aşa şi făcură, îi scoaseră ochii, o puseră călare pe un măgar orb, şi-i duseră într-o pădure de-i lăsară acolo, să-i mănânce p-amândoi fiarele sălbatice.

Dacă rămaseră acolo singuri, ce s-auză fata popii?... Pe măgar, că-i vorbea în chipul următor:

— Stăpână, pe mine să ştii că m-ajunge moartea să mor la un lac. Cum oi cădea, să te pui cu unghiile, cu dinţii, cu ce-i putea, să-mi spargi burta, să-mi scoţi mărunţaiele şi să le arunci, ş-apoi să te culci în coşul meu... c-apoi...

Apoi nu mai putu spune bietul măgar nimic, că ajunsese la lac şi căzu jos mort gata.

Cum căzu, fata nu pierdu vremea, şi făcu întocmai cum a fost învăţat-o măgarul; se culcă şi dormi toată noaptea în coşul lui, iar a doua zi, când se deşteptă, rămase pironită locului de uimire: se afla în nişte case de s-au fost învârtind după soare, ochii îi erau la locul lor buni, teferi, iar într-un pat se jucau copiii ei cu merele de aur.

Masa se punea singură, lingurile, furculiţele au fost vorbind ca oamenii pământeni, şi grădini, flori de tot soiul, frumuseţi nenumărate, în sfârşit de toate din belşug, de nu ştia biata femeie, visa ori deşteaptă era!

Trecuse vreme îndelungată la mijloc, într-o zi, umblând la vânat prin pădure feciorul împăratului – ginerele popii, de – a dat ş-a nemerit o prepeliţă şi se mira cum s-o frigă, că l-a fost rupt o foame d-alea tătăreştile, când se pomeni că-i sclipeşte ceva înaintea ochilor. Se uită... iar se mai uită...

— Ce dracu'!? Eu de câte ori am venit p-aici prin pădure – şi am venit de multe ori, slavă Domnului – ăst palat nu l-am văzut, se gândi el, parcă n-ar fi lucru curat... ia te uită cum se-nvârteşte după soare!...

— Mă, zise apoi către un slujitor care era cu el, dă o fugă la ăl palat şi fă-te a te ruga să te lase să frigi prepeliţa asta, şi uită-te de vezi cine stă acolo şi cum şi ce fel!

Plecă sluga cu prepeliţa în mână, intră în casă şi acolo dădu de o femeie frumoasă ca soarele.

— Ce vrei, omule? îl întrebă ea.

— Sărut mâna, cocoană... sunt cu stăpânu-meu, cu fecioru-mpăratului ţinutului ăsta, şi m-a trimes, auzi, să frig prepeliţa asta aci la 'mneavoastră, că cică i-e foame!

— Cu dragă inimă; pune-o colo în frigare şi frige-o, zise cucoana, şi-şi văzu de mâncare, că era la masă.

Bietul om puse s-o frigă, dar uită să mai vază de ea, s-o mai învârtească, c-auzi nişte oale la foc vorbind una cu alta.

Una zicea:

— Ce tot colcăieşti acolo aşa, c-o să dai pe dinafară; taci şi-ţi vezi de treabă!

— Taci tu, spurcăciune, nu vezi cât eşti de netrebnică... eu să fiu ca tine nici n-aş mai vorbi; te ţine şi pe tine acolo pentru leşie!

Dincolo la masă iar, cineva poruncea lingurilor ce să facă, şi ele răspundeau: „Ascultăm, vătafe!"

Şi sluga tot uitându-se şi minunându-se a rămas cu ochii beliţi acolo şi când s-a fost pomenit din uimirea lui, prepeliţa s-a fost ars p-o parte. O luă şi aşa, sărută mâna cucoanei şi plecă.

— Ei, ai fript-o, mă? îl întrebă stăpânu-său cum îl văzu.

— Am fript-o, măria-ta, am cam ars-o! Şi cum să n-o arz, că era acolo o putere de cocoană şi nişte coconi se jucau cu mere de aur, şi cocoana era cu stem... unde luceferea prin casă de-ţi lua vederile, nu altceva! Şi, măria-ta, oalele au fost vorbind ca noi bunăoară... M-am minunat, să spui drept, ş-am uitat şi prepeliţă şi tot!

„Iii! se gândi feciorul de împărat, aia e taman ca biata nevastă-mea, cum aş vrea s-o văz."

Şi-şi făcu plan să vie a doua zi să vâneze ceva şi să se ducă el singur s-o roage să-l lase să frigă vânatul acolo, ca să poată vedea cine e, şi cum şi ce fel.

Veni a doua zi, şi se întâmplă de împuşcă iar o prepeliţă şi se duse s-o frigă la palatul din pădure.

Nevastă-sa, că acum noi ştim bine că ea era, cum îl văzu de departe, cum învăţă pe vătaful lingurilor să se ascundă la el în cizmă, şi apoi îl primi bine, şi-i dădu voie să-şi frigă vânatul.

Iar întâmplându-se să fie tot la masă, îi zise să nu se mai căznească să frigă prepeliţa, ci să vie să mănânce cu ea.

El cum auzi, cum mulţumi şi începu a mânca.

Mâncă el, tot uitându-se la ea, mâncă până se sătură, şi după ce mai stătură de vorbă niţel, vru să plece. Dar nici n-apucă să facă doi paşi spre uşă şi unde începură lingurile şi toate alea de pe masă să ţipe şi să zbiere de-ţi luau auzul.

— Ce aveţi de strigaţi aşa? le întrebă stăpâna casei.

— Ne-a furat vătaful, nu-l lăsa să plece.

— Ba eu n-am furat nimic, zise feciorul de împărat.

— Ba ai furat, strigară lingurile, ne-ai furat vătaful! Bietul om nu ştia ce să zică; zise şi el să-l caute, dacă nu-l crede. Şi-l căută cucoana şi-i găsi vătaful lingurilor în carâmbul cizmei.

— Ei, vezi că l-ai luat! zise dânsa.

— Ba, zău, de l-am luat eu! răspunse bietul fecior de împărat supărat peste poate.

— Ei, iacă, zise atunci cucoana, dându-se pe faţă, cum n-ai luat tu acum lingura, aşa n-am omorât eu copiii, şi voi mi-aţi scos ochii şi m-aţi părăsit în voia fiarelor sălbatice!

Şi pe urmă aruncă-se unul în braţele ăluilalt şi sărută-se şi p-o parte şi pe alta, şi împacă-se. Iar după ce s-au împăcat, s-au dus la curtea împărătească, a lăsat împăratul ăl bătrân puterea pe mâna fiu-său, şi d-acolo încolo au trăit în pace şi în fericire, şi-au trăit multă vreme c-au murit cică bătrâni ca vremea bunăoară, iar popa s-a dus dracului ca un popă.

Iar eu încălecai p-o viespe
Ş-o lăsai la 'mneavoastră-n iesle
Să te duci, cocoane, că eşti stăpân,
Să le spui să-i dea şi ei niţel fân.

Povestită de Ioniţă al lui Radu Cojocaru din Chirculeşti, plasa Câlniştea, judeţul Vlaşca.

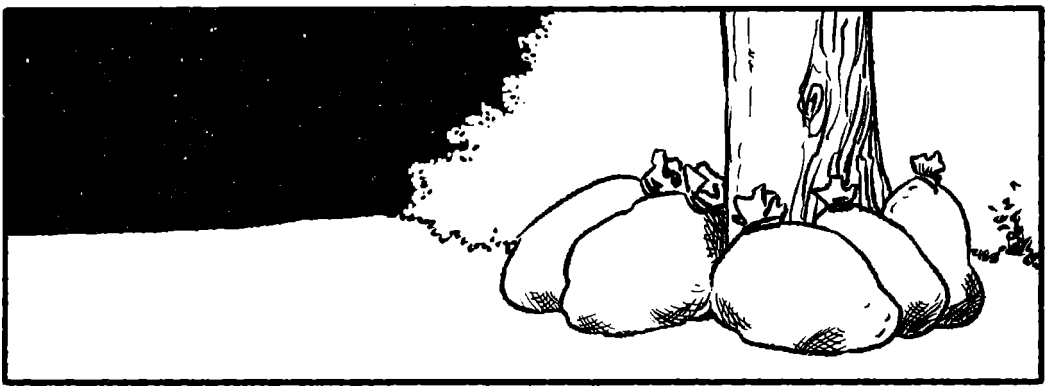

POVESTEA NOROCULUI

A fost odată, în vremurile de demult, doi fraţi: unul era bogat, trăia din belşug, nu ducea dor de nimic şi petrecea cum era mai bine; iar ălălalt sărac lipit pământului, că erau zile de mai nu punea pâine în gură, iar trupul îi era acoperit numai c-o zdreanţă, ş-aia plină de petice, de-ţi era mai mare mila să-l fi văzut, căci frate-său nici habar n-avea de el şi nici că vrea să ştie de trăieşte or ba.

Dar veni vremea de se gândi săracul să ceară milă de la frate-său; nu altceva, numai o bucată de pâine ş-un loc de culcuş, şi nu le cerea degeaba: muncea, că el, bietul, gândea că de!... „frate mi-e, oricum, tot oi mânca şi eu mai bine, oi dormi mai pe moale, şi încailea şi de muncesc, să ştiu că nu muncesc pentru strein."

Şi dacă se gândi aşa, îşi luă desagii la spinare şi apucă înspre casa lui frate-său.

Merse el ce merse, nemâncat, intrându-i toţi ghimpii şi ţepile în picioare, lătrându-l toţi câinii şi dădu Dumnezeu de ajunse.

Dar bogatul nici n-a vrut să se uite la el; numai fiindcă îi trebuia un muncitor, îl luă pe el, şi necătând că sunt dintr-o mumă, îl puse la ce era mai greu şi nu-i dădea răspas toată ziulica nici să mănânce cumsecade, de cădea, săracu', de-a-n picioarele

de oboseală; şi nu se mulţumi nici cu atât, căci, părându-i-se că tot nu munceşte îndeajuns, punea pe vătaf de-l mai şi silea şi-l mai şi ghiontuia.

Bietul sărac a dus-o vro câteva zile aşa şi şi-a luat lumea în cap, că nu mai putea răbda: s-a dus să caute să-şi dea peste noroc, să vază ce fel, dracul o fi de-i stă aşa împotrivă.

Şi se duse, şi trecu văi, şi trecu dealuri şi ape şi păduri până iacă, la o răspântie, între patru dealuri, o mocirlă, iar în mocirlă un biet om muncea la noroi şi ţipa cât îl lua gura că nu mai poate.

— Da' te munceşti aşa de greu, mă vere? îl întrebă săracul.

— Eu sunt norocul frăţână-tău şi muncesc pentru el, iar el se desfătează în bogăţii, îi răspunse omul din mocirlă.

Săracul atunci l-a întrebat:

— Nu care cumva ştii dumneata, omul lui Dumnezeu, pe unde-o fi norocul meu, că vreau să-l găsesc, da' nu pot da peste el nici c-un preţ?

— Ei, vericule, răspunse omul din mocirlă, norocul dumitale e boier mare, petrece-n avuţii, iar dumneata, iacă, munceşti pentru el, până te trec sudorile şi tot degeaba, că tot îţi stă-mpotrivă. Dar de vrei să dai peste el, să te duci pe dealu-ăsta pân-ăi vedea că se împreună cu alt deal; ai s-ajungi taman pe noapte; cum ai ajunge ai să dai d-un fag cu douăsprezece crăci; să te urci în el şi să stai deştept toată noaptea, c-acolo au să vie nişte hoţi să ascunză, sub o piatră, la rădăcina fagului, banii de i-au furat ziua. Să taci mâlcă şi s-asculţi bine ce vorbe zic ei, c-au două vorbe de zis: una când vor să dea piatra la o parte şi alta când vor s-o puie la loc; da' să bagi de seamă să ţii minte vorbele ca să poţi dimineaţa, când or pleca ei, da piatra la o parte, să pui mâna pe ceva parale şi să pleci să te duci în satul de unde eşti, să trăieşti în pace cât ţi-o fi scris să mai trăieşti. În chipu-ăsta o să-ţi dai peste noroc.

Bietul sărac nu ştia cum să-i mulţumească omului de-i făcea atâta bine; îi venea să sară în mocirlă şi să-l ia în braţe şi să-l sărute şi pe-o parte şi pe-alta; dar omul nu-i dădu răspas, că-l sfătui s-o pornească mai iute, c-apoi ajunge târziu şi-or da hoţii peste el.

Mulţumi deci săracul cum putu, şi-o porni. Şi se duse, după povaţa norocului lui frate-său, până ajunse taman pe înserat la fagul cu douăsprezece crăci în care se şi sui.

Peste noapte iacă veniră hoţii şi aşezară o grămadă de saci cu bani la tulpina fagului. Apoi numai auzi săracul din pom cum zice unul: „Săi piatră", şi văzu lespedea

de la rădăcina fagului învârtindu-se în loc şi destupând o gaură în care sclipea aurul de-i lua ochii, deşertară sacii, cari erau plini de bănet şi de pietre nestemate, şi apoi zicând hoţul: „Justi piatră", veni lespedea iar la loc.

Bietul sărac nu mai putea: una de bucurie, că era să-i puie Dumnezeu mâna în cap, ş-alta de frică c-o uita vorbele alea de mişcau piatra din loc; dar dădu Dumnezeu de se făcu ziuă şi plecară hoţii până nu uită el vorbele; şi dacă plecară, se coborî repede din copaciu, zise: „Săi piatră", îşi încărcă desagii până în gură, vârî şi prin sân, băgă şi prin buzunare aur şi pietre nestemate şi, după ce zise „Justi piatră" ca să se acopere groapa la loc, o luă înapoi spre casă. Acolo îşi dură nişte case... ştii, palaturi, nu altceva, cumpără moşii, şi mergându-i din ce în ce mai bine, se îmbogăţi într-atât încât i se dusese vestea că era omul ăl mai bogat de prin părţile alea; şi cu chipul ăsta ajunse vestea bogăţiei lui şi la alde frate-său.

„Iete mă, Sărăcilă, se gândi frate-său când auzi, s-a pricopsit; ia să mă duc pe la el să vedem de nu mi-o spune şi mie în ce chip şi-a agonisit atâta avuţie..."

Şi, şi plecă.

Ajunse la frate-său, şi cum ajunse, începu a se da pe lângă el şi a-l linguşi până ajunse de-l întrebă. Ăsta, omul lui Dumnezeu, era bun la inimă, cum îl întrebă, cum îi spuse. Dar ştii... nu se prinde întotdeauna, că hoţii băgaseră de seamă lipsa banilor şi nestematelor, şi, lăsând întotdeauna câte unul din ei pază, îl prinse taman când îşi încărca buzunarele; şi nici una, nici două, îl omorâră.

Nu trecu mult după ce-l omorâră şi se hotărâră hoţii să calce pe Sărăcilă (c-aşa-i rămăsese numele). Acum toate bune, să se ducă... să se ducă, dar cum? Că ăla avea o grămadă de argaţi primprejur... Se socotiră să se vâre câţiva din ei în nişte burdufuri de brânză. Sărăcilă, când veniră vreo doi din ei şi-i spuseră că au de vânzare brânză bună de burduf, a cătat să vază dacă e bună şi, arătându-i hoţii un burduf cu brânză bună, crezu că toate sunt aşa şi le plăti, ş-apoi le vârî în pivniţă.

Seara, având Sărăcilă oaspeţi la masă, trimise un argat în pivniţă să mai scoată niţel vin, că se isprăvise. Argatul se duse, scoase vin şi, când să plece, iacă unul din hoţi îi iese înainte şi-i cere să-i dea şi lui să guste; dânsul nu stătu la gânduri şi-i dădu şi lui şi ălorlalţi, că ieşiseră şi ăilalţi de mai erau şi-l înconjuraseră, şi după aia s-a întors la stăpânu-său şi i-a spus ce i s-a întâmplat, măcar că-l puseseră hoţii să jure că nu spune.

Sărăcilă, auzind aşa, puse otravă în sticle şi-l mai trimise o dată, mai târziu, să scoată vin; cum l-au văzut c-a scos iar vin, hoţii au cerut iar şi el le-a dat d-au băut cu toţii şi cu toţii au crăpat.

Apoi Sărăcilă răsplăti îndeajuns pe argatul care-i scăpase viaţa şi, după aia, rămase bogat pentru toată viaţa.

Şi în chipul ăsta dovedit rămâne cum că de om răbdător şi bun, când şi când, tot îşi aduce Dumnezeu aminte, iară ălui zgârcit şi hain la inimă îi răsplăteşte odată după faptele lui.

Comunicat de Ion Georgescu din comuna Boţeşti, judeţul Dâmboviţa.

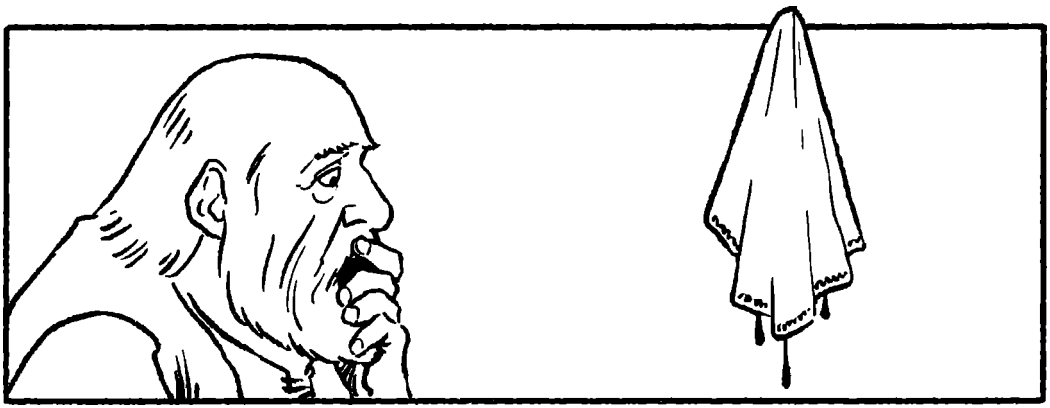

DAN ŞI BIVOLII ĂI ALBI

A fost odată ca niciodată, un unchiaş; şi ăst unchiaş a fost având un fecior, care după ce era frumos d-o minune, apoi era şi năzdrăvan.

Într-o zi, când sta acasă pe prispă, de se odihnea, numai se pomeneşte unchiaşul cu fecioru-său că aduce doi bivoli albi şi-i zice să îngrijească bine de ei şi să le dea de mâncare şi apă la vreme, că el are să plece departe şi-o să lipsească mult; iar cât o lipsi el, ei îl vor îndestula din toate. Apoi trase basmaua de la brâu şi i-o dădu, spunându-i s-o ţie atârnată în cui; şi de-o vedea vrodată că curg trei picături de sânge din ea, să ştie că ori mort e, ori în primejdie de moarte.

Când auzi bietul bătrân că fiu-său vrea să plece şi că-i vorbeşte de primejdii şi de moarte, îl podidi un plâns ş-o jale de-de-de... plângea şi jelea prin preajma lui. Apoi printre oftaturi începu a se ruga de el:

— Măi Dane, măi, – că Dan îl chema pe băiat – cum să pleci tu, taică, să mă laşi pe mine singur, bătrân şi neputincios cum sunt... Dacă mi-o veni ceasu' morţii, ş-oi muri ca un câine acilea, că tu ştii bine că rude n-avem; vecinul... de!... ca vecinul, ce-i pasă lui de tine? Or măcar şi de n-oi muri, viaţă mai duc eu, gândindu-mă mereu c-ăi fi în primejdie de moarte? Rămâi acilea, măi... rămâi, flăcăiaşul taichii, rămâi să

fiu şi eu barim vesel pân-oi închide ochii, ş-apoi te-i tot duce c-a ta o fi lumea d-acolea-ncolo.

— De rămas nu rămâi, taică, nici c-un preţ, că nu pot; da' de primejdie să nu-ţi fie aşa teamă, că ştii bine că sunt năzdrăvan şi nu mi-o fi greu s-o ocolesc, da', de! dacă s-o întâmpla d-oi păţi ceva, şi-i vedea picând sânge din basma, să te duci să le spui bivolilor şi să le dai drumul, că vin ei de mă scapă.

Dac-a văzut unchiaşul că rost să-l înduplece nu e, a zis şi el:

— Bine, taică, du-te dar; da' să-ţi dau eu armele mele din tinereţe, ale de mi le-a dat zâna de-ţi spuneam eu că se-ndrăgostise cu mine, că sunt vrăjite şi poate ţi-or sluji şi ele la ceva.

Şi se duse unchiaşul şi scoase armele de unde le-avea pitite, şi le dădu lui Dan, care plecă după ce-şi luă ziua bună şi-i sărută mâinile ca unui părinte.

Pasămite, Dan auzise că împăratul ţinutului ăla vrea să-şi mărite fata, căreia îi dădea de zestre avuţie nenumărată şi se prindea că după ce-o muri, ginere-său să moştenească scaunul împărăţiei, că el urmaş de parte bărbătească n-avea. Da' hotărâse să n-o dea după nimeni, până nu s-o găsi unul care să fie aşa de viteaz şi de vrednic, să-i dovedească pe toţi ăilalţi cari or mai veni s-o ceară.

Porni Dan spre curtea împărătească, şi merse, şi merse... pân-ajunse; dacă ajunse aşteptă acolea până-i dovedi unul pe toţi ăilalţi cari veniseră cu gândul să ia pe fata împăratului, şi se luă la luptă cu el; dar n-avu mult de furcă, căci cu armele lui vrăjite numai îl atinse o dată pe potrivnic şi-l doborî la pământ.

Acum prinsoarea fiind că ăl de-o dovedi pe toţi să ia fata de nevastă, şi împăratul, cum se săvârşi lupta, chemă pe Dan la dânsul, îl sărută părinteşte pe frunte şi-l făcu cunoscut fetii, apoi a doua zi se făcu nunta; iar după nuntă se aşezară pe chef, ş-o ţinură:

Şapte zile şi şapte nopţi,
Cum se cade să facă-mpăraţii toţi.

Pân-acilea, toate merseră bine; şi d-acolea încolo poate că ar fi mers şi mai bine, de nu s-ar fi întâmplat să iubească fata împăratului pe altul. Cât era Dan de frumos, degeaba!... tot p-ăla îl plăcea, că de!, aşa e, pe cine pune rumânu' ochii întâi ăla e ce e. Ce să facă? Ce să dreagă? Cum s-o scoată la căpătâi? Că rost să facă dragoste cu altul, pe câtă vreme avea bărbat, lasă că era anevoie, dar era şi fără gust, că de-ar fi

zbârnâit o muscă în casă: „Aoleo bărbatul!“, că de s-ar fi trântit vro uşe de vânt: „Aoleo, ascunde-te, că vine!“ Apoi viaţă mai era aia?... Ia să-l răpui eu mai bine, s-a gândit fata împăratului, şi se hotărî să-şi îndeplinească gândul. Dar în ce chip?, că de armele ale vrăjite nu se dezlipea, şi cu ele lângă dânsul nu era chip sa facă ceva.

— Să-mi bag ibovnicu' slugă, se hotărî fata împăratului, şi cum oi găsi prilej, să pui mâna pe arme, să i le ascunz, ş-apoi să-l omorâm.

Aşa şi făcu; şi într-o seară, când se pregăteau să se culce, ca toţi pământenii, îi zise lui Dan fata împăratului:

— Ci mai scoate ale arme după tine, că doar n-or veni hoţii să te omoare, ce dracu'!... Eu nu pot să mă mişc şi eu niţel în somn, că mă-nghioldesc, când în spate, când în piept.

Dan: „Nu, că nu se poate!“ Nevasta că: „Dacă mă iubeşti, Dane, atâta lucru-ţi cer şi eu, şi nici p-ăsta nu vrei să mi-l faci, că mă supăr, că drăguţă, că iubitule, c-aşa, că pe dincolo“... zăpăci pe bietul rumân cu vorba şi cu mângâielile şi-l făcu să se despartă de arme. D-acilea încolo s-a isprăvit, că nici n-a apucat s-adoarmă bine şi s-a şi coborât jos din pat fata împăratului, le-a luat frumos de le-a încuiat într-o odaie, ş-apoi a chemat ibovnicul, şi l-au tăiat pe bietul Dan ciopârţi-ciopârţi; apoi i-au dus bucăţelele de le-au îngropat.

Acasă la unchiaş, la tata lui Dan, a picurat sânge din basma, şi unchiaşul, când a văzut aşa, n-a mai stat să se bocească, ci a dat fuga cât l-au lăsat şi pe el bătrâneţele, şi a scos căpestrele bivolilor din cap, şi le-a zis:

— Alergaţi, bivolaşii moşului, că Dan e-n primejdie de moarte. Şi taman după ce au plecat tot în fugă, a dat şi el drumul lacrimelor, care îl podideau de nu se mai putea ţine, şi a plâns, şi a plâns... cum plânge părintele iubitor când îşi ştie copilul la pieire.

Bivolii, năzdrăvani cum erau – că năzdrăvani erau – s-au dus glonţ, taman la locul unde era Dan îngropat, şi cum au ajuns, cum au început a săpa şi cu coarnele şi cu copitele, până scoaseră toate bucăţelele; apoi le aşezară bucăţică lângă bucăţică, suflară unul d-o parte, ş-altul de alta, şi-l dădură om la loc, cum îl făcuse mă-sa.

Cum se văzu Dan sculat, teafăr şi sănătos, se hotărî să-şi izbândească şi el pe fătarnica de nevastă-sa şi pe ibovnicul ei.

Porunci bivolilor să se facă doi uncheşi bătrâni de tot, cu bărbile albe colilii şi lungi până-n pământ, şi le spuse că el are să se facă un armăsar minunat, cum nu s-a mai pomenit pe faţa pământului de frumos. Să se ducă cu el la un bâlci, care se făcea

în împărăţia lui socru-său şi la care ştia că venea lumea de pe lume, ca să vază şi să cumpere mărfurile şi vitele scoase în vânzare, şi să nu-l vânză decât ălui de s-o învoi să dea pe el o baniţă de galbeni împărăteşti, căci avea el în ştire că altul n-o da atât p-un cal, dar ibovnicul nevesti-sii, da.

Făcură uncheşii cum îi învăţă Dan, şi intrară în bâlci ţinându-l unul de căpăstru dintr-o parte, iar altul dintr-alta. S-a strâns lumea împrejurul lor când i-a văzut, de gândeai că ce e aia, şi toţi întrebau cât cer unchieşii pe armăsar, dar niciunuia nu-i dădea mâna să-l cumpere. Până iacă unul – ăsta era ibovnicul.

— Ce cereţi pe armăsaru-ăsta, unchieşilor? întrebă el.

— O baniţă de galbeni împărăteşti, cocoane, să ne dai, da' să-ţi dăm un cal... halal de el!

„Că să ţi-o dau pe jumătate... că pe trei sferturi", dădu una întreagă şi luă armăsarul.

Când ajunse cu el acasă şi-l arătă nevesti-sii, ea cum îl văzu, îl cunoscu după ochi, şi-i spuse:

— N-ai cumpărat armăsar, ci moarte... Ăsta e Dan, îl cunosc după ochi.

— E, păi, dar ce să facem? întrebă bietul ibovnic spăimântat.

— Du-l la grajd şi pune să-l păzească bine, ş-apoi vino-ncoa să vedem ce e de făcut.

Şi se învoiră să-l arză. Dar năzdrăvanul nostru vorbi c-o mătuşe – care cernea nişte orz în grajd, şi care, când îl auzi grăind ca omul, începu a se închina de ai fi gândit c-a văzut chiar pe dracu' –, vorbi să vie şi ea lângă rugul pe care l-o arde pe el, ca să se uite, şi cum o vedea că sare o scânteie în poala ei, s-o ia, şi fuga să se ducă s-o arunce în gârlă, c-apoi îi dă avuţii să stea boiereşte şi să nu mai ştie ce e munca, cât o trăi-o Dumnezeu.

A doua zi, unde puse nevasta lui Dan cu ibovnicul de cărară o sută de care de lemne şi ridicară un rug mare, mare!... Apoi urcară armăsarul d-asupra şi dădură foc lemnelor.

Ce pară s-a ridicat în sus! Gândeai că s-o aprinde cerul, aşa se urca în văzduh; iar lemnele trosneau şi pocneau de te asurzeau. Baba şi ea printre lume p-acolea, cum îi sări scânteia în poală, fuga la gârlă ş-o aruncă; şi cum o aruncă se făcu din ea un răţoi cu totul şi cu totul de aur, şi cu ochii de piatră nestemată.

Peste două-trei zile, se plimba fata împăratului cu ibovnicul pe marginea gârlei. Plimbându-se ei, iacă, nu ştiu cum îşi aruncară ochii pe gârlă şi văzură răţoiul.

— Aoleu, ia te uită, ce frumos răţoi! grăi fata împăratului. Hai să vedem de nu l-om putea prinde, că uite ce aproape e de margine. Şi se luară după el. Răţoiul cât colea, lângă ei, doar mâna nu se lăsa să puie pe el, până când văzând aşa, fata împăratului îşi sfătui ibovnicul să-şi scoată armele după el, să-i fie mai uşor, c-acum n-are de cine să se mai teamă. Dânsul ascultă şi le lăsă jos, apoi se luă după răţoi; dar răţoiul ce făcu, cum se învârti... odată se repezi afară din apă, se făcu om la loc şi puse mâna pe arme. Apoi îi luă de gât p-amândoi, îi ucise şi îi aruncă în gârlă.

Iar după aia se întoarse acasă la tată-său, care era sănătos voinic, şi rămase acolea spre bucuria lui. Apoi mai târziu se însură c-o fată, ţărancă, ca el, ş-au trăit multă vreme, până la adânci bătrâneţe, în fericire şi linişte.

Iar eu venii călare p-un cocoş
Ca să nu viu pe jos
Şi vă spusei o poveste
Care a fost, da' nu mai este.

Povestit de moş Panait Andrei Mocanu, de fel din satul Gura Suţilor, şi cioban în Chirculeşti, plasa Câlnişiea, judeţul Vlaşca.

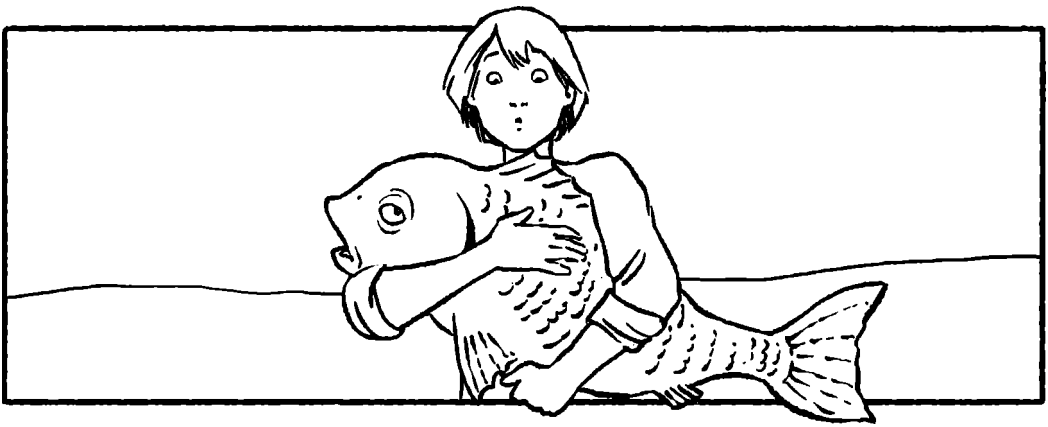

ÎMPĂRATUL PEŞTILOR

A fost odată ca niciodată, când n-ar fi nu s-ar povesti; şirul povestei d-aici încolo s-o găti.

A fost un om care se îndeletnicea cu pescăria; şi ăst om avea un fecior, pe care îl învăţa tot meşteşugul lui că, vezi bine, alta de unde să ştie?

Într-o zi, dând cu năvodul, iacă prinse un peşte mare şi frumos; avea nişte solzi de luceau parcă erau pietre scumpe. Dacă îl prinse, îl duse la mal de-l dădu lui fiu-său să-l ţie, şi el o luă iar pe eleşteu, ca să mai prinză.

N-apucă să se depărteze bine pescarul, şi se pomeni fiu-său că peştele vorbeşte şi-i zice cu grai blând şi parc-ar fi plâns:

— Băieţaş, băieţaş, aruncă-mă-n apă, că eu sunt împăratul peştilor, şi de mi-ai face binele ăsta şi eu mult bine ţi-oi face ţie.

Băiatul se minună când auzi că vorbeşte peştele şi făcându-i-se milă de el, că se ruga de-ar fi muiat şi-o inimă de cremene, îl făcu scăpat în eleşteu.

Peştele, cum se văzu la largul lui, se cufundă o dată şi iar ieşi d-asupra apei, ş-apoi se dete afund de tot.

Trecu ce trecu şi iacă se întoarse pescarul înjurând ca un turbat, că nu mai prinsese nici vreun baboiaş măcar.

— E încailea ceva bun peştele ăla, mă? întrebă pe fiu-său.

— L-am aruncat în apă, taică, că a vorbit şi s-a rugat de mine să-i dau drumul; zicea că e-mpăratul peştilor, răspunse băiatul.

Pescarul, nici una, nici două, cum era necăjit, luă pe băiat la bătaie... Că aoleo, că vai de mine, el dădea; şi dă-i şi mai dă-i până ostenind îi dădu drumul.

Se duseră ei acasă şi în seara aia postiră zdravăn, şi mai şi ca în ajunul Paştelui, că nu mâncară nimic.

A doua zi, nu ştiu cum îi veni bine pescarului şi iar îl ia la bătaie pe băiat, şi azi aşa, mâine iar aşa, se luă, bietul, de gânduri cu atâta bătaie, şi într-o zi îşi luă câmpii.

Se duse el drept înainte multă vreme şi dădu de un oraş; cum intră el, iacă lângă un zid un pitic, care, cum îl văzu, veni la el şi-i dădu ziua bună. El, cum era singur, prinse bucuros să se împrietenească cu piticul şi se prinseră fraţi de cruce, jurându-se să nu se mai despartă deloc şi ce-or avea să împartă în două.

Să împartă... să împartă, dar ce să împartă?, că n-aveau chioară para în buzunar. Dacă văzură, se hotărâră să se bage slugi.

Găsiră ei loc, amândoi la un stăpân, se tocmiră şi isprăviră. Într-o zi, stând piticul la poartă, că-şi sfârşise treaba, iacă vede un om călare pe un cal şi ăst om mai mâna cinci cai dinapoi, şi avea cu el ş-o slugă. A doua zi, tot pe vremea aia, omul cu caii trecu iar cu altă slugă, a treia zi iar şi în toate zilele trecea tot cu slugi noi.

Piticul, văzând că tot schimba la slugi mereu, se gândea: „Măi, ce-o fi făcând cu cu slugile ale vechi?“ Dar nu-şi putea da cu socoteala deloc. Până se hotărî într-o zi să se ia după el, să vază unde se duce şi ce face.

Plecă el deci şi se duse în târg, ş-acolo aşteptă până trecu bogatul călare şi văzând un om care sta cu mâinile în sân, îl tocmi, îl puse pe cal şi plecă cu el; piticul după ei. Trecură printr-o livadă frumoasă, numai cu flori; după aia intrară într-o pădure şi umblară ce umblară şi se opriră la rădăcina unui pom. Dacă se opriră, descălicară, iar bogatul scoase dintr-o traistă o frânghie, o atârnă de un cârlig de fier ce era bătut în pom şi puse pe omul ce era cu el să se suie.

Se sui omul tocmai în vârf, ş-acolo de ce dădu?

Să te miri, să te cruceşti... coşcogeamite coşul, plin cu pietre scumpe.

— Aoleo, nene, că mi-au zburat vederile, bate-le-ar pârdalnicu' de nestemate!... zicea sluga de sus din copaciu.

— Ai de scoboară cu el, zise bogatul, şi nu mai urla acolo. Sluga se scoborî cu coşul jos, bogatul îl deşertă în nişte desagi şi după ce-l deşertă, i-l dădu să-l suie la loc de unde l-a luat.

Se urcă sluga, puse coşul la locul lui, şi când să se dea jos, ia frânghia de unde nu e!

— la atârnă frânghia aia, boierule, să mă dau jos, că doar n-oi sări d-aici să-mi frâng ceva, să rămâi beteag.

Bogatul îşi aşeza sacii pe cai fără să răspunză nimic.

— Măre, n-auzi?... Lasă gluma, zise sluga.

Mai zise el ce mai zise, dar bogatul se făcea că n-aude şi sărind pe un cal, pe-aci îi fu drumul.

— Mă boierule, mă, ia stai, ia... Mă, vin, mă, de-mi ajută să mă dau jos, că n-am vorbit să mă laşi aici.

Boierul de unde?... Fugea de scăpărau copitele cailor.

Biata slugă văzând că se îngroaşe gluma, că boierul se făcuse nevăzut, începu a plânge de-ţi era mai mare mila să-l fi auzit.

Piticul sta ascuns, că vrea să vază ce s-o mai întâmpla.

Când tot zbiera sluga, iacă, dintr-o scorbură de la rădăcina copacului iese un balaur cu o gură de te lua groaza, şi încet se sui frumos pe pom în sus, până ajunse în vârf, unde era bietul om, şi unde deschise gura d-o făcu cât toate zilele şi beli nişte dinţi de gândeai că sunt lopeţi, dintr-o îmbucătură n-avu ce alege din bietul om. Iar după ce-l înghiţi, deschise iar gura şi vărsă din ea pietre scumpe roşii, şi mai verzi, şi mai albe, până umplu coşul, şi după ce-l umplu, se coborî şi intră frumos în scorbura lui.

Bietul pitic înlemnise acolo de frică şi de mila bietului rumân, dar când văzu că balaurul a intrat în văgăuna lui, o luă şi el înapoi pe drum şi se-ntoarse acasă.

A doua zi, când trecu bogatul cu caii prin târg, cine-i ieşi înainte să se ducă să-i ajute în pădure?... Piticul, săracu', chiar el, că ştia el ce ştia şi avea în gând ce avea.

Se tocmi, şi hop!, pe cal. Trecu el cu bogatul oraşul, trecu livada, trecu şi pădurea şi ajunseră la pomul cu pricina. Cum ajunseră, bogatul atârnă frânghia, piticul se urcă, luă coşul, cum îl învăţă bogatul, şi se dădu jos cu el.

Bogatul deşertă pietrăriile în desagi şi-i dădu coşul să-l suie la locul lui. Piticul, nu, că i-a venit ameţeală şi nu se mai suie.

— Păi ce fac cu coşul? întrebă bogatul supărat.

— Iacă ce să faci: suie-l dumneata ş-asta e!

Cum să se suie? Dacă se suia trebuia să se şi coboare, că nu era nebun să rămâie acolo, şi dacă s-o coborî şi n-o lasă pe nimeni sus, nu mai lasă nici şarpele pietre.

— Măi, că suie-te, că-ţi dau un pumn de nestemate de colea din coş.

Piticul deloc.

— Suie-te mă, c-aşa ne-a fost învoiala.

— Oliu!... mămulică Doamne, cum se învârteşte pământul cu mine, urla piticul neţiind seama la vorbele bogatului, şi se tăvălea.

Dacă văzu bogatul că nu e chip s-o scoată la cale cu el, luă coşul frumuşel şi se sui să-l puie la loc.

Piticul atât aştepta; cum îl văzu, cu coada ochiului, sus, îi trecu şi ameţeala şi tot şi se repezi la frânghie ş-o desprinse de cârlig de rămase bogatul spânzurat în pom.

— Lasă frânghia, mă, ce faci? Las-o acolo să mă dau jos!

— Las' că stai tu bine ş-acolo, zise piticul încălecând.

— Mă piticule, mă, îţi dau desagii plini, numai pune frânghia să mă dau jos...

Piticul îşi vedea de treabă; după ce sfârşi, se aşeză bine pe cal şi când plecă se întoarse spre bogat:

— Rămâi, vere, cocoţat, îi zise, şi pironindu-şi picioarele în burta calului o luă îndărăt spre oraş.

Dă-i bietul bogat în sus, dă-i în jos, nimic! De sărit nici gând, că-şi spărgea capul de nu-şi mai găsea nici ţăndări din el... Începu a plânge, şi plângi, şi plângi până auzi balaurul! Dacă auzi, se sui sus şi îl îmbucă pe d-a-ntregu' – şi iac-aşa se sfârşi cu el.

Acum piticul vrea să se ducă acasă la bogat, dar cum să facă, că nu ştia unde sta... Lăsă şi el caii în voia lor şi ei îl duseră drept acasă... Acolo porţile încuiate. Căută el şi găsi într-o desagă cheia, descuie şi intră. Dacă intră înăuntru, îl găsiră alte alea când văzu ce bogăţii erau strânse acolo, dar îşi veni în fire curând şi deşertând desagii, plecă să-şi găsească tovarăşul.

Băiatul pescarului sta trist că nu ştia ce se făcuse piticul. Când îl văzu, parcă văzu pe Dumnezeu, aşa se bucură.

— Ce te-ai făcut? Unde-ai fost? tot întreba el.

— Las' că ţi-oi spune eu pe urmă, îi zise piticul; acu' ia-ţi simbria şi hai cu mine.

Băiatul dacă auzi aşa, se duse la stăpânu-său şi-i spuse că nu mai stă şi să-i dea ce i se cuvine.

— Mă, da' ţie ţi s-a făcut nălucă, or ce-ai? Ce-ţi veni aşa hodoronc-tronc odată să pleci de la mine?

— Să-mi dai şi să-mi dai, zicea băiatul, că nu mai stau. „Ăsta e sărit, se gândi stăpânu-său, să-i dau şi să mă scap de belea; te mira-te ce mi s-o mai întâmpla şi cu el."

— Na, şi du-te cu Dumnezeu, măi băiete, îi zise apoi, dându-i dreptul lui.

Iar băiatul plecă şi se duse cu piticul la casa bogatului. Acolo dacă ajunse şi dacă intră înăuntru înţeleni de tot de mirare, când îi spuse piticul că toate bogăţiile alea sunt ale lor.

— Măi tovarăşe, tu-ţi baţi joc de sufletul meu!...

— Ba nici gând n-am.

— Bogăţiile-astea sunt toate ale noastre?

— Fără lipsă.

— Măi, da' minunat ai fost, nene! zise el într-un sfârşit, auzind cum a pus mâna piticul pe atâtea bogăţii.

Îmbogăţindu-se băiatul pescarului şi piticul taman ca bimbaşalele, se duse vestea de averea lor ca de popă tuns. În vremea aia împăratul vrea să-şi mărite fata şi dăduse sfoară în ţară că cine s-o găsi să stea cu ea o noapte în odaie a ăluia va fi, că fata asta avea ce avea, că se măritase de nouăzeci şi nouă de ori şi toţi ginerii se prăpădiseră, că a doua zi nu le mai găsea decât oasele şi nu se ştia cine-i mânca.

Piticul auzind, şi ca om priceput, nu pierdu vreme şi se duse la palatul împăratului şi spuse că el are un frate de cruce, care se prinde să încerce să-i ia fata de nevastă.

Împăratul a prins bucuros şi i-a zis să vie cât de curând, că dacă va putea scăpa, fata va fi a lui.

Piticul dădu fuga acasă şi îşi luă tovarăşul de se duseră amândoi la palat.

Seara, când intră băiatul pescarului cu fata împăratului în odaie, intră şi piticul şi se întinse pe jos.

Peste noapte se sculă, îşi luă tovarăşul de lângă fata împăratului şi-l puse binişor într-alt pat, şi după aia scoase paloşul şi se puse la pândă. Nu trecu mult şi iacă iese

din fată un balaur mare; piticul cum îl văzu harş!, îi reteză capul cu paloşul. După aia sculând şi pe frate-său de cruce îi zise:

— Ştii învoiala, frate? Ce vom avea pe din două...

— Aşa e, îi răspunse băiatul.

Iar piticul se repezi o dată cu paloşul înspre fată zicând că o va tăia în două ca să ia jumătate.

Când se repezi, fata de frică, nu ştiu, cam icni, şi-i ieşi din gură un ou. Piticul se mai repezi de două ori şi mai ieşiră două ouă.

— Acu, zise el, ia-ţi nevasta şi fii sănătos, că balaurul, ucigă-l toaca, fătase încă trei ouă, care aveau să se facă trei balauri.

Apoi mai spuse băiatului că el e peştele pe care l-a prins tată-său, şi căruia el i-a dat drumul în apă; şi fiindcă i-a făgăduit că-i va face mult bine, el s-a ţinut de vorbă şi i-a dat bogăţii şi l-a făcut ginere de împărat.

— Ş-acu, mai zise el, ai parte de mireasă şi de toate bunurile, şi rămâi sănătos.

Cum zise vorbele astea, pieri din ochii lor.

Când se lumină de ziuă şi veni împăratul, îi văzu teferi şi sănătoşi. Ce bucurie pe el şi pe toată lumea!... Într-un râs şi un cântec au dus-o toţi, şapte zile şi şapte nopţi.

Şi eram şi eu p-acolo, bate-m-ar norocul, c-abia mă-ncăpea locul.

Şi-am mâncat
De m-am umflat
Ş-am rămas gros
Ca un greiere borţos.

Povestit de Ion Georgescu din comuna Boţeşti, judeţul Dâmboviţa.

IRIMIA

A fost odată un flăcău dibaci tare pe care-l chema Irimia din botez. El altceva nu făcea decât umbla în vânătoare.

Într-o zi, plimbându-se cu puşca pe umăr prin pădure, iacă îi iese înainte un lup şchiop. Cum îl văzu, cum întinse puşca să-l doboare.

Dar lupul se rugă de el:

— Măi Irimio, măi, nu mă omorî, măi, ci mai bine jupoaie nişte scoarţă şi-mi oblojeşte ăst picior, că mult bine ţi-oi prinde şi eu cândva.

Ce se gândi Irimia? „Carnea nu-i e bună la mâncat, pielea nu-mi trebuie..."

— Iacă, te-am iertat, lupule.

— Bine ai făcut, Irimio; acu de ţi-o fi vreodată greu, de n-ăi şti încotro, să te gândeşti la mine, că eu oi fi lângă tine.

Pleacă Irimia înainte, când, mai încolo, iacă un corb p-o creangă.

Irimia luă puşca la ochi.

— Nu mă-mpuşca, Irimio, băiete, zise atunci corbul, ci mai bine mă leagă la astă aripă de mă doare, că mult bine ţi-oi face şi eu.

Se gândi Irimia: „Şi de l-oi împuşca, la ce mi-o fi bun?“ Şi legă corbul la aripă şi plecă. Corbul, când îl văzu că pleacă, îi zise:

— Irimio, când ţi-o fi mai greu, să te gândeşti la mine, că eu oi alerga să-ţi ajut.

Mulţumi flăcăul şi plecă şi d-aci şi merse o bucată bună, până ieşi p-un prund de gârlă. Acolo dădu de o mreană cu solzii aurii azvârlită de talaz pe mal; se zbătea să moară.

Cum îl văzu mreana, începu a se tângui şi a se ruga:

— Irimio, Făt-Frumos, aruncă-mă în apă, că mor acilea; fă-mi ăst bine, zău, că de-i fi vrodată în vreun necaz mare, numai să te gândeşti la mine şi cât ai clipi din ochi, oi fi lângă tine şi te-oi ajuta, că eu am putere mare, căci sunt împărăteasa peştilor.

— Cu dragă inimă, răspunse Irimia, că şi eu o să am trebuinţă de ajutor în calea d-apucai.

Şi luă mreana frumuşel în mână şi-i dădu drumul lin în apă.

Apoi îşi văzu de drum, căci el se ducea, vezi dumneata, spre cuprinsul Ilenii Consânzenii, că-l ardea un foc la inimă după fata ei pe care o văzuse într-o noapte în vis.

Dar până la cuprinsul Ilenii Consânzenii avea să dea de cuprinsul unei mătuşi la care trebuia să slujească tot flăcăul câte trei nopţi, păzindu-i o iapă rea, şi de n-o păzea bine şi fugea iapa, apoi îl răpunea scorpia; dar şi dacă o putea păzi trei nopţi d-a rândul, apoi îi dădea în loc de simbrie un mânz d-al ei, că făta în toată noaptea câte unul, şi mânjii îi erau năzdrăvani, şi-apoi cu mânzul ăla îi făcea lesne pe treabă fetei Ilenii Consânzenii, Irimia al nostru.

Merse el ce merse şi numai iacă dădu d-o curte ocolită cu ţepi; şi în toată ţeapa câte-o căpăţână de om.

Pasămite, aia era curtea mătuşei cu iapa şi căpăţânile din ţepi erau ale bieţilor flăcăi de se prinseseră să i-o păzească şi nu putuseră.

Bătu el în poartă şi iacă auzi un glas gros colo:

— Cine e ?

— Om bun, mătuşe, am venit să mă bag slugă să-ţi păzesc iapa.

— Aşa? Ei, bine-ai venit, flăcăiaş, intră înăuntru, zise mătuşa – că ea era – mai muindu-şi glasul şi deschizând poarta.

Intră el înăuntru şi se cam înfioră văzând o grămadă de căpăţâni aruncate p-acolo, afară de-ale din ţepi.

— Uite, măiculiţă, treaba d-tale asta o să fie, să-mi păzeşti iapa trei nopţi d-a rândul şi să mi-o aduci acasă dimpreună cu mânzul de-l fată la miezul nopţii; de ţi-ei împlini slujba, apoi plata ţi-a fi un mânz din ăi trei, care ţi l-ei alege; de nu... iacă ce te-aşteaptă... Şi-i arată cloanţa căpăţânile de morţi... Te prinzi?

— Păi de ce-am venit eu pân-aici, aşa, de cântecul cucului? Am s-o păzesc ş-am să-ţi umflu mânzul.

— Hai să te văz.

Şi-i dădu iapa în seamă.

Se puse el călare pe dânsa şi plecă. Iapa blândă, mergea frumos colo în buiestru băşicat de parcă-l legăna; de tare în gură nu era aşa de peste măsură...

„Ei, asta ţi-e iapa a straşnică, mătuşe? Aoleoleo-leo!..." gândi Irimia.

O păzi el până mai era niţel să sosească miezul nopţii şi nu-ş' ce făcu iapa, ce drese, cum îl fermecă, că numai se pomeni cu căpăstrul în mână şi ea nicăieri.

„Ioi-te mă! se gândi Irimia al nostru, o păţii cât de bună, mă răpune cotoroanţa."

Şi începu să fluiere de obidă... Dar nu fluieră mult şi-şi aduse aminte de fata Ilenii şi când îşi aduse aminte de ea, şi când se mai gândi că o să-i rămâie oscioarele p-acolo, şi n-o s-o mai vază, îl apucă un plâns, măre, de plângea şi pădurea de plânsul lui.

Dar odată îi mai veni un pic de nădejde la loc. Se gândi la lup...

— Mai ştii, poate mi-o fi de vrun ajutor.

Cum se gândi, cum se pomeni cu lupul lângă el întrebându-l supus:

— Ce-ai păţit, stăpâne?

— Uite aşa ş-aşa, mă vere, şi de n-oi găsi-o, mă ucide mătuşa, mă, ş-o fi mai mare păcat de tinereţele mele.

— Lasă că ţi-o aduc eu acu', ţi-o dau în palmă, nu altceva; că ea e taman peste nouă păduri, vârâtă într-o scorbură, a fătat acolo. Eu mă duc s-o zgornesc încoace; dumneata, stăpâne, de-i auzi că urlu eu, să ştii că e aproape şi să scuturi frâul, că vine ea singură.

Aşa zise lupul şi plecă.

Dacă plecă, plecă fuga, şi tot alergând ajunse la copaciul în scorbura căruia fătase iapa, şi făcu ce făcu de o scoase afară; dacă o scoase afară, se luă după ea, şi cum o

cârmi, cum o zăpăci, o duse taman spre Irimia, iar când fu aproape de el, numai urlă o dată; Irimia scutură frâul şi iapa se duse drept la el de puse flăcăul mâna pe dânsa. Apoi încălecă şi, cu mânzul după ea, o duse acasă la mătuşe în bătătură.

— Harnic fuseşi, flăcăiaşul mamei, zise mătuşa cum îl văzu. Na de mănâncă colea din azimioara asta caldă, na şi vin să bei, şi apoi mai dă-te odihnei până deseară.

După aia băgă iapa în grajd şi ia-o la bătaie, şi dă-i, şi arde-o:

— Cum te-ascunseşi, mânca-te-ar fiarele sălbatice, de te găsi, păcătoaso!

— Iartă-mă, zise iapa, că eu de ascuns m-am ascuns bine, taman în fundul pădurilor, da' m-a luat un lup la goană şi m-a gonit şi m-a gonit până ma adus în dreptul lui; dacă m-a adus în dreptul lui, el a scuturat frâul ş-a pus mâna pe mine... Lasă că diseară m-oi ascunde de nu m-o mai găsi, să fie ş-al dracului.

Cum se făcu seară, Irimia încălecă iapa şi plecă cu ea spre pădure.

Peste noapte nu-ş' cum face iar iapa de-l lasă iar cu buza umflată.

De astă dată s-a fost dus în slava cerului, de s-a fost amestecat cu norii.

Bietul flăcău de unde să ştie el; şi d-ar fi ştiut, ce-ar fi putut face? A început şi el a plânge şi a se văita până îl duseră gândurile la corb.

— Numai corbul, poate, ar putea să mă ajute, da' cine ştie pe unde o fi!...

— Cam p-acilea, stăpâne, şi eu, gata să mă arunc şi-n foc pentru dumneata, numai să-ţi pot fi într-ajutor... Ce-i porunca?

— Uite aşa ş-aşa, corbule, mi s-a întâmplat.

— Apoi dacă e numai atâta, i-am dat de leac; ea e ascunsă în slava cerului, s-a făcut una cu norii, da' ţi-o dau eu în mână; dumneata să te uiţi în sus şi când ţi s-o părea că se coboară o namilă neagră, să suni frâul.

— Aşa am să fac, răspunse Irimia.

Iar corbul o luă repede spre slava cerului, ajunse sus şi cum făcu, cum o dibui, cum o sili, că numai se pomeni Irimia că se întunecă cerul de nori, de se face taman ca noaptea, apoi odată se lumină şi nu mai văzu din norii ăia mulţi, care umpluseră cerul, decât ceva negru care cobora repede ca vântul spre el. Cum văzu aşa, cum sună frâul şi puse mâna pe iapă, care veni singură drept la el, cu doi mânji după ea.

— Taci că scăpai şi d-astă dată, gândi Irimia încălecând. Şi porni spre casele mătuşei.

Când ajunse, mătuşa îl lăudă că e viteaz, că e vrednic, îi dădu de mâncare, de băutură, şi tot ca în noaptea trecută, îi făcu un pat mai moale, şi după aia se duse la grajd

şi bate iapa şi dă-i şi mai dă-i, s-o omoare şi mai multe nu, că cum s-a ascuns ea d-a găsit-o.

— Lasă-mă, iartă-mă, stăpână, că mai e o seară, de astă dată nu mă mai găseşte nici moartă.

Irimia dincolo mâncă, bău, îi trase un pui de somn şi pe sub seară se sculă de plecă iar cu iapa.

Dar ş-acu ca şi în altelalte dăţi, se pomeni fără ea.

Pasămite, ce făcuse iapa? Dacă ea în fundul pădurilor s-ascunsese şi a găsit-o, dacă ea în văzduhul norilor s-a urcat şi a dat de ea... ce s-a gândit? Să se ducă taman în fundul mării pe zmârcurile ei şi să se ascunză în potmol*.

Irimia de colo, când se văzu fără iapă, nu se mai boci ca alelalte dăţi, şi numai se gândi la mreană şi mreana fu lângă el.

— Iapa o cauţi, stăpâne?

— Iapa, mreană dragă, pe ea o caut, bato pârdalnicu, că mult e hoaţă.

— Iapa ta e cu trei mânji tocmai în fundul mării, dar n-ai nicio grijă, că ţi-o scot eu. Tu numai să te uiţi la apă şi cât îi vedea că iese colcotici mare d-asupra, să suni frâul.

Apoi mreana se dete afund şi chemă toţi peştii ăi mari şi le porunci să scormonească potmolul din fundul mării, până or da de iapă şi s-o gonească înspre faţa apei.

De trei ori se întoarseră peştii fără izbândă şi de trei ori îi trimise îndărăt mreana amenințându-i să nu vie fără ea, şi taman a treia oară o găsiră şi muşcând-o, izbind-o care cu ce putea, o aduseră la liman unde o aştepta Irimia.

Când îl văzu mătuşa că se întoarse şi d-a treia oară cu iapa şi cu trei mânji după ea, se prăpădi cu firea de tot împotriva iepei, şi nici nu vorbi o vorbă cu flăcăul până n-o cotonogi de bătăi. După aia se duse la mânji şi unge-i pe amândoi dintâi cu unt proaspăt şi dă-i şi drege-i, iar pe ăl d-al treilea, care avea douăsprezece aripi – cu patru mai mult ca ăl d-al doilea, şi cu opt mai mult ca ăl dintâi – îl făcu de-ai fi gândit că l-au lins pisicile şi-i jumuli coada şi-i puse scaieţi în coamă, că doar de o face pe Irimia să nu-l ia pe el, că era năzdrăvan şi avea putere mare; dar mânzul apucase de când veneau pe drum de-i zisese lui Irimia:

— Pe mine să pui mâna când te-o pune mătuşa s-alegi, că n-ai să te căieşti, să nu te uiţi ia ăilalţi că sunt netezi şi unşi.

---

* potmol – nămol

După ce sfârşi baba de bătut iapa şi de uns mânjii, chemă pe Irimia şi-i zise să-şi ia simbria după învoială: să-şi aleagă un mânz.

— Uite, flăcăiaş maică, ia unul din ăşti doi, că ăla ia te uită ce prăpădit e; nici nu trăieşte ăla.

— Ba, mătuşă, uite cum mi-o fi norocul, dar eu p-ăsta-l iau, aşa prăpădit cum e. Că încoa, că încolo...

— Ne-a fost învoiala să iau care mânz mi-o plăcea?.. Ne-a fost. Apoi dar eu p-ăsta-l aleg, zise Irimia.

— Ia-l şi du-te sănătos, răspunse într-un sfârşit mătuşa văzând că n-are încotro.

Iar calul a îngenuncheat d-un picior şi l-a încălicat Irimia, şi s-a urcat cu el în slavă, şi apoi s-a lăsat iar jos pe pământ şi l-a întrebat:

— Acum spune, stăpâne, ce ţi-e vrerea?

— Vreau să mă însor, să iau de nevastă pe fata Ilenii Consânzenii; se poate?

— Se poate de putut, dar greu, răspunse calul.

— Greu, ai?

— Greu, stăpâne, fiindcă tată-său a lăsat cu grai de moarte, că fata lui să nu ia pe altul de bărbat decât pe ăl flăcău care va putea să aducă ale cinci mii de iepe din bălţile mării şi să le mulgă, ca să se îmbăieze amândoi cu laptele lor în seara nunţii, şi e cam greu să pui mâna pe ele. Dar noi om încerca, că doar nu sunt eu degeaba năzdrăvan şi dumneata cruce de voinic!

Plecară ei înainte. Mergând au dat peste un loc, unde a fost potmol şi a făcut Irimia după îndemnul calului său un cocoloş din pământ şi l-a băgat în desagi.

D-acolo s-a dus mai înainte şi în alt loc a găsit nişte păr de colilie făcut ca peria; a luat şi din el şi l-a băgat tot în desagă.

În alt loc a dat iar de nişte piatră moale, a luat şi din ea şi a vârât-o iar în desagă.

Apoi a pornit spre casele Ilenii.

Cum a ajuns acolo, calul cu meşteşugul lui făcu de se porni o furtună şi o ploaie, şi nişte fulgere şi tunete şi trăsnete, d-a fost să răstoarne pământul cu dosul în sus. Iar după aia s-a fost făcut iar vreme frumoasă ca şi mai înainte.

Acum fata Ilenii a fost fiind ţinută închisă, de ce nu ştiu, dar aşa a fost fiind ea. Când s-a făcut vreme frumoasă la loc, s-a rugat de mă-sa s-o lase şi pe ea barem în pridvor să mai vază soarele cum luceşte de frumos după ploaie, că tot erau să le prăpădească furtuna d-adineauri.

Mă-sii i s-a făcut milă de ea cum se ruga şi a lăsat-o.

Dar când ieşi fata în pridvor, odată mi se repezi Irimia ca o săgeată, călare pe năzdrăvanul lui şi mi ţi-o prinse de mijloc, cu braţele lui vânoase, şi sărutând-o o dată să-şi mai aline focul care-l ardea la inimă, se tot duse cu dânsa.

Fata, biata, de frică a leşinat, că din reprezeală nici nu-l văzuse la faţă; ea gândea c-o fi vrun zmeu ori cine ştie ce; dar când se dezmetici şi-l văzu cât era de mândru cu ochii lui negri ca murele şi cu sprâncenile îmbinate, cu mustaţa neagră şi frumoasă, şi cu trupul subţirel de parcă ar fi fost tras prin inel, se pomeni c-o prinse şi pe ea de la inimă dragostea după dânsul, şi când o sărută el de dragă ce-i era, îşi lipi şi ea buzele d-ale lui aşa cam pe nebăgate de seamă şi mi ţi-l sărută o dată din greu.

Când se trezi din vârtejul dragostei, spuse lui Irimia:

— Irimio, Făt-Frumos, îmi eşti drag de nu mai pot după tine, dar tata m-a jurat să nu mă mărit decât cu ăl de-o aduce ş-o mulge ale cinci mii de iepe din bălţile mării; deci acu' du-mă pe mine la mama şi te repede de adu iepele; cum ţi-a fost uşor să mă furi pe mine, nu ţi-o fi greu să le aduci şi pe ele-ncoace.

— Aşa să fac, zise Irimia.

Şi mi s-aruncă pe cal şi-şi cuprinse iubita în braţe şi se repezi de o lăsă binişor tot în pridvor, apoi plecă. Merse ce merse, dar calul de colo:

— Stăpâne, cumpără nouă piei de bivol şi nouă coşuri de răşină; să fierbi răşina şi s-o torni p-o piele, s-o lipeşti de alta, ş-apoi peste ale două lipite să mai lipeşti una până le-i lipi pe toate nouă, c-am să am luptă mare cu armăsarul iepelor, care simte omul la nouă poşte, şi vine de-l omoară.

— Să cumpăr, zise Irimia, dac-aşa.

Şi cumpără şi le lipi unele peste altele şi le croi pe trupul calului ş-apoi plecă înspre locul unde erau bălţile mării.

Când a fost aproape, a făcut o groapă în pământ şi s-au ascuns în ea amândoi, după ce a nechezat calul o dată.

Armăsarul a auzit nechezând şi a venit d-a dat roată împrejur, a bătut din picioare, a mirosit, dar n-a dat de urma groapei şi s-a întors înapoi.

Când s-ajungă la iepe, calul iar a nechezat până de trei ori, iar a treia oară îi spuse lui Irimia:

— Acu' când o veni să te-aţii, că mă reped fiindcă de goană-şi mai pierde din putere şi e numai bun de luptă.

Şi drept, când veni, era armăsarul plin de clăbuci şi gâfâia de osteneală. Cum îl văzu calul, se şi repezi şi se luară şi se mâncară şi se izbiră, dar degeaba se căznea armăsarul că el când muşca din cal, muşca din pieile de bivol, iar calul când muşca, apoi muşca din carne, nu glumă! S-au luptat de la prânz până a fost soarele îndeseară, de mai rămăsese d-asupra calului numai o piele, şi nu ştiu cum s-aduse odată şi când îi pocni una cu picioarele în burtă, căzu armăsarul jos.

Calul nu pierdu vreme şi strigă pe Irimia:

— Ieşi, stăpâne, şi ad' ale frânghii din desagi să îl legăm, că l-am biruit.

După ce-l legară bine, îl luă calul în spinare la un loc cu stăpânul său şi plecară înspre iepe.

Când au plecat, a nechezat armăsarul de trei ori ca s-auză iepele şi să fugă, dar ele în loc să fugă au venit înspre el să-l scape toate cinci mii de iepe şi cu mânjii după ele, vro două, trei mii câţi or fi fost şi ei.

Când au fost aproape să se întâlnească la un loc cu iepele, zise calul:

— Scoate, stăpâne, glodul de pământ şi-l aruncă, ş-apoi cârmeşte înapoi spre ţinutul Ilenii, c-a fost mult până ne-au luat urma că vin ele după noi acum.

Aci în loc unde a fost aruncat glodul s-a făcut o tină mare de-au rămas mânjii înţepeniţi; iepele până să-i scoată, Irimia cu calul avură vreme să se depărteze o bucată bună.

Dar nu trecu mult şi iepele aide-aide să-i ajungă.

— Aruncă peria, stăpâne, a zis calul.

Şi în locul periei s-a făcut o pădure mare şi deasă, de abia-abia au izbutit iepele tocmai într-un târziu încolo să iasă din ea.

Şi veneau, vere, după ce ieşiră, de fură gata să-l ajungă pe Irimia al nostru.

Dar şi calul lui de colo:

— Zvârle piatra, stăpâne, că ne prind şi ne răpun.

Zvârli Irimia şi piatra moale şi se făcu, unde căzu, un zid de piatră, dar şi iepele mi se puseră toate cu copitele şi repede îl doborâră la pământ şi porniră înainte turbate de necaz, şi au pornit-o, vezi dumneata, de data asta cu spor, că mai aveau un lat de palmă până să-l ajungă pe flăcău, la poarta caselor Ilenii Consânzenii.

A avut noroc Irimia cu lleana că era în pridvor şi le-a oprit zicând:

— Ho, ho! Cine-a fost ursit să vă mulgă v-o mulge.

Şi s-au îmblânzit iepele când au auzit pe Ileana vorbind, şi le-a muls Irimia, după aia au făcut nuntă cu alai mare, şi seara până a nu se culca, după datină, se îmbăiară mirii şi în lapte de iapă, de făcură pe voia bătrânului, tatăl miresei.

Iar eu:

Încălecai p-o iapă bălţată,
Să-mi fie povestea ascultată.

Povestit de moş Panait Andrei Mocanu, de fel din Gura Şuţilor şi cioban în Chirculeşti, plasa Câlniştea, judeţul Vlaşca.

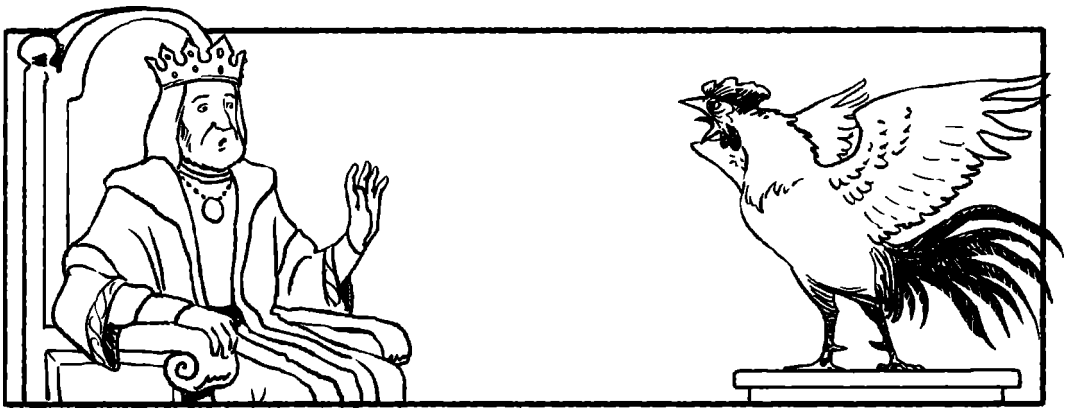

COCOŞUL MOŞULUI

Cică a fost odată un unchiaş şi-o mătuşe. Mătuşa avea o găină, iar unchiaşul un cocoş. Găina babei oua în toate zilele câte un ou.

Moşul:

— Fă mătuşe, dă-mi şi mie un ou să-mi mai ung ăl gâtlej, că tot cu mămăligă uscată mi s-a acrit.

— Ba mai pune-ţi pofta-n cui şi nu mai mânca ouă, că ţi s-o apleca; dacă ţi-e gustul, bate-ţi şi tu cocoşul ca să-ţi ouă.

Moşul ascultă pe babă şi puse mâna p-un băţ şi dă-i în cocoş.

— Uş!, cocoş netrebnic, că nu te-oi mai slăbi din bătaie până nu mi-i oua colea-n copaie.

Azi aşa, mâine aşa, până s-a luat bietul cocoş de gânduri cu atâta bătaie, că-l bătea moşul nemiluit în toate zilele. Într-o zi plecă şi el în lume, cu gând că de-o putea să-i aducă moşului bani ca să-şi cumpere ouă – că, cum era el să ouă? – să se mai întoarcă; de unde nu... oricine o fi bucuros să câştige un cocoş.

Plecă el cu ochii în pământ, tot gândindu-se cum ar face să găsească ceva să aducă moşului, că-l iubea, îl crescuse de pui mic, până nici nu-i ieşiseră penele lui ale verzi, de care era mândru.

Mergând el aşa, iacă trece pe dinaintea palatului împărătesc.

— Aici e aici! se gândi cocoşul.

Şi sări pe gardul curţii şi trase un *cucurigu gagu, scoală-te-mpărate, de îmi dă ceva să duc moşului că mă bate*, de sări împăratul drept în picioare din somnul ăla dulce al dimineţii.

— Bre! Cine-a-ndrăznit să-mi turbure somnul?! strigă împăratul mâniat peste poate.

Şi când văzu cocoşul, porunci unui slujitor să-l prindă şi să-l arunce în apă să-l înece.

Ăla, hoţ, se duse pe la spate, pe-afară, şi-i făcu vânt în curtea palatului, iar aci cu alelalte slugi lesne-i fu să-l prindă. Cum îl prinse, nici una, nici alta, la gârlă să-l înece.

Când se ducea la gârlă – că era departe de palat – iacă-i iese în drum un lac.

— Ia să-l arunc acilea, zise slujitorul, că nu mai iese el.

Şi-l şi aruncă.

Cocoşul moşului, când se văzu aruncat, ce să facă? Să înoate nu putea; se puse, nene, de înghiţi toată apa din lac. Iar după aia, umflat ca butia, fuga îndărăt la palat, se sui pe gard şi începu:

— *Cucurigu gagu, scoală-te-mpărate, de îmi dă ceva să duc moşului că mă bate.*

Împăratul taman aţipise.

Pomenindu-se deşteptat s-a înfuriat de tot.

— Să ardeţi un cuptor până s-o roşi şi să aruncaţi cocoşul într-însul, porunci el, iar pe slujitor să-l aruncaţi în temniţă; de ce nu l-a aruncat în gârlă, cum i-am poruncit?

Că de unde să-i treacă măcar prin gând împăratului că cocoşul secase lacul înghiţind toată apa din el?

Arseră slugile cuptorul până-l roşiră, şi luând cocoşul îl aruncară înăuntru şi puseră o tinichea la gura cuptorului, ca să nu iasă afară.

Cocoşului nici nu i-a păsat, că el cum era doldora de apă, icni odată şi dă-i şi varsă, şi varsă, până stinse cuptorul şi ieşi apa ş-afară, de făcu lac în bucătăria împăratului.

Când auzi împăratul aşa, porunci să-l aducă în faţa sa să vază ce dracu' fel de cocoş era ăla aşa de şugubeţ.

Cocoşul, cum se văzu în faţa împâratului, odată plesni din aripi, ridică capul în sus şi, căscând ciocul, strigă:

— *Cucurigu gagu, măria ta-mpărate, dă-mi ceva să duc lui stăpânu-meu că mă bate.*

Se puse împăratul p-un râs, nene, de ha-ha-ha să rămâie strâmb şi-l apucă un sughiţ, de cum sughiţa toţi curtenii tresăreau; dar tot n-a vrut să-i dea nimic, că una, îi era necaz pe el că-l sculase din somn, şi alta, vrea să-l facă cocoş al găinăriei împărăteşti, că te mira-te ce pui or ieşi din el aşa năzdrăvan cum era.

Dar cocoşului moşului nu-i pria cinstea să fie cocoşul găinăriei împărăteşti, măcar că erau nişte găini frumoase de să se iubească cu ele numai de drag; el vrea să ducă moşului lui bani şi asta e! Şi cum îl vârî în găinărie, hap, hap, înghiţi toate găinile cu pui, cu claponi, cu cocoşi cu tot, şi sărind pe gard începu iar să strige către împărat să-i dea ceva să-i ducă moşului.

Împăratul se luase de gânduri şi, ca să scape de el, puse de-l prinse şi-l aruncă în haznaua de bani, unde erau galbeni sclipitori, să ia cât o lua şi să se ducă nouă cu a brânzii de unde a venit.

Dacă-l aruncă, se puse nebunul de cocoş, nenişorule, şi-mi înghiţi unul câte unul toţi galbenii din hazna.

Împăratul, când văzu aşa, rămase cu gura căscată, că rămăsese sărac.

— Ia spintecaţi-l, măi, porunci atunci slujitorilor, supărat, şi scoateţi banii din el.

Cocoşul, năzdrăvan cum era, ştia ce poruncise împăratul; se lăsă să-l scoată din hazna că era adâncă de tot şi singur nu putea ieşi şi, cum se văzu afară, trase repede un cioc în mâna dreaptă şi altul în mâna stângă ălui de-l ţinea, de-i găuri mâna, şi de durere-l scăpă. Atât i-a fost cocoşului, căci, cum s-a văzut slobod, şi-a şi luat picioarele la spinare şi fugi, şi sări pe gard; acolo stătu niţel şi întorcându-se spre împărat, bătu din aripi şi zise:

— *Cucurigu gagu, să ne vedem sănătoşi, măria-ta!*

Ş-apoi sări jos şi se duse, şi dus a fost, că nu i-a mai dat de urmă împăratul.

Cum a plecat de la împăratul, fuga acasă la moş, şi cum ajunse începu să strige:

— *Cucurigu gagu, scoală moşule, de-aşterne zăblaiele să-ţi vărs găinile şi paralele.*

Moşul aşternu zăblaiele şi mai mai să-i vie dambla când văzu atâtea bogăţii.

Strânse el toţi banii, iar găinile, gândea c-or fugi, dar de unde? Că ele când se văzură alături de cocoşul frumos – că-i străluceau penele de le luă vederile – le pică cu tronc şi începând a râcâi, rămaseră în curtea moşului, parc-ar fi fost d-acolo.

Baba, când văzu aşa, parcă-i trecu un fier ars prin inimă de necaz, văzând cum se pricopsise unchiaşul.

— Aoleo, uncheşel, zise, ce fericire îţi căzu din cer? Dă-mi şi mie câteva parale.

— Bate-ţi şi tu găina să-ţi aducă, răspunse moşul, că-şi aduse aminte de calicia babei când îi ceruse şi el un ou.

Dar baba şi-o luă asupră şi fuga la găină şi dă-i şi bate-o, să plece şi să-i aducă şi ei bogăţii precum cocoşul moşului.

Biata găină plecă şi, dând de nişte gunoi, începu a râcâi prin el. Tot râcâind, iacă o lăscaie[*] rătăcită prin murdărie. Cum o văzu, o înghiţi şi fuga înapoi la babă şi începu să cutcudăcească.

Baba, când o văzu, ait!, o şi găsiră năbădăile de bucurie, că începu să sară prin casă de gândeai că-i zdrăngănesc douăzeci de ţigani, şi scoase zăblaiele, velinţele toate câte le avea şi le întinse.

Găina se învârti de două-trei ori în loc, se scremu, se mai căzni şi ait!, dădu drumul lăscaiei.

Când văzu baba lăscaia, se prăpădi de tot cu firea şi luă un toroipan[**] şi svrr!, după găină... şi o ajunse la coadă de i-o rupse, şi de atunci a rămas de sunt unele găini berce.

Găina, speriată de bătaie, fugi în coteţul moşului – c-acolo nemeri din fugă – ş-acolo rămase. După aia chemă moşul pe babă şi dojenind-o de răutatea ei, când i-a cerut un ou, i-a dat şi ei bani îndeajuns şi-şi durară nişte case să trăiască ca bimbaşalele şi trăiră multă vreme, că nu le mai păsa nici de frig, nici de foame, iar cocoşul, măcar că-i dădea să mănânce ce era mai bun, tot nu se lăsă de obiceiul lui de a scormoni prin gunoaie; numai biata găină a babei rămase şi stearpă după ce era bearcă, că, cum o izbise baba când dăduse cu toroipanul după ea să-i aducă bogăţii, o cotonogise, vai de ea!...

Auzit de la mama.

[*] lăscaie – monedă de valoare foarte mică

[**] toroipan – bâtă, ciomag

SFÂNTUL ARHANGHEL ŞI LEMNARUL

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi fost nu s-ar fi povestit, şi nici noi de ea n-am fi vorbit. A fost un lemnar sărac. Nevasta lui ce făcu, ce drese, îi născu un copil. Născându-i ăst copil, ce se gândi lemnarul:

„Tot sunt eu sărac lipit pământului, barim să găsesc copilului un naş cu dare de mână să ne mai fie şi de un ajutor, ca naşul de!"

Şi porni să caute naş.

Pe drum iacă Dumnezeu, schimbat în om bătrân, nu-ş' ce treburi avea pe pământ.

Lemnarul văzându-l, îi dădu bună ziua ca la tot drumeţul mai vârstnic.

— Mulţumim dumitale, răspunse Dumnezeu, dar încotro?

— Ia, caut şi eu un naş, moşule, că mi-a făcut nevasta un copil.

— Apoi dar să ţi-l botez eu.

— Da' cine eşti dumneata?

— Eu sunt Dumnezeu.

— Dacă eşti Dumnezeu, nu ţi-l dau, că nu eşti drept, nu te uiţi?... Ba unul bogat putred alături de un biet sărac de n-are codru de pâine, ba unul sănătos tun lângă

altul slab să-l sufli să cadă, unii frumoşi şi alţii schilozi... nu eşti drept, Doamne, şi mi-e că ţi-i nedreptăţi şi finii. Rămâi cu bine.

Mai departe iacă un om tânăr, frumos. Îşi dădu bună ziua cu el şi întrebându-l tânărul încotro şi cum, îi spuse.

Tânărul, nu, că să i-l boteze el.

— Dar cine eşti dumneata?

— Eu sunt Arhanghelul.

— Ei, dumitale ţi-l dau, că eşti drept: sărac, bogat, frumos, urât, le iei sufletul la toţi...

Şi aşa îi boteză Arhanghelul copilul.

Când să-i facă şi el un dar ca naş ce-i era lemnarului, lemnarul îi zise:

— Ştii ce, sfinte naşule, tot îmi dai dumneata ceva, ca unui fin; nu ţi-e întru nimic să mă faci bogat să mă mai întinz niţel că prea am stat tot zgârcit de foame şi de frig de când m-a făcut mama.

— De!... fine, eu bani nu-ţi pot da, că n-am, nu mi-e datina să umblu cu bani, dar tu să te faci vraci şi să umbli prin împărăţie strigând: „Vraci bun, vraci bun pentru bolnavi!“ Lumea o să te cheme să vindeci pe ăi de suferă. Tu să te uiţi la patul bolnavului, că eu am să mă arăt, numai tu să mă vezi; de mă-i vedea la capul lui să ştii că moare, iar de mă vei vedea la picioare să ştii că scapă şi atunci tu spui îndată or că moare or că-l faci sănătos. De e să-l faci sănătos fierbi şi tu niscai buruieni, îi dai şi iaca se duce pomina de tine şi faci avere.

Începu, vere, lemnarul nostru cum îl învăţase naşu-său, şi-i mergea de nu mai avea unde pune banii şi plocoanele.

Într-o zi, iaca un om de la împărat că să vie numaidecât că i s-a îmbolnăvit fata pe care o iubea el mai mult ca orice pe lumea asta; să vie numaidecât să i-o vindece, că-i dă bogăţie nenumărată.

Se duse el îndată, dar cum intră în odaia bolnavei, iacă dădu cu ochii de Sfântul Arhanghel la capul ei. Ce să facă el?

Pofta de bani crescuse de tot. Din ce făcuse bani mai mulţi, din aia se lăcomise mai rău.

Spuse că mai vine după prânz şi atunci să spuie de o poate scăpa ori nu, că până atunci nu i se cunoaşte boala, şi făcu semn Arhanghelului să iasă până afară. Dacă ieşi, începu a se ruga de el şi roagă-se, şi roagă-se să-l lase să scape pe fata împăratului,

că de-o lua şi bogăţia ce-i făgăduise împăratul, apoi nu se mai lăcomeşte de acolo înainte defel.

Arhanghelul spuse că el nu se poate mişca de unde îl orânduieşte Dumnezeu, că nu e în puterea lui să mai lungească viaţa... În sfârşit, făgădui să se roage lui Dumnezeu să vază de-o putea să o mai amâne câtăva vreme.

Dar când se întoarse vraciul după nămiezi, cum fusese vorba, văzu pe Arhanghel la capul fetei drept ca lumânarea.

— Aşa ţi-e vorba, naşule? gândi lemnarul, apoi dar stai. Şi se duse cu împăratul într-altă odaie şi îi spuse:

— Măria-ta, dacă vrei să scape domniţa, pune să-i întoarcă patul, să-i aşeze capul unde îi sunt picioarele acum.

Rămânând astfel Arhanghelul la picioare, că-i spusese că nu se poate mişca de unde l-a orânduit Dumnezeu, scăpă fata cu şiretlicul lemnarului şi puse el mâna pe bogăţie nenumărată.

Iaca, odată, mai târziu încolo, îi veni şi lemnarului vremea să moară.

Căzuse la pat şi văzuse pe Arhanghel intrând pe uşă şi aşezându-i-se la cap.

Lemnarul, bietul, acum prinsese şi el gust de viaţă, că dăduse de trai bun, dar de!... legea lui Dumnezeu, lege!...

Începu a se ruga de Arhanghel şi plânse şi se boci, ca să-l mai lase numai un an să mai trăiască, să se mai bucure şi el de bunurile ăstui pământ şi apoi să vie să-i ia sufletul că nu mai zice nimic.

Arhanghelul îi făgădui să roage pe Dumnezeu pentru el şi nu-ş' cum îl găsi în toane bune, că îi dărui un an, cum ceruse lemnarul.

Bucurie pe lemnar de nu mai ştia. Acum se puse el pe viaţă şi bea şi mănâncă şi chefuieşte toată ziua şi toată noaptea. Dar când să se împlinească anul şi-şi aduse aminte că va muri de-a binelea, îl apucă atât dor de viaţă încât se gândi să-i tragă o păcăleală Arhanghelului de o putea, că el îi ştia toate datinele lui când poate şi când nu poate lua sufletul omului.

Trimise să-i aducă un rând de haine turceşti şi un armăsar de mânca foc, şi pândi; iar când văzu că intră Arhanghelul pe poartă, el se aruncă pe cal şi să te ţii sfârâitură de copite.

Arhanghelul când îl văzu plecând începu să strige:

— Măi fine, măi, stai măi fine c-am venit pentru vorb-aia.

— Turcul n-are naş! strigă lemnarul depărtându-se în goana armăsarului.

Ce să facă Arhanghelul, că nu i-e dat să se ia după cai? Se gândi niţel şi pe urmă porunci că unde o fi lemnarul în minutul ăla de ceas să-i iasă înainte o comoară numai de aur şi cu pietre nestemate.

Şi ce e drept, nu s-a gândit rău că, cum a dat lemnarul de sclipirile pietrelor şi de gălbeneala aurului, lacom cum era, numai a oprit armăsarul şi s-a coborât în groapă să-şi mai umple buzunarele până una alta. Iar pe când alegea el pietrele care erau mai mari şi mai frumoase, fără să simtă, groapa se scufunda, până când vrând să iasă afară cu ce alesese, se văzu ca într-un puţ. Şi aşa, Arhanghelul, când şi-a isprăvit treaba, s-a repezit până la groapă şi i-a luat sufletul, frumos, şi s-a sfârşit şi cu lemnarul, cum s-a sfârşit ş-o să se sfârşească cu toată lumea.

Şi încălecai pe-o iapă bălţată,
Să fie povestea ascultată;
Şi încălecai pe-o mia pârlită,
Să fie povestea răspândită.

Auzit de la domnul Chiriţescu, căpitan în retragere.

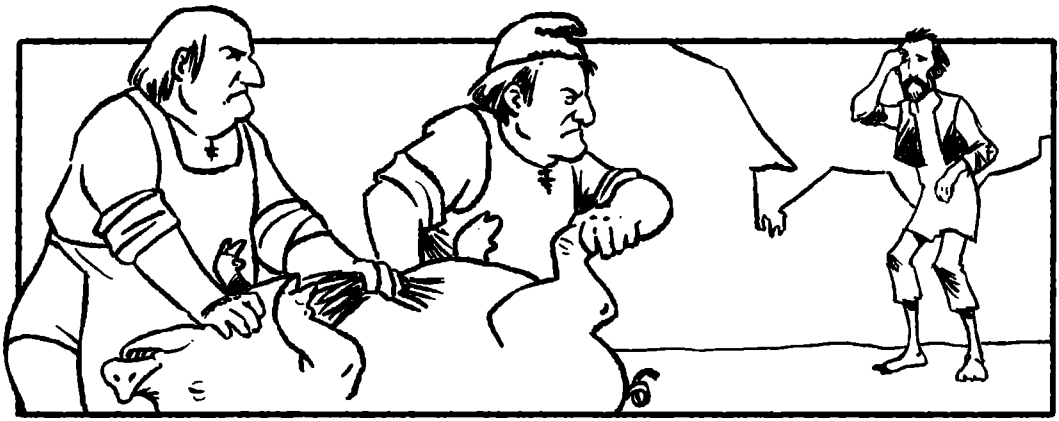

ŢIGANUL CU TREI SUFLETE

Cică ţiganul ar fi rămas odată de nu mai avea nici cu ce încălzi apa pentru mămăligă. Atunci plecă – vezi bine – la pădure să adune niscai surcele, or găteji, or... ce-o găsi, în sfârşit. Dar luă şi un toporaş cu el, să mai dea razna şi prin crăci mai zdravene, când i-o veni bine.

Dacă ajunse în pădure se uită încoace, se uită încolo, mai în dreapta, mai în stânga... nimica toată pe jos; surcele mai de Dumnezeu defel, abia câte o zburătură din topor şi mică, nespornică. Crăci mai subţiri mai erau, nu e vorba, dar cum gândea şi ţiganul:

„Mai mare pocnetul şi fumul de ele, decât treaba."

Negăsind ce-i trebuia pe jos, ţiganul îşi aruncă ochii în sus.

O cracă, cam cât grosul piciorului, se întindea lungă hei!, încolo, şi plină, plină de crăculeţe mai mici. Şi mai avea şi alta: venea la îndemână, nu era aşa sus de tot, să tot fi fost de un stat şi jumătate de om, mult două.

Se şi hotărî ţiganul să o doboare.

Îşi scuipă în palme, îşi încolăci picioarele împrejurul copacului, şi trăgându-se în mâini, ajunse la cracă, se puse călare pe ea şi începu a da cu toporaşul să o dezlipească de trunchi.

Da ţiganul cu nădejde, ca să isprăvească mai curând, că-i era să nu dea cu ochii de ăl pândar, când iacă un român trece şi el prin pădure.

Se uită la ţigan sus şi începu să râză, văzându-l că taie craca de sub el.

— O să cazi, măi cioară, fire-ai al dracului, de-o să-ţi sară ciocul din loc, îi zise trecând. Ţiganul auzind „măi cioară" îi şi sări inima din loc; gândea că e pândarul. Se opri din dat şi se uită repede jos. Dar văzând că nu e el – căci îl cunoştea – prinse curaj şi răspunse:

— 'Ndec, parc-ai fi Dumnezelea tu, să ştii c-am să caz!

— Bine, zise românul, o să vezi!

Şi-şi urmă drumul.

„I-o fi necaz că mă vede cu lemnul gros!" cugetă ţiganul.

Dă înainte cu toporaşul gândindu-se la altele.

Pe când era cu mintea aiurea şi tot izbea în lemn, numai odată se aude un „trosc!" prelung, şi craca se rupe căzând cu ţigan cu tot.

„Hauliu! cugetă ţiganul sculându-se de jos şi frecându-se, că se izbise niţel căzând, să ştii că hăla a fost Dumnezelea! Mi-a dat dă ştirea, saracu', şi eu nu l-am crezut."

După ce cugetă aşa, mai rămase niţel pe gânduri, şi odată numai o rupse d-a fuga pe drumul pe care apucase românul.

Românul se vede că avea de făcut cale lungă, că mergea încet.

Îl ajunge ţiganul.

— Să mă ierţi, zău, să mă ierţi, Doamne, că nu te-am ascultat adineauri; cum ai zis haşa a fost, ham căzut cu cracă cu tot.

— Ţi-am spus eu?

— Aşa e, ham fost prost, Doamne, dar iartă-mă şi-mi fă ş-un bine că tot eşti bun la suflet, spune-mi când mor.

Românul văzând pe ţigan prost, vru să-l păcălească. Se făcu că se uită bine în ochii lui, îi căută în palmă, îl întoarse, îl suci şi la urmă îi zise:

— Păcat de tine, măi ţigane, că eşti tânăr...

— Haoliu! Dar de ce, mânca-te-aş?

— Nu mai ai viaţă multă; când ăi tuşi de trei ori, să ştii că şi mori.

Iar după ce zise aste cuvinte, plecă înainte, lăsând pe ţigan înfricoşat în mijlocul drumului.

Se întoarse bietul ţigan în pădure după aia, luă craca de o duse acasă, aprinse focul, puse demâncare, dar mâncare fu aia, cu spaima în inimă? Mai avea el chef de ceva de acum? Căci se gândea:

„Ce, e lucru mare tusea? Când cu gândul nu gândeşti, hait ai tuşit; dac-ai tuşit de trei ori, mori; iaca treaba! Viaţă-i asta?"

Se întristase ţiganul de nu i se mai ivea zâmbet pe faţă, şi slăbise mai ca un ogar.

Într-o zi plecă având treabă la oraş.

Pe drum iaca tuşi o dată.

Îi şi trecu ca un fier ars prin inimă.

— Ţin-tea, Danciule, că ţi-a eşit un sufletu, îşi zise el oftând.

Mai merse ce mai merse, hait!, mai tuşi o dată.

— Ţin-tea, ţin-tea, Danciule, că mai ai numai un suflet! zise ţiganul galben la faţă şi tremurând varga.

Iar când tocmai trecea dincolo, la un loc, aşa pe la mijlocul drumului, mai tuşi o dată, şi se şi trânti ţiganul jos gândind c-a murit.

Stătu el acolo cu faţa în praf mai multă vreme, până iaca se auziră pocnete de bici şi clopoţei, şi chiote de surugiu. Pasămite, un boier trecea într-un poştalion cu patru cai înaintaşi.

Veneau caii în goană, dar noroc că vizitiul văzu un om jos pe cale şi opri caii la vreme.

Socotind că e vreun beţiv căzut, îi strigă:

— Scoată, mă beţivule, de acolo că e calea strâmtă şi n-am pe unde da.

Ţiganul, aş!, de unde să se scoale. Numai ridică niţel capul şi zice:

— Ce vorbeşti cu morţii, bre, că te-o bate Dumnezelea!

Surugiul dacă auzi aşa, nici una nici două, îi trage un sfârc de bici.

Odată sări ţiganul în sus ţipând şi frecându-se de usturime. Apoi se duse la trăsură, scoase căciula, şi întreabă pe boier:

— Ce să-ţi dau, boiarule, să-mi vinzi mie hăla dă-nviază morţii ?

Dintr-una, dintr-alta, boierul ca să-şi facă râs, se vede, căci îi spusese ţiganul ce era să facă cu el, porunci surugiului să-i schimbe biciul pe ce avea ţiganul în pungă şi plecă.

Ce se gândise Danciul?

„Dau ce am hân pungă, dar fie ca şi câştigul! Unul să-nviez şi-mi scoţ paralele; hăilalţi or fi pă d-asupra... Mi-a pus Dumnezelea mâna-n cap!“

Urmându-şi drumul aşa, făcând planuri de bogăţie, iaca dă printr-un sat şi, cum se întâmplă, în sat un mort.

Ţiganului îi zâmbi mustaţa.

„Heaca prilejul!“ zise el.

Intră colo ţanţoş în curte şi zise rudelor care plângeau şi se văietau după mort:

— Ce-mi daţi, măi, să-nviez pe mortul?

— Fugi d-aci, balaure, îi răspunse unul, că dau d-a azvârlita cu tine; n-avem noi destule pe cap, mai venişi să ne-ncurci şi tu?

Aş! Ţiganul o ţinea una că-l învia.

Bieţii oameni văzându-l semeţ, şi cum e omul făcut să nădăjduiască, se învoiră să-l îngăduie să încerce. Îl lăsară singur în odaie cu mortul – c-aşa ceruse el – şi aşteptau afară.

Încuie ţiganul uşa şi începu să dea cu biciul în mort. Ăla, mort ca toţi morţii, de unde să se deştepte? Se necăjea ţiganul, asuda, înjura, dădea... geaba! Ţăranii nerăbdători, că prea sta mult, intrară şi văzură cum şi ce fel.

Ce bătaie mâncă ţiganul, vai de mămulica lui, numai el ştiu.

— Bine, măi haramină, cum să necinsteşti tu mortul, şi dă-i! În loc să scoţi căciula din cap şi să te închini şi să zici: Dumnezeu să-i ierte păcatele!... Şi curgeau palmele şi pumnii ca ploaia.

— Lăsaţi-mă, c-aşa oi zice d-aci înaintea, lăsaţi-mă, că m-aţi homorât!...

Îl făcură scăpat.

Porni ţiganul, când se văzu scăpat, de nici sfântul llie nu-l mai prindea şi zicea în gând mereu vorbele ce-l învăţaseră oamenii, ca să nu le uite şi s-o mai pată şi altă dată.

Nu merse mult aşa şi văzu, pe un loc viran, doi inşi tăind un porc.

Cum îi vede, de departe scoate căciula şi începe să se închine şi să zică:

— Dumnezeu să-i ierte păcatele!... Dumnezeu să-i ierte păcatele!...

Oamenii bănuiră că vrea să-şi bată joc de ei. Mi ţi-l luară la palme.

— Ia te uită, mă, stanca naibii, s-a găsit să râză de oameni! ziceau ei pe când îi cărau.

— Nu râz, zău nu râz, aşa m-a-nvăţat halţii să zic!

— Apoi rău te-au învăţat; tu altă dată să nu mai faci aşa, ci să zici: „Mânca-l-aţi sănătoşi, cu nevasta, cu copiii...“

— Haşa oi zice, săracul de mine, numa lăsaţi-mă.

Îl lăsară oamenii şi plecă înainte.

Mai încolo niţel, dădu d-un popă care lepăda în drum nişte lături.

Danciul nici nu-l văzu bine şi începu:

— Mânca-le-ai sănătos, cu nevasta şi cu copiii!

Popa îndârjit, odată se repezi în părul lui:

— Bine, măi ţigane, cum să mănânc eu lături cu nevasta şi copiii, nu ţi-e ruşine obrazului să vorbeşti aşa?... Să tot fi scuipat dacă ţi-a fost scârbă, dar să zici aşa cuvinte?

— Las' că scuip al'dată, taică părinteo, scuip, zău, numa iartă-mă!

N-apucă să iasă din sat şi dădu cu ochii de două babe, care îşi căutau în cap.

El începe să le scuipe.

Una dintre babe pune mâna pe o prăjină şi croieşte-l!...

— Cum să ne scuipi tu pe noi, femei bătrâne, dăşucheatule?! Nu ţi-e frică de mânia lui Dumnezeu? În loc să ne dai frumos bună ziua ca un drumeţ cinstit, ori să pui şi tu capul ici în poală şi să ne rogi să-ţi căutăm şi ţie...

— Haşa am să fac, mătuşo, d-acu, să mă iertaţi.

Era ţiganul rupt, vai de capul lui: unde se pipăia îl durea. Abia mai mergea, şi mai avea o bucată bunicică până la oraş. Dar ce era să facă? Se ducea înainte că era mai puţin până la oraş decât până acasă, de s-ar fi întors, şi nu-i trecea bietul prin minte că o să mai pată ceva. El, ca să fie cu cugetul curat, ce făgăduia ţinea, că era cinstit, săracul. Făgăduise babelor că altă dată o să dea bună ziua şi o să puie capul rugându-se să-i caute şi lui?... Aşa şi făcu. Pe un câmp mai departe de sat, nişte câini se luaseră la bătaie de la un stârv.

El de colo:

— Bună ziua!

Şi băgă şi capul rugându-se să-i caute în cap.

Câinii cum erau îndârjiţi în bătaie, nu-l văzură dintâi, că altminteri poate ar fi fugit; şi, până să bage de seamă, îl scărmănară de cap pe el.

Ajunse la oraş schilodit de nici dracul nu l-ar mai fi cunoscut. Stătu la nişte rude până se mai vindecă din dureri, şi pe urmă o luă spre casă.

Pe drum trebuia să treacă, la un loc, o punte peste o apă adâncă şi repede. Ce-i trăsni ţiganului prin cap:

„Nu că el mult a umblat, da-n ceafă nu s-a uitat."

Se rezemă de apărătoarea punţii şi se înclină pe spate doar de şi-o vedea ceafa, oglindindu-se în apă.

Da' unde s-o vază? Dar el nu se lăsa; până ce tot împingându-se, se rupse lemnul, fiind putred, şi căzu în gârlă.

Ar mai fi făcut el poate multe boroboaţe, săracul, de nu s-ar fi înecat, şi mi-ar fi fost povestea mai lungă, dar de!... aşa i-a fost scris lui să se sfârşească, şi aşa sfârşii şi eu, că minciuni să spui... nu spui să mă tai!

Auzită de la un servitor: Ghiţă.

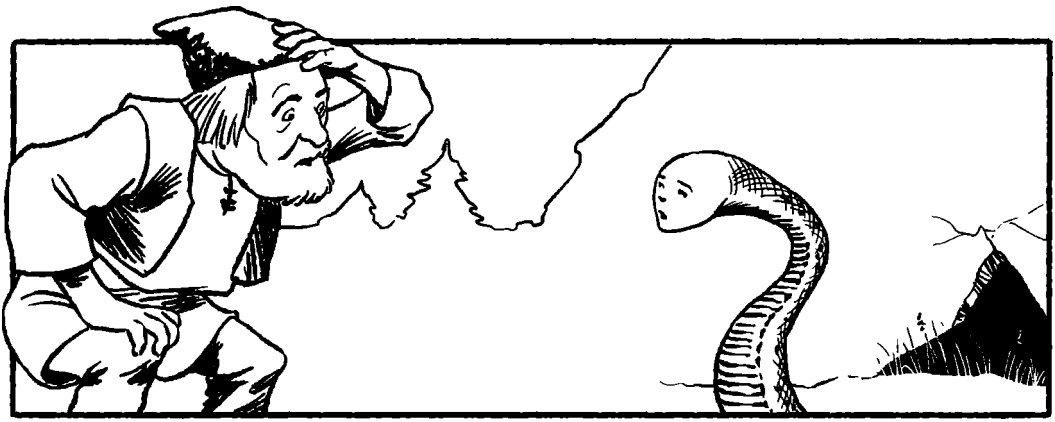

ŞARPELE MOŞULUI

A fost odată ca niciodată, a fost un unchiaş ş-o babă. Ăst unchiaş şi a babă n-aveau niciun copil, ş-ar fi dat, bieţii oameni, bieţi n-ar fi fost, mult cu multu, să aibă vrun pic de prăsilă; dar care o fi fost sterp, moşul or baba nu se ştie, ci se povesteşte numai că n-aveau copii, neam. Şi tot gândeau ei să ia vrunul de suflet, dar nu-i prea trăgea aţa, că de!... Una e copilul tău, ş-alta e ăl de suflet. Şi toată tinereţea aşteptară ăşti doi bătrâni, făcând descântece, bând baba zeamă de ierburi, cheltuind moşul bani pe fel de neam de leacuri, dar tot degeaba, c-ajunseseră de parcă erau ninşi de bătrâni, şi tot fără prăsilă erau.

Dar cât erau de bătrâni, ei tot mai nădăjduiau, tot se mai gândeau cum ar face să aibă vrun pic de copil, şi se hotărâră într-o zi să plece unchiaşul p-un drum şi mătuşa p-altul, şi care ce-o întâlni: copil, lighioană, ce-o fi, s-o ia şi s-o aducă acasă, că simţeau că mult-mult n-or să mai trăiască şi să aibă barim cui lăsa bordeiul ş-ale câteva părăluţe agonisite cu munca, într-atâţia mari de ani.

Dacă se hotărâră, plecară într-o zi, moşul p-o cărare şi baba pe alta.

Umblară ei, care încotro, toată ziulica; baba nu găsi nici picior de vieţuitoare, iar moşul, taman spre seară, când se întorcea acasă trist şi oţerit de necaz că nu găsise nimic, se pomeneşte că dă de un şarpe cu cap de om, în apropierea unei peşteri.

Şarpele, cum îl văzu, începu să se zvârcolească, să se încolăcească şi să se uite galeş la el ca şi cum l-ar fi rugat să-l ia. Unchiaşul, cum era el de bărbat, că nu ştia ce e frica, de el nu se lipise cât trăise, puse mâna pe el şi-l luă de-l băgă în traistă, ş-o luă spre casă. Când pe-aproape de sat, iacă se-ntâlni cu mătuşa.

— Ei, babo, ai găsit ceva?

— Neam, unchiaş, nici picior de om ori de lighioană n-am întâlnit.

— Eu am găsit.

— Ce? întrebă baba bucuroasă.

— Ia, un şarpe.

— Ad' să-l văz şi eu.

— Na... şi scuipă-l să nu-l deochi.

Când îl văzu baba, şarpe cu cap de om, şi cu ochii mari, şi unde-i sticleau colo, scuipă din gros, dar în sân, şi nu de teama deochiului, ci de frică.

— E-te, mă muierea! Ce-ai văzut pe dracu, de-ţi scuipi aşa-n sân, c-ai udat cămaşa, zise moşul râzând.

— O, bate-l-ar pârdalnicu', că mă speriai, zise baba mai venindu-şi la loc din sperietură, ş-apoi, râzând şi ea ca şi moşul de bucurie că găsiseră şi ei un copil să-i îngrijească la bătrâneţe, o luară spre casă. Cum ajunseră, puseră de mămăligă, mâncară şi ei, dădură şi şarpelui din destul şi se culcară veseli.

Trăi şarpele cincisprezece ani în casa unchiaşului şi a babii; iar după ce trecu ăst răstimp, chiar în ziua când se împlini, se pomeniră bătrânii că-ncepe şarpele să vorbească, şi le spuse că era fecior de împărat şi că era vrăjit să nu poată vorbi decât tocmai când va împlini cincisprezece ani de când l-ar fi găsit cineva şi l-ar fi luat de suflet, iar d-aci încolo, să mai treacă încă nouă ani până să-şi lepede pe fiecare an câte-o piele, c-avea nouă, şi tocmai atunci să-şi vie la loc în fire, să se facă iar om ca toţi oamenii. Bătrânii, vezi bine, se bucurară şi se rugau la Dumnezeu sfântul să-i mai ţie să-l vadă şi om, că tot şarpe li se urâse; se făcuse, nene, mare şi se îngroşase, iar coada îi era lungă de se speria toată lumea care venea prin bordeiul lor.

În vremea aia se afla vecină cu ţara unde trăiau moşul cu baba şi cu şarpele, o împărăţie mare, şi împăratul acelei împărăţii avea o fată de se dusese pomina de

frumoasă ce era. Şarpele, cum căpătase graiul la loc, cum trimisese pe unchiaş la împărat cu un plocon şi c-o scrisoare.

Împăratul, care auzise de şarpe şi ştia că era fecior de împărat, i-a primit darul şi a poftit pe unchiaş în casă de l-a cinstit frumos ca p-un bătrân ce era, şi l-a întrebat de şarpe cum l-a găsit, şi dacă l-a crescut bine.

— De!, măria ta, după puterile noastre; din ce-am mâncat noi a mâncat şi el, unde-am dormit noi, a dormit şi el, zise unchiaşul.

— Bine, foarte bine, moşicule, îţi mulţumesc eu pentru tată-său, cu care eram bun prieten.

Şi dându-i şi împăratul o scrisoare şi daruri pentru şarpe, plecă moşul înapoi.

Când se întoarse acasă cu darurile şi cu scrisoarea împăratului, şarpele se bucură foarte mult şi a doua zi îi zise unchiaşului să-l ducă la locul unde l-a găsit, şi-i spuse că dacă va ajunge acolo, să se aşeze jos şi va vedea un şarpe mare cu un toiag lângă el şi cu un inel în vârful cozii, şi şarpele ăla de bucurie când o vedea că vine cu dânsul (cu şarpele moşului adică) o să-i zică să ceară ce-o vrea, că-i va da, iar unchiaşul să nu ceară alt decât toiagul şi inelul.

Aşa se şi întâmplă, că dacă ajunse unchiaşul cu şarpele acolo, nici n-apucă să se aşeze să se mai odihnească şi el niţel, şi iacă ieşiră din peşteră o mulţime nenumărată de şerpi şi printre ei se vedea unul mai mare, de parcă era tartorul lor, care cum îl văzu pe unchiaş începu să facă o gălăgie şi să urle de gândeai că să ia peştera-n sus, dar aflând de la şarpele moşului că el era ăl de-l crescuse, îl chemă lângă el şi spre mulţumire îi făgădui orice va cere, iar moşul, după învăţul şarpelui, ceru toiagul ce era lângă dânsul, să se rezeme în el, c-abia poate umbla de bătrân ce e, şi să-i dea şi inelul din vârful cozii, să-l ducă mătuşii acasă.

Şarpele ăl mare n-a stat împotrivă şi i-a dat bucuros ce a cerut, şi moşul plecă înapoi spre casă. Iar şarpele, copilul lui, rămase aci să mai petreacă.

După câtăva vreme, când se sătură şarpele de petreceri, prinse de luă câteva pietre nestemate din peşteră şi se întoarse la bordeiul ălor de-l luaseră de suflet, la unchiaş şi la babă, care trăiau din belşug, că ce gândeau, aia le-aducea toiagul şi inelul.

Dacă ajunse şarpele înapoi se bucură şi moşul şi mătuşa peste poate, şi mâncară şi chefuiră, iar a doua zi, până în ziuă, şarpele spuse moşului să se ducă la împăratul vecin şi să-i ceară fata în peţit, pentru el.

Se duse unchiaşul, dar împăratul, căruia nu-i prea venea să-şi dea fata după un şarpe, măcar că era fecior de împărat ca şi el, îi spuse că i-o dă de-o face un pod de aramă de la el din palat până la bordeiul moşului.

Şarpele a aşteptat până s-a înnoptat bine, şi punând inelul jos şi bătând din toiag, s-a făcut, cât clipeşti, un pod de nu-i găseai seamăn pe lume de frumos şi trainic.

Dacă văzu împăratul aşa, tot nu se învoi şi-l mai puse la o încercare, că adică să facă ş-un pod de argint, tot de la palat la bordeiul moşului, ca să vie el cu trăsura, dar pe alt drum.

Şarpele a pus iar inelul jos şi a bătut cu toiagul, şi s-a făcut un pod de argint, de sticlea să-ţi ia vederile şi mai multe nu.

Împăratul tot gândea că n-o putea săvârşi ce i-a fost poruncit, dar văzând ce i-a zis a făcut, s-a întristat, că trebuia să-şi dea fata dup-o lighioană spurcată, şi temându-se şi de alţi împăraţi, cari voiau să ia pe fii-sa de nevastă, l-a mai pus la o încercare: să facă o pereche de case în văzduh, care să se mute după soare, şi în locul ălor două poduri de aramă şi de argint să facă unul de aur.

Şarpele, fără greutate, cu ajutorul inelului şi al toiagului, îndeplini şi astă nouă poruncă, şi a doua zi, când s-a sculat împăratul din somn, s-a minunat de tot de frumuseţea caselor ş-a podului, că soarele care taman răsărea îşi răsfrângea razele pe pod şi-l făcea peste măsură de frumos şi de sclipitor, iar de măiestria cu care era făcut se duse vestea în toată lumea.

Dac-a văzut aşa împăratul a hotărât să i-o dea şi să facă nunta. Şi se făcu nuntă împărătească d-au ţinut chefurile nouă zile şi nouă nopţi; curgea vinu-n pahare ca din şipot, iar nişte haramine de ţigani zdrăngăneau din dible de juca toată lumea, şi mâncările le cărau cu cuptoarele, că era poftit mai tot norodul din împărăţie, şi toţi se mirau de şarpe că-i era capul în palat, iar coada taman la bordeiul unchiaşului, dar – ca lumea – se miră ce se miră ş-apoi se dădu la mâncare, la băutură şi la joc.

Când s-a isprăvit nunta, s-a dus şarpele cu nevastă-sa în odaia lor.

Peste noapte, se pomeneşte mireasa că şarpele se dă d-o parte, îşi scoate nouă piei după el şi rămâne om ca lumea, iar despre ziuă iar le puie pe el şi se face şarpe la loc. A doua zi, întrebând împăratul pe fii-sa, ea a răspuns cu atâta cinste şi dragoste către şarpe, încât împăratul nu mai putea de bucurie, că el se temea întâi de ginere-său.

Aşa trecu o zi, două, nouă, până se împlini un an, şi dacă împlini un an lepădă şarpele o piele. Fata spuse mă-sii şi lui tată-său, şi cu toţii se sfătuiră ca să rămâie ginerele lor om, să facă un cuptor şi să-l arză cu nouă care de lemne şi să arunce noaptea pieile şarpelui să arză. Şarpele a văzut cuptorul, şi a întrebat ce face cu el, dar nevastă-sa i-a răspuns că vor să facă pâine de casă. El temându-se de ceva, îi spuse să n-o împingă păcatele să-i arză pieile, că s-a isprăvit cu ea, şi începu să-i spuie cu de-amănuntul tot ce-a păţit şi ce are să mai pătimească până o rămânea om; dar nevastă-sa n-a luat în seamă ce i-a spus şi, într-una din nopţi, pe când dormea el, îi aruncă pieile în foc. Cum le ajunse vâlvoarea niţel-niţel, pocniră odată pieile de se cutremură palatul din temelii.

Când auzi bubuitura, o dată sări şarpele drept în picioare şi mirosind a pârlit, pricepu cam ce se întâmplase, şi blestemă aşa pe nevastă-sa: să umble rătăcind prin toată lumea, având în cap o căciulă, iar pe trup veştminte şi în picioare opinci, toate de fier, iar împrejurul pântecului unde începuse să se zămislească copilul, să fie încinsă cu cercuri iar de fier şi până nu i-or plesni cercurile să nu poată naşte, iar până nu i-o ieşi părul prin căciula de fier, până nu i s-or rupe hainele fâşii şi până nu s-or topi opincile, să nu dea de el.

Şi zicând aşa, se făcu nevăzut, iar fata împăratului rămase în întunerec.

Trecură câteva zile la mijloc şi fata nemaiputând răbda de dorul bărbatu-său, se hotărî să-şi facă toate de fier şi să plece în lume, să caute să-l găsească.

Se încercă împăratul şi împărăteasa s-o oprească, dar nu fu chip s-o înduplece să rămâie. Dacă văzură aşa, îi făcură toate de fier şi într-o zi, pe când se revărsau zorile, îşi luă un toiag tot de fier ca să se apere de lighioane, şi plecă lăsându-şi părinţii adânciţi în mâhnire.

Umblă ea rătăcind vreme îndelungată, şi opincile parcă nu umblase deloc cu ele, aşa se ţineau de bine, doar zgâriate pe ici pe colea.

Într-o zi, fiind ostenită prăpădită, dădu de casele Sfintei Luni; aci bătând în poartă îi deschise Sfânta şi o primi înăuntru. Sfânta Luni s-a mirat de îmbrăcămintea ei şi-a prins de-a întrebat-o cum şi ce fel. Fata spunându-i păsul, Sfânta i-a spus că în apropiere se află o gârlă, şi pe marginea gârlei stă un om care trăieşte cu o zână, şi el tot spune întruna c-a fost însurat c-o fată de împărat. Pe fată n-o mai încăpea casa de bucurie.

— El trebuie să fie! strigă ea.

— Stai de te odihneşte noaptea asta aici, îi zise Sfânta, şi mâine o să-ţi dau ceva ş-apoi să pleci.

A doua zi, după ce-i dădu Sfânta Luni să mănânce bine, îi dărui o cloşcă de aur cu puii tot de aur şi o învăţă că dacă va da de omul ăla, el o să fie culcat şi ea să-l ocolească de trei ori, după ce-o pune cloşca lângă el, şi să zică: „Te-am căutat nouă ani fără-ncetare ş-acum te găsii dormind."

— După aia, zise Sfânta, îţi va plesni un cerc dimprejurul pântecelui şi ţi se va mişca copilul în tine. Când te-i întoarce, vezi să treci iar pe la mine.

Fata mulţumi cu ochii plini de lacrămi de bucurie şi plecă.

Ajungând la gârlă îşi găsi bărbatul, făcu precum a fost învăţat-o Sfânta Luni, şi se întoarse înapoi la Sfânta, de unde, după ce-şi luă ceva merinde, o luă spre casa părintească. Când ajunse acasă, toiagul i se tocise cam la jumătate şi firele de păr începuseră să răsară din căciula de fier.

Dar nu putu sta mult şi iar i se făcu dor. Căutară iar părinţii s-o ţie, dar nu putură cu niciun chip.

După umblet îndelungat ajunse la casele Sfintei Vineri, care, dacă îi bătu la poartă, o primi bucuroasă şi spunându-i fata păsurile, după ce o ospătă ş-o lăsă să se odihnească, îi dărui un purcel de aur pe care să-l dea zânei cu care trăia bărbatu-său, ca s-o lase în casă să-l vază, că nu mai dormea afară, fiind frig.

Ea, sărutând mâna Sfintei, luă purcelul, făcu cum a învăţat-o şi lăsând-o zâna în casă, ea iar i-a zis cuvintele: „Te-am căutat nouă ani fără-ncetare, ş-acum te găsii dormind".

Şi l-a ocolit de trei ori şi i-a plesnit încă un cerc dimpre-jurul pântecelui, iar bărbatu-său s-a mişcat în somn.

După aia iar s-a întors acasă la părinţii ei, dând întâi pe la Sfânta Vineri, care îi dădu merinde de drum îndeajuns.

După puţină vreme, iar o apucă dorul de bărbatu-său şi iar plecă pe alt drum şi dădu de casele Sfintei Sâmbete, nişte case de străluceau de frumuseţe şi de lumini, că taman era ziua Sfintei în ziua aia. Şi Sfânta Sâmbătă o primi tot aşa de bucuros ca şi alelalte sfinte, ş-o dărui şi dânsa cu doi porumbei tot de aur cu care făcu tot ca şi cu purcelul, şi ajungând lângă bărbatu-său şi zicând tot cuvintele alea, plesni şi cercul d-al treilea dimprejurul pântecelui, şi bărbatu-său se sculă drept în picioare

şi îmbrăţişând-o a plecat cu ea înapoi, luând şi darurile sfintelor ce le păstra zâna şi lăsând-o pe biata zână cu buzele umflate, râvnitoare şi de bărbat şi de daruri.

Iar eu isprăvind povestea, încălecai p-o şea şi vă spusei dumneavoastră aşa; încălecai p-un fus să fie de minciună cui a spus; încălecai pe-o lingură scurtă, să nu mai aştepte nimica de la mine cine ascultă, iar descălecând de după şea, aştept un bacşiş de la cine mi-o da.

Basmul băsmuit,
Gura i-a trosnit
Şi cu lucruri bune
I s-a umplut.

Povestit de Ion Georgescu din comuna Boţeşti, judeţul Dâmboviţa.

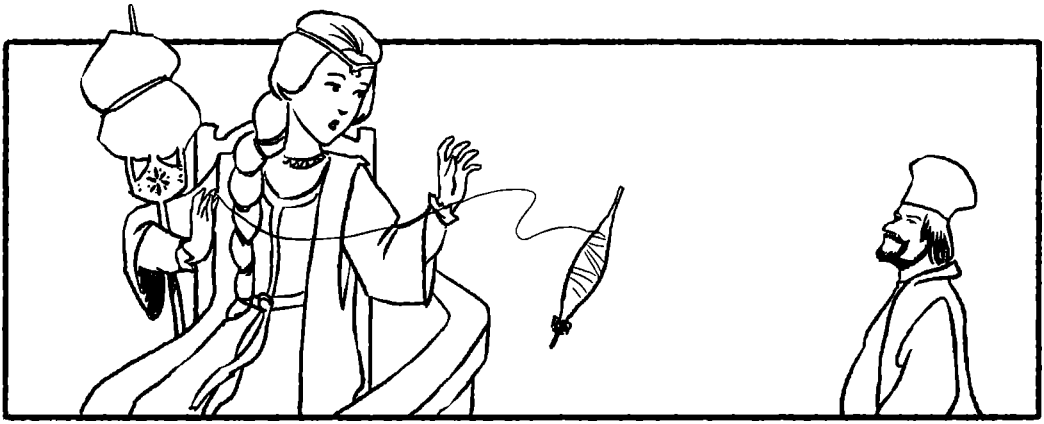

PICI RAMURĂ DIN NUC

A fost într-o vreme, demult, pe când se potcovea puricele cu câte nouăzeci şi nouă de oca de fier şi cu câte nouăzeci şi nouă de oca de oţel la un picior, şi zbura în slava cerului şi se lăsa pe foaia teiului, de se spurca în gura grecoteiului, şi se lăsa pe foaia lipanului, de se spurca în gura ţiganului; d-atunci şi nici d-atunci, că e mai dincoace cu vro trei conace, de când îşi ungeau fetele feţele şi flăcăii mustăţile... a fost un împărat mare, dar prea mare, foarte mare; şi ăst împărat avea trei fete. Două erau zănatice rău; dar a mai mică minunea lui Dumnezeu, aşa era de bună şi de milostivă şi mai cu prisos cu minte. Să se gândească ea la fel de fel de drăcii, ca alelalte fete?... Ori să cate cu jind la flăcăii ăi chipeşi, cum făceau surorile ei ale mai mari?... ferit-a Ăl-de-sus! Gândul ei, măcar că era fată de împărat, era la bucătărie, la curăţenia casei, în isprăvit la ale căsniciei, d-aia şi împăratul o iubea mai mult, şi tot d-aia surorile ei o urau, de-ar fi fost în stare s-o spânzure.

Într-o zi, sta împăratul pe tron şi ţinea sfat cu sfetnicii săi, când se pomeni că intră un om în cămara de sfat strigând:

— Măria ta, a intrat vrăjmaşul dinspre soare-apune şi ne pustieşte ogoarele, ne batjocoreşte femeile, ne ucide copilaşii... vai de mama noastră... sări cu oastea, măria-ta!...

Bietul împărat, bătrân cum era, de unde se gândea şi el să se mai odihnească, puse de strânse oaste mare, că era puternic vrăjmaşul, şi hotărî ca în trei zile să şi pornească.

Peste trei zile încălică împăratul pe calul lui ăl credincios şi care, măcar că era bătrân, făcea treabă ca şi unul tânăr, că în multe războaie fuseseră amândoi, şi porniră, împăratul fiind în fruntea oastei; iar treburile împărăţiei rămaseră în grija vizirului.

Împăratul plecase de vro câteva zile... era o căldură de năduşeai în apă; fetele împăratului stăteau într-un pridvor, care da în grădina a frumoasă şi plină de flori mirositoare ce era în dosul palatului, că acolo veneau de coseau, or torceau, când le prididea căldura.

Nu ştiu cum, nu ştiu ce fel, se întâmplă de căzu jos fusul pe care torcea fata a mare a împăratului, şi ei fiindu-i lene să se coboare până jos, rugă pe vizir, care taman trecea pe acolo, să i-l dea.

— Ţi l-oi da, de mă-i săruta, zise vizirul.

— Hai că te sărut, răspunse fata.

Iar vizirul aducând fusul, îl sărută fata.

Nu trecu mult şi iată, căzu şi fusul ălei mai mijlocii.

Vizirul să tot plimba prin grădină.

— Vizire, zise ea cu glas miorlăit, fă bine de-mi dă fusu-ăla de jos...

— Ţi l-oi da, de mă-i săruta.

— Hai că te sărut, răspunse fata. Şi când îi aduse vizirul fusul, ea îl sărută. Nu ştiu cum se întâmplă şi iată căzu şi fusul fetei celei mai mici jos.

— Vizire, zise dânsa, dă-mi fusul de jos.

— De mă-i săruta, ţi l-oi da, răspunse vizirul învăţat rău de alelalte fete.

— Ba mai bine te-oi scuipa, decât te-oi săruta! zise necăjită fata a mică. Şi se coborî repede jos, îşi luă singură fusul şi începu să toarcă înainte.

Surorile ei, când auziră aşa, las' că şi de necaz, de ce să fie ea mai înţeleaptă decât ele, dar şi de frică să nu le spuie tatălui lor, când s-o întoarce de la război, prinseră şi mai mare necaz pe dânsa şi hotărâră să-i facă de cap.

Aşa într-o zi fiind ele cu toatele în grădină şi fiindu-i sete surorii lor a mai mică, ceru niţică apă; cum auzi aşa, fata a mai mare se repezi singură de-i aduse într-o cană apă de la izvorul care curgea limpede ca lacrima prin fundul grădinii.

Fata a mică se miră de atâta grabă ce avusese soră-sa ca să o slujească, dar nu se gândi mai departe şi bău, după ce-i mulţumi.

Pasămite, soră-sa a mare nu se dusese să-i aducă apă ca să-i facă un bine, ci fiindcă găsise prilej să-şi scoată necazul care o muncea şi pe ea şi pe sora sa a mijlocie, de la o vreme; dânsa găsise un pui de şarpe prin iarbă şi-l pusese în cană, iar când a băut soră-sa a mică apa, fără să ştie, a înghiţit şi puiul de şarpe pe care-l aruncase acolo sora ei.

Nu trecu mult şi simţi fata a mică a împăratului că i se mişcă ceva în pântece.

— Ce să fie? se gândi ea, dar nu-şi putea da cu socoteala. Ba peste vro două zile se pomeni că începe să i se umfle pântecele.

C-o fi glumă, că ce-o fi, puiul de şarpe creştea şi burta fetii se mărea mereu.

Surorile băgau de seamă şi se bucurau între sine, dar tăceau.

Într-o zi, nemaiputând răbda, fata le spuse pricina.

— Vai, că eşti borţoasă?

— De unde, păcatele mele?...

— Ce mai tura-vura, nu vezi că creşte copilu-n tine? Nu te mai preface...!

Fata se jură că nu ştie nimic, şi începu să plângă de obidă de ţi se rupea inima; dar surorile ei neînduplecate îi trântiră nişte cercuri împrejurul pântecelui şi o azvârliră într-un beci întunecos, umed şi plin de mucegai, zicându-i:

— Aici ai să stai până o veni tata de la război, ca să te judece el.

Trecuseră vro două luni de când sta fata a mică a împăratului cercuită şi zăvorâtă în beci, şi nu-i dădeau surorile decât pâine uscată şi apă.

Într-o zi se auziră surle în depărtare.

Toată lumea furnica prin oraş.

Ăi mai mulţi nu-şi dădeau cu gândirea ce era.

— Ce să fie surlele alea, mă neică? întreba un ţăran p-un târgoveţ.

— Vine împăratul de la bătaie.

— Ce mândreţe de viers!... Te mira-te de n-o fi biruit pe vrăjmaş.

— Ce stai de vorbeşti? Păi ăsta e-mpărat, nu glumă; halal de aşa viteaz, un'să duce bate.

— Mare ţi-e minunea, Doamne!... e-te uită mândreţe de straie pe soldaţi! zicea altul, un cioban tânăr.

— Ci ca taci, mă prâsleo, şi-ţi scoate căciula, că trece-mpăratul, zise baciul care era cu el.

— Iliii!... mamă! Ce mândreţe! Îţi ia luminile, zise ciobanul scărpinându-se în cap.

Iar strigătele de: „Să trăiască măria-sa!" nu se mai conteneau.

Împăratul cu părul şi cu barba albă, călare tot pe calul lui ăl bătrân, mulţumea blând în toate părţile.

Cum ajunse împăratul acasă, îi săriră fetele ale mari de gât; el le sărută plângând de bucurie.

— Dar unde vă e sora? întrebă el văzând că fiica a mai mică lipsea.

— Ori a murit? strigă împăratul şi se făcu galben ca turta de ceară.

— Mai bine ar fi murit! ziseră amândouă fetele într-un glas şi făcându-se a plânge.

— Cum? De ce?

Şi istorisiră fetele cum că s-au pomenit că se îngreunează şi ca să nu o vază şi lumea, şi cu chipul ăsta să se facă împăratul de ocară, i-au pus cercuri împrejurul pântecelui şi au ascuns-o.

Împăratul se făcu de parcă era mort.

— Aduceţi-o-n faţa mea, zise el cu glas slăbit.

Biata fată fu adusă în faţa tatălui său; se făcuse urâtă, slabă, părul îi crescuse ca la o pădureancă, unghiile ca de cal, şi neagră, murdară şi pe d-asupra şi cu burta mare şi pusă în cercuri, dar cu ochii căta drept în ochii lui tată-său, nu-i pleca nicidecum, că omul nevinovat ţine capul sus şi înfruntă uitătura oricui.

Împăratul, când o văzu în aşa hal, nici nu mai vru s-o asculte, să zică şi ea ceva, ca să se dezvinovăţească...

— Duceţi-o, duceţi-o mai curând d-aci, să n-o văz în ochi.

Biata fată începu să plângă, să se roage s-o asculte... aş! De unde? Cum era împăratul de îndârjit şi cum îi dădeau şi fetele alelalte ghies, nu se înduplecă nicidecum.

Iar fata fu aruncată iar în beciul întunecos.

A doua zi, abia se luminase de ziuă, veni în beci, unde era fata împăratului închisă, un ţigan, slugă, cu poruncă de la împărat ca s-o ia şi s-o ducă s-o prăpădească; iar ca semn cum că s-a supus, să-i aducă ochii şi vârful limbii.

Plânse ce plânse biata fată când auzi aşa, n-o mai fi plâns om de la făptura lumii!... Ea se ştia, biata, nevinovată. Dar ce-i faci poruncii împărăteşti?... că nu e chip nici să cârcneşti.

— Du-te de-i spune tatii, zise ea, să mă îngăduiască să-i spui numai două vorbe.

Ţiganul, săracul, om de omenie, se duse, că el o iubea, era de o vreme la curtea împăratului, şi ţinuse pe fată şi în braţe când era mică şi căzu în genunchi înaintea împăratului, şi sărutându-i talpele îi spuse rugăciunea fetei; dar împăratul rămase neînduplecat.

Atunci ţiganul văzând că nu poate face nimic spre ajutorarea bietei fete, se întoarse în beci şi-i spuse că împăratul e neîmblânzit, şi că i-a zis să facă ce i s-a fost poruncit.

Fata, dacă văzu că nu mai e nicio scăpare şi că degeaba nădăjduia dreptate, se supuse şi plecă cu ţiganul.

Când ajunse la poartă fata, şi pe când era să iasă, se întoarse cu ochii înapoi şi blestemă aşa:

— Să dea Dumnezeu, tată, să-ţi răsară din burtă un nuc şi să crească pe toată ziua, şi până n-oi veni eu să nu te tămăduieşti!

Apoi plecă cu ţiganul după ea.

Pe drum, băgă fata de seamă că se luase după ei un căţel şi zise ţiganului:

— Ioane, de ce vrei să mă omori, că nu ţi-am făcut niciun rău?

— Ferească Dumnezeu, nu mi-ai făcut, măria-ta! Dar ce să fac? Că mi-a zis împăratul că unde-mi stau picioarele mi-o sta şi capul de nu m-oi supune, şi am o spuză de copii şi tot mărunţi, şi muiere... rămân pe drumuri, vai de mama lor...

— Dar de ce nu omori căţelul ăsta, să-i iei limba şi ochii... tata n-o să cunoască.

Se gândi ţiganul şi văzu că se putea, că ochiul tot ochi, din limbă tăia numai vârful...

— Du-te cu Dumnezeu, măria-ta, şi-acu ce-o fi, o fi!...

Fata plecă mulţumindu-i, iar el ucise câinele, îi tăie limba, îi scoase ochii şi-i duse la împăratul, care nici nu se uită la ei de scârbă.

Fata o luă înainte prin pădure. Era un ger de îngheţa măruntaiele în om, şi biata fată tremura vargă, că nu era îmbrăcată gros... N-o ducea la moarte, când a plecat de-acasă? Ce să-şi mai ia veştminte? Plecase cum fusese, şi sufla un vânt prin pădure, de-ţi îngheţa măduva-n oase... Mai alergă fata să se încălzească, dar aş!, se încuibase frigu-n ea ca boala în omul sănătos; taman şi ea văzând că nu e scăpare, se hotărî să se aşeze jos şi să aştepte moartea acolo, că nu mai putea, când auzi în apropiere un lătrat de câine. Nădejdea îi mai dădu putere şi o luă alergând într-acolo, dar nu alergă mult, că alunecă şi căzu. Îngheţată şi prăpădită cum era, nu se mai putu scula şi amorţi acolo.

Norocul ei, că cum căzu, căzu aproape de o colibă şi câinii de-i auzise ea, mirosind urmă străină, se strânseră împrejurul ei şi începură să latre. Şi lătrară până ieşi un om din colibă să vază ce e.

Când o văzu, omul – un tânăr zdravăn – o luă în braţe şi o băgă înăuntru.

Pasămite, aci era o târlă şi omul era cioban; în colibă mai erau încă trei.

Cum o aduse înăuntru, o aşeză lângă vatră, mai puse aşchii în foc şi începu s-o frece pe trup să se mai dezmorţească. Ăilalţi ciobani stăteau împrejurul focului de-şi dogoreau mâinile înfăşuraţi în ghebe şi cu căciulile pe urechi, povesteau basme, iar afară viscolea şi crivăţul fluiera printre trestiile de pe acoperişul bordeiului, de gândeai că ha-ha-ha! să dea năvală pe dedesubt şi să-l zboare cât colo.

Când văzură ciobanii fata, se sculară în sus şi dădură cu toţi ajutor ălui de o adusese.

— Mă, săraca!, te uită: e şi borţoasă după alelalte toate, zise unu.

— Da, mă; şi căci n-avea o scurteică pe ea... o găsii amorţită colea alături cu târla, o lătrau câinii, zise ăl ce o adusese şi pe care-l chema Gheorghe.

— Cin' să fie, baciule?

— Da' eu ştiu? Asta e fată de neam, te uită mâini la ea, parcă le-a spălat tot în lapte, şi chip ca de înger.

— Că albă e, zău, şi frumoasă! E-te păr ca al Ilenii Cosânzenii din poveste.

— Te mira-te de n-o fi vro fată de-mpărat rătăcită. Când vorbeau ei aşa, iaca deschise fata ochii, dogorită de focul de pe vatră, şi grăi cu glas slab:

— Mi-e frig...

— Ce stai, mă Barbule, zise baciul către unul din ciobani, ad' gheb-aia-ncoa... Dă şi plosca să tragă o duşcă de rachiu, să-şi mai vie-n fire.

O îngrijiră bieţii ciobani ca pe-o soră şi încălzindu-se, se dezmetici fata.

Cum o văzu dezmeticită o întrebă baciul cum şi ce fel şi ce i s-a întâmplat...

Iar fata povesti din fir până-n aţă toată şiretenia.

— Iiii!, fata mea!, nu eşti borţoasă; eu îţi ştiu leacul, d-o fi ce gândesc eu... Barbule, fă de adu găleţile alea cu laptele de-l mulserăm aseară... Mă, adu şi ţidilele să-l strecurăm... Tu, Stanciule, ad' căldarea a mare... Aşchii, Gheorghe, aşchii mereu şi pune crăcanele pe foc. Aşa... Toarnă laptele în căldare... Acu, fata mea, dezbracă-te... Ia ieşiţi flăcăi afară, că i-o fi venind fetii peste mână... Dezbracă-te, taică, nu-ţi fie ruşine... că şi eu am fete mari... hai, că mă uit încolo... ia de te înveleşte cu gheba pân' la brâu... Ci ai, nene, ce stai de te gândeşti? Nu vrei să te scap? Ia brâul ăla şi încinge-te mai în jos de buric... aşa... acu strânge bine, şi te pleacă colea pe căldare... cască gura mare...

Fata făcu cum îi zise moşul, se plecă d-asupra căldării în care fierbea laptele în clocote, şi cât să te scobeşti într-un dinte, simţi fata mişcându-i-se ceva în pântece

şi suindu-i-se pe gâtlej în sus, şi pân' să sughită, ait!, ieşi coşcogeamite matahala neagră de şarpe şi căzu în căldare de se opări.

— Hei!, fata moşului, văzuşi ce ştie bătrânu'?... Eu mă temeam c-o fi şarpe... Ce m-am gândit? Să-ncerc şi, văz Doamne, aşa a fost.

Ce sărutări de mâini, ce să-i sară moşului de gât... De vorbit, nicicât, doar că nu plângea de bucurie...

— Gheorghe, Barbule, Stanciule, veniţi măi de luaţi căldarea şi daţi laptele la câini.

Flăcăii veniră şi se minunară şi ei de aşa mărime de şarpe, că era gros ca pe mână şi lung să-ţi fi cuprins de trei ori trupul.

După ce dădură băieţii căldarea afară şi se înturnară în bordei, zise moşul:

— Care aveţi, măi, niscaiva straie, să îmbrăcăm fata asta, că i-a fi frig?

— Ce, să mă-mbrac bărbăteşte? întrebă fata.

— Da' ce, ori nu vrei?... Măre, ce-i folosi că-i fi muiereşte şi-i dârdâi de frig?... Bărbăteşte, muiereşte, cald să-ţi fie; nu vezi ce ger e?... Îngheaţă mucii-n nasul rumânului.

Gheorghe, feciorul baciului, se repezi să-i dea el:

— Să-i dai p-ale mele, că eu oi mai umbla cu alea de le lepădai.

Şi se dezbrăcă de se îmbrăcă fata cu hainele lui. Cum o văzu moşul:

— Măi, da mândră ai fost, nene!... Să te uiţi în razele soarelui şi la ea ba; parcă e luceafăr între stele... Ai, că vă făcui stele, nu vă mai pasă, zise el uitându-se la ciobani... Ce? Ori v-o fi necaz? Păi nu vă uitaţi, măi?... Mâini ca de zână... curat de zână; chip de Ileană, soare, nu altceva; sânul ei taman ca luna a plină; d-apoi părul?... parcă e raze de soare... Ochii? Ce e mura pe lângă ei?, parigorie, nimica toată; s-o sorbi într-o lingură şi mai multe nu; halal d-aşa fată!... Vin să te sărut, fata moşicului, că doar d-oi mai întineri cu vro câţiva mari de ani!

Viaţa ce duse fata împăratului în târla baciului... parcă sta în rai nu altceva...

Dimineaţa pleca cu ăilalţi băieţi cu oile, şi seara, când se întorcea, mânca, şi după ce mulgea oile asculta la poveştile ciobanilor.

Şi poveştile ca poveştile, dar nu trecu mult şi se îndrăgostiră fata cu Gheorghe al baciului.

Să fi văzut dragoste!... Măre, o mai fi fost dragoste, dar nu ca a lor! Băiatul deştept, frumos, muncitor, zdravăn; fata p-aşijderea; zi-i pereche potrivită şi las-o!

Se nemerea câteodată de plecau ciobanii, care la târg, care la curtea ciocoiului; baciul rămânea la târlă şi plecau cu oile numai Gheorghe cu iubita lui, fata împăratului. Atunci să fi fost p-aproape şi să fi văzut!... Pe pajişte păşteau oile, lăsate în grija lătracilor şi a ălui măgar urecheat; altele se odihneau la umbra vreunui copaci stufos, iar ei într-un stufiş de unde puteau vedea oile, că nu le lăsau aşa singure, se dădeau dragostei cu totul: îşi spuneau fel de fel de vorbe de parcă erau unse cu miere, aşa erau de dulci, ba se şi sărutau câteodată, şi soarele de răsărea, văzându-i, umbla încet-încet de părea că uită şi să se ridice pe cer privind la ei, iar primprejurul lor cântau păsărelele nişte viersuri de rămâneai în loc... Aşa se legă o dragoste între ei de greu s-ar mai fi putut dezlega.

Acum să-i lăsăm pe ei îndrăgostiţi gata, şi să vedem pe la curtea împăratului ce mai e.

După ce plecase fata cu ţiganul, cum ieşise din curte, se pomenise împăratul că nu i-e bine; puse el de-l trase, mai bău rachiu cu piper, că gândea c-o fi răcit, dar aş!, îl durea la inimă grozav. Noaptea nu aţipi nici cât dai într-un amnar. Când se sculă dimineaţa şi se pipăi, se pomeni că-i crescuse ceva în burtă; se uită... ce să vezi? Îl ajunsese blestemul fetei: răsărise un nuc care până seara crescu de vreo şchioapă.

A doua zi, toate babele, toţi vracii din împărăţie fură chemaţi să vază, n-or putea face ceva?... Aş!, să-i taie, să-i beleasă, nu ştiau deloc şi nucul creştea, creştea mereu.

Azi aşa, mâine aşa, se făcuse cogeamite pomul, şi pe împărat îl durea, vai de mama lui, de-i scăpărau ochii.

Trecu preţ ca la o lună şi nucul n-o mai contenea din crescut. Ăi de primprejurul împăratului văzând că-l doare peste poate şi că nu e nădejde de tămăduit, se gândiră să-i spuie câte-o poveste, că doar ascultând i-o mai trece durerea, şi drept, o nemeriră: cât asculta, mai uita durerile, dar când se isprăvea povestea, iar începeau, mai cumplite.

Ei, da' toată ziua poveşti, de unde? Din sac să le fi scos şi tot se sfârşeau. Isprăviră curtenii poveştile ce ştiau, chemară şi slugile şi isprăviră şi ele.

Într-un sfârşit se gândi un sfetnic să aducă în toate zilele câte un cioban, ca unii ce ştiu ale mai multe şi mai frumoase poveşti. Cum zise, aşa făcu.

Deveni vremea de ajunse trimisul de la împărăţie şi la târla baciului, unde era fata împăratului şi le spuse cum că să vie la palat.

— Du-te, tu, Gheorghe, de spune, ş-apoi când te-i întoarce ne-om duce şi noi, că n-om lăsa oile singure, în paza lupului.

Fata împăratului nu, că să meargă şi ea.

— Ia-o şi pe ea, Gheorghe, zise baciul. Şi plecară amândoi.

Cum ajunseră la curtea împărătească, îi aduseră p-amândoi înaintea împăratului şi începu Gheorghe să spuie o poveste frumoasă, care cât ţinu mai-mai aţipiră durerile împăratului puţinel. Dar povestea se sfârşi şi durerile iar apucară pe bietul bolnav.

— Ia spune şi tu, măi ciobănaş, o poveste, ce stai stârcit ca un arici, acolo?

— Păi de un' să ştiu eu?

— Ce, nu ştii niciuna?

— Ba ştiu una, nu e vorbă, dar n-o pot spune, că n-am darul graiului.

— Spune cum poţi...

Şi începu fata:

— A fost odată un împărat mare, dar mare, foarte mare, *pici ramură din nuc;* şi împăratul ăsta avea trei fete, *pici ramură din nuc*; fetele ale mai mari prinseseră pică pe a mai mică, că era mai cu minte, şi n-a vrut să sărute ca ele pe vizir când le-a dat fusul, de le căzuse torcând, *pici ramură din nuc*; şi într-o zi i-a dat d-a înghiţit într-o cană cu apă un şarpe, *pici ramură din nuc*; şarpele a crescut în burta fetii şi ele au zis că e borţoasă, *pici ramură din nuc*; şi au încins-o cu cercuri şi au aruncat-o în beci întunecos, *pici ramură din nuc*; când a venit împăratul de la bătaie şi a văzut aşa, a crezut spusele surorilor, că e borţoasă, *pici ramură din nuc*; şi a trimis s-o omoare, *pici ramură din nuc...*

Şi aşa spuse fata tot, din fir până-n aţă: cum a lăsat-o ţiganul, cum a scăpat-o baciul de şarpele din burtă, cum a trăit apoi cu ciobanii... şi cum zicea *,pici ramură din nuc*, pica câte o ramură din nucul de crescuse din burta împăratului, până picară toate, şi când isprăvi ea povestea, căzu şi trunchiul şi se făcu împăratul sănătos, sări din pat ca şi cum nici usturoi nu mâncase, nici gura-i puţea, o sărută rugând-o să-l ierte c-a făcut nedreptate, şi osândi pe ale două surori să fie legate de coadele a doi cai neînvăţaţi, împreună cu doi saci de nuci. Se rugă fata a mică să le ierte, că era blândă din fire, dar împăratul nu o ascultă şi porunci să se facă astfel, iar când începură caii să fugă şi să le dea cu capul pe pietre, se rupse şi fundul sacilor cu nuci, şi unde pica nuca pica şi bucăţica; iar pe fata a mică o mărită cu Gheorghe, care o scăpase şi cu care se iubea, şi trăiră în pace stăpânind jumătate din împărăţie; iar când muri împăratul, că om era, nu era să trăiască cât lumea, muri împăcat în mijlocul copiilor şi nepoţilor săi iubiţi.

Auzit de la mama.

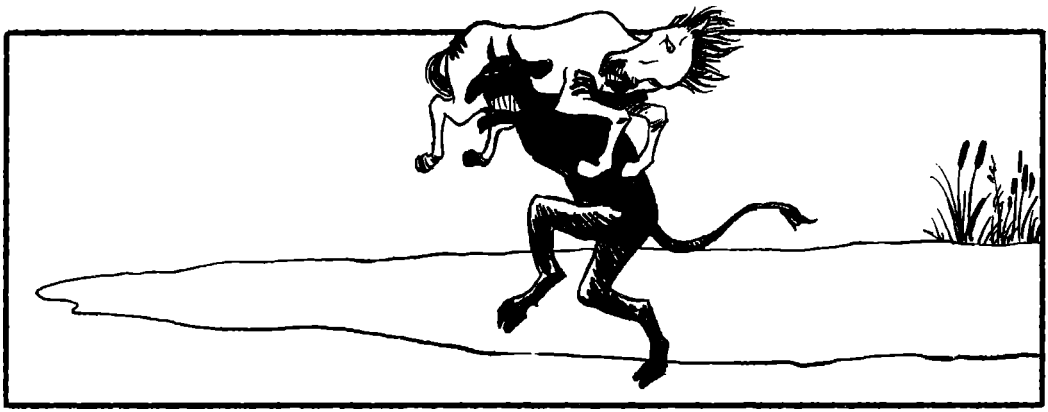

SĂRACUL ŞL DRACUL

A fost odată un om care, fiind bogat, se tot ruga lui Dumnezeu să-i dea şi lui un copil, doi, să aibă de ce se bucura, că bogăţia fără mulţumire sufletească la ce mi-e bună?

Dar multă vreme s-a rugat în zadar. În vremea asta, omului i s-a întâmplat d-a căzut pe capul lui o pacoste, mai peste câteva zile alta, şi a mai venit una, până – ce mai vorbă lungă? – a ajuns în sapă de lemn.

Acum sărăcia ca sărăcia, c-ar mai fi pus şi el mâna şi ar fi ajutat pe unul, pe altul, or ar fi muncit şi de foame n-ar fi murit el, dar vezi dumneata când cade necazul pe rumân... el sărăcea de-o parte şi nevasta începuse a-i face la copii pe de alta. Ba ce, că-i făcea şi gemeni, până se pomeni omul în cinci ani cu şapte copii.

Ei, ce te faci, vere? Cu ce ţii tu nouă suflete?... Că guri sunt alea şi trupuri să hrăneşti şi să îmbraci. Muncea omul, muncea din greu, dar să dea de căpătâi, defel. Se chinuia, bietul, se năduşea... degeaba!

Ce să facă el că n-o mai putea duce nici c-un chip?

Auzise că într-o baltă, mai încolo de capătul satului, sta dracul cu casa, şi ce rumân trecea pe acolo nu scăpa să nu paţă câte una boacănă; unuia îi orbea vita, altul pierdea cojocul, pe altul îl trântea calul de-l schilodea, şi altele d-astea...

că dracul ce treabă are alta decât să-şi vâre coada pe ici şi pe colea ca să paţă oamenii câte rele toate?

Ce se gândi rumânul? „Ori rămân schilod, ori păcălesc pe dracul şi mă îmbogăţesc.“ Că vezi că avea el în gând ce avea.

Luă în desagă un ghem de sfoară groasă şi făcu un ţăruş ascuţit şi plecă.

Cum ajunse la baltă, băgă capul sforii pe ţăruş, bătu ţăruşul în pământ, desfăcu ghemul şi începu a se face că măsoară cu sfoara, cântând şi chiuind.

Auzind dracul gălăgie, ieşi să vază ce e. Dădu de rumân măsurând.

— Dar ce faci acolo, mă? l-a întrebat dracul.

Rumânul se uită la el aşa pe sub sprânceană şi-i zise:

— Da' ce zor ai tu?

— Am, că acilea stau.

— Apoi, dacă vrei să ştii, iacă: măsor locul să zidesc o biserică să fie pomană morţilor.

— Să nu te-mpingă păcatele să faci aşa lucru aici, că te-am prăpădit; haide, ia-ţi catrafusele şi pleacă, or te fac de-ţi trece pofta de toate.

— Mai încet, măi drace, nu te face al dracului, c-acu' fac o cruce şi te duci opt şi cu a brânzii nouă, până-n fundul iadului.

Văzând dracul că cu ăsta n-o nemereşte cu răul, o lăsă mai domol.

— De ce nu faci mai încolo ce vrei să faci?... Ce zor ai să faci tocmai aici?

— Iac-aşa, să fie lângă baltă, să aibă popa de un' să ia apă când botează.

Şi rumânul se făcu că începe iar să măsoare.

— Ştii ce, mă? zise dracul, crezând că nu e glumă, eu îţi dau voie să faci aici ce vrei tu să faci, dar să te prinzi şi tu a împlini trei lucruri ce-ţi voi zice eu, şi pe urmă, de le-i face să fie locul al tău.

— Ce să fac?

— Întâi, uite vezi tu calu-ăla de colo?

— Ei...

— Să-l duci în spinare până ăi ocoli de trei ori lacul.

— Da' tu poţi?

— Pot.

— Ia să te văz.

Luă dracul calul şi-l puse pe spate şi ocoli lacul ca şi cum n-ar fi avut nimic în spinare.

— Aoleo, zise rumânul când se opri dracul, ce, tu ăi fi zicând că ai făcut pricopseală mare, ai?

— Ei, fă şi tu ca mine.

— Ce ca tine? Eu fac altfel, mai abitir... Tu l-ai luat în spinare; să ţi-l iau eu numai între picioare, mă, să vezi.

Şi o dată se repezi călare pe cal; îi dădu două călcâie în burtă şi tot în goana calului ocoli de trei ori lacul şi sări lângă drac.

Dracul se vede că nu mai văzuse om călare, or că erau dracii proşti pe vremea aia, că rămase cu gura căscată.

— Ei, ce zici? întrebă rumânul.

— Ce să zic?... Aici ai câştigat.

— Ei, alta, ce să mai fac?

— Vino-ncoa cu mine.

Îl duse dracul la un puţ lângă care se afla un burduf de vită, dar nu de vită pământeană, că era mai mare încă de două ori cât burduful de bivol.

— Uite, zise dracul, să încarci burduful ăsta de trei ori şi să duci apă cu el să uzi florile din grădina casei mele.

Şi dracul luă burduful plin cu apă şi-l ridică c-o mână în sus.

— Ai niţică frânghie ş-o lopată?

— Am.

— Dă-le-ncoa.

Îi dădu dracul ce ceru, şi rumânul se puse să facă o groapă împrejurul puţului.

— Da' ce faci?

— Ce să fac? Găuresc până sub fundul puţului, îl leg bine cu frânghia, îl scot de-l duc în spinare la grădină ca să nu mă ostenesc de trei ori, şi ca să-ţi vie şi ţie mai la îndemână la udat.

Dracul, neavând gust să-şi mute puţul din loc, zise:

— Ei, las-o p-asta, c-am vrut numai să te-ncerc aşa; văz eu că poţi. Acum să mai faci p-a treia. Să arunci buzduganul ăsta de fier în sus, să vedem dacă vine mai încet decât când îl azvârl eu, că la mine se întoarce tocmai seara de-l azvârl dimineaţa.

Buzduganul dracului era uşor la coadă, dar capul era de mii de oca. De coadă îl putea ridica ş-un copil, dar de tot era peste putinţa omului să-l ridice de la pământ.

Se uită rumânul amănunţit la buzdugan, făcu din cap semn ca cum ar fi priceput că e lucru ales, şi pe urmă ridicându-l de coadă se rezemă de el şi se puse a se uita ţintă spre soare pe cer, şi se uită... şi se uită...

— Da' la ce te uiţi, mă? îl întrebă dracul.

— Măre, am un frate de e fierar în soare, şi mă uit să văz n-o fi acolo să-i arunc ăst buzdugan să-mi facă şi mie unul la fel, că mult e bun şi frumos.

Dracul avea buzduganul din moşi din strămoşi moştenire, şi-i fu teamă că te pomeneşti că nu i-l mai dă fratele rumânului îndărăt.

— la lasă, zise, nu-l mai arunca, că-mi trebuie diseară la ceva.

— Ba îl arunc, că vreau să am şi eu unul la fel şi să-l fac aici pe pământ nu pot, că sunt sărac.

— Că nu...

— Ba că da...

— Ştii ce, zise dracul, mai bine îţi dau o tocitoare cu galbeni să-ţi faci tu unul şi să-ţi mai şi rămâie, dar să te şi cari de pe aici.

Rumânului îi zâmbi mustaţa când auzi, dar se gândi că n-o să poată să ridice tocitoarea cu bănet şi atunci văzându-l dracul nevoiaş şi că l-a păcălit, cine ştie ce-i face.

— Ei, zice, dacă e aşa, mai calea-valea, mă-nvoiesc, da' tu să-mi duci banii acasă şi să mă iei şi pe mine în spinare, că las' că sunt ostenit, da' mi-e şi degrabă că am treabă.

Dracul, bucuros că s-a învoit şi ca să scape de el curând, zise că vrea.

Şi luă tocitoarea cu galbeni în spinare, luă şi pe rumân d-asupra şi plecară!

Dacă ajunseră la locuinţa rumânului, el, după ce îi lăsă dracul tocitoarea în bătătură, ca să-şi bată şi joc de sufletul lui, zise odată colo taman când se ştergea împeliţatul de năduşală pe frunte:

— Ptiu, ucigă-te crucea, drace!

Şi începu să-şi facă la cruci, de-a fost fugind dracul cu coada cârlionţ mai rău ca de tămâie.

Şi aşa a rămas rumânul bogat, şi de-acum i-a mers bine tot mereu până la adânci bătrâneţe.

Auzit de la o slujnică bătrână.

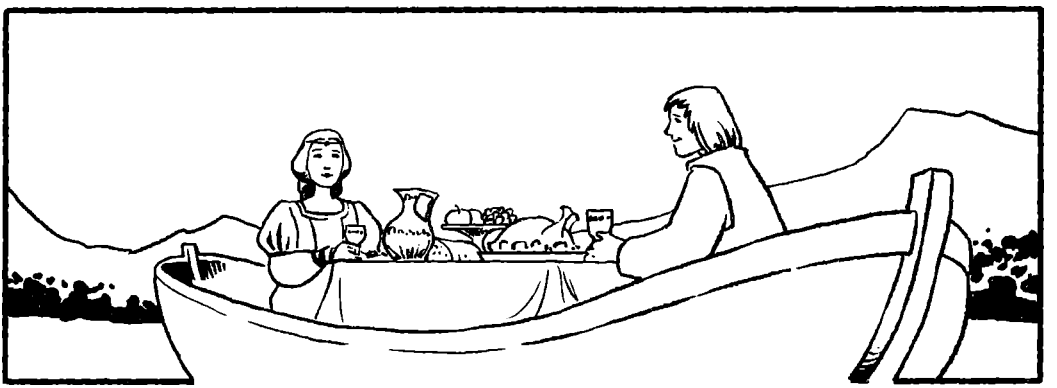

FINUL LUI DUMNEZEU

A fost odată un om care avea copii mulţi.

Acuma de... mulţi ca mulţi, dar vezi că era sărac lipit pământului. Nevestii şi copiilor le chiorăiau maţele de foame, n-aveau nici zdrenţe pe ei, şi la el bani nici de prăsilă. Dar, vezi dumneata păcatul, când e el să fie şi mai mare: cum făcu, cum nu făcu, se pomeni cu nevasta borţoasă iar.

Când îi spuse, întâi să-şi ia omul câmpii şi mai multe nu, dar pe urmă se gândi că poate ori o ieşi copilul mort, ori una ori alta... Dar când se pomeni cu dânsul zdravăn şi sănătos, şi se gândi el c-o să mai aibă un suflet de hrănit, se chibzui să plece în lume să caute, să vază n-o da încailea peste vrun naş bogat, că altă nădejde nu mai avea.

— Fă nevastă, grăi el, fă-mi o turtă de mălai şi mi-o pune-n traistă. Înfaşe ş-ăl copil în niscai zdrenţe şi să mă duc aşa la un noroc, să vedem, n-oi da peste vrun naş mai de Dumnezeu!

I-a făcut nevasta turta, i-a pus copilul în trenţe, şi-a luat el ziua bună de la ea şi, după ce s-a închinat să-i iasă lucrul în plin, a plecat.

Merse el cu copilul olicăind de foame, şi mergând, iacă se întâlneşte cu un om.

— Un' te duci, vere, cu copilu-ăla aşa micşor? îl întrebă omul, nu vezi că s-a spart ţipând de foame?

— Un' să mă duc, vere?... Ia mă duc să-i găsesc un naş, să-l boteze.

— Ad' să ţi-l botez eu.

— Da' ce-mi dai?

— Ce ţi-oi da, ţi-oi da eu.

— Da' cine eşti dumneata?

— Eu sunt dracul drăculeţu' al fetelor şi-al nevestelor. Şi scoase căciula şi arătă românului două corniţe ascuţite şi aduse.

— Dacă eşti dracu', zise românul, să te duci la dracii tăi, bată-te crucea, că nu-mi dau eu copilul în legea drăcească: mai bine să-mi moară-n braţe.

Dracul când auzi de cruce şi pieri.

Românul plecă înainte.

Mai încolo iaca se întâlneşte c-un unchiaş.

— Unde-ai plecat, măi omule, cu copilul ţipând? îl întrebă unchiaşul.

— Ia îi caut şi lui un naş mai cu dare de mână, că uite şi uite...

Şi-i spuse omul cum era de sărac, câţi copii avea, în sfârşit toată pricina pentru care plecase d-acasă cu copilul.

— Păi să mi-l dai să ţi-l botez eu, dacă e aşa, a fost zis unchiaşul.

— Da' cine eşti dumneata?

— Iaca om sunt; ce-ai tu să mă-ntrebi cine sunt?... Îţi botez copilul la un mărăcine, îi zic „Crezul" şi iaca...

— Da' de dat ce-mi dai?

— Îi vedea tu.

— Dacă nu-mi spui, nu ţi-l dau să-l botezi.

— Lasă că-i vedea pe urmă.

— Nu vreau că... cine ştie.

Şi plecă înainte cu copilul ţipând.

Nu umblă mult şi îi iese înainte tot unchiaşul ăla. Venea pe cale dimpotriva românului.

— Da' pe unde dăduşi, nene, de-mi ieşişi înainte, că nu văz nicio potecă lăturaşă? întrebă românul minunându-se.

— Lasă aia, răspunse unchiaşul, ce facem cu copilul, că uite-ţi moare-n braţe?

— Ce să facem?... Spune-mi ce-mi dai şi te fac naş.

— Eu ţi-am spus ţie, îţi dau eu ce ţi-oi da. Românul cu copilul iar nu vru, dar plecând înainte, abia se depărta ca de vro trei-patru stânjeni şi văzu că copilul începe să-i amorţească în braţe şi, speriindu-se să nu moară nebotezat, s-a întors repede îndărăt şi l-a dat unchiaşului să-l boteze.

L-a luat unchiaşul, l-a botezat şi pe urmă a grăit omului aşa:

— Când o putea vorbi copilul, să-l înveţi să se gândească la năşicu' ori de câte ori o vrea câte ceva, şi năşicul i-o da.

Şi pieri unchiaşul ca năluca.

Pasămite ăst unchiaş era Dumnezeu, căruia i se făcuse milă de bietul român sărac, şi-i ieşise înainte ca să-l ajute.

Copilul, cum se simţi botezat, cum se învioră de parcă creştea în braţele lui tată-său.

Bietul om acum nu se mai gândea la ce i-o da naşul, el era bun bucuros că-şi vedea odrasla voioasă.

Apucă îndărăt spre casă.

Tot punând el un picior înaintea ăluilalt, iacă-l sosesc de pe urmă nişte chervane mari pline cu marfă, cu cai mulţi înhămaţi, cu clopoţei la gât, cu lume, cu slugi de se stârnise pulberea împrejurul lor de-abia îi mai zăreai.

Se dădu omul alături cu drumul ca să nu-l calce, şi aşteptă până să treacă, să se mai domolească pulberea.

Când se depărtară bine chervanele şi se risipiră valurile de praf, ce să vază omul în mijlocul drumului?... O traistă aşa mică făcută din piele. Puse mâna pe ea... traista grea; o zgudui niţel... zornăia bănetul în ea, ca la zărăfie, se uită în ea... numai aur de-i luă vederile.

Bietul om sărac... sărac, dar era cinstit. Şi-a închipuit că traista a căzut din vreunul din ale chervane de trecuseră şi a început să dea fuga, cât a putut, după ele strigând pe oameni ca să le dea înapoi banii pe cari îi pierduseră.

Aia, de unde? Din ce alerga omul după ei, din aia parcă se depărtau mai tare.

Dacă văzu şi el aşa, ce s-a gândit?

— Măre, să vede c-o fi de la Dumnezeu sfântul să fie banii ai mei.

Şi-şi urmă calea bucuros peste măsură.

Ajungând acasă spuse nevestei cum şi ce fel i se întâmplase, se bucură şi ea, fireşte, şi-şi durară o pereche de case, îşi cumpărară de toate, ca omul cu dare de mână, care va să zică, şi porniră să trăiască bine şi din belşug.

Trecu, hei!... vreme la mijloc. Copilul se făcuse flăcău.

Într-o zi, văzând o turmă frumoasă de vite care se apropiase păscând de casa lor, îi făcu poftă frumuseţea vitelor şi, când se întoarse tată-său acasă seara, îi zise:

— Tată, de ce n-avem şi noi o turmă d-aia de vite, să mă pui pe mine să le păzesc, că mult mi-ar fi dragi!...

— Hei, taică, acolo e bănet băgat... Unde-mi dă mie mâna să cumpăr aşa turmă de vite?

Că, vezi dumneata, banii se cam isprăviseră, că de luat luase românul din ei, dar de sporit nu-i mai sporise.

Dar îşi aduse aminte de vorbele unchiaşului care-i botezase copilul.

„Ia să-ncerc", se gândi el.

Şi zise băiatului:

— Ia ascultă, taică; ia gândeşte-te tu la năşicu', şi roagă-te-n gând să-ţi dea şi ţie o turmă de vite.

Acum numai să nu te uiţi minune, vere, că nici n-apucă băiatul să se gândească bine şi se umplu bătătura şi tot coprinsul românului cu nişte boi şi cu nişte vaci şi cu nişte bivoli şi bivoliţe de să le deochi de frumoase şi mai multe nu. Iar copilul se pomeni îmbrăcat cu nişte haine curate şi mândre.

Satul în care a fost locuind finul lui Dumnezeu era lângă palatul împăratului ţinutului ăluia.

Împăratul avea o fată frumoasă tare. Astă fată ieşind odată să se plimbe la câmp cu o roabă a ei, care o îngrijea, dădu cu ochii de flăcău păzindu-şi turma, şi văzându-l chipeş şi curăţel, se uită la dânsul cam cu ochii galeşi.

Băiatul, de!... cam începuse a-i mirosi şi lui a catrinţă, şi văzând că fata împăratului nu-şi mai lua ochii de la el, îi zâmbi răsucindu-şi mustaţa de-i mijea binişor, bat-o pârdalnicu'!

Dar fetei, vezi dumneata, i s-a părut obrăznicuţ băiatul, şi a azvârlit în el cu o surcea. Nu l-a izbit, şi el, luând şi el o aşchie de lemn, a aruncat spre ea şi a atins-o, şi cum a atins-o, cum a rămas fata însărcinată.

Azi însărcinată, mâine mai însărcinată, se făcu pântecele fetei mare, până când băgă de seamă împăratul. Dacă băgă de seamă, se mânie cumplit şi nu vru să creadă pe fată că nu era ea vinovată întru nimic. Roaba iar spuse că ea n-a slăbit-o defel din ochi, dar că nu ştie alt decât că odată a aruncat fata într-un cioban cu o aşchie şi el în ea iar aşa, şi el a fost atins-o cu aşchia, iar altceva nu mai ştia.

Atât i-a fost împăratului: să auză de cioban, că s-a şi încredinţat în mintea lui că el era de vină şi punând mâna pe el, că-şi păştea turma tot pe aproape ele palat, i-a osândit la moarte pe amândoi. Dar fiindu-i milă de plânsetele împărătesei care plângea de ţi se rupea inima s-o fi auzit, le-a schimbat pedeapsa: a hotărât să-i puie pe amândoi pe o corabie de sticlă şi să le dea merinde pe trei zile şi să-i lase în voia valurilor fără cârmaci, fără nimic, să se spargă corabia de vro stâncă, or să moară ei de foame.

Aşa a şi făcut.

Porni corabia pe valurile repezi ale râului.

Fetei îi dăduse mă-sa fel de fel de mâncări alese şi dulceţuri şi poame, mai mere, pere, ba şi smochine cică erau prin ţara aia.

Băiatul luase şi el un mălai-două o tivgă cu lapte, nişte ceapă, câţiva căţei de usturoi, ca ţăranul, de...

Când li se făcea foame, se aşeza fiecare la locul lui şi scotea ce avea, şi mânca.

Fata văzând ce mânca flăcăul, îi dădu să guste şi el din ce avea ea, şi dintre toate ce-i căşunase lui pe smochine.

Numai îl auzeai aşa din când în când:

— Măria-ta, mai aruncă-ncoa o smoacă d-alea.

Peste trei zile li se sfârşiră merindele.

Ei, ce te faci? Începu a li se face gol la burtă.

Băiatul îşi aduse aminte de năşicu-său şi-l rugă să-i dea ceva să mănânce.

Cât ai clipi se întinse în corabie o masă cu fel de fel de bunătăţi şi toate din belşug, de s-a fost minunat de tot fata împăratului şi l-a întrebat:

— Da' cum făcuşi tu de dobândişi aşa masă, măi?

— Iaca bine, am rugat pe năşicu'... Fă-te-ncoa şi dumneata de mănâncă, dacă pofteşti.

— Da' cine e năşicu-tău?

— Năşicu', cine?

Mâncară ei bine, băură; după ce se îndestulară, se strânse masa singură şi pieri. Când li se făcu foame, se ivi iar... în sfârşit, din aia trăiau ei bine, ba trăiau bine de tot că începuseră şi să se uite cu drag unul la altul, ştii, cum trebuie.

Într-o zi, fata zise:

— Ia ascultă, dacă-ţi face ţie năşicu-tău ce-ţi cere inima, de ce nu-l rogi să ne scoată pe uscat şi să ne dea o căsuţă, să nu ne mai bălăbănim pe aste valuri, că mi s-a făcut greaţă.

— Să-l rog, de ce nu?

Şi se rugă băiatul şi numai cât se rugă, că se pomeniră amândoi într-un palat minunat de nu s-a mai fost găsit aşa palat nicăieri.

Şi ăst palat, cum a vrut Dumnezeu, s-a fost ridicat într-un ostrov aproape de palatul tatălui fetei. Cică acoperişul i-ar fi fost numai de aur şi presărat cu pietre scumpe de-au fost sclipind la soare de nu te puteai uita la el defel, şi era mare şi frumos de... în sfârşit, zi-i făcut de Dumnezeu şi lasă-l. Iar înăuntru masa s-ar fi pus şi ridicat singură, şi talerele, cuţitele, furculiţele, lingurile, oalele, toate alea cică au fost având câte un vătaf de li s-au fost supus lui la toate ce le poruncea. Palatul tatălui fetei, coşcogeamite împăratul, ar fi fost bunăoară bordei pe lângă ăl durat de Dumnezeu lui finu-său.

Acum, fireşte, de ăst palat s-a dus repede pomina în tot ţinutul. Pe împărat nu l-a răbdat inima să nu se ducă şi el să-l vază.

S-a dus.

Dacă s-a dus, a cerut voie să intre să-l vază şi pe dinăuntru.

Fii-sa îl văzuse venind şi spuse ceva vătafului lingurilor – un linguroi mare numai aur şi pietre scumpe pe aur – şi după aia porunci să-l poftească, iar ea rămase într-o odaie unde nu avea voie să intre împăratul.

Pe când se uita el şi se minuna de toate alea, iaca i se făcu foame şi, cum i se făcu, cum se pomeni cu o masă plină de toate bunătăţile că i se ridică înainte din duşumea.

Se cruci omul şi după aia se aşeză să mănânce.

Pe când mânca el cu poftă din mâncările alea gustoasele, vătaful lingurilor se furişă pe nesimţite în carâmbul cizmei împăratului, şi când plecă împăratul, când ajunse la poarta palatului, se pomeni cu un slujitor că-i iese înainte şi-i zice:

— Dumneata ai luat o lingură?

— Eu?... Ce lingură?

— Lipseşte o lingură scumpă de la masă.

Împăratul se supără şi se întoarse în palat făcând gură, că el e împărat al ţinutului şi cum îndrăzneşte o slugă să-l facă pe el hoţ?

Tot făcând gură ajunse în odaia unde mâncase.

— Nu te supăra, măria-ta, îi zise slujitorul, da' am poruncă de la stăpânu-meu să te caut.

Împăratul se îndârjise de tot, dar se învoi, căci se ştia omul cinstit. Când să-l caute, iaca lingura în carâmbul cizmei.

Începu bietul om să se jure că n-a furat-o el, că nici n-a văzut-o cu ochii lingura aia...

Atunci se deschise uşa şi se ivi fata lui şi-i zise:

— Vezi, tată, cum n-ai furat dumneata lingura acum şi totuşi s-a găsit la dumneata, tot aşa n-am fost vinovată eu de nimic şi totuşi am rămas însărcinată.

Bietul împărat i-a căzut în genunchi cerându-i iertare şi a plâns de bucurie că a găsit-o, căci mult plânsese de întristare şi de mustrare de cuget de când se despărţise de ea.

După aia, spunându-i fata ce putere are băiatul, păstorul turmei, şi că ea s-a îndrăgostit cu el, s-a învoit împăratul să-i lase a se cununa amândoi, i-a luat la palatul lui, şi acolo au făcut nuntă împărătească, iar copilul cu care era însărcinată a ieşit băiat şi au trăit cu toţii în mulţumire şi belşug ca nişte fini ai lui Dumnezeu ce erau.

Iar eu încălecai p-o şea
Şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Povestit de mama mamei, doamna Maria Pariano, care l-a auzit când era copilă la Mihăileşti, în Vlaşca, de la o ţărancă bătrână.

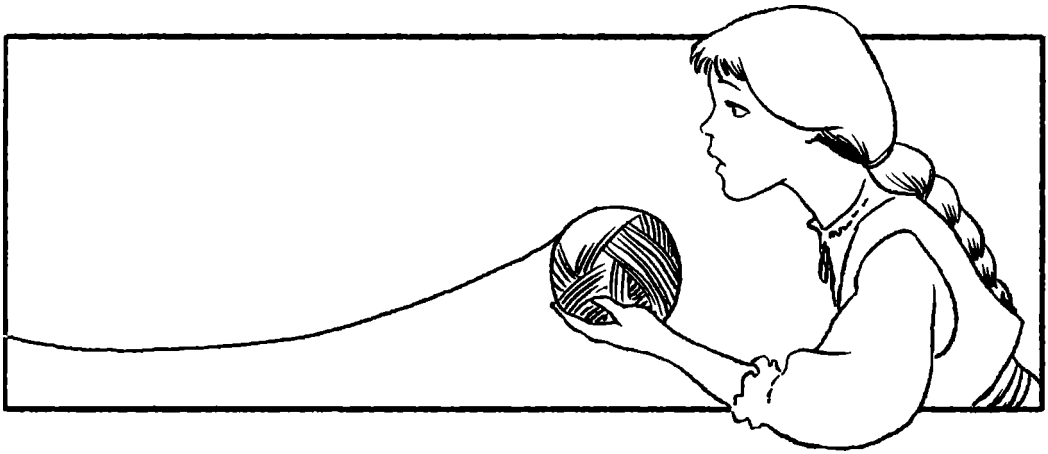

FLOAREA DE AUR

S-a fost făcut odată, demult, o clacă de tors la un român într-un sat, şi la astă clacă a fost venit, fireşte, lume mai multă.

Printre lume ce să vază sătenii?... Un flăcău galben la faţă şi slab, dar frumos altminteri, care nimeni nu ştia de unde era şi cum, că niciunul nu-l mai văzuse, dar cum e românul primitor, nu i-a zis nimeni nimic, ci l-au lăsat şi pe el să stea acolo şi s-sculte la poveşti şi la ghicitori.

Acum clacă se făcea desişor la ăst român, şi de câte ori se făcea numai te pomeneai şi cu ăl flăcău acolo; dar pe unde venea, cum venea, de unde venea... pace, nimeni nu-şi putea da cu socoteala, dar toţi luaseră seama că nu mai slăbea din ochi pe fata românului cu casa.

Fata, în vremea asta, simţea în ea ceva de nu putea pricepe ce era; mai înainte îi plăcea şi ei, ca fetelor, un flăcău chipeş din sat; acum parcă-l uitase, parcă nu simţise nimic pentru el de când lumea, şi nici pe altul nu iubea, numai din vreme în vreme se gândea la flăcăul ăl galben la faţă, de venea la clacă, dar nici pentru el nu simţea că-i bate inima.

Într-o seară, după ce plecară ţăranii pe acasă, ieşind fata să-i petreacă, şi rămânând mai în urmă singură în tindă, numai se pomeneşte cu flăcăul lângă ea că o ia de mijloc şi o întreabă:

— Măriuţo, ţi-s drag eu ţie? Vrei tu să mă iei de bărbat pe mine?

Fata, speriindu-se, se smuci şi dădu dosul în casă, iar a doua zi se duse la o mătuşă, moaşa satului, care o iubea pe ea şi ştia multe şi mărunte, şi-i spuse ce i se întâmplase, cerându-i şi sfat ce să facă.

— De, maică, cum să-l iei tu de bărbat p-ăla, că nimeni nu ştie cine e?

— Apoi ce să fac, mie mi-e frică de el lucru mare, învaţă-mă dumneata.

— Eu ştiu... Prea e galben şi tras la faţă, prea vine de nu ştie nimeni de unde, şi piere ca o nălucă. Să nu fie... Doamne păzeşte, mai ştii?... Tu pun-te de toarce un ghem mare-mare de lână subţire de tot şi, când o mai veni, fă-te a glumi şi a râde cu el şi prinde-i căpătâiul firului de lână de spate cu vreun ac întors cu ceva, şi-apoi, după ce-o pleca, ia-te după el pe urma firului şi vezi unde se duce, şi vin' de-mi spune mie.

Toarse fata două zile şi două nopţi şi a treia zi taman fiind clacă, iacă şi flăcăul se aşează într-un colţ, cu ochii ţintă la fată.

Când se sfârşi claca şi ieşi fata afară, el fu lângă ea, cum rămase singură.

— Ei, mă iei de bărbat, Măriuţo?

— Şi dumneata acuma, nici nu ne ştim unul pe altul, nici...

Flăcăul n-o lăsă să sfârşească ce avea de spus fata, şi se întinse s-o sărute.

Ea se apără cu mâna, şi apărându-se îi prinse căpătâiul firului de lână de dosul mânecei cojocului, şi se făcu a fugi în casă, dar nu se depărtă, ci se ascunse şi se uită după flăcău încotro apucă.

Cum se depărtă el niţel, fata pâş-pâş după dânsul pe urma firului de lână. Dar nu umblă mult că-l văzu deschizând portiţa de la gardul bisericii din sat şi îndreptându-se drept spre o groapă pe care o ştia fata plină de oase de morţi.

Se sperie fata tare, şi tremurând ca frunza dete fuga îndărăt drept la babă să-i spuie ce văzuse.

— E strigoi, maică, bată-l mânia lui Dumnezeu, şi nu scapi de el. Da' tu să faci cum te-oi învăţa eu. De ţi-o mai zice ca să-l iei de bărbat, tu să zici că nu ţi-e a te mărita, iar de-o zice că-ţi omoară rudele ori pe tine tu să răspunzi: „Omoară-i" ori „Omoară-mă", numai de împotrivit să nu i te împotriveşti că e mai rău, că dacă te-o

omorî am eu leac de te fac să înviezi şi atunci dai peste noroc, c-aşa e legea strigoilor, pe care fete le omoară, moarte rămân, de nu e cineva să le învieze, dar, de e cineva să le învieze, apoi sunt cu noroc de acolea încolo.

Inima bietei fete era numai cât puricele. Până a doua zi se schimbă la faţă şi slăbi de gândeai că era gata să moară.

A doua seară, i se ivi strigoiul înainte şi îi zise:

— Mă iei de bărbat, Măriuţo?

— Nu, că nu mi-e a mă mărita.

— Ia-mă, că omor pe tată-tău.

— Omoară-l.

Şi drept c-a doua zi găsi pe român galben ca turta de ceară mort în pat.

Seara strigoiul iar se ivi:

— Ia-mă, Măriuţo, că te omor şi pe tine.

— Omoară-mă!

Şi-o omorî şi pe ea.

Dacă o omorî, cum se duse vestea în sat că a murit, cum s-a dus mătuşa, moaşa satului, acasă la fată, şi când s-o îngroape, în loc s-o scoată pe uşe, cum se scoate mortul, a zis de a scos-o pe fereastră şi i-a zis nişte descântece pe trup şi i-a pus nişte buruieni la cap în mormânt, şi tocmai după ce a făcut toate astea de zisei, lasă de aruncă ţărână peste coşciug.

Peste trei zile după ce înmormântară pe biata fată, ce să vezi dumneata? Răsări pe mormânt o minune de floare numai şi numai de aur de îmbălsăma văzduhul cu mirosul, şi de s-a fost strâns lumea de prin toate satele de primprejur să o vază şi să o miroasă.

Se duse pomina într-atât de floarea de aur încât ajunse la urechile împăratului care, cum auzi, cum veni să o vază şi el, iar văzând-o aşa de minunată, o tăie cu un briceag de argint, o luă cu el la palatul lui, şi o puse într-un pahar cu apă în odaia lui de culcare în care se încuia când se culca şi pe care o încuia când ieşea dintr-însa.

În noaptea zilei când aduse împăratul floarea de aur în palat, cum adormi el, floarea ieşi singură din pahar, se dădu de trei ori peste cap şi se făcu fată, deretecă prin odaie frumos, aşeză bine hainele împăratului, pe care el din iuţeală le aruncase care pe unde apucase, şi se făcu pasăre cu totul şi cu totul de aur şi începu a cânta

de încântă somnul împăratului şi-l făcu să viseze numai raiuri de grădini cu privighetori si cu ciocârlii măiestre.

Când se sculă împăratul de dimineaţă şi văzu odaia deretecată si toate aşezate frumos, şi ştiind că nu putuse nimeni intra, căci el încuiase uşa cu mâna lui pe dinăuntru, rămase uimit. Iar după ce se gândi câtva ce să fie, se hotărî să nu doarmă noaptea viitoare şi să vadă ce e.

Văzu floarea sărind din pahar, o văzu dându-se peste cap, făcându-se o fată de o minune de frumoasă, deretecând, schimbându-se în pasăre, o auzi cântând de-ţi mângâia auzul, şi rămase înţelenit; iar când se făcu despre ziuă, după ce-şi sfârşi cântecul, când era să ajungă fata a fi floare, împăratul se dezmorţi din încremeneala uimirii şi se repezi de mi ţi-o apucă de mijloc şi mi ţi-o sărută o dată din plin ş-apoi mai mărunt de zeci de ori.

Fata văzându-se prinsă, se roşi şi lăsă ochii în jos sfioasă, iar când o întrebă împăratul cum şi în ce chip, ea îşi spuse istoria cum o auzirăţi, bunioară, şi dumnea-voastră, şi împăratul, necătând că era fată de ţăran ci numai ademenit de frumuseţea ei, o luă binişor de nevastă şi trăiră mulţi ani cu bine şi ei şi copilaşii ce făcură, că, vezi bine, făcură şi copii şi or fi trăind şi acu', dar eu nu ştiu că n-am mai auzit de ei.

Povestit de doamna Maria Pariano, mama mamii, care l-a auzit când era copilă la Mihăileşti, în Vlaşca, de la o ţărancă bătrână.

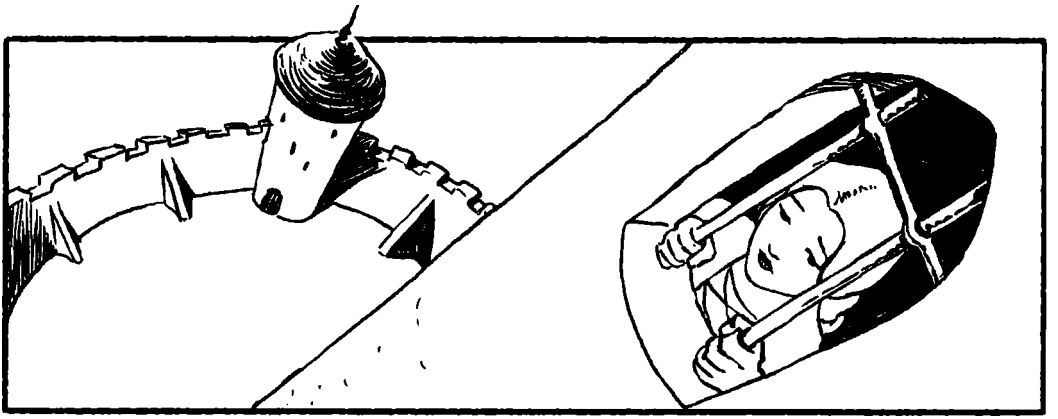

FLOAREA ŞI FLOREA

A fost odată ca niciodată, a fost un împărat mare. Ăst împărat a avut război odată cu nişte zmei pe cari bătându-i, ei s-au jurat că de va face nevasta împăratului fată, că era borţoasă, apoi ei o fură şi o batjocoresc.

Împăratul auzind aşa şi întâmplându-se să fie copilul ce născu împărăteasa tocmai fată, a pus de a durat un turn mare cu zidurile groase-groase şi cu gratii la ferestre cât piciorul omului şi dese, şi acolo a pus pe domniţă de cum s-a mai mărit niţel.

Domniţa acolo avea tovarăşă o roabă bătrână, femeie credincioasă a împăratului.

Într-o zi, stând fata la fereastră şi uitându-se la câmpul înflorit şi verde de-ţi era mai mare drag să-l vezi, a poftit la o floare frumoasă. Dacă a poftit, a rugat pe roabă să se ducă să i-o culeagă. Roaba s-a dus şi a cules-o şi i-a adus-o, iar ea a mirosit-o, şi cum a mirosit-o, cum a rămas însărcinată.

Acum însărcinată azi, însărcinată mâine, a ajuns femeia la vreme să nască. Când să se apropie ceasul, iacă se pomeneşte fata că aude plângând copilul în pântecele ei.

Ei, minune ca asta! Ce să facă ea? L-a mângâiat cu vorba, i-a făgăduit una, i-a făgăduit alta, că „taci cu mama c-o să-ţi fac aşa, c-o să-ţi dreg pe dincolo...“ Copilul plângea de tot. La urma-urmei, văzând că nu e chip să-l potolească, ce se apucă fata?

Îi făgăduieşte că dacă o tăcea îi dă de nevastă, de o fi băiat copilul, când i-o veni vremea să se însoare, pe Floarea Florilor, care era minunea frumuseţilor.

Cum i-a făgăduit aşa, cum a stătut copilul din plâns, şi după ce a mai suferit ea niţel, ca la naştere, a făcut băiat şi l-a botezat Florea, că din floare a fost făcut.

După ce l-a făcut, l-a crescut ea bine, l-a iubit şi când i s-a făcut şi lui de însurat, iacă într-o zi vine la mă-sa şi-i zice:

— Mamă, când am plâns în pântecele tale, mi-ai făgăduit să-mi dai, când mi-o veni vremea de-nsurat, pe Floarea Florilor de nevastă. Iacă mie mi-a venit vremea de însurat, ţin-te şi tu de vorbă.

— Ei, maică, i-a fost răspuns mă-sa, am zis şi eu aşa ca să taci, da' cum să ţi-o dau eu, de un' s-o iau?...

— Eu nu ştiu, mamă, de unde de neunde, mi-ai făgăduit... acum să mi-o dai şi de nu vrei ori nu poţi, apoi eu plec după ea s-o caut unde o fi şi s-o iau de nevastă.

Dă-i mă-sa în sus, dă-i în jos, sileşte-se să-i scoată nebunia din cap, el defel... „mă duc şi mă duc!..."

A plâns mă-sa, s-a bocit; cum să umble el singur prin lume, cum s-o lase el singură să moară până s-o întoarce şi să nu-l mai vază... degeaba, că băiatul nu se îndupleca deloc.

A plecat; s-a dus el, s-a dus, şi tot a întrebat pe unde a ajuns care ştie unde stă Floarea Florilor. Nu ştia nimeni de ea, dar el se ducea înainte. După ce s-a dus el de se sfârşiseră şi oraşele şi satele de nu mai era decât câmp gol şi pustiu, iacă a dat după mult umblet de un câmp şi în mijilocul câmpului de un bordei dărăpănat. A bătut la uşă; dacă a bătut s-au auzit dinăuntru lătrături de câine şi un glas de om bătrân care a zis:

— Cine e?... De e om bun să intre, de nu, mai bine să fugă, că am o căţea de-l face mici fărâme.

Băiatul a răspuns că e om bun şi a intrat; iar căţeaua s-a gudurat pe lângă el. A dat el ziua bună, după aia a spus ce căuta. Bătrânul i-a zis că el bătrân e, dar de fata aia n-a auzit, dar să stea să se odihnească şi după ce s-o odihni să se ducă mai înainte, că stă frate-său care e şi mai bătrân decât el şi care poate o fi ştiind.

Până una-alta băiatul văzând pe unchiaş muncind din greu, i-a dat ajutor, iar unchiaşul când a plecat i-a dăruit un frâu de aramă şi i-a zis că de va avea vreodată

trebuinţă de ceva, să scuture frâul şi va veni un cal care-l va ajuta şi va dobândi tot ce va dori.

A mulţumit băiatul şi a plecat.

A ajuns la fratele unchiaşului ăl mai bătrân. Ăst unchiaş n-a ştiut nici el, dar l-a îndreptat la ăl mai mare dintre toţi fraţii, care sta mai încolo şi care fiind şi mai bătrân putea şti şi mai multe. Iar la plecare i-a dăruit şi el băiatului un frâu de argint, că şi pe el l-a ajutat băiatul, şi i-a zis tot cuvintele de i le zisese frate-său mai mic.

După mult umblet a ajuns băiatul si la unchiaşul ăl mai bătrân. Ăst unchiaş s-a întâmplat de a fost domnul păsărilor din lumea asta.

— Ce vânt te-a adus prin locurile astea? a fost întrebat unchiaşul pe băiat.

— Caut pe Floarea Florilor s-o iau de nevastă, şi fratele dumitale m-a îndreptat la dumneata ca unul ce eşti mai bătrân, că poate ştii despre ea.

— Eu, flăcăul moşului, de bătrân, bătrân sunt şi drept e că am auzit de ea, da' unde o fi stând nu ştiu, dar să-mi întreb păsările deseară când s-or întoarce; ele poate or şti.

Şi până seara, până să se întoarcă păsările, pune băiatul mâna, ridică ici, ajută colo pe bătrân, de l-a mulţumit de tot cu hărnicia şi destoinicia lui.

Vin seara păsările stoluri, stoluri; vin, vin şi iar vin de nu se mai sfârşeau şi le întreba moşul, care cum venea, de ştiau de locuinţa Floarei Florilor.

Niciuna nu ştia, dar seara de tot văzu unchiaşul că lipsea un porumbel.

Îl aşteptă, îl aşteptă... Veni tocmai hei încolo înnoptat de tot, de l-a fost luat moşul la bătaie de ce a întârziat aşa, dar el a început a se ruga să-l ierte, că nu era vinovat că a dat de grădina Floarei Florilor şi, trecând pe deasupra, l-a îmbătat mirosul florilor şi a căzut mai încolo ameţit şi abia pe seară de tot s-a putut dezmetici.

— Va să zică ştii unde e grădina Floarei Florilor? întrebă flăcăul voios.

— Cum să nu ştiu!

— Mă poţi duce acolo?

— Te pot.

Atunci bătrânul s-a dus în casă şi i-a adus un frâu de aur şi i-a zis să-l scuture că va veni un cal numai şi numai de aur şi el să încalece pe el, şi să ia şi pe porumbiel cu dânsul ca să-i arate calea.

Cum a scuturat frâul, cum a ieşit ca din pământ un cal cu totul şi cu totul de aur şi a îngenuncheat înaintea lui şi el s-a urcat pe el cu porumbelul pe umăr, şi l-a întrebat pe urmă calul:

— Cum să mergem, stăpâne, ca vântul ori ca gândul?

— Ca gândul, că unde gândesc acolo să fiu.

Au plecat.

Au umblat ei cât a fost calea şi au ajuns, şi a văzut flăcăul palatul Floarei Florilor, s-a dat jos de pe cal şi s-a dus acolo îmbrăcat în nişte haine zdrenţuite şi a întrebat de nu e loc pentru o slugă harnică, că el e doritor să se bage slugă.

Cum s-a întâmplat, vezi dumneata acum, că taman trebuia o slugă la palat, şi fiind băiatul chipeş şi tânăr l-au băgat slugă pe el să îngrijească de flori.

Duminică fiind el în grădină, ce să vază? Iese Floarea Florilor îmbrăcată mândru de nu puteai ţine ochii la ea, şi se urcă într-o trăsură cu cai albi ca laptele şi pleacă la horă ca să joace.

Cum vede flăcăul, cum scutură şi el frâul de aramă şi zice să-i vie un cal şi vestminte de aramă. Şi cum a venit calul, cum i-a zis să-i caute în ureche de a găsit vestminte şi s-a îmbrăcat, s-a urcat călare pe cal şi i-a poruncit să-l ducă unde s-a dus Floarea Florilor...

Acolo unde a ajuns el, era hora în puterea ei. Ea s-a uitat la el, şi l-a văzut acolo frumos la înfăţişare şi cu hainele de aramă de strălucea pe el de-i luau ochii, a prins a juca cu el, dar parcă-l cunoştea, parcă mai văzuse ea ochii ăia ai lui undeva, dar nu-şi putea da cu socoteală.

Jucară ei ce jucară şi, când se sfârşi hora, Floarea Florilor ieşi afară, bătu în palme, de-i veniră caii şi plecă spre casă, iar flăcăul încălecă şi el, se duse iute ca gândul, şi când ajunse Floarea Florilor acasă, el se şi dezbrăcase şi sta în grădină făcându-se a lucra la flori.

Duminica viitoare se întâmplă tot aşa, doar că Floarea se îmbrăcă în haine de argint.

Jucând Floarea Florilor cu el şi uitându-se în ochi bine, bănui că e sluga ei, căci taman se uitase la el de dimineaţă şi ochi ca ai lui nu mai văzuse ea, că se minunase de frumoşi ce erau.

Ce să facă ea ca să afle cine e flăcăul de o juca şi era aşa de mândru îmbrăcat? S-a hotărât să caute a-l afla duminica viitoare.

Când se duse la horă iacă şi flăcăul în haine de aur şi cu pietre nestimate pe el de rămăseseră toţi cu gura căscată. O luă el pe Floarea Florilor la joc, jucară, şi ea, cum făcu, cum drese, îi duse mâna pe lângă cap aşa în învârteala jocului şi-i lipi în păr un cocoloş de ceară de-l adusese de acasă.

După ce se sfârşi hora plecară iar, ea cu caii ei albi, el în urma ei pe calul lui, dar ajunse acasă înaintea ei şi-l găsi tot în grădină.

Văzându-l ea acolo se duse la el.

— Ia ascultă, băiete, i-a zis ea, să te duci la bucătărie să zici să puie să fiarbă apă curată şi să mi-o aduci sus cum o fierbe.

A făcut flăcăul aşa şi când a ajuns sus, Floarea Florilor nu că vrea să-l spele la cap.

Florea, că în sus, că în jos, cum să-l spele pe el, o slugă, ea, stăpâna lui.

Ea o ţinea întruna că aşa vrea, că ea e stăpână.

Ce să facă flăcăul? S-a lăsat. Dacă s-a lăsat, cum a pus capul să i-l spele, ea a căutat în părul lui şi a dat peste cocoloşul de ceară. Atunci i-a sărit de gât şi l-a sărutat şi i-a zis:

— Tu să-mi fii bărbat, că pe tine te iubesc de atâta vreme.

Dacă a văzut băiatul aşa, a sărit de-a sărutat-o şi el, şi s-au sărutat amândoi de... de... de... nu se mai isprăvea. Şi peste vro câtăva vreme au făcut nuntă mare, şi pe urmă s-au apucat să facă copii şi or fi trăind şi acum de n-or fi murit.

Povestit de Ion Olteanu din Ardeal.

CEI TREI FRAŢI

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, a fost un împărat şi ăst împărat a avut o fată pe care i-a furat-o un zmeu. Ce să facă bietul om?... Cum să-şi ia fata îndărăt din mâinile spurcatului, că fugise cu ea pe tărâmul ălălalt?... A dat sfară în ţară cum că acela care se prinde să-i ia fata din mâinile zmeului şi să i-o aducă înapoi, îi dă fata de nevastă, de o fi flăcău, şi avuţie mare şi jumătate din împărăţie.

În ţinutul ăstui împărat au fost trăind trei flăcăi, fraţi, şi ăşti fraţi auzind aşa s-au hotărât să-şi încerce ei norocul unul după altul; întâi să se ducă ăl mai mare şi dacă o izbuti, să ia fata de nevastă, iar de nu o izbuti, ori l-o răpune fiara de zmeu, să se ducă ăl mijlociu, şi de n-o izbuti nici el, să se ducă la urmă şi ăl mai mic.

Aşa a plecat întâi ăl mare. S-au dus fraţii cu el până la o răspântie de unde porneau trei drumuri; acolo fratele ăl mare a dat ălui mijlociu o basma şi i-a zis:

— Frate, ia basmaua asta şi o atârnă în odaie, şi de-i vedea-o vreodată pătată cu sânge să ştii că sunt ori mort, ori în primejdie de moarte; să alergi să mă ajuţi, dacă-i putea.

După aia s-au sărutat ei, a apucat fratele ăl mare pe drumul din mijloc, şi fraţii ăilalţi s-au întors acasă.

Acum ăşti fraţi aveau fiecare câte trei câini, trei şomei ogărei, şi când a plecat fratele la drum şi-a luat şi câinii.

A mers el cu ei după el cale lungă pe drumul pe care apucase, şi la urmă a dat cu ochii de o pădure mare. Dacă a dat s-a apropiat de ea, a intrat şi s-a gândit să rămâie noaptea acolo, că taman se însera.

A început el să caute un loc mai adăpostit, vreun copac mai scorburos, ceva, şi căutând iaca dădu cu ochii de unul cu o vatră de foc la rădăcină.

Se opri acilea.

După ce îşi lăsă jos din spinare traista cu d-ale trebuincioase – că-şi luase de acasă mai de toate, îşi luase carne, mălai, căldăruşe, frigare, o bucată să-şi frigă, o mămăliguţă să-şi facă – se duse să aducă o croznie de lemne; după aia a bătut un ţăruş în pământ de a legat ogăreii, şi s-a pus să-şi facă o mămăligă să mănânce.

Învârtind el cu un făcăleţ mălaiul, iacă se pomeneşte că aude prin copaciu deasupra trosc!... trosc!... se da careva jos şi trosneau crăcile, şi pe urmă aude pe cineva miorlăindu-se şi ţipând şi zicând:

— Aoleu, frig mi-e, foame mi-e şi n-am ce mânca şi n-am unde mă-ncălzi!

Iar şomeii-ogăreii lătrau, lătrau în sus de vuia pădurea. Se uită flăcăul şi unde vede o namilă de nu era nici om, nici nimic.

Uitându-se el, namila de colo de sus iar:

— Aoleu, frig mi-e, foame mi-e, şi n-am ce mânca şi n-am unde mă-ncălzi!

— Da dă-te colea dracului jos, face-i-ar şi drege-i-ar, şi mănâncă şi te încălzeşte, cine dracu' ăi fi, că e mâncare şi căldură de la Dumnezeu.

— M-aş da eu, a fost răspuns namila, dar mi-e frică de câini.

— Nu vezi că sunt legaţi?

— Măcar na aste fire de păr şi afumă-i la nas niţel, că aşa mi-e frică.

Băiatul nu s-a gândit mai încolo şi a făcut ce i-a zis namila, şi cum a făcut aşa, cum au amuţit câinii din lătrat şi namila s-a dat jos şi a întins mâinile la foc să se încălzească...

După aia a mâncat bine, ba ce bine, că flăcăului nu i-a mai rămas nimic, şi când i-a zis că de ce nu-i lasă şi lui să-şi potolească niţel foamea, ea i-a zis:

— La ce să mai mănânci, că eu am să te omor pe tine, că nu sufăr om pământean în pădurea mea.

Şi a şi sărit namila la gâtul lui cu ghearele ei ca de fiară, să-l omoare.

A ţipat, el, bietul, a strigat, a zis: „Săriţi şomeii ogăreii mei, că mă omoară!“, de unde, că ogăreii erau amorţiţi de tot.

L-a omorât namila spurcată, şi după aia i-a scos inima din trup de a băgat-o într-o desagă şi a omorât şi câinii şi s-a dus de i-a aruncat: pe flăcău într-o groapă unde erau mii şi sute de trupuri, şi pe câini într-alta.

Acasă la fratele ăl mijlociu s-a fost pătat basmaua cu sânge.

Cum s-a pătat, cum şi-a luat merinde, şi-a luat şi şomeii ogăreii lui cu el şi a plecat.

L-a petrecut fratele ăl mic până la răspântie, i-a dat ăl mijlociu şi lui basmaua zicându-i tot ca fratele ăl mai mare că de-o vedea-o pătată de sânge să vie să-l ajute că ori mort e, ori în primejdie de moarte, şi a apucat tot pe drumul pe care apucase el şi a ajuns tot la pădurea aia şi d-acolo luându-se după urme a ajuns la copacul cu vatra de foc.

A pus şi el de mămăligă, a legat câinii, s-a pomenit cu namila trosc!... trosc!, prin copac, a auzit-o ţipând şi văitându-se, şi zicând:

— Aoleu, frig mi-e, foame mi-e şi n-am ce mânca şi n-am unde mă-ncălzi!

În sfârşit, i s-a întâmplat şi lui taman ca lui frate-său, că şi pe el l-a omorât namila şi i-a aruncat şi trupul lui şi pe-al căţeilor în gropi.

Acasă la el s-a pătat basmaua în cui.

— Iii!, săracii fraţii mei, a gândit fratele ăl mai mic, ori morţi sunt, ori trag să moară!

Şi n-a mai stat la gânduri, şi-a luat ce i-a trebuit, şi-a strigat şomeii ogăreii şi a plecat tot în fugă.

Dacă a ajuns el la copacul cu vatra de foc din pădure şi a auzit trosnind crăcile şi miorlăindu-se namila, a zis:

— Hei! Dumneata mi-ai fost?

— Eu.

— Apoi dă-te colea la foc.

— Vezi că mi-e frică de câini.

— Nu-ţi fac nimic, că sunt blânzi.

— Nu; mai bine na aste trei fire de păr şi afumă-i întâi la nas.

Flăcăul le-a luat, dar s-a făcut numai că-şi afumă câinii şi a aruncat firele de păr. Iar când s-a dat namila jos şi a vrut să-l omoare ca pe fraţii ăilalţi, el a strigat:

— Săriţi, şomeii ogăreii mei, că mă răpune spurcăciunea! Şi căţeii acilea fură.

Mi ţi-o apucară frumos şi mi ţi-o traseră unii dintr-o parte şi alţii dintr-alta de-i rupeau carnea după ea.

— Iii! a fost zis atunci namila, mă omorâşi, fecior de lele ce mi-ai fost!

— De omorât nu te-am omorât până acuma, dar nici nu scapi până nu mi-i spune ce-ai făcut cu fraţii mei.

— Că nu ştiu... că nu i-am văzut...

— Rupeţi-o, ogăreii mei, a zis flăcăul.

Iar namila spurcată văzând că n-are încotro, a spus că i-a omorât şi că le-a aruncat trupurile în nişte gropi. Flăcăul i-a zis să-l ducă acolo să-i vază, şi după ce l-a dus cotoroanţa într-un tufăriş unde era groapa acoperită cu capace, i-a poruncit flăcăul să descuie capacele şi a lăsat-o pe ea ţiind-o câinii şi el a intrat de a scos trupurile fraţilor, şi i-a zis pe urmă ca să-învieze cum o şti, că de unde nu, lasă câinii s-o facă bucăţi.

Văzând spurcăciunea că nu e glumă, i-a zis:

— Uite, ia inimile din teşila asta şi le aşază la loc şi toarnă apă vie din sticla de ici peste ei, ş-or învia.

A făcut flăcăul aşa, au înviat fraţii, şi după ce a turnat apă vie şi peste câinii lor de i-a înviat şi pe ei, a poruncit flăcăul câinilor lui să o facă mici fărâme şi au sfâşiat-o ogarii de nu s-a ales nici praful de cotoroanţă.

I-au mulţumit acum fraţii ăi mari ălui mai mic că i-a scăpat de n-au rămas morţi, şi de mulţumiţi ce erau, ce s-au învoit ei?... să lase pe fratele ăl mai mic să cerce a scăpa pe fata împăratului de la zmei, că dacă nu era el tot morţi rămâneau ei şi tot nu o mai scăpau; ba nu că să-l şi întovărăşească şi să-l ajute şi ei de o cere trebuinţa.

Fratele ăl mic le-a mulţumit bucuros şi au plecat înainte şi s-au dus, şi s-au dus zile lungi câte or fi fost până la gaura pământului, pe unde e locul de coborât pe tărâmul ălălalt.

Ajungând ei acolo, fratele ăl mic a zis fraţilor lui mai mari că ei să nu se coboare cu el, că la ce să-şi primejduiască şi ei viaţa degeaba pe acolo, ci mai bine îl pot sluji de vor sta la gura pământului, că l-ar putea trage sus, de i-o ajuta Dumnezeu să scape pe fata împăratului.

A scos el, care va să zică, din desagi o funie lungă de o luase cu el de acasă, şi după ce a zis fraţilor că de o scutura funia să ştie că a izbutit şi să-l tragă sus, s-a încins cu

ea bine pe la mijloc, şi-a luat ziua bună de la ei, şi-a făcut cruce şi s-a lăsat pe gaură în jos.

Când a ajuns jos pe tărâmul ălălalt, ce să vază el, o câmpie mare-mare, de nu se mai sfârşea în toate părţile şi într-o parte strălucea ceva.

S-a îndreptat şi el într-acolo.

Pasămite, ăla era acoperişul unor case.

A bătut el la poartă, a întrebat cineva dinăuntru cine e, şi el a răspuns:

— Om bun e!

Atunci s-a deschis poarta şi a dat flăcăul cu ochii de o fată pământeancă, frumoasă de pica, care, când l-a văzut, i-a zis:

— Ce cauţi p-aici, om pământean, pe tărâmul ăsta, că nu mai scapi cu viaţă cum o veni zmeul?

— Dar dumneata cine eşti? a întrebat el.

— Ei, eu sunt fata împăratului cutare, m-a răpit zmeul şi m-a adus aici, de e vai de mine ce viaţă chinuită duc, dar ce să fac?

— Apoi şi eu am venit că m-a trimes tata dumitale să te scap şi să te duc îndărăt la împărăţia lui.

Atunci au apucat-o pe fată o jale şi un plâns din cale afară, că-şi adusese aminte de părinţi şi de ţara ei, şi de mila bietului flăcău, că era tânăr şi chipeş de ţi-era mai mare dragul să-l vezi, că ştia ea ce-l aştepta.

Plângând ea aşa, iacă se aude un zgomot mare.

Atunci se dezmetici ea din plâns şi zise:

— Vine zmeul!

— Vine repede după ce se aude zgomotul? întrebă băiatul.

— Ba mai întârzie.

— Uite ce să faci dumneata: eu am să mă lupt cu el; de l-oi rămâne, bine, dar de m-o omorî să ceri dumneata de la el barim să mă îngropi ca creştinul în pământ, că atât doar s-o învoi ca să facă de l-ăi ruga. Şi dacă o vrea, să mă duci undeva până a doua zi când ar fi să mă îngropi şi noaptea să vii unde oi fi şi să torni din sticluţa asta niţică apă în gura mea, că asta e apă vie şi învie pe morţi, ş-apoi pe urmă lasă pe mine.

Şi i-a dat fetei sticluţa cu câtă apă vie îi mai rămăsese de la namila din pădure, după ce-şi înviase fraţii şi pe ogarii lor.

După aia n-a mai trecut mult şi s-a apropiat şi zmeul cu o falcă în cer şi cu alta în pământ, şi încruntat că miroase a om de pe pământ.

Fata i-a răspuns că şi ei i-a mirosit, dar nici ea nu ştie ce să fie, iar flăcăul care se ascunsese sub un pod ieşi şi spuse că el a venit să se măsoare cu dânsul să vază care e mai vrednic.

Atunci zmeul a început a râde de s-au cutremurat palatele şi l-a întrebat cum vrea să se lupte: în săbii să se taie, ori în luptă dreaptă?

— În luptă dreaptă, a răspuns flăcăul.

Şi s-au şi repezit unul la altul...

Acum flăcăul nu era om de nimic aşa să-l pui jos cu una cu două; a dat zmeului de furcă bine, dar nici aşa puternic ca să rămâie pe zmeu n-a fost, şi aşa l-a adus o dată zmeul bine şi l-a îngenuncheat. Dacă l-a îngenuncheat, a scos paloşul şi i l-a înfipt în piept.

A horcăit bietul băiat o dată din greu, a început sângele a-i gâlgâi negru din rană, şi a murit.

Dacă a murit, s-a rugat fata împăratului să-i lase trupul să-l îngroape după legea creştinească în pământ; şi cum l-a rugat, ce i-o fi spus ea, că l-a înduplecat pe zmeu.

Aşa a luat fata trupul flăcăului şi l-a dus într-un grajd părăsit de l-a pus pe nişte paie, zicând că-l lasă acolo până a doua zi, până l-o îngropa.

Dar noaptea, când a fost adormit zmeul bine de nu mai simţea şi cu tunul să fi dat, s-a sculat fata împăratului binişor, şi-a luat sticluţa cu apă vie de unde o ascunsese şi s-a dus la grajdul părăsit de a turnat toată apa pe gâtul flăcăului, care, cum a înghiţit-o cum s-a deşteptat şi s-a frecat la ochi zicând:

— Greu am dormit!

Şi văzând pe domniţă lângă el, şi-a adus aminte cum şi ce fel se întâmplase, şi i-a căzut în genunchi mulţumindu-i, şi pe urmă a rugat-o să-l ducă la odaia unde doarme zmeul, şi acolo a scos paloşul şi i-a dat una în beregată, de numai a strigat o dată zmeul şi s-a întins de a rămas ţeapăn.

După aia i-a zis fetei să-şi ia ce are de luat şi să plece să iasă pe pământ.

Domniţa n-a mai putut de bucurie, a mulţumit lui Dumnezeu că a scăpat-o de zmeul spurcat şi au plecat.

Au ajuns la gura pământului.

Acolo funia atârna până jos, cum o lăsase flăcăul când plecase.

Se legă el de mijloc, dar când vrea să ia pe domniţă în braţe şi să scuture funia ca să-i tragă fraţii sus, ce i-a trăznit lui prin cap, vru ca să-şi încerce fraţii, să vază dacă sunt ei oameni de ispravă, că multe ştia el de răutatea şi de pizma oamenilor, şi încă tocmai de a ălor de le faci câte un bine.

S-a dezlegat şi a legat un pietroi mare, care a bănuit el să fie greu cam cât doi oameni aşa, şi pe urmă a scuturat funia.

Dacă a scuturat-o, s-a şi pomenit că o trag fraţii în sus şi au tras-o şi au tras-o până sus, hei!... încolo, şi numai odată se pomeneşte flăcăul că aude vâjâind ceva... pasămite pietroiul venea vuind de sus cu funie cu tot, că fraţii gândind că e el, şi fiindu-le necaz că era să se însoare cu fata împăratului şi să ajungă şi împărat şi bogat, dăduseră drumul pietroiului gândind că era el şi fata împăratului, ca să-i omoare pe amândoi căzând de la atâta înălţime.

L-a coprins o supărare mare şi o jale mare pe bietul flăcău, una de răutatea fraţilor lui pe care îi scăpase de moarte, şi alta că cum era să mai scape de acolo de pe tărâmul ălălalt?

A plecat şi el cu domniţa plângând amândoi şi fără niciun pic de nădejde, şi au umblat până pe când se ridica soarele deasupra, şi atunci iacă că aud nişte ţipete şi nişte chilomane de li s-a zbârlit părul pe cap.

Se uitară ei în toate părţile şi văzură între nişte stânci, mai încolo, un cuib de scorpie plin cu pui micşori şi un şarpe mare ce ieşise dintre stânci şi se ducea spre ei să-i mănânce.

Flăcăul, o dată cât clipeşti, a şi scos paloşul şi s-a repezit la şarpe de l-a izbit o dată după ceafă de l-a lăsat lat.

Puii, văzându-se scăpaţi au început a-i mulţumi de bucurie şi a-i zice să aştepte până o veni muma lor, că o să-l răsplătească de bunătatea lui, şi n-a aşteptat mult şi a şi venit scorpia, că-şi auzise puii ţipând şi venea într-un suflet. Dar când a ajuns la cuib şi a văzut pe flăcău cu paloşul în mână, nu a mai zărit pe şarpe şi a gândit că el îi ameninţa puii şi l-a înghiţit dintr-o dată.

Atunci au început puii a se tângui: cum se poate să-l mănânce, că el îi scăpase de la moarte pe ei?

Scorpia, auzind aşa şi văzând şarpele mort jos, a zis:

— Nu vă mâhniţi, puişorii mei, că-l dau eu afară, şi-l dau şi mai puternic de cum a fost.

Şi, drept, a icnit o dată şi a ieşit flăcăul viu şi zdravăn cum fusese mai înainte.

După aia l-a întrebat scorpia ce cere de la ea drept plată pentru binele ce-i făcuse.

El îi spuse ce i se întâmplase şi-i ceru să-i scoată pe tărâmul pământesc pe el şi pe domniţă, fata împăratului.

Scorpia a răspuns că greu lucru îi cere, dar că face pentru el cât de greu să fie, şi l-a învăţat de s-a dus de a omorât nouă boi din nişte cirezi de păşteau mai încolo, şi după ce i-a omorât, i-a încărcat în spinare, i-a luat şi pe ei amândoi şi au pornit.

Pe cale, când i se făcea foame scorpiei, cerea de mâncare; flăcăul îi da câte o ciozvârtă de bou şi i-a tot dat până le-a isprăvit taman când mai era numai niţel până sus, că se vedea lumina zilei pământului.

Scorpia cerea mereu, că zicea că nu mai poate şi cade înapoi.

Ce să facă flăcăul?

A tăiat şi el o bucată de carne din pulpa piciorului şi i-a aruncat în gură, şi aşa au ajuns cu bine sus pe pământ.

Când i-a lăsat jos, a întrebat scorpia că de unde era carnea aia de-i dăduse la urmă.

El a spus că era din pulpa lui.

— Nu ştiam eu că e aşa dulce că te mâncam pe tot, a răspuns ea, dar acuma fie-ţi de bine şi cale bună!

Şi a pornit scorpia de vale prin gaura pământului, iar flăcăul cu domniţa s-au îndrumat spre palatul tătâne-său.

Ce bucurie şi ce veselie pe împărat când şi-a văzut fata! Nu au mai contenit chefurile şi mesele şapte zile şi şapte nopţi.

După aia dându-i flăcăului jumătate din împărăţie s-a urcat el într-o zi pe tron şi a pus de i-a adus înainte pe fraţii lui.

Ăia, când l-au văzut, au căzut în genunchi şi s-au rugat de iertare. El, după ce i-a dojenit bine şi i-a făcut de ruşine înaintea tuturor, nu le-a făcut nimic, ci i-a gonit ca pe nişte ticăloşi ce erau, lăsându-i în plata Domnului.

Iar el, după ce a făcut cununia, a trăit bine şi mulţumit vreme îndelungată, cum se cade să trăiască omul bun şi cu cugetul curat.

Şi încălecai pe o şea şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Povestit de mama mamii, doamna Maria Pariano, care l-a auzit, când era copilă, la Mihăileşti, în Vlaşca, de la o ţărancă bătrână.

MUMA-PĂDURII

A fost odată în vremurile de demult încolo, au fost doi oameni săraci: un bărbat şi o nevastă, şi ăşti doi oameni aveau o fată şi aveau şi un bordei într-o pădure.

Într-o zi, având ei a se duce la un bâlci, lăsă pe fată singură acasă zicându-i:

— Fată, noi poate nu venim diseară acasă, că e bâlciul departe şi avem treabă multă cu una, cu alta; tu, ca să nu rămâi singură noaptea, suie-te pe bordei şi cheamă pe surata.

— Bine, a răspuns fata. Şi oamenii au plecat.

S-a înnoptat. Dacă s-a înnoptat şi a văzut fata că nu-i mai vin părinţii de la bâlci, s-a urcat pe bordei şi a început a striga:

— Vin, surată, de dormi cu mine că au plecat tata şi mama la bâlci şi am rămas singură şi mi-e urât.

De răspuns n-a răspuns nimeni. Fata a mai strigat o dată:

— Vin, surată, de dormi cu mine, că au plecat tata şi mama la bâlci şi am rămas singură şi mi-e urât.

Surata, cine ştie ce-o fi fost, n-a venit nici de data asta.

Când a prins fata a striga şi a treia oară, numai că se pomeneşte că aude gemând şi urlând.

Ea s-a speriat şi a dat dosul în bordei.

Acolo dacă a stat niţel numai s-a pomenit cu uşa tindei scârţ!... şi a dat cu ochii de o dihanie urâtă şi mare de a apucat-o tremuriciu pe biata fată când a văzut-o.

Dihania cum a intrat a zis:

— Bună vremea, fată mare!

— Bună vremea, dar cine eşti dumneata?

— Eu sunt surata pe care ai chemat-o.

— Ba nu eşti surata.

— Ba da, că şi eu sunt surată, a răspuns dihania. Şi s-a pus pe vatră lângă foc.

Fata ce să facă, săraca?... încremenise de tot, dar vezi dumneata, nu-şi pierdu graiul de tot, că zise mirându-se:

— Aoleo, dar mari mâini ai!

— Mari, că multe mâini am mâncat.

— Vai!, că mari picioare ai!

— Mari, că multe picioare am mâncat.

— Dar capul ce mare ţi-e!

— Mare, că multe capete am mâncat.

— Şi gura ţi-e mare!

— Mare, că cu ea am îmbucat atâtea şi atâtea fete şi flăcăi, şi tot cu ea am să te răpun şi pe tine.

Şi zicând aşa s-a şi repezit la ea şi a început a-i suge sângele, şi a supt şi a supt până a rămas fata galbenă ca turta de ceară şi a murit.

După ce a murit, a lăsat-o acolo moartă şi a deschis uşa Muma-Pădurii şi a plecat de s-a dus la treaba ei.

Când au venit părinţii acasă au găsit pe fată moartă întinsă.

Au ţipat, au jelit, au întrebat pe lume că cum şi ce fel, ce au fost la ei, hoţi ori ce de le-au omorât fata. Nu ştia nimeni nimic să le spuie. Numai nişte oameni de lucrau nişte pământ au zis că poate o fi fost Muma-Pădurii.

Dar acum, cine era, cine nu era, fata murise şi aşa începură şi ei a se pregăti să o îngroape ca pe tot creştinu', când iacă un flăcău, care o ceruse pe ea de nevastă,

auzind de Muma-Pădurii, se duse la o vrăjitoare şi aia îi spuse că de o fi omorâtă de Muma-Pădurii, aia o poate şi învia la loc de o vrea, ori de-o putea-o cineva sili.

Flăcăul iubea mult pe fată.

Dăduse fuga la părinţii ei şi le spusese să nu grăbească cu îngropăciunea, că el se prinde să se ducă să puie mâna pe Muma-Pădurii şi să o silească să-i învieze logodnica.

Aflase el flăcăul de la vrăjitoare şi pe unde o poate găsi prin pădure.

Îşi luă deci merinde, arme, străbătu pădurea de-a lungul şi de-a curmezişul, şi după multă oboseală a văzut o stărişte mare ca o arie bătătorită şi colea şi colea stropi de sânge pe paie pe alea.

Cum văzu aşa, se ascunse după un copac gros şi se puse să aştepte să vie Muma-Pădurii, c-aşa îi spusese lui vrăjitoarea, că unde o găsi picături de sânge, acolo vine ea.

Nu trecu mult şi numai aude pădurea trosnind şi vede pe dihania de Muma-Pădurii despletită şi neagră şi cu mâinile ca răşchitoarele şi boboşată, venea cu un trup de fată în braţe şi sugea sânge din el.

Flăcăul, cum o văzu, se pregăti, o lasă să treacă în aşa chip ca s-o poată apuca pe la spate, şi când îi veni bine, se repezi şi îi dădu una în cap cu o moacă, de scăpă dihania fata din mână şi căzu ameţită pe brânci.

El atunci a trântit-o jos şi i-a pus genunchiul în spinare şi o mână pe după gât, iar cu ailaltă a scos paloşul.

Muma-Pădurii s-a silit să se întoarcă cu faţa în sus, dar flăcăul o ţinea de nădejde cu faţa în jos că apoi nu mai scăpa de-l putea ea apuca în gheare; şi văzând că era băiatul puternic şi nu putea face nimic, a început a se ruga să o lase că-i face şi-i drege şi-i dă bogăţii, şi câte făgăduieli toate i-a fost făcut numai s-o lase.

Flăcăul i-a spus că-i dă drumul dacă îi spune cum să învie pe fata de-i supsese sângele noaptea trecută.

Ea întâi n-a vrut să spuie, dar văzând că flăcăul îi pune paloşul la gât şi începe a apăsa, a zis:

— Stăi, nu mă omorî, că ţi-oi spune.

Şi i-a spus:

— Crestează în pulpa piciorului meu, şi ce sânge o curge pune-l în ceva şi varsă-i-l pe gât, că înviază.

Flăcăul, dacă a auzit aşa, a omorât-o de-a binele şi după ce a omorât-o de tot a crestat-o la pulpă, a luat sângele într-o sticlă de o luase cu apă, a luat şi pe fata de îi supsese dihania sângele atunci şi a dus-o în sat, şi acolo, după ce a înviat pe logodnica lui, i-a mai rămas sânge de a înviat-o şi pe ea şi a dat-o zdravănă şi bine părinţilor de nu mai ştiau de bucurie, săracii; iar el s-a însurat curând după aia cu logodnica lui, care-l iubi şi mai mult, c-o scăpase şi de la moarte, şi trăiră bine şi făcură o spuză de copii.

Iar eu încălecai pe-o şea
Şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Povestit de doamna Maria Pariano, care l-a auzit, când era copilă, la Mihăileşti, în Vlaşca, de la o ţărancă bătrână.

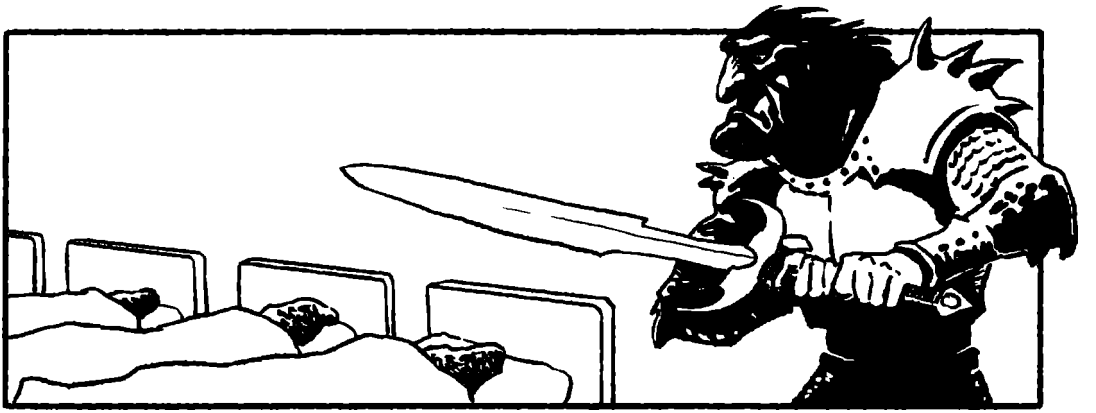

CHELBEA NĂZDRĂVANUL

A fost odată,

când scria musca pe perete,
mai mincinos cine n-o crede,

a fost un român care a avut nouă feciori, şi-a plecat cu opt din ei ca să-i însoare, că pe ăl de-al noulea n-au vrut fraţii ăilalţi să-l ia, că ziceau că e mic.

Umblară ce umblară, şi iaca dădură de-un zmeu care ara nişte pământ.

— Bună ziua, zmeule.

— Mulţumim dumitale... da-ncotro?

— Iacă am plecat să-mi însor ăşti feciori, că le-a sosit vremea... dar dumneata?

— Ia şi eu muncesc din greu la pământul ăsta şi semăn bucate, că am şi eu nouă fete şi nu prea am zestre să le dau.

— Ai nouă fete?... Apoi dar ai să ne-ncuscrim, vere, zise omul cu copii.

— Ce stai de vorbeşti, măre!... după nişte nevoiaşi de oameni să-mi dau eu fetele? Nu sunt zmei destui de mi le cer ?

— Nevoiaşi!... Care, mă?... Feciorii mei, ai? Aoliu, mamă-mamă!... la puneţi mâna, măi flăcăi, de-i daţi locul ăsta gata până-n seară.

— Locul ăsta mi-l dau ei gata până-n seară? întrebă zmeul.

— Aoleu... păi!

— Ei, dac-or face cum zici, apoi să ştii că ne-am încuscrit.

— Ai, să vă văz, flăcăi... da' să nu mă daţi de ruşine! Se puseră, vere, feciorii ălui om şi sapă-ncoa' şi sapă-n-colo... săpară vreo trei conace, dar nu le avea munca spor deloc, pare că nu munciseră cât munciseră.

— Ce ne facem, măi fraţilor, că nu e rost, nu-l isprăvim noi ăsta nici mâine? zise unul din flăcăi.

— Dracu' ştie, răspunse altul; şi mult ar fi bine să-l putem sfârşi, că una, nu rămânem de ocară, şi alta, punem mâna pe fetele zmeului şi cică sunt nişte fete pline de lipici.

— N-aveţi grijă, măi fraţilor, vă fac eu să scăpaţi de ruşine şi să luaţi fetele zmeului, zise un glas.

— E-te, mă,Chelbea!... Da' ce caţi tu acilea, măi?

— Am venit să vă dau o mână de ajutor; voi n-aţi vrut să mă luaţi d-acasă, da' eu m-am ţinut după voi şi iacă-mă-s. Da' să nu mai zăbovim, că iacă asfinţeşte soarele; daţi ale sape-ncoa' să-mi aleg eu una să mi se potrivească.

Şi încercă Chelbea una – că Chelbea-l chema pe fratele ăl mai mic al flăcăilor – şi încercă alta, până dădu peste una cum ştia el şi se puse pe lucru... îi mergea mâna, măre, ca sfârleaza, nici n-asfinţise soarele de tot şi locul era isprăvit de săpat.

Când veni zmeul şi văzu locul săpat, o sfecli de tot, că el nu vrea să-şi dea fetele după oameni pământeni; el se învoise să-i facă gineri, dar se învoise numai că gândea că nu s-or putea ţine de vorbă. Acum degeaba, nu mai avea ce face... le-a dat fetele, dar i-a oprit să doarmă acolo noaptea aia, că zicea că să nu rătăcească calea pe întuneric, iar pe de altă parte le puse gând rău băieţilor.

Se culcară fiecare pe la locurile lor şi adormiră bumben.

Acum zmeul ce aştepta? Atât, ş-apoi să le facă de petrecanie, dar şi Chelbea ce treabă avea? De ce-l făcuse pe el Dumnezeu năzdrăvan, că năzdrăvan era. Se sculă frumuşel de unde sta ascuns, că se ascunsese să nu dea zmeul cu ochii de el, şi se duse binişor unde-i dormeau fraţii, le luă căciulile din cap, dezbrobodi pe fetele zmeului

şi le puse în capete căciulile, iar pe fraţii lui îi legă la cap cu broboadele zmeoaicelor, şi-apoi se duse iar binişor în ascunzătoarea lui şi aşteptă acolo.

Peste noapte ce să vezi? Vine zmeul cu un paloş în mână şi taie toate capetele cu căciuli până la unu, apoi pleacă bucuros gândind c-a omorât pe flăcăi. După ce plecă, veni Chelbea, îşi deşteptă fraţii şi pe tată-său, le arătă lacul de sânge ce cursese din gâturile zmeoaicelor, şi-i sfătui s-o pornească până nu se scoală zmeul, că atunci o fi rău de ei.

Fraţii când văzură se cruciră, da' şi-şi luară picioarele la spinare şi se tot duseră.

Nu trecu mult după ce-şi scăpă Chelbea fraţii de moarte, şi porniră ei, dar tot fără el, şi se băgară argaţi la un moşier.

Chelbea tot vrând să-i păzească, dacă cumva s-or pomeni în vro primejdie, se duse să se bage şi el la moşierul ăla, unde-i erau fraţii. Moşierului nu-i mai trebuiau argaţi, c-avea destui, dar văzându-l bun de gură, de istorii, de una, de alta, îl băgă, şi încă cu simbrie mai bună decât pe fraţii lui, şi-l ţinea tot pe lângă el, că era şi vrednic şi-l mai şi făcea să râză povestindu-i câte alea toate.

Fraţii, când văzură că el a nimerit mai bine decât ei, prinseră pică pe el; dar ce pică, că se hotărâră, de-or putea, să-l şi răpuie.

Aşa într-o zi, când venise moşierul să vază cum muncesc, că-i trimisese să secere nişte grâu, iacă îi ieşi unul înainte şi-i spuse:

— Cocoane, nu ştii ce s-a lăudat Chelbea?

— Nu... Ce-a zis?

— S-a lăudat că cică... auzi dumneata, el poate aduce cloşca zmeului cu puii de aur.

Se întoarse moşierul acasă şi cum ajunse strigă pe Chelbea.

— Măi Chelbeo...

— Porunciţi, cocoane.

— Da' ce te-ai lăudat tu către fraţii tăi că poţi s-aduci cloşca cu puii de aur ai zmeului?

— Ba eu nu... să mă ferească Dumnezeu!

— Ba da, nu-mi spuseră ei?... Să faci bine s-o porneşti să mi-o aduci-ncoa'.

— Iii, cocoane, nu ţi-au spus ei aşa ca să mă crească, ci ca să mă prăpădească, da' de!, cu ajutorul lui Dumnezeu sfântul eu o să încerc, doar de le-oi da-n cap.

Şi plecă bietul Chelbea a doua zi şi se făcu o pasăre ca s-ajungă mai iute, iar dacă ajunse acolo se făcu o muscă şi se furişe în odaia unde sta cloşca.

Peste noapte întinse mâna ca s-o ia. Aia „Cârrr! Săi, stăpâne, că mă fură Chelbea!"

Zmeul cum auzi, cum sări din pat şi dădu dosu' în odaia cloştii, dar şi Chelbea se schimbă în muscă la loc şi se ascunse într-o crăpătură de zid de nu-i fu cu putinţă zmeului să-l găsească, şi plecă ocărând cloşca că-l sculase din somn degeaba.

Cum plecă zmeul, Chelbea se şi dădu jos şi puse mâna pe cloşcă.

— Ia-mă, Chelbeo, că tot mai priceput eşti tu decât zmeul, zise cloşca.

Şi în ăst chip aduse moşierului Chelbea cloşca cu puii de aur a zmeului, teafără nevătămată.

Când au auzit fraţii că s-a întors cu izbândă, ba că stăpânul îi mai dăduse şi o grămadă de bani, s-au prăpădit cu firea de tot.

— Măi, tot să nu-l lăsăm, zise unul din ei: să spunem că s-a lăudat că poate s-aducă cămaşa zmeului de pe el.

— Aşa să facem, să nu-l lăsăm, ziseră cu toţii.

Şi se duse unul din ei la moşier şi-i spuse c-aşa şi-aşa.

— Chelbeo, strigă moşierul.

— Porunciţi, cocoane.

— Ia vin, ia.

— Porunciţi.

— Ce te-ai mai lăudat către fraţii tăi că poţi s-aduci cămaşa zmeului după el?

— Ba eu nu, cocoane, ferească Dumnezeu, nu m-am lăudat.

— Eu nu ştiu, aşa mi-au spus fraţii tăi, aşa trebuie să fie, mâine s-o porneşti să-mi aduci cămaşa, zise moşierul.

— Să plec, cocoane.

Şi a şi plecat a doua zi cum s-a luminat de ziuă.

Se duse el, se duse, şi când ajunse la casele zmeului se prefăcu în purice şi aşteptă până se înseră, ca să se culce zmeul, iar când să se dezbrace să se culce, ţop!, pe cămaşa zmeului şi pişcă-l şi pişcă-l...

— Măi fir-ai al dracului de purice, zise zmeul sculându-se şi căutându-l să-l prindă, că se pitula Chelbea al nostru cum ştia el mai bine; iar zmeul văzând că nu poate dormi, scoase cămaşa după el şi o aruncă alături de pat.

Atât i-a trebuit lui Chelbea că a şi înhăţat-o, cum a adormit zmeul, şi p-aci îi fu drumul... drept la moşier.

Cum i-o duse, cum îi dădu stăpânu-său parale şi-l puse cu el la masă. Fraţii, când auziră că iar s-a întors, s-au îndârjit de tot.

— Mă, să zicem că s-a lăudat să aducă zmeul viu nevătămat.

— Aşa să zicem, se învoiră cu toţii. Şi fuga la moşier să-i spuie.

Ăla cum auzi îl chemă pe Chelbea.

— Chelbeo, te-ai lăudat iar că poţi s-aduci zmeul viu nevătămat; mâine până-n zori s-o porneşti, că vroi să văz şi eu chip de zmeu.

— Să plec, cocoane, să plec.

A doua zi, luă o secure de nouăzeci şi nouă de oca de fier în spinare şi plecă. În hotarul moşiei zmeului a fost fiind pe vremea aia un copaci peste măsură de mare. El se prefăcu într-un moş bătrân şi începu a da cu securea în el, până auzi zmeul ţăcănind şi veni să vază ce e.

Când veni şi văzu pe moş îl întrebă:

— Da' ce faci acolo, măi?

— Uite m-a trimes boierul cutare să fac un tron, c-a murit Chelbea şi în alt loc nu e pomeneală d-aşa copaci gros; d-aia eu îndrăznii de venii să-l dobor p-ăsta.

— Dacă e pentru Chelbea, doboară-l, zise zmeul. Şi se puse pe iarbă să se mai odihnească.

Nu trecu mult şi Chelbea tăie copaciul şi fiind scorburos, lesne îi fu să-l potrivească pe dinăuntru.

După ce îl potrivi îi puse fund într-o parte şi când să-l puie şi pe ălălalt se rugă de zmeu:

— Eşti bun dumneata să te vâri colea înăuntru să-i pui eu fundu' şi pe unde s-o vedea afară să-mi spui să-mpăpurez, că d-o răsufla pe undeva şi n-o fi Chelbea mort de tot, apoi îl sparge şi iese afară de se apucă iar de năzdrăvănii, că e un şmecher şi jumătate; da' de n-o avea pe unde să răsufle, îngropat rămâne.

Zmeul, prost, când auzi că e vorba de Chelbea, nu se gândi mai departe şi se vârî în tron.

Chelbea atât aştepta. Puse repede fundul, îl bătu bine, îl luă în spinare d-a fedeleşu' şi cât te-ai şterge la ochi se întoarse la moşier cu isprava făcută.

— L-ai adus, Chelbeo?

— L-am adus, cocoane.

— Ia să-l văz.

— Stai, cocoane, să-l mai dau de-a rostogolu' să se-ncingă, c-apoi o păţim.

— Păi dacă s-o încinge, ce face?

— Are să sară în sus când oi desfunda tronul, şi dacă o sări, când o cădea, cade mort.

Şi drept, dacă desfundă tronul, după ce îl mai rostogoli niţel, sări zmeul o dată ca la trei stânjeni în sus şi când căzu, căzu mort.

Acum ăl boier s-a fost mulţumit aşa de mult de isprava lui Chelbea, că s-a hotărât să nu-l mai trimeată nicăieri.

Dar a doua zi veniră fraţii şi-i spuseră că iar s-a lăudat Chelbea că poate aduce iepile sirepile din smârcurile mărilor.

Moşierul, când a auzit, nu s-a putut ţine şi i-a poruncit lui Chelbea să le aducă, că s-a gândit: „D-oi avea iepile sirepile din smârcurile mărilor, apoi cine se mai pune cu mine împotrivă?... Mi-e milă mie şi de Chelbea, nu e vorbă, dar cum le-a adus p-ălealte, le aduce el şi p-astea."

— Iii!, cocoane, d-aci nu ştiu de m-oi mai întoarce, zise Chelbea oftând, când auzi, da' ca să-ţi fac voia dumitale, oi încerca.

Acum Chelbea avea noroc, bietu', că era năzdrăvan, şi aşa ştia toate cum să le ia, că de data asta nu mai scăpa; dar el se făcu o coţofană neagră şi se duse în nişte bozi de se culcă cu faţa în sus, ca cum ar fi fost mort. Stătu el aşa ce stătu şi numai veni o cioară de se puse pe pieptul lui. El hăţ!, puse mâna pe cioară şi dacă puse mâna pe ea se făcu om la loc.

— Să-mi spui, cioară, cum să intru eu în grajdul iepilor sirepilor din smârcurile mărilor?

— Iii! Tu fuseşi, Chelbeo?... Apoi văz eu c-o să te-nvăţ... Uite cum să faci: să prinzi o cioară şi s-o arzi s-o faci scrum, şi cu scrumul ăla să ungi lacătele de la uşa grajdului, că cum le-i unge cum se deschid; dar cum ăi intra să te repezi la un bici de flăcări, care e atârnat în zid şi să-ncepi a le bate nemiluit.

— Mulţumescu-ţi, cioară, zise Chelbea; şi se gătea să-i dea drumul, drept mulţumită că-l învăţase; dar cioara îi zise:

— Măi Chelbeo, arde-mă pe mine că tot sunt bătrână şi îţi sunt în mână, ce să te mai căzneşti să prinzi alta?

Lui Chelbea, drept, îi era milă de ea, dar dac-a zis ea ce era el de vină? O arse, o făcu scrum şi cu scrumul unse lacătele şi intră în grajdul iepelor.

Iepele cum l-au văzut cic-au fost vorbind:

— Iii! Ăsta parcă e Chelbea năzdrăvanul, de-a prins zmeu' viu nevătămat.

— El, cu voia dumneavoastră! zise Chelbea şi puse mâna pe biciul de flacără şi până să se dezmeticească ele, începu a le da în cap şi dă-i şi dă-i până a adus pe iepe la cuget d-au zis:

— Nu ne mai bate, Chelbeo, că bun stăpân n-ei fi, ci încalecă pe una din noi şi du-ne unde-i ştii.

„Vă dădui de cap", se gândi Chelbea bucuros, una că scăpase cu viaţă şi alta că era să facă să-i crape fraţii de necaz.

Când se apropie Chelbea de casă, iacă văzu moşierul flacăra biciului.

— Ce flacăre să fie aia, măi? întrebă el pe fraţii lui Chelbea.

— Nu ştim, cocoane, doar dacă n-o fi Chelbea cu biciul de flacără, care mână iepele sirepele.

Şi drept, el a fost. Când a intrat în curte cu iepile, s-au fost speriat toţi, că nici nu se mai pomeniseră şi nici că s-or mai pomeni aşa minuni de iepe.

— Ei, Chelbeo, să ştii că mă prinz cu tine frate de cruce, zise moşierul văzând iepile în curte, şi toate bogăţiile mele or fi ş-ale tale... pe din două.

— Ai, noroc să dea Dumnezeu dar!

Şi-şi dădură mâna şi se îmbrăţişară amândoi.

Către seară iacă se pomeneşte moşierul cu Chelbea că vine la el:

— Măi frate, ştii una?

— Ştiu, dacă mi-i spune.

— Fraţii ăia ai mei, auzi, că s-au lăudat că ei pot stinge şira aia de paie cu basmalele, dacă i-o da foc cineva.

— Ce spui?... Apoi dar să-i vedem, că mie mi-s dragi minunile... Măi argaţi...

— Auzim, cocoane.

— Ce mă, v-aţi fost lăudat către Chelbea că de i-o da foc cineva, puteţi stinge şira de paie cu basmalele?

— Ba noi nu.

— Ba da; nu-mi spuse Chelbea?... Hai, porniţi de-i daţi foc şi să vă văz vrednicia.

— Că, cocoane... că, boierule... că în sus, că în jos.

— Haide, nu mai staţi, c-apoi de! Chelbea cum a făcut ce s-a lăudat către voi? faceţi şi voi ce v-aţi lăudat către el.

„O păţirăm cât de bună!“ se gândiră fraţii lui Chelbea, dar neavând ce-şi face capului, se urcară pe şiră, după ce-i dădură foc, ca s-o stingă cu basmalele.

Ce să stingă, vere, că mai rău ardea; şi a ars până la pământ şi şira, dar au ars şi ei; şi aşa a scăpat Chelbea de fraţii lui cari n-au ţinut seamă că-i scăpase de la moarte şi au vrut să-l răpuie de atâtea ori; dar, vezi dumneata, Dumnezeu ştie El ce face.

Iar eu încălecai p-o şea
Şi vă spusei dumneavoastră aşa.
Şi încălecai p-o viespe
Şi-o lăsai la dumneavoastră în iesle.
Să te duci, dumneata cocoane, că eşti stăpân,
Să pui să-i dea şi ei niţel fân.

Povestit de Ioniţă al lui Radu Cojocaru din satul Chirculeşti, plasa Câlniştea, judeţul Vlaşca.

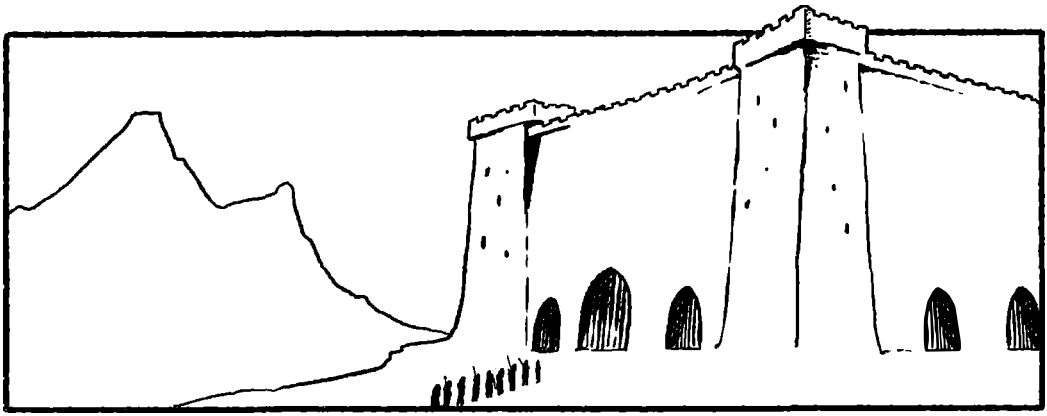

TREI FRAŢI VÂNĂTORI

A fost odată ca niciodată, a fost ce-a fost şi n-a mai fost; a fost un om care alt meşteşug n-avea, decât că era vânător dibaci.

Ăst om a fost având trei feciori, cari nici ei n-aveau alt meşteşug, că îi învăţase tatăl lor ce ştiuse el, îi făcuse tot vânători dibaci, că îi luase cu el de mici şi se dusese de-i învăţase să ochească şi să omoare fiarele de prin păduri şi păsările.

Într-o zi, iacă-l ajunse pe om moartea.

Atunci şi-a chemat băieţii lângă el şi le-a zis aşa:

— Măi băieţi, eu o să mor, că simt că mi-a venit ceasul: alta n-am să vă spui decât ca să faceţi toate cum ştiţi şi cum vă taie capul, că sunteţi oameni în toată firea, dar numai în trei păduri să nu intraţi cu niciun preţ când aţi umbla după vânat: în ale de pe muntele Scorpiei, al Porcului Mistreţ şi al Miezei-Nopţii.

După ce le-a vorbit omul aşa, a mai trăit puţin şi şi-a dat sufletul.

După ce şi-a dat sufletul şi l-au îngropat băieţii după datină, şi-au văzut de vânatul lor tot ca şi până acum, dar după o vreme aşa s-a împuţinat vânatul de tot şi nemaiajungându-le la trai, că ei din asta trăiau, ce s-a gândit şi a zis băiatul ăl mai mare?

— Mult vânat trebuie să fie în pădurile de pe muntele Scorpiei, al Porcului Mistreţ şi al Miezei-Nopţii.

— Mult o fi, a răspuns ăl mijlociu ălui de a vorbit aşa, dar nu ne-a lăsat tata cu limbă de moarte să nu intrăm în pădurile lor?

— Ei, tata a zis, bietul, şi el aşa de teamă ca să nu ne primejduim cu ceva, da' suntem noi trei flăcăi ca brazii, slavă Domnului, cum să ne fie nouă frică aşa de toate alea?

Zicând el aşa i-a hotărât şi pe fraţi să zică ca el.

S-au învoit ei, care va să zică, să facă aşa: să pornească câte trei, şi fratele ăl mai mare să păzească în noaptea dintâi în pădurea Scorpiei. Să aprinză un foc mare, ăilalţi să doarmă, cum doarme omul noaptea, iar el să păzească să nu se stingă focul şi să pândească să vază ce-o fi; de i s-o întâmpla numai să vază ceva şi să nu fie în primejdie, să tacă şi să nu spuie ălorlalţi ce a văzut, şi numai de i-o fi viaţa în primejdie să strige să-i deştepte pe ăilalţi ca să-i dea mână de ajutor.

După ce se învoiră ei în ăst chip, într-o zi, pe sub seară aşa, pleacă câte trei cu merinde cu una cu alta şi se şi îndrumează spre pădurea de pe muntele Scorpiei.

Ajungând acolo, aprind focul, că se înnoptase bine, şi ăi doi fraţi mai mici se întind de se culcă, iar ăl mai mare rămâne deştept să vegheze şi să îngrijească de foc.

Târziu încolo peste noapte iacă un glas gros zicea:

— Cine a îndrăznit să-mi calce moşiile, să-mi turbure apele şi să-mi încurce ierburile?

Şi se şi iveşte o namilă de scorpie mare-mare şi urâtă de te lua groaza.

Vânătorul, cum o vede de departe, cum întinde arcul şi când sloboade săgeata, fiind el trăgaci bun, numai o izbeşte drept în inimă şi, cum o izbeşte, cum cade Scorpia jos, de n-a mai zis nici pâs.

După ce a omorât-o vânătorul, a târât-o departe în bunget de a ascuns-o sub nişte frunze; după aia, a aruncat ţărână peste locul de-l umpluse sângele, a mai azvârlit câteva aşchii pe foc şi s-a pus şi el de s-a culcat lângă fraţi.

La ziuă, când s-au sculat, focul tot ardea.

L-au întrebat fraţii ce a văzut noaptea, ce s-a întâmplat...

El a răspuns:

— Nu s-a întâmplat nimic, n-am văzut nimic, fraţilor.

— Păi dar dacă e aşa, a zis unul dintre fraţi, tata şi-o fi făcut numai spaimă, hai să vânăm în pace şi asta e, că nu e nicio primejdie, cum văz eu.

Şi au pornit să vâneze.

Au vânat ei în pădurea Scorpiei multă vreme până au nimicit tot vânatul, că nimeni nu era să-i stânjenească dacă murise Scorpia; şi mai la urmă văzând ei că nu mai e vânat defel s-au hotărât să treacă în pădurea de pe muntele Porcului Mistreţ.

Acum era vorba să fie de rând fratele ăl mijlociu, să pândească şi să păzească să nu se stingă focul.

După ce îl aprinseră ei, ăl mare şi ăl mic se culcară şi ăl mijlociu se puse la pândă.

Peste noapte iacă aude şi el un zgomot înapoia lui şi un glas zicând:

— Cine a îndrăznit să-mi calce moşiile, să-mi turbure apele şi să-mi încurce ierburile?

Şi când a întors capul băiatul să vază ce este, a dat cu ochii de un porc mistreţ mare peste măsură, care venea spre el îndârjit.

Băiatul, cum l-a văzut, nu şi-a pierdut cumpătul, ci s-a repezit la arc de era lângă el şi, când l-a ochit pe porc, l-a izbit drept în inimă, de l-a omorât dintr-o dată de nici n-a mai mişcat.

Omorându-l el aşa, a făcut toate ca frate-său ăl mare: l-a luat de l-a dus să-l ascunză sub frunze, s-a întors de a astupat petele de sânge şi s-a pus de s-a culcat după ce a mai aţâţat focul să nu se stingă ca să-l găsească fraţii aprins când s-or deştepta dimineaţa.

Se deşteptară ei, văzură focul aprins, întrebară de se întâmplase ceva.

Fratele ăl mijlociu le-a răspuns:

— Nu s-a întâmplat nimic, n-am văzut nimic, fraţilor. Şi aşa au rămas ei de au vânat şi în pădurea Porcului până n-a mai rămas vânat.

Atunci au hotărât să treacă şi în pădurea Miezei-Nopţii. Aci era rândul fratelui ălui mic să pândească.

Noaptea de tot, după ce adormiră fraţii ăilalţi, iaca aude şi fratele ăl mai mic tot ca şi ei un zgomot şi un glas zicând:

— Cine a îndrăznit să-mi calce moşiile, să-mi turbure apele şi să-mi încurce ierburile?

Atunci s-a uitat, a pus mâna pe arc, a slobozit săgeata, dar măcar că a izbit la inimă, Miază-Noaptea era puternică tare şi n-a putut-o doborî dintr-o dată şi a început lupta între ea şi băiat până a isprăvit el toate săgeţile, de a ţinut aşa până lângă ziuă şi abia a omorât-o, şi a curs atâta sânge din rănile ei de a stins focul.

După ce a omorât-o băiatul, a făcut şi el ca fraţii lui: a ascuns pe Miază-Noaptea, a astupat petele, dar ce să facă cu focul, că nu l-a mai putut aprinde, că amnar n-avea fiind la frate-său ăl mare şi de i-l cerea îl deştepta şi vedea că s-a stins focul.

S-a hotărât şi el să caute să vază n-o da peste vreun foc undeva să ceară şi el.

S-a urcat într-un copac, s-a uitat în toate părţile şi a dat cu ochii de o scânteie încolo departe.

S-a dat jos şi a apucat într-acolo.

În cale, umblând prin pădure, iacă o fată frumoasă rău şi îmbrăcată numai în alb păşea încet-încet şi lăsa dâră de lumină după ea; iar pe lângă dânsa sărind din copac în copac o ciocârlie cânta de-o minune.

Pasămite, femeia asta era una din trei surori: Zorile, care gonesc întunerecul nopţii şi aduc pământului lumina zilei; îşi făcea calea după datina ei, că venise vremea să gonească bezna.

Flăcăul, vezi dumneata, ştia cine era, că auzise de la o mătuşă bătrână cum erau ele trei surori, cum umblau care în câte o parte a pământului, cu câte o ciocârlie lângă ele.

Şi ce se gândi flăcăul?

„Măre, dacă se duce ea înspre unde-mi sunt fraţii, se luminează de ziuă, şi se deşteaptă şi dau de foc stins şi văd că nu sunt acolo. Ia să-ncerc eu să fac altfel...“

Şi nu ştiu cum se repezi pe la spate, după ce-şi desfăcu brâul, şi mi ţi-o prinse şi mi ţi-o legă bine de un copac, ca să nu se mai ducă înainte şi să nu se facă ziuă până n-o veni el cu niţel foc să-l aprinză pe al lor.

A ţipat fata, s-a rugat de el s-o lase să-şi împlinească datina... aş!... el parcă nici nu auzea. După ce a legat-o bine, a plecat înainte spre locul unde văzuse scânteia.

Merge el ce merge şi ajunge.

Dacă ajunge ce să vază?... Nişte zmei adormiţi împrejurul unui foc mare, şi pe foc un cazan în care fierbea până la brâu lutele Pământului.

El cum l-a văzut aşa, a prins a-l întreba pe lutele Pământului că cum şi ce fel.

lutele Pământului i-a spus:

— Uite zmeii ăştia păzesc acilea să fure o fată de împărat şi pe mine m-au prins de m-au pus să fierb. Dar tu ce cauţi, că te omoară zmeii?

— Eu caut niţel foc, că s-a stins al nostru.

— Ia de colo repede şi scapă-mă şi pe mine, a zis lutele Pământului, că poate ţi-oi prinde şi eu bine la ceva.

Flăcăul s-a învoit.

S-a apropiat de foc, a luat câţiva tăciuni, s-a dat şi lângă cazan de a luat pe lutele Pământului în cârcă, că nu putea umbla, şi a pornit repede înapoi.

În cale, l-a învăţat lutele Pământului să-l frece pe picioare cu nişte buruieni, de s-a făcut bine din arsură, şi după aia i-a zis să se suie flăcăul călare pe el şi cât clipeşti a ajuns la locul unde adormeau fraţii.

În drum, dezlegă el şi Zorile.

Când ajunse, taman începuse a se lumina de ziuă.

Aprinse focul şi se aşeză alături, parcă nu i se întâmplase nimic.

Se deşteptară fraţii, întrebară cum şi ce fel...

— Nu s-a întâmplat nimic, n-am văzut nimic, fraţilor, le-a răspuns flăcăul; decât uite, trecu lutele Pământului şi-l oprii să mai stau de vorbă, să nu te pomeneşti că adorm, şi-mi spuse el că sunt nişte zmei de pândesc să fure o fată de-mpărat şi eu m-am gândit să mă duc să cerc s-o scap. Mergeţi şi voi?

— Noi?... Da' ce-am înnebunit, să ne omoare spurcăciunile?

— Eu mă duc cu ajutorul lui Dumnezeu, şi ori mă pricopsesc, ori mă răpun zmeii.

Şi şi-a luat ziua bună de la fraţi şi a plecat cu lutele Pământului. Mai încolo, lutele Pământului i-a spus că el nu se mai întoarce într-acolo, că are treburi într-altă parte, dar el să se ducă, şi i-a spus cum şi ce fel să facă tot, ca să scape pe fată de zmei, şi l-a mai sfătuit să fie milostiv în orice împrejurare şi să facă bine, şi după aia i-a mai mulţumit de binele ce îi făcuse când îl scosese din cazan, şi a pierit.

S-a dus flăcăul înainte şi a mers el până a ajuns la locul de unde luase foc, şi de unde scăpase pe lutele Pământului din cazanul cu apă fiartă.

Zmeii taman se deşteptaseră.

Să se întoarcă nu mai putea, că-l văzuseră.

Ce să facă?

S-a dus şi el drept la ei, colo bărbat, şi i-a întrebat semeţ:

— Ce păziţi voi aici, măi, ce faceţi?

— Da' nu e treaba ta, păcătosule, a fost răspuns un zmeu.

— Nu, ai?

— Nu, vezi bine!

— Apoi vezi că eu ştiu.

— Ce ştii?

— Pândiţi să furaţi pe fata împăratului şi nu puteţi deloc. Să fiu eu în locul vostru...

— Ce ai face, măi, un păcătos ca tine? Noi coşcogeamitea zmeii, pândim noi de zece ani şi tot degeaba.

— Ei, eu v-o aduc cu prinsoare.

— Tu ?

— Eu.

— Ei, cum?

— Aia e treaba mea. Voi numai să-mi spuneţi cum e casa făcută, ce obiceiuri au ei prin casă şi eu mă prinz să v-o aduc în scurtă vreme.

Zmeii văzându-l aşa isteţ, vezi dumneata, l-au crezut şi i-au făgăduit avere mare de le-o aduce-o, şi i-au spus şi cum şi ce fel era pe la palatul împăratului.

Cică palatul ar fi avut nouă porţi şi la poarta a mai dinspre casă s-ar fi aflat o căţeluşă care, cum vedea că deschide cineva poarta, sărea şi lătra. Să nu fi fost căţeaua aia mai calea-valea, dar cum lătra ea, cum veneau slujitori, soldaţi şi nu mai era chip să mai faci ceva.

Acum, cum s-a întâmplat, zmeii erau tocmai nouă.

— Haideţi cu mine, zise flăcăul, să vă pui pe fiecare la câte o poartă şi când oi ieşi eu cu fata, voi să staţi toţi cu capetele plecate.

Învoindu-se ei aşa, au plecat.

A deschis poarta a dintâi, a aşezat un zmeu acolo a plecat cu ăilalţi opt înainte, a mai aşezat unul la poarta a doua, a plecat înainte cu şapte, şi tot aşa până la poarta din urmă.

Când s-ajungă aici, în loc s-o deschiză şi p-asta şi să deştepte căţeaua, flăcăul nostru a zis zmeului să-l ţie bine să se urce pe el, să se uite peste zid în curtea palatului, că nu era zidul aşa nalt.

Dacă s-a uitat a văzut căţeaua dormind lângă poartă.

Atunci flăcăul de peste zid a scos din tolbă o săgeată, a întins arcul, a ochit bine şi când a izbit-o, a izbit-o de nici nu a crâcnit căţeaua, că a murit dintr-o dată şi de-a binelea.

După ce a omorât-o a deschis şi poarta a noua, a pus pe zmeu să stea acolo până s-o întoarce el, şi a intrat în palat.

A intrat el într-o odaie, în două, în nouă, până la urmă a dat de fata împăratului adormită pe un pat cu două lumânări la cap şi cu două la picioare, şi era frumoasă, ştii, de pica, că a rămas flăcăul înmărmurit de aşa minune mare de fată.

Şi, biata, nu putea şi ea să iasă din casă să se plimbe, nu putea să se mărite, nimic, din pricina zmeilor, că de cum mai răsărise şi ea niţel de se făcuse de măritat, se pomenise cu spurcăciunile la poarta palatului, şi câţi se prinseseră şi se încumetaseră să scape pe bietul împărat de ei, se prăpădiseră, dar nici zmeii putere să intre în palat să o răpească pe fată n-aveau.

Acum băiatul văzând-o adormită ce a făcut?

A luat perna pe care avea ea capul pus, a luat un cearşaf şi un inel din degetul fetei şi după aia a plecat luând şi trupul căţelei în traistă.

Plecând, când a auzit zmeul paşii, a gândit că e el cu fata, cum fusese vorba, şi a plecat capul, iar flăcăul trecând pe lângă el, i-a dat una bună la ceafă cu paloşul de a căzut zmeul mort jos şi i-a tăiat vârful limbii de a luat-o cu el şi a plecat înainte.

Şi tot aşa a făcut cu toţi zmeii până la al noulea.

După ce i-a omorât şi le-a luat vârfurile limbilor, s-a tot dus şi a poposit într-un sat din împărăţie, care l-a găsit mai aproape.

Aci a tras în gazdă la o femeie bătrână.

A stat el la bătrână câtva, când ce să auză?... că un ţigan, bucătar al împăratului, cum a făcut, cum a dres, a izbutit să omoare pe toţi zmeii cari ameninţau să fure pe domniţa, şi făgăduind împăratul încă de mult că ălui care o omorî pe zmei îi dă fata de nevastă, se pregătea nuntă mare la palat cu fata şi cu bucătarul.

Când a auzit aşa flăcăul, ce-a făcut?

A trimis pe baba, gazda lui, la palat la bucătărie să ceară numai doi pumni de făină şi să-i aducă.

I-a dat.

Dacă i-a dat şi s-a întors cu făina acasă, a pus-o flăcăul de a făcut o azimă şi a pus inelul într-însa şi a trimes iar pe babă să pândească pe domniţă cum o putea şi să-i dea azima în mână.

A avut baba noroc că n-a pândit mult şi iacă iese domniţa la plimbare cu o femeie alături.

Baba văzând-o s-a dus la ea şi a îngenuncheat şi a rugat-o să ia azima.

Domniţa văzând azima frumoasă a luat-o, ba a şi rupt-o în două îndată să guste din ea, că-i făcuse poftă.

Când a rupt-o, ce să vază în azimă? Inelul ei care-i pierise din deget de nu ştia ce se făcuse deloc.

Odată întrebă colo repede pe babă:

— De unde e azima asta, mătuşă?

— Un flăcăiaş mi-a dat-o, măiculiţă.

— Ce flăcău?

— Un flăcăiaş strein, stă în gazdă la mine.

— Fă de-l cheamă acuşic, acilea.

S-a dus baba, cât a putut-o duce pe ea bătrâneţele de fuga, acasă, să spuie flăcăului că-l cheamă domniţa la palat.

S-a dus flăcăul.

Domniţa, cum l-a văzut, l-a luat la cercetare, că cum a avut el în stăpânire inelul ei.

El a răspuns:

— L-am avut, măria-ta, că l-am luat din degetul măriei tale, când am omorât pe zmei de te-am scăpat de ei.

— Ce fel i-ai omorât, că i-a omorât bucătarul palatului!

— Ba eu i-am omorât, măria-ta; ţiganul numai s-a lăudat cu izbânda altuia.

Fata, când a auzit, n-a mai putut de bucurie.

Vezi bine era gata să-şi lege viaţa cu spurcăciunea de ţigan negru şi urât de-i plângea inima în ea. Cum să nu fie bucuroasă văzând pe flăcău chipeş şi frumos de-ţi era mai mare dragul să-l vezi?

S-a vorbit cu el să stea ascuns şi când or fi ei la masă să trimeată să-l cheme şi el să vie şi să spuie cum şi ce fel era adevărul.

La vremea mâncării au venit toţi la masă, s-au aşezat care pe la locurile lor, iar ţiganul se cocoţă alături de împărat pe un scaun mai ales şi pe trei perne, c-aşa sta el tot sus, de când era să fie ginerele împăratului.

În vreme ce mânca ţiganul colo lacom, iaca face domniţa, fata împăratului, un semn unei slugi şi-i aduce în faţa mesenilor pe flăcăul vânător care omorâse pe zmei.

— Iacă, zise atunci fata către tată-său împăratul, uite, flăcăul ăsta zice că el a omorât pe zmei de m-a scăpat de ei şi lui i se cuvine să-i fiu nevastă, iar nu ţiganului de bucătar.

— Nu e adevărat, eu i-am omorât! strigă ţiganul de colo supărat. Puneţi de-l biciuiţi pe ticălosul ăsta...

— Încetinel-încetinel, zise împăratul către bucătar, stai, să vedem; poate c-o fi aşa, poate să ne dea omul dovezi...

Împăratul era şi el mulţumit că, de!... alta e să ai ginere ţigan bucătar şi alta e să ai român aşa falnic şi frumos cum era flăcăul nostru vânător.

Flăcăul a dat întâi o dovadă că a spus cum era domniţa culcată şi cum era prin odaia unde o găsise culcată, şi arătând perna şi cearşaful pe care le-a scos dintr-o desagă.

Atunci împăratul s-a întors şi a dat ţiganului o palmă de a sărit o pernă de sub el.

După aia a mai dat flăcăul o dovadă arătând pielea căţelei pe care o omorâse.

Şi atunci i-a dat împăratul încă o palmă ţiganului, de a mai sărit jos o pernă.

La urmă a scos flăcăul şi limbile zmeilor şi a zis ca să le încerce să vază nu se potrivesc, că leşurile zmeilor nu le îngropase încă.

Iar împăratul când îi mai dădu o palmă ţiganului, căzu şi de pe scaun şi porunci şi unui slujitor să-l vâre într-o temniţă, că cum a îndrăznit el să-şi râză de împărat.

N-a trecut mult după aia şi s-a făcut la palat nuntă mare împărătească de a ţinut cu chef şi cu veselie cât ţin nunţile domnilor şi ale împăraţilor, care va să zică.

Trecu un an la mijloc.

Flăcăului ce i-a venit lui? I s-a făcut dor de fraţi.

Ce a făcut?

S-a dus la nevastă frumos şi i-a zis:

— Nevastă, mie mi s-a făcut dor de ăi fraţi ai mei şi de locurile pe unde am copilărit...

— Bine, bărbate.

— Mergi şi tu cu mine să-mi văz şi fraţii şi locurile să le văz?

— Merg, vezi bine, cum să nu merg? a răspuns nevasta. Şi au plecat.

Au plecat ei cu soldaţi după ei, cu slugi, cu una cu alta, şi i-au lăsat pe toţi la hotarele locurilor de le stăpâneau fraţii lui de când omorâseră ale trei dihănii: Scorpia, Porcul Mistreţ şi Miază-Noaptea.

Fraţii le ieşiră întru întâmpinare.

După ce au lăsat ei toată lumea la hotar, au intrat într-una din păduri, de care dădură întâi, şi acolo umblând numai ei patru, şi dând peste o colibă în mijlocul bungetului, a luat un frate – vezi cum se învoiseră ei de necaz pe fratele ăl mai mic, că ajunsese ginere de împărat – a luat un frate pe nevasta lui de i-a legat mâinile, ca să nu poată face nimic, iar ălălalt l-a ţinut pe la spate pe ginerele împăratului, şi după ce a legat pe nevastă a venit şi ăl de o legase şi amândoi au zdrobit picioarele fratelui ălui mai mic şi l-au lăsat în coliba din pădure cu nevasta cu mâinile legate lângă el.

Pe urmă s-au dus de au spus slujitorilor ca să se ducă acasă, că ginerele împăratului a rămas acolo.

Biata femeie se tângui ea mult până iacă de mila ei se coborî Dumnezeu din cer de-i vindecă bărbatul, ca şi cum n-ar fi avut niciodată nimic.

Vindecându-se el, au plecat amândoi prin pădure cu gând să iasă undeva la liman.

În drum iacă nişte palate ale unui zmeu care cum a mirosit oameni pământeni, cum a ieşit şi, dând de ei, a răpit pe nevastă şi l-a lăsat pe om singur.

A plâns el, bietul, de atâtea pacosti pe capul lui, s-a tânguit, dar ce era să facă? Ce putere avea el un biet om pământean împotriva zmeului?

A plecat şi el înainte, că doar de i-o lumina Dumnezeu să facă ceva.

N-a mers mult şi iacă o babă se silea cu o sarcină de lemne să o ia la spinare şi nu putea că era grea şi o dobora.

Vânătorul îi dădu mână de ajutor cum o văzu.

Atunci ea îi zise:

— Mulţumescu-ţi, om bun, dar dumneata ce ai de eşti plâns aşa la ochi, parcă ai avea ceva?

— Cum să n-am, mătuşă, că uite şi uite ce mi s-a întâmplat, a răspuns vânătorul spuind mătuşei toate câte le păţise.

— Dacă e aşa, zise mătuşa, stai că te pot ajuta eu.

— Mă poţi ajuta dumneata?

— Te pot.

— Aoleo, că bine-ai face, mătuşă, zău. Şi mai prinse omul niţică inimă.

— Ce să fac? a mai întrebat-o el.

— Să te duci, i-a fost zis mătuşa, la marginea pământului, că nu e departe de aici şi ai să dai de o babă bătrână care are o iapă cu mânji, cu trei, cu şase şi cu douăsprezece aripi, şi să cerci a lua un mânz dintre ei, că numai cu el ăi putea da zmeului de cap.

Şi l-a învăţat mătuşa toate ce să facă când o găsi pe baba a bătrână, şi după aia cum să facă cu mânzul ca să-şi ia nevasta îndărăt, şi după ce i-a spus şi pe unde e drumul spre marginea pământului, şi-a luat ziua bună de la el şi s-a tot dus până nu s-a mai văzut deloc, deloc.

A plecat vânătorul.

Pe drum iaca întâlneşte un lup cu piciorul rupt.

El, cum era milos şi fără frică, şi aducându-şi şi aminte de vorbele de-i zisese lutele Pământului, s-a pus şi a cules nişte buruieni de ştia el şi a oblojit piciorul lupului, după aia i l-a legat cu o bucată pe care o rupse din cămaşa lui, şi lupul văzând cum l-a îngrijit, i-a vorbit cu glas omenesc şi i-a zis:

— Omule, mulţumescu-ţi că mult bine mi-ai făcut. Să ştii că eu sunt împăratul lupilor şi când ăi fi vreodată în vreo primejdie nici eu nu te-oi lăsa, numai să te gândeşti la mine.

Vânătorul i-a mulţumit de făgăduială şi şi-a văzut de cale.

Mai încolo iacă alta: o cioară cu aripa ruptă se tot sălta să zboare pe un copac, dar nu putea.

Vânătorul a făcut şi cu ea ca şi cu lupul: a oblojit-o la aripă cu buruieni, şi cioara i-a zis tot ca lupul:

— Mulţumescu-ţi, omule, că mult bine mi-ai făcut. Să ştii că eu sunt împărăteasa ciorilor, şi când ăi fi vreodată în vreo primejdie, nici eu nu te-oi lăsa, de te-i gândi la mine.

Mai încolo dădu şi de-o mreană cu solzii de aur lângă o apă; cine ştie cum o azvârlise valul apei pe uscat, de se zbătea săraca, ştii, vorba aia, ca peştele pe uscat, şi să poată ajunge la apă deloc, că o azvârlise departe.

A ajutat-o vânătorul şi pe ea, a luat-o frumos de i-a dat drumul pe apă, şi ea, după ce s-a văzut în apă, s-a ţinut la faţa apei şi i-a zis:

— Mulţumescu-ţi, omule, că mult bine mi-ai făcut. Să ştii că eu sunt împărăteasa peştilor, şi când ăi fi vreodată în vreo primejdie, nici eu nu te-oi lăsa, numai să te gândeşti la mine.

După aia, n-a mai mers mult şi a dat de bordeiul babii cu iapa.

A bătut la uşă, l-a poftit înăuntru şi l-a întrebat când l-a văzut:

— Ce vânt te aduce pe acilea, flăcăiaşul mamii?

— Flăcău nu sunt, babo, eu sunt însurat, a răspuns vânătorul, da' am auzit că ai o iapă de păzit şi am venit să mă bag eu la dumneata să o păzesc, că sunt fără stăpân acum.

— Da, da' eu nu plătesc cu bani sluga.

— Da' cu ce?

— Eu îi dau la sfârşitul slujbii un mânz pe ales.

— Bine, că-l vânz eu pe urmă şi tot bani iau.

— Da' vezi că dacă n-ăi păzi-o, unde-ţi stau picioarele ţi-o sta şi capul.

— Mi-o sta de n-oi fi vrednic.

— Va să zică te prinzi?

— Mă prinz.

— Bine.

Şi i-a dat baba de mâncare, i-a aşternut să se culce să se odihnească că taman se înserase, şi a doua zi i-a dat iapa în pază.

Treaba lui era să păzească iapa trei zile şi trei nopţi de-a rândul şi s-o aducă acasă după fiecare o zi şi o noapte.

A doua zi, de dimineaţă, sări călare pe ea şi plecă.

Avea iapa un buiestru de-ăla băşicat şi mergea colo frumos, şi unde-o cârmea într-acolo se ducea şi supusă colo...

„P-asta să n-o pot eu păzi, gândea flăcăul, eu gândeam că o fi vreuna d-alea de, de... mănâncă foc, da' aşa?..."

Ce e drept, a dus-o el până seara bine; dar seara l-a furat somnul odată fără veste, şi când s-a deşteptat, mai despre ziuă aşa, s-a pomenit călare pe un buştean şi cu frâul în mână ca prostul.

— Ei drăcie ca asta! zise vânătorul când se pomeni aşa, o păţii cât de bună, de acum la ce mai sunt bun?... Mai bine să vie lupul să mă mănânce.

Cum pomeni de lup, împăratul lupilor şi fu acolea.

— M-ai chemat? l-a întrebat.

— Aoleo, tu eşti, vere?

— Eu.

— Bine că veniși, că poate m-ăi scăpa din încurcătură, c-alminteri nu e bine de mine.

Și-i spuse lupului cum și ce fel.

— Ușor lucru-mi ceri, a răspuns lupul, ți-o aduc eu acum.

— Da' unde e?

— E dusă între oi, dumneata du-te lângă pârleazul lor și stai cu frâul, că o gonesc eu într-acolo. Ea are doi mânji cu câte trei aripi; când o fi să vie, ea vine schimbată în oaie cu doi miei; cum ăi vedea-o, să-i pui frâul înainte și să zici:

„Stai iapa babii."

Pe urmă să-i pui căpăstru-n cap și s-o duci acasă.

Tocmai așa s-a întâmplat.

Lupul a dat raita prin oi, a gonit-o, și vânătorul a făcut cum l-a învățat el și s-a aruncat călare pe ea și a dus-o acasă la babă.

Ce bătăi n-a mâncat săraca de la babă, că cum s-a lăsat s-o prinză.

— Da' ce eram să fac, stăpână, a fost răspunzând iapa, că m-am făcut oaie și m-a gonit un afurisit de lup spre pârleaz, și ăla sta de se aținea acolea. Ce era să fac, să mă las să mă mănânce lupul? Lasă că mai sunt două nopți, doar n-o fi blestemat să mă mai găsească el de două ori!

A doua seară, pleacă iar vânătorul cu ea, se ținu el să n-adoarmă... de unde? că a adormit și s-a pomenit iar despre ziuă călare pe buștean și cu frâul în mână.

De data asta s-a gândit la cioară.

Și cioara, cum s-a gândit la ea, cum a fost lângă el.

— Ce ai pățit, stăpâne?

— Uite așa și așa.

— N-ai nicio grijă, că acum ți-o dau în mână.

— Da' unde s-a vârât, fir-ar și drege-i-ar?

— S-a vârât într-un cârd de ciori schimbată în cioară și ea și mânjii de i-a fătat azi-noapte și se joacă prin pomul ăla de colo cu puii. Dumneata du-te încet-încet și așază-te sub crăci. Dacă te-i așeza, scutură mereu frâul că vine ea domol-domol de vale, că eu o s-o ciocănesc în cap întruna.

A făcut el așa, cioara a făcut cum i-a zis că o să facă, și s-a întors iar vânătorul acasă la babă călare pe iapă și după ea cu doi mânji cu câte șase aripi fiecare.

Baba s-a cătrănit de tot când l-a văzut.

Biata iapă, ce a păţit ea atunci o fi fost să spuie şi morţilor. N-a lăsat-o baba din bătaie până nu a făgăduit că se ascunde în noaptea viitoare de nici dracu nu mai dă de ea.

Când fu a treia oară, s-a ascuns iapa tocmai în fundul mărilor de a fătat mânjii ăi cu douăsprezece aripi, dar şi aci a dat de mreana cu solzii de aur, împărăteasa peştilor, de-i făcuse bine vânătorul şi pe care o chemase într-ajutor când se pomenise iar călare pe buştean şi cu frâul în mână.

Ce era să mai facă baba când văzu că vine omul şi de a treia oară iar călare pe ea? I-a zis:

— Ei, băiete, m-ai slujit cinstit, hai să-ţi dau un mânz.

— Să-mi dai, vezi bine.

Şi l-a dus în grajd să-şi aleagă.

Acuma lui îi spusese mătuşa cu sarcina de lemne cum şi ce fel să facă, de aia când a intrat în grajd s-a uitat la mânji şi şi-a ales tocmai unul jigărit şi urât.

— Ce să faci cu ăla, omule, i-a fost zis baba, nu vezi că e răpciugos? Ia de colea unul d-ăştia frumoşii, de... ia te uită la ei, parcă mănâncă foc.

— O fi, a răspuns vânătorul; dar mie mi-e gustul să-mi dai pe ăla. A fost învoiala pe care mi l-oi alege?... A fost. Eu p-ăla îl aleg.

— Ai dreptate, a zis şi baba; ia-l p-ăla, dar să ştii că hoţ a fost care te-a-nvăţat să-l alegi pe el.

Şi i-a dat baba mânzul, şi vânătorul a încălecat pe el, că crescuse într-o noapte cât altul în trei ani, şi a plecat.

S-a dus drept la zmeul care îi luase nevasta.

Zmeul nu era acasă.

Nefiind acasă zmeul, el şi-a luat nevasta pe cal şi a fugit cu ea. Slugi avea el tot zmei, dar nişte ăia neputincioşi şi prăpădiţi. Ce să se măsoare ei cu calul vânătorului? că ăla numai prin văzduh umbla.

Dar cum veni zmeul acasă, slugile au început să strige:

— Stăpâne, să nu bei, să nu mănânci şi să pleci, că ţi-a fugit nevasta.

— Ba oi mânca ş-oi bea ş-oi şi dormi, şi nevasta tot mi-oi lua-o înapoi, a fost răspunzând zmeul cu semeţie.

— Ba să nu faci aşa, stăpâne, a zis o slugă mai bătrână, că ai cal cu şase aripi, şi ăl de ţi-a luat-o avea unul cu douăsprezece.

Auzind aşa zmeul, n-a mai stat să mănânce şi să bea şi să doarmă, ci şi-a înşeuat în grabă calul şi a pornit după ăl de-i răpise nevasta.

Când să-l ajungă calul zmeului pe al vânătorului, a nechezat o dată şi i-a zis în limba lor:

— Stai, frate – că fraţi erau tot de la baba cu iapa – stai să te ajung şi să-şi ia stăpânu-meu nevasta.

Vânătorul a întrebat pe calul lui:

— Ce-a zis, măi, calul zmeului?

— Uite şi uite ce a zis, i-a răspuns el.

— Ba spune-i să stea el şi să-i dau un grajd cum o vrea el şi demâncare numai fân ghizdău.

Calul vânătorului a nechezat de i-a spus ce a zis stăpânul său.

Calul zmeului, dacă a auzit aşa, a stat.

Atunci zmeul văzând că stă, a crăpat de necaz.

După ce a crăpat, a lăsat vânătorul de i s-a odihnit calul şi l-a ajuns calul zmeului, a pus pe nevasta călare pe el şi au plecat spre împărăţia lor.

Acolo dacă au ajuns, a pus vânătorul de a adus în faţa lui pe nemernicii lui de fraţi şi după ce i-a făcut de ruşine ca pe nişte ticăloşi ce fuseseră, i-a dat afară, fără să le mai facă altceva, că el avea inimă bună, şi după aia a stăpânit şi împărăţit sănătos şi bine, şi eu sfârşii că s-a sfârşit.

Auzit de la Mariţa Georgescu, bucătăreasă, de fel din Ardeal.

FATA DIN SFEŞNIC

A fost odată ca niciodată, a fost ce-a fost şi n-a mai fost, a fost un moşier bogat care era însurat şi avea şi soacră şi o fată de era frumoasă de s-ar fi uimit de ea cine o vedea.

Nevasta lui, ce a făcut ce a dres, s-a bolnăvit rău odată şi a ajuns de a fost să moară.

Fiind ea aproape să moară şi-a chemat bărbatul lângă pat unde zăcea, şi i-a dat un inel al ei din deget şi i-a zis:

— Bărbate, tu eşti tânăr, neînsurat n-o să stai; când te-i însura să nu iei altă nevastă decât p-a de i-o veni în deget inelul meu.

Ei, acuma, vezi bine, bărbatul a mai parigorisit-o el cum a putut: că n-o să moară, că o să-i treacă, că una, că alta, dar ei, săraca, îi venise ceasul, că n-a mai zăbovit mult şi şi-a dat sufletul.

Dacă a murit ea, a plâns-o bărbatu-său mult, că era frumoasă, – cu ea semăna fata – şi era şi bună tare la inimă, dar de!... ca omul, a plâns ce a plâns şi a tăcut. Ba peste nici un an aşa i-a abătut văduvului să se şi însoare şi a plecat din sat în sat, din oraş în oraş, să caute cărei fete or neveste văduve i-o veni în deget inelul de i-l dăduse nevastă-sa pe patul de moarte.

A umblat omul mult, mult de tot, ani cică ar fi umblat, auzi, şi să găsească fată ori văduvă să-i vie inelul, deloc.

S-a întors şi el acasă supărat.

Ajungând acasă, când a intrat pe uşă, fii-sa lucra la gherghef; el a aruncat din uşă inelul colo cu putere de necaz, zicând:

— Fir-ai afurisit, că rău te-a făcut cine te-a făcut! Fata văzând inelul căzând jos s-a sculat de l-a luat şi l-a pus în deget, şi, să vezi minunea dracului, că a lui Dumnezeu n-o fi fost, că i s-a potrivit ei parcă ar fi fost de acolo.

— Aoleo, tată, zise ea atunci, dă-mi mie inelul ăsta frumosul, că ia te uită cum mi se potriveşte în deget de bine!

Moşierul când a văzut aşa, a rămas înmărmurit.

Ce să facă el acum?

Ce să facă? Să-şi ia fata de nevastă, alt ce? Nu-i lăsase nevasta cu limbă de moarte că p-aia s-o ia căreia i s-o potrivi inelul în deget?... Mai potrivească... că parcă era d-acolo!

Şi zise omul:

— Ptiu!... fir-ai al focului de inel, mă mai făcuşi să dau raită prin a lume atâta vreme!

După aia zise fetei:

— Fata mea, să te găteşti de nuntă că am să te iau de nevastă, că uite şi uite ce a zis mă-ta pe patul ei de moarte.

Şi-i spuse fetei cum îi zisese mă-sa.

Fata s-a speriat.

Cum să o ia el tată-său pe ea de nevastă, ca neoamenii? Se poate?...

Şi s-a dus la bunică-sa să-i spuie şi să o întrebe ce să facă ea ca să scape de aşa urgie.

— De, măiculiţă, eu ştiu, a zis bătrâna după ce şi-a făcut cruce şi ea de aşa lucru; eu ştiu ce să faci?... Zi-i şi tu până una alta că nu-l iei până nu ţi-o aduce o rochie care să n-o taie foarfeca, nici s-o prinză acul.

Moşierul a pus de-a turnat o rochie şi i-a adus-o.

— Ce facem, bunico, a întrebat fata iar, văzând că-i aduce tată-său rochia.

— Ce să facem? Mai zi-i să-ţi aducă altă rochie cu luna în spate, cu soarele în faţă şi cu stele împrejur, tocmai ca luna şi ca soarele şi ca stelele de pe cer, şi tot aşa, să n-o taie foarfecă nici s-o prinză acul.

Moşierul bani a fost avut din prisos.

A pus de i-a făcut o rochie, a plătit unui aurar de-a făcut soare, lună şi stele, numai şi numai de aur de s-a fost asemănat de tot cu ale de pe cer, şi i-a adus rochia cum a cerut-o.

Fata a dat iar fuga la bunică-sa.

— Ce facem, bunico?, că iaca şi iaca...

— Acum, măiculiţă, uite ce m-am gândit să mai facem, că alt chip nu e să scapi, dar e greu.

— Să fie cum o fi, decât aşa fărădelege!

— Să mergem să poruncim la un tâmplar bun, un cunoscut al meu, un sfeşnic de lemn împodobit frumos în care să poţi tu intra şi sta în lungul tău, şi care să se închiză pe dinăuntru.

— Şi ce să fac cu el?

— Să te-nchizi tu acolo, să-i dau eu drumul pe gârlă cu tine înăuntru, şi ce-o vrea Dumnezeu cu tine, că mai bine mori decât să faci ce cere spurcatu' de tată-tău.

Biata fată a oftat, săraca, că de!... era tânără şi ea, îi plăcea viaţa, n-ar fi vrut să moară, dar ce era să facă?

S-a hotărât cum a învăţat-o bunică-sa.

Tâmplarul i-a adus sfeşnicul taman în ziua când hotărâse tată-său să facă nunta.

Niţel mai înainte de cununie fata se îmbrăcă cu rochia cu soarele şi cu luna pe ea şi intră în sfeşnic şi se încuie în el.

Bunică-sa, cum se încuie ea, începu să ţipe şi să strige că ce s-a făcut fata, că a pierit fata din casă.

Aude moşierul, pune să caute, aleargă pretutindeni, că o fi ici, că o fi dincolo... fata sta în sfeşnic tremurându-i inima să nu dea peste ea.

N-a dat, că nici n-a bănuit ca să fie ea acolo, dar umblând repede prin odaie s-a lovit de el de era să cază.

Atunci el, supărat, a strigat:

— Dar asta ce mai e aici?

Bunica fetei, fiind acolo, a spus:

— Ia, un sfeşnic, îl cumpărase fata, nu-ş' ce să facă cu el.

— Să-l puneţi pe foc, fir-ar afurisit să fie, a strigat el. Bătrâna atât a aşteptat.

A chemat un argat şi i-a zis:

— Ia să iei sfeşnicul ăsta şi să vii după mine, măi. L-a luat argatul şi a plecat după ea.

Ea s-a dus spre gârlă.

Ajungând la gârlă, i-a poruncit argatului să-l arunce în ea.

Argatul l-a aruncat.

Sfeşnicul a pornit repede pe gârlă în jos. Bătrâna s-a întors acasă plângând.

Se duse sfeşnicul plutind pe gârlă, până iacă nişte pescari cari pescuiau.

Ei cum îl văzură îl prinseră.

Se uitară ei la el, îl suciră, îl învârtiră...

— Oare ce să fie asta? zise unul.

— Sfeşnic e, tu nu vezi? zise altul.

— Da' minunat sfeşnic! mai zise unul. Nu te uiţi ce flori are pe el lemnul? Ăsta e sfeşnic de-mpărat.

— Că bine zici, măi, ştii ce? zise ăl de vorbise întâi, hai să-l ducem plocon împăratului, şi ce bacşiş ne-o da să-l împărţim.

— Bine-ai vorbit, vere, să-l ducem.

Şi au scos plasele, au ieşit la mal, s-au dus pe acasă de s-au înţolit şi ei cu ce aveau mai curat şi s-au dus la curtea împăratului cu sfeşnicul.

Împăratul era tânăr.

El, cum a văzut sfeşnicul i-a plăcut, le-a dat pescarilor ce le-a dat şi a poruncit de l-a pus într-o odaie unde dormea el şi mânca.

La el era obicei de-i puneau masa seara, îi pregăteau patul şi el se ducea de mânca şi se culca când îi venea lui.

Dar în seara zilei când pusese el sfeşnicul în odaie, ducându-se să mănânce nu găseşte bucate neam pe masă, şi patul era făcut ghem, de stricat ce era.

Ei drăcia dracului!

A început împăratul să strige la slugi şi să le certe cum e mai rău, că ce fel de pat i-au făcut şi ce fel de bucate i-au adus?

Strigând el, a auzit mă-sa care, iubindu-l pe el mult şi nevroind să-l vază supărat, i-a zis să lase că a doua zi chiar ea va vedea când îi va aduce demâncarea şi când îi va face patul.

S-a liniştit împăratul.

A doua zi, la ceasul obişnuit, se duce chiar muma împăratului cu slugile, se uită cum îi fac patul şi cum îi aşază demâncarea.

Dar la vremea mesei mâncare iar deloc şi patul şi mai ghemuit ca în ajun.

„E o drăcie la mijloc, a cugetat împăratul, nu se poate."

Chiar mama lui îi spusese că fusese de faţă când au dus slugile mâncarea şi i-au făcut patul.

S-a hotărât el să pândească a treia zi să vază cine să fie de-i mănâncă lui mâncarea şi-i face patul ghem.

Aşa a şi făcut.

A doua zi, s-a ascuns binişor sub pat şi a stat acolo până la vremea mesei. A văzut pe slugi cum au adus ce a trebuit pe masă, cum au deretecat prin odaie şi au făcut patul.

După aia ce să mai vază el niţel mai târziu?

A văzut desfăcându-se sfeşnicul în două şi ieşind din el minunea de fată, că era aşa de frumoasă că s-a fost ştergând împăratul la ochi, că gândea că ce e aia, vedenie or ce, şi părul ca firul de aur îi atingea de pământ, peste rochia ei cu luna în spate şi cu soarele în faţă şi cu stele primprejur.

Dar n-a rămas ameţit multă vreme şi s-a dezmeticit. Dacă s-a dezmeticit, s-a uitat după ea.

Ea întâi a mâncat bine şi a băut tot ce a găsit pe masă, şi după aia a venit la pat şi s-a întins pe el de a adormit niţel.

Împăratul a ieşit atunci binişor de sub pat şi s-a dus de a sărutat-o.

Ea a simţit.

Cum a simţit s-a deşteptat.

Deşteptându-se şi văzând pe împărat lângă ea a vrut să se răpeadă în sfeşnic, dar împăratul a bănuit că o să vrea ea să fugă şi a apucat-o de rochie. Ea a zmucit, dar n-a putut scăpa că o apucase bine şi să se rupă nu se putea, că n-avea de unde, că rochia ei foarfecă n-o tăiase, acul n-o prinsese.

Dacă a văzut şi ea aşa a rămas; ce era să mai facă?

Acum împăratul a întrebat-o că cum se întâmplase de ajunsese ea în sfeşnicul ăla pe gârlă.

Ea i-a istorisit toate câte i se întâmplaseră.

Iar el îndrăgostindu-se mult de ea, curând i-a spus că are să o ia de nevastă.

Ea s-a învoit, vezi bine, şi au făcut ei nuntă mare şi frumoasă, nuntă împărătească zi-i de!... şi după aia au rămas cununaţi, şi la anul a făcut împărăteasa şi un copil, un băiat de semăna cu ea de frumos.

A trecut vreme la mijloc.

Se făcuse băieţelul de trei anişori.

Tatăl împărătesei, moşierul, ajunsese rău, căzuse la sărăcie de tot şi se gândise să se bage slugă ca sa aibă şi el o pâine.

Cum s-a nemerit, a lipsit o slugă la palatul împăratului şi el a auzit.

Auzind el, repede a alergat să se bage.

Şi s-a băgat după găini.

La găini a stat multă vreme, a stat vro nouă ani.

După ăşti nouă ani s-a întâmplat de s-a bolnăvit o altă slugă care slujea pe împărat şi pe împărătească, şi de aia şedea cu odaia lângă a lor.

Pe cine să pună în locul lui? Hai să puie pe găinar, că se purtase bine şi-şi văzuse de treabă cum trebuie.

L-au pus.

El acum s-a bucurat tare de tot, că de cum intrase la palatul împăratului şi dăduse cu ochii de împărătească o cunoscuse că era fii-sa, şi-şi pusese în gând să-i facă ce i-o face de necaz pe ea că plecase în ziua nunţii.

Şi răbdase, vezi dumneata, nouă ani, că nu se putea apropia de ea, dar de gândul dracului nu se lăsase.

Intrând în locul slugii ălii bolnave, n-a stat la gânduri, şi peste două-trei zile a izbutit de a rămas singur ziua, a uns uşile bine să nu scârţâie, şi noaptea a deschis-o pe a de la odaia unde dormea împărăteasa cu copilul, a tăiat gâtul copilului cu o custură, a şters custura de sânge pe cămaşa de noapte a împărătesei, a vârât custura sub căpătâiul ei, şi după aia s-a dus de s-a culcat.

Ce să vezi dimineaţa? Chilomane şi ţipete prin tot palatul, că nu se ştie cine omorâse pe copilul împăratului.

Au început a face cercetări.

Pe cine să cază păcatul întâi?... Pe sluga a nouă.

L-au adus în faţa împăratului.

Aci dacă l-au adus şi a văzut el că-l osândeşte la moarte, el a zis:

— Mă osândiţi, dar nu faceţi bine, că eu sunt nevinovat, căutaţi mai bine dovezi, de vedeţi cine a făcut aşa nelegiuiri, or lăsaţi-mă pe mine să caut ca să-mi apăr viaţa.

Împăratul s-a învoit.

El s-a dus drept la patul împărătesei şi a scos custura plină de sânge de sub pernă, şi s-au văzut şi pete de sânge pe cămaşa ei de noapte, şi aşa a scăpat el şi a căzut vina toată pe biata împărătească.

Ea, săraca, a început a plânge şi a se văita că nu era vinovată, şi că nu-i ajungea ei că rămăsese fără copil, acum să o mai şi învinovăţească că l-a omorât?... Degeaba au fost toate.

Au osândit-o împăratul şi sfetnicii lui cum că să-i taie ţâţele şi mâinile din coate şi să i le pună pe toate într-o desagă, să i-o atârne de gât şi să o lase într-o pădure mare în prada fiarelor să o mănânce.

Cum au osândit-o, aşa au făcut.

După ce i-au tăiat mâinile şi ţâţele i le-au pus într-o desagă, şi i-au atârnat-o de gât şi au dat-o pe mâna unei slugi de a dus-o şi a lăsat-o într-un codru des de pădure.

Biata femeie plângea acolo de era lucru mare, şi-şi aştepta mereu sfârşitul de durere ori de foame, ori vreo fiară să vie să o sfâşie.

Dar Dumnezeu nu dormea.

El a ştiut, vezi bine, ce şi cum s-a întâmplat cu ea.

A pornit din cer pe pământ.

Dacă a ajuns pe pământ, s-a făcut a trece din întâmplare schimbat în moş bătrân prin codru unde era împărăteasa, şi a întrebat-o că ce a păţit de era aşa.

Ea i-a spus tot, dar spunându-i nu a blestemat ca alţii pe Dumnezeu, dimpotrivă, ba: „că dacă a vrut Dumnezeu aşa, eu ce să fac", ba „că ştie Dumnezeu ce face cu fiecare"... de i-a plăcut lui Dumnezeu şi a luat din desagă mâinile şi a scuipat la locul de unde erau tăiate şi i le-a lipit la loc de au fost ca şi când de când lumea tot acolo au fost, a făcut tot aşa şi cu ţâţele, ba şi pe copil l-a scuipat la gât, şi i-a luat capul, că tot în desagă era şi capul copilului, şi l-a lipit şi a suflat peste el de a înviat, şi a poruncit şi de a ieşit ca din pământ un palat minunat de tot într-o rărişte frumoasă, în locul codrului ălui des de pădure.

Trecu ce trecu şi iacă iese împăratul la vânat şi se duce taman în pădurea unde era palatul făcut de Dumnezeu ălii nevinovate femei.

Vână el în dreapta, vână în stânga, până i se făcu foame.

Făcându-i-se foame, iacă dă cu ochii de minunea de palat în rărişte în mijlocul pădurii.

— Dar ce e aia, mă? întreabă pe o slugă cu care era.

— Nu ştiu, măria-ta, ce să fie, că eu nu ştiam să fie palat în pădurea asta.

— Mare minune! Ştii ce?... Tot mi-e mie foame, ia două-trei vânaturi şi te du acolo şi spune că împăratului ţinutului ăstuia i s-a făcut foame şi roagă pe stăpân să lase să frigă două-trei păsări la bucătăria lui.

Sluga s-a dus.

Dacă s-a dus a bătut la poartă.

Poarta a întrebat:

— Cine eşti?

— Om bun, a răspuns sluga.

— Ce vrei?

— Uite şi uite.

A spus omul care va să zică ce-l învăţase împăratul stăpânu-său.

Poarta atunci a chemat pe împărătească.

Iar împărăteasa a zis că ce să se mai ostenească să frigă vânatul, ci să-i spuie că stăpâna palatului îl pofteşte acolo, că mâncare de la Dumnezeu era destulă.

A venit împăratul cum a auzit că l-a poftit.

Dacă a venit el, pe stăpâna n-a cunoscut-o că era nevasta lui, că, vezi bine, cum era să se mai gândească el că femeia aia cu mâna, cu toate întregi, era a de pusese el s-o ciopârţească înaintea ochilor lui?

Acum masa în palat se punea singură, bucatele veneau singure, tacâmurile ale murdare plecau, altele curate veneau iar singure, că aveau putere dată de Dumnezeu, de rămăsese împăratul cu gura căscată de mirare.

În sfârşit, s-a apucat să mănânce, şi după ce a mâncat bine, a rămas să mai stea de vorbă cu stăpâna palatului.

Vorbind i-a zis ea ca să mai poftească în săptămâna aia la masă acolo cu toţi ai lui de acasă, cu nevasta, dacă are, cu părinţii, dacă-i trăiesc, dar să aducă cu ei şi vreo slugă aşa mai bătrână, mai credincioasă, ca să facă ce va mai trebui, că ea slugă nu ţinea.

Împăratul a făgăduit că vine cu mă-sa, că alte rude n-are, fiind văduv.

Şi, drept, peste vreo trei zile aşa, veni împăratul cu mă-sa, şi slugă luase pe ăl de păzea la odaia lui, pe tatăl femeii de-i tăiase el mâinile, de!...

S-au pus la masă să mănânce, şi cât mâncară ei, stăpâna palatului ieşi puţin afară o dată.

Cât ieşise afară vorbise că o lingură dintr-ale minunate de umblau singure să se ducă să se ascunză în cizma împăratului.

După aia intrase iar în odaia unde mâncau oaspeţii şi începuse vorbă cu ei.

Când să se scoale împăratul şi ăilalţi să plece, se ridică un tărăboi de să-ţi ia auzul.

Pasămite, ce era?

Lingurile toate se ciocăneau şi strigau că străinul ăl tânăr de venise le furase un tovarăş.

— Eu? Să mă ferească Dumnezeu, că n-am furat de când sunt nimic, cum să mă apuc eu acum să fur linguri?

— Să-l caute să vază că n-a furat! au fost strigat lingurile într-un glas.

— Să mă caute, a zis împăratul.

Atunci a intrat pe uşă băieţelul stăpânii palatului, şi mă-sa l-a pus pe el să caute pe împărat.

Împăratul nu l-a cunoscut nici pe copil, că una, îl mai crescuse Dumnezeu, şi pe urmă, de unde să se mai gândească el că o să fie copilul de-i văzuse el mort ca toţi morţii, cu gâtul şi cu capul dezlipit de trupşor?

A căutat băiatul şi i-a găsit lingura în cizmă.

S-a jurat împăratul că nu ştia nimic, că nu furase el lingura, că el nu ştia cum şi ce fel se întâmplase...

Atunci copilul i-a zis:

— Aşa nu m-a omorât pe mine mama şi dumneata ai crezut pe un ticălos şi ai pus de a schingiuit-o, tată!

Aşa a cunoscut împăratul cine era femeia şi copilul ăla şi a căzut în genunchi de a dat slavă lui Dumnezeu că i-a ajutat cu puterea lui de i-a găsit teferi şi sănătoşi, şi i-a sărutat mâinile nevesti-sii rugându-se de iertare şi şi-a sărutat copilul de sute şi mii de ori.

După aia a pus de a omorât pe sluga a bătrână despre care i-a spus nevasta cum şi ce fel.

Şi eu mâncai o alună
Şi vă spusei o minciună.

Povestit de Mariţa Georgescu, bucătăreasă, de fel din Ardeal.

VACA NEAGRĂ

A fost odată ca niciodată, că dacă n-ar fi nu s-ar povesti, a fost o femeie şi un bărbat şi ei aveau o fată. Fata s-a strâns la un an cu altele şi s-au prins pe un caier de lână, care nu l-o isprăvi să găsească pe mă-sa acasă vacă neagră.

Fata femeii şi a omului n-a putut sfârşi lucrul, şi când s-a dus acasă, mă-sa se făcuse vacă neagră în bordei.

A strigat fata:

— Mamă, deschide.

Din bordei a auzit:

— Muu! Şi s-a pomenit că-i deschide uşa cu cornul o vacă neagră.

A plâns fata că din pricina ei se făcuse biata mă-sa vacă că nu fusese ea harnică îndeajuns, dar nu avu ce să facă. Se făcuse vacă biata femeie şi vacă rămase.

Trecând câtăva vreme la mijloc, omului i-a venit gust a se însura iar, că nu putea sta aşa, şi a luat de nevastă o femeie care avea o fată tot cam de seama fetei lui, dar puturoasă de nu o puteai scula de jos. O trimitea numai cu vaca la câmp şi tot nu putea face nici atât, că nu vrea să se mişte ca să fie de vreun folos, de a trebuit tot

fata omului să se ducă şi cu vaca să o pască, după ce făcea toate prin casă şi prin curte şi pretutindeni.

Dar omul văzând aşa, tot o înjura pe fata a vitregă toată ziua că era aşa nevoiaşă, şi nevastă-sa văzând că-i înjură fata ei şi o batjocorea cum era mai rău, a prins pică pe fata lui a bună.

Când se ducea la câmp la lucru nu-i mai dădea decât turtă de făină şi ciorbă de cărbune să mănânce, dar fata se îngrăşa şi se făcea tot mai frumoasă, de se mira ea cum se îngrăşa şi se făcea frumoasă cu aşa mâncare.

Pasămite, fata venea la mă-sa, la vacă, şi-i spunea toate păsurile ei, şi dacă muncea şi nu-i dădea muma vitregă de mâncare ori de băutură, mă-sa îi zicea să ia cornul ei ăl drept, să sufle în el şi aşa găsea într-însul câte bunătăţi toate.

A trecut multă vreme aşa la mijloc fără să bage de seamă cum şi ce fel; într-o zi, iacă nu ştiu cum veni fata a leneşe în staul unde era vaca şi a prins-o pe fată când mânca şi bea din corn.

L-a pus ea repede la loc, nu e vorbă, dar ea o văzuse.

Dacă a văzut-o s-a dus fuga la mă-sa să-i spuie ce văzuse.

Mă-sa, auzind aşa, s-a dus repede la staul şi a încercat să scoată şi ea cornul de la vacă, ca să mănânce şi să bea lucruri bune.

N-a putut.

Atunci a rugat-o pe vacă să o lase să-l ia şi ea dar vaca s-a făcut că nu pricepe şi n-a lăsat-o.

De atunci nevasta a d-a doua a omului a început să se ţie de capul lui bărbatu-său ca să taie vaca şi s-o taie că n-aduce niciun câştig şi cheltuieşte o grămadă cu ea, şi s-o taie şi s-o taie că ea pâine şi sare dintr-un blid cu el nu mai mănâncă, dacă n-o tăia-o.

Omul a răspuns că:

— Cum s-o tai eu, că e vaca mea din tinereţe?

Vezi bine, omul ştia că era nevasta lui dar n-a putut-o îndupleca deloc, şi la urma urmei a hotărât s-o taie şi a şi tăiat-o.

După ce a tăiat-o şi i-a mâncat carnea femeia cu fata ei, că el şi fata lui n-au mâncat deloc, i-a îngropat oasele în grădină.

Acum la împăratul ţării ăsteia în care sta omul ăsta se făceau hori în toate duminecile şi venea tot omul din împărăţie, cum era la ei acolo.

Într-o duminică, iacă femeia nu că să se ducă şi ea cu fii-sa, că i se făcuse de măritat şi doar de o găsi şi ea pe cineva prin grămada aia de lume.

A luat-o, a sulemenit-o şi a plecat cu ea, iar pe fata omului a lăsat-o plină de baligă şi i-a lăsat două băniţi de porumb în cenuşă să-l aleagă până s-or întoarce ele de la horă.

Fata de!... doritoare să petreacă şi ea că era tânără, s-a mâhnit că n-a luat-o şi pe dânsa şi s-a dus la locul unde erau oasele mă-sii îngropate şi a început să plângă şi să-i spuie mă-sii mâhnirea ei.

N-a isprăvit fata să spuie tot şi a auzit glasul mă-sii din pământ că-i zicea:

— Ia, măiculiţă, hainele de aramă de sunt lângă tine, îmbracă-te, du-te la horă, învârteşte hora de trei ori cu feciorul împăratului şi dă fuga îndărăt, când o veni mă-ta a vitregă să te găsească alegând porumbul din cenuşă.

— Păi dacă n-o găsi porumbul ales nu mă bate, că cum o să-l aleg eu dacă mă duc acolo?

— Lasă că-ţi port eu de grijă. Trimit eu un stol de găini să-l aleagă şi să lase nealese numai câteva boabe ca să ai tu ce alege, să te vază ele când s-or întoarce.

A luat fata hainele de aramă, s-a dus de s-a îmbrăcat cu ele şi când s-a îmbrăcat s-a pomenit şi cu aripi ca îngerii de a putut zbura şi se duse ca pasărea de iute la locul unde era hora împărătească.

Acolo s-a prins lângă împărat, a învârtit hora de trei ori cu el şi a zburat.

S-a întors acasă, s-a dezbrăcat de haine, le-a dus de le-au pus pe locul unde erau îngropate oasele mă-sii, s-a întors în bordei, a mai ales câteva boabe de porumb de le lăsase nealese stolul de găini de-l trimisese mă-sa, şi când s-au întors de la horă mă-sa şi soră-sa vitregă, ea taman isprăvea de ales.

— Iii!, soră-mea, zise soră-sa a vitregă, mai mult ca să o facă să-i pară rău că n-a fost şi ea, căci n-ai fost şi tu la horă unde-am fost noi, să fi văzut cum a venit un înger îmbrăcat numai în aramă, şi s-a prins lângă împărat, a învârtit hora de trei ori cu el şi a zburat.

— Am văzut, a răspuns fata.

— Ai văzut tu?

— Da.

— De unde?

— Iacă de pe straşină, m-am urcat şi am văzut.

Şi i-a spus cum fusese pe acolo.

Fata i-a spus mă-sii.

Iar mă-sa a pus de a tăiat straşina ca să nu mai aibă de unde vedea.

Dumineca viitoare, muma şi soră-sa a vitregă iar s-au înţolit să se ducă la horă.

De data asta i-a lăsat două baniţi de orz ca să-i fie şi mai greu, şi să nu mai aibă vreme să se mai uite de undeva ca sa vază şi ea hora şi ce se mai întâmplă pe acolo.

Ea, cum au plecat ele, iar s-a dus la locul unde erau îngropate oasele mă-sii şi a început a plânge şi a se văita la ea.

Glasul mă-sii iar s-a auzit.
Acum i-a dat haine de argint.

Cum s-a îmbrăcat de s-a făcut înger, cum a plecat de s-a dus şi s-a prins lângă împărat, a învârtit hora de trei ori cu el şi a zburat.

Când s-a întors acasă, orzul era ales tot de nişte stoluri de porumbei de nu mai erau decât câteva boabe când s-au întors mă-sa şi soră-sa de la horă.

Alea cum veniră, fata fuga la ea:

— Iiii, soră-mea, căci n-ai fost şi tu la horă unde am fost noi, să fi văzut cum a venit îngerul ăla îmbrăcat în argint şi s-a prins lângă împărat, a învârtit hora de trei ori şi a zburat.

— Am văzut, a răspuns iar fata.

— De unde ai văzut?

— Iaca de pe coşar.

Şi i-a spus cum fusese pe acolo tot.

Fata iar s-a dus de a spus mă-sii.

Mă-sa a pus de a dărâmat coşarul ca să nu mai vază altădată, iar când veni dumineca se duseră iar la horă.

Fata acum a fost îmbrăcat-o mă-sa numai şi numai în aur, de au rămas toţi uimiţi câţi au văzut-o.

Dar împăratul când a dat ea să zboare, a prins să o apuce de un picior; a smucit ea şi a scăpat, dar i-a căzut pantoful şi împăratul l-a luat, un pantofior mic numai cât o şchioapă.

Când s-a întors muma a vitregă şi soră-sa acasă, ea se făcea că mai alege nişte mei, că acum îi lăsase două baniţi de mei ca să-i fie şi mai greu, dar mă-sa trimisese nişte stoluri de vrăbii de n-avusese ce alege de el până să se întoarcă fata.

I-a spus soră-sa ce s-a întâmplat la hora împăratului, şi ea a răspuns că a văzut.

— De unde ai văzut?

— De pe coş.

A dărâmat muma vitregă şi coşul de necaz.

Dar duminica viitoare nu mai fuse hora la împărat.

Ce se întâmplase?

Împăratul se amorezase într-atât de fata care se tot prinsese lângă el de învârtise hora câte de trei ori trei duminici, încât dăduse poruncă în toată împărăţia ca să fie gata toate fetele când or trece oamenii împărăteşti pe care i-a trimes el să vază cine e aia de i s-o potrivi pantoful care i-a fi din picior când a zburat, ca s-o ia el de nevastă.

El gândea să dea peste a care fusese la horă de-i rămăsese lui la inimă. Ba ca să nu se întâmple să fie nepricepuţi oamenii lui şi să vază el cu ochii, mergea şi el cu ei prin împărăţie când încercau fetele pantoful.

Ajunse împăratul cu oamenii lui şi în partea unde stăteau ăl om cu nevasta d-a doua şi cu fetele surori vitrege.

Femeia, cum auzise că se apropie împăratul, pusese pe fii-sa de se înţolise cu ce avea mai bun, de se sulemenise, iar pe fata lui bărbatu-său, care avea taman piciorul mititel de tot, a umplut-o cu baligă şi cu cenuşă şi a băgat-o sub pat poruncindu-i acolo să stea şi să nu crâcnească cât o fi împăratul acolo, c-apoi vai de ea.

A ajuns împăratul acolo, a ieşit fata femeii cu câte alea pe ea, de era ca o pupăză, a încercat pantoful... de unde, că avea un picior de nici gând nu era să-i fi intrat în pantof. Se pregătea împăratul să plece, când colo iaca în prag cocoşul:

— Cucurigu gagu!... Fata noastră a frumoasă e băgată sub pat, mărite împărat.

Împăratul, cum a auzit aşa, cum a pus de a scos-o de sub pat şi a cunoscut-o că era ea, că şi pantoful parcă fusese de acolo şi a pus să o spele curând că vrea să o ia cu el îndată.

Femeia de colo:

— Lasă, măria-ta, că e murdară, nu e îmbrăcată, lasă că o aduc eu mâine la palat; plec cum s-o lumina de ziuă.

A ameninţat împăratul ca să nu care cumva să n-o aducă şi a plecat bucuros că o găsise.

Cum a plecat împăratul, ce a făcut femeia?... A luat peşte d-ăla săratul de tot şi până a doua zi nu i-a dat fetei lui bărbatu-său să mănânce altceva decât peşte sărat.

A doua zi, a îmbrăcat-o şi urcat-o într-o căruţă şi au plecat câte trele şi cu fata femeii.

Femeia luase cu ea un urcior cu apă şi o furculiţă.

Pe drum a apucat-o setea pe fată de atâta sărătură de mâncase şi când a răzbit-o tare a cerut mă-sii vitregi să-i dea niţică apă.

Ea a zis:

— Îţi dau, maică, dacă-ţi scoţi un ochi.

— Vai de mine, cum să-mi scot eu ochiul?

— Dacă vrei, dacă nu, rabdă.

Şi era drumul lung, şi era o arşiţă de soare d-alea cumplitele şi apă nicăieri.

N-a mai putut răbda biata fată.

— Dă să-mi scot un ochi că n-am ce să fac, că mor de sete, a zis ea.

Şi i-a dat mă-sa vitregă furculiţa de luase de acasă şi şi-a scos biata fată un ochi cu ea, şi mă-sa vitregă tot nu i-a dat apă să se sature de tot.

Mai încolo niţel a apucat-o pe fată iar setea.

— Mamă, mai dă-mi niţică apă, că nu mai pot de sete.

— Dacă îţi scoţi şi ochiul ălălalt, maică, îţi dau până te-i sătura.

Fata întâi n-a vrut.

Pe urmă nemaiputând răbda, s-a învoit.

Şi-a scos şi ochiul ălălalt.

Şi au ajuns aşa la palatul împărătesc cu fata oarbă. Ba a spus împăratului, muma a vitregă, că ea şi i-a scos dinadins, că nu vrea să-l ia pe el de bărbat, că ea iubea pe un flăcău din sat, de s-a scârbit împăratul de tot de ea, iar muma a vitregă văzând aşa a început să laude pe fii-sa că e aşa şi e pe dincolo, şi dacă nu e aşa frumoasă ca ailaltă, dar sunt surori... şi câte alea, de l-a zăpăcit pe împărat şi a luat-o de nevastă pe sora a vitregă a fetei, iar pe ea a dat-o pe poartă afară.

Biata oarbă, ce să facă?... A dibuit şi ea cum a putut şi s-a aşezat mai încolo la o margine de drum să se odihnească şi s-a pus pe plâns.

Când plângea ea, iacă un moş bătrân.

— De ce plângi, fetiţo? a întrebat-o.

— Cum să nu plâng? a răspuns ea, că uite şi uite ce mi s-a întâmplat.

Atunci moşul i-a zis:

— Las' să te ajut eu. Ştii să coşi frumos?

— Ştiu.

— Na astă igliţă şi ăst ac şi astă aţă şi pune de coase o cămaşă cu flori, aşa pe nevăzute cum ăi putea şi dă mai iute, că trec eu mâine pe aici să văz ce ai făcut.

Şi i-a pus moşul în mână o igliţă şi un ac de lemn şi un fir de salcâm d-alea pe care se înşiră foile şi i-a lăsat şi demâncare şi apă şi a plecat.

Ea a cusut cum a putut cămaşa până a doua zi, că aţa nu se mai sfârşea şi parcă îi erau degetele vrăjite, aşa umblau de repede, şi când a venit moşul era cămaşa gata şi altminteri de frumoasă.

A luat-o moşul şi a plecat cu ea spre curtea împărătească.

Ajungând acolo a început a striga:

— Cămaşă frumoasă pentru împărătese, cămaşă frumoasă pentru împărătese!

Împărăteasa, sora vitregă a oarbei, a auzit.

A ieşit la geam.

— Ce cămaşă ai, omule?

— O cămaşă minunată, măria ta.

— Ia fă-te-ncoa cu ea.

Când a văzut-o, i-a rămas inima la ea că, drept, era o cămaşă cum nu s-a mai pomenit pe lume de frumoasă.

— Ce cei pe ea, moşule?

— Un ochi să-mi dai, măria ta.

— Ce fel de ochi?

— Un ochi de care o fi, de cal, de câine...

Atunci ea şi-aduse aminte că mă-sa băgase în buzunar ochii soră-sii.

Dădu fuga la ea şi-i ceru unul.

Mă-sa îi dădu şi ea luă cămaşa.

Moşul se duse fuga cu ochiul la fată unde era, i-l unse cu scuipat şi i-l puse la loc.

După ce i-l puse la loc, de văzu fata iar, i-a zis să mai coasă o cămaşă.

P-asta încaltea a făcut-o de parcă o lucraseră zânele nu altceva, că acum şi vedea să lucreze şi moşul îi dăduse el dar să coasă.

După ce a sfârşit-o, a luat-o şi p-asta şi s-a dus iar cu ea la palat de a vândut-o tot împărătesei pe ochiul ălălalt pe care l-a dus de l-a aşezat la locul lui unde fusese la fată. După aia a luat-o moşul de mână şi s-a dus cu ea la împărat d-a dreptul şi a

pus-o să spuie ea tot cum şi ce fel i se întâmplase, cum o pusese mă-sa a vitregă să-şi scoată ochii şi tot.

Atunci împăratul a pus de a legat pe nevastă-sa şi pe mă-sa de coadele a doi cai neînvăţaţi şi cu câte un sac cu nuci. Când s-au rupt sacii, unde pica nuca, pica şi bucăţica din trupurile lor.

Iar el a luat de nevastă îndată pe fata a bună, şi unchiaşul, care era chiar Dumnezeu, că i se făcuse milă şi lui de câte îndurase biata fată, a înviat şi pe mă-sa scoţându-i oasele de unde îi erau îngropate, şi suflând peste ele, şi au trăit cu toţii cu bine multă vreme de acolea încolo.

Auzit de la o fetiţă numai de opt ani, anume Ana, care îl ştia împreună cu o mulţime altele de la tatăl său Niţă Ionescu, fierar la Gara de Nord şi de fel bucureştean de la marginea oraşului.

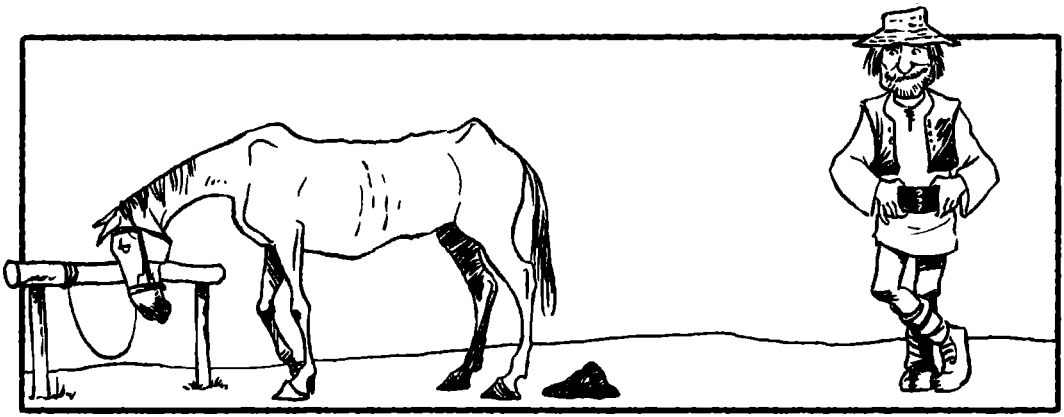

ŢAPUL BABII

A fost odată, când o fi fost, demult, doi bătrâni, un unchiaş şi o babă.

Ăşti bătrâni erau sărmani. N-aveau ei după sufletul lor decât o viţeluşă.

Într-o zi, nemaiavând deloc parale, n-au avut ce face şi a zis moşul:

— Du-te, babo, cu a viţea la bâlci şi-o vinde.

— Bine, moşule, să mă duc, a răspuns baba.

Şi a plecat cu viţeaua legată cu funia de coarne.

S-a dus ea la bâlci.

Aci cum a intrat, iacă trei inşi, trei fraţi, cari cum au văzut-o bătrână, cum s-au vorbit să vază n-or putea-o înşela, că ăştia erau trei fraţi înşelători.

Se învoiră cum să facă şi aşa făcură.

Se despărţiră.

Veni la babă numai unul.

— Bună ziua, babo.

— Bună să fie, măiculiţă.

— De vânzare ţi-e ţapu' ăsta?

— De vânzare, dar nu e ţap, e viţea.

— Asta viţea?

— Păi!

— Aş!

— Viţea, zău!... Ce, dumneata nu vezi?

— Da' e ţap, babo, mai întreabă şi pe altul, dacă nu crezi.

Baba a început să se închine şi s-a depărtat. Nu merse mult şi iacă fratele al doilea.

— De vânzare ţi-e ţapu', babo?

— De vânzare, dar nu e ţap, e viţea.

— Da ce viţea!... Ce dracu', nici nu ştii ce ţii de funie?

Baba iar s-a închinat şi a plecat înainte până i-a ieşit în cale şi fratele al treilea, cu care i s-a întâmplat tot aşa.

Biata babă, văzând că toţi îi zic tot aşa, că e ţap viţeaua ei, ce era să facă?... a crezut şi ea că e aşa şi a zis ălui de-al treilea:

— Dacă zici dumneata că e ţap, ţap să fie.

— Păi ţap e... Ce cei pe el?

O fi, o drege, i-a dat ce i-a dat, ce s-au învoit, şi-a cumpărat şi ea lucruri cât i-au ajuns paralele şi s-a dus acasă.

Cum a văzut-o, moşul a întrebat-o:

— Vânduşi viţeaua?

— Ce viţea, moşule, că era ţap!

— Care, fă?

— Ia ăla de plecai să-l vânz.

Moşul se uită la ea lung aşa, nedumerit.

Baba i-a spus cum a mers lucrul şi atunci a priceput el cum mergea şiretenia.

„Aşa! gândi moşul, apoi dar las' că eu vi-s popa, fraţilor înşelători!"

Că moşul ştia pe ăi trei fraţi, că se ţineau numai de d-astea.

S-a dus în sat, a luat cu împrumut de la un ţăran o gloabă de cal numai pielea şi osul de slab, şi de la altul un galben de aur şi, când s-a mai făcut bâlci, a vârât, să iertaţi, galbenul sub coada calului şi a plecat călare la bâlci.

Cum a ajuns la bâlci, cum s-a pus într-un colţ lângă ăi trei fraţi înşelători şi sta la spatele calului, şi cum se băliga calul, cum se repezea colo cu un beţişor şi răscolea şi răscolea.

Ăi trei fraţi înşelători băgară de seamă ce făcea moşul şi se apropiară de el să-l întrebe:

— Dar ce faci, moşule, de răscoleşti aşa balega calului?

— Răscolesc, oameni buni, că venisem să târguiesc la bâlci şi eu câte ceva şi alte parale n-am decât ce-mi dă ăst cal, şi azi nu-mi dete nimic până acum.

— Cum, îţi dă calul bani?

— Uite aşa, că are dar calul meu; în toată ziua găsesc în baliga lui un galben, doi, uneori şi mai mult.

— Ce glumeşti?

— Ba nu glumesc deloc.

Ăi trei fraţi înşelători nu crezură, dar stătură lângă calul moşului, că tot n-aveau ce face.

Nu stătură mult şi se mai băligă calul o dată, de două ori; la a treia oară iaca găseşte moşul galbenul de faţă cu ei.

Ei au rămas cu gurile căscate.

— I-oi-te, mă! au şoptit ei, fu adevărat. Hai să cătăm să-i cumpărăm de la unchiaş.

Şi se dădură pe lângă el.

— Ia ascultă, moşule, cum vine de face calul dumitale galbeni?

— Are dar el aşa; da' încă nu-l hrănesc eu bine, că sunt om sărman, da' să-l hrănesc cum hrănesc caii boierii cu orz, cu ovăz, apoi face mulţi, ce numai câte unul? Acum nu vedeţi dumneavoastră că el, săracul, abia se ţine pe picioare de nemâncat?

— Nu-l vinzi moşule?

— Nu, cum să-l vânz?

— Îţi dăm bani buni pe el.

Că ce s-au gândit ăi fraţi?

„Dacă i-om da noi hrană bună, lesne ne scoatem banii şi ne şi îmbogăţim după aia."

Că în sus, că în jos, făcură târgul în sfârşit.

Luă moşul o căciulă de galbeni şi se duse.

Cum ajunse acasă se duse de plăti calul, plăti galbenul şi rămase cu ce-i mai rămase.

Fraţii înşelători s-au dus acasă, au curăţit bine un grajd, au pus de au umplut o baniţă cu ovăz, cu gând să facă calul galbeni mulţi de la început, că erau lacomi, şi a pus-o dinaintea calului.

Calul, săracu', flămând şi lacom, că nu mâncase ovăz niciodată, s-a pus şi a mâncat şi a băut până a crăpat şi a căzut dinaintea uşii.

A doua zi de dimineaţă, unul dintre fraţi se duce la grajd să vază pricopseala. Dă să deschidă, uşa nu se deschidea deloc. A început să strige la fraţi:

— Măi, ia aduceţi o pătură d-alea-ncoa', că mi se pare că ne-a pus Dumnezeu mâna-n cap.

El gândea că a umplut calul grajdul de galbeni. Ăilalţi doi fraţi ieşiră din casă cu o pătură, dar şi începură a-l ocări, ba era să-l şi bată, că ce a căutat el la grajd fără ei, că se juraseră, unul fără ăilalţi să nu se ducă, ca să nu se înşele unul pe altul.

În sfârşit, s-a isprăvit asta şi s-au pus să deschidă grajdul.

Dacă l-au deschis, au dat de stârvul calului umflat.

Au rămas cu gurile căscate până la urechi.

Ce era de făcut acum?

Să caute pe unchiaş să-i ia banul îndărăt că-i înşelase.

S-au pus ei să-l caute.

Până să-l caute, până să-l găsească, că l-au găsit la urma urmii – că-l cunoscuse un geambaş din bâlci, cum şi de unde era – moşul s-a vorbit cu baba aşa:

— Fă babo, pregăteşte o burtă de vacă şi umple-o cu sânge, şi de-i vedea că vin ăi trei fraţi înşelători, să dai fuga să te-ncingi peste pântece cu ea şi pe urmă să vii în casă şi să nu te temi de ce-oi face eu, că eu am să dau cu un cuţit în pântecele tău de am să sparg burta de vacă şi să curgă sângele a din ea. Iar după aia eu am să fac un vioroi de coceni şi am să te mângâi aşa cu el ş-am să zic:

Ţâţo, ţâţo, babo, scoală-te.
Ţâţo, ţâţo, babo, scoală-te.

Tu atunci să te scoli şi să te freci la ochi şi să zici: „Bre, dar greu dormii!" Auzişi?

— Auzii, unchiaş, a răspuns baba.

Şi-i mai spuse el şi altele mai multe cum să facă.

Aşa peste câteva zile iaca vede baba de departe trei inşi pe linia satului.

Se uită bine la ei...

Ei erau: ăi trei fraţi înşelători.

Fuga baba să facă cum îi zisese moşul după ce-i spuse moşului că vin.

Dar moşul în vremea aia făcuse şi vioroiul de coceni şi-l pusese pe vatră.

Intră fraţii înşelători în casă şi cum intră nici „bună ziua“, nici nimic, încep să strige la unchiaş că i-a înşelat şi sa meargă la judecată cu ei îndată.

Moşul le-a spus:

— I-ăţi fi dat să mănânce ovăz mult dintr-o dată şi a băut apă şi s-a umflat de a crăpat – că el bănuia ce făcuseră ei ştiindu-i lacomi – d-aia nu e vina mea, că nu trebuia să-i daţi mult dintr-o dată, că nu era-nvăţat...

Dar fraţii o ţineau una că să meargă cu ei la judecată, că ei acum rămăseseră fără cal, şi vreau barim să încerce, nu şi-or mai putea scoate ceva din parale?

Baba sări cu gura, că ce e vinovat moşul, că aşa, că pe dincolo.

Moşul îi zise să tacă.

— Ba nu tac deloc.

— Fa, taci.

— Ba nu tac...

Până se făcu moşul a se îndârji tare, şi o dată scoase cuţitul şi se repezi la ea de o înjunghie drept în pântece.

Cum o înjunghie, cum începu a curge sângele din burta de vacă, şi baba căzu jos şi se făcu că moare.

După aia moşul zise ălor trei fraţi de rămăseseră încremeniţi.

— Aide, neică, aide acum la judecată.

Şi se prefăcu că nu mai ştia ce face de nelegiuirea pe care o săvârşise.

Fraţii se luară după el.

Pe drum, nu se depărtară mult, şi le zise moşul:

— Ştiţi ce, oameni buni, ai îndărăt niţel să-mi înviez baba, ca mi-e milă de ea săraca, şi după aia plecăm la judecată.

— Cum s-o înviezi după ce-ai omorât-o?

— Aoleo, păi ce nu ştiu eu?

Se luară oamenii după el să vază şi ei cum o s-o învieze.

Unchiaşul, cum ajunse acasă, se duse de luă vioroiul de coceni de pe vatră şi începu a mângâia pe babă cu el şi a-i zice?

Ţâţo, ţâţo, babo, scoală-te!
Ţâţo, ţâţo, babo, scoală-te!

Şi baba începu a se mişca, se frecă la ochi, şi se deşteptă de tot şi zise:

— Bre, dar greu dormii! Ăia se uitară unii la alţii. Pe urmă întrebară:

— Bine, pe toţi morţii îi înviezi cu vioroiul ăla?

— Pe toţi, numai mort să fie.

Atunci ei începură să-şi şoptească între ei, că ar fi bine să-i cumpere ei vioroiul ăla.

— Asta, încaltea, o văzurăm cu ochii, zicea unul ce dorea mai mult să-l cumpere, că se gândea ce câştig erau să aibă ei dacă pot învia morţi.

Tura-vura, se învoiră să-i cumpere şi vioroiul unchiaşului cu două căciuli cu galbeni şi plecară cu el.

Ăi fraţi acum întâi şi întâi se duseră acasă să învieze calul.

Nu putură.

Încercară cu un român de la ei din sat... ăla mort ca morţii, ce să mai învieze?

Porniră îndărăt la moş cu o falcă în cer şi cu alta în pământ, cu gând să-l ducă legat la judecătorie.

Unchiaşul, până să se ducă ei acasă, până să încerce vioroiul, până să se întoarcă, a plecat de acasă şi a luat în rând toate cârciumile de la el din sat până la judecătorie, şi a vorbit cu toţi cârciumarii, şi le-a plătit dinainte tot pentru ce o să vedem noi acum că pusese de gând să facă.

Dacă au ajuns fraţii la el înfuriaţi de tot, el le-a zis:

— Să merg şi la judecată, de ce să nu merg, că eu v-am dat marfă bună, dar aţi stricat-o voi. Dar staţi întâi să-mi iau o chivără de când am fost oştean.

L-au lăsat, fireşte, să-şi ia chivăra şi după aia au plecat.

În cale iaca o cârciumă.

Unchiaşul zice:

— la hai să poposim aici niţel şi să mâncăm, că sunt obosit şi mi-e foame.

Şi i-a poftit şi pe ei de au mâncat.

Când la plată ce să vezi?... Unchiaşul de colo se scoală şi cheamă pe cârciumar.

— la ascultă, bre!

— Auz.

— Desfundă un butoi cu vin şi dă la toţi oamenii să bea-n norocul meu, că mă duc oamenii ăştia la judecată.

— Dumneata plăteşti? a întrebat cârciumarul, care era învoit cu unchiaşul.

— Chivăra plăteşte! răspunse unchiaşul, şi dădu cârciumarului chivăra, iar cârciumarul se duse cu ea într-altă odaie niţel şi după aia se întoarse iar cu ea de i-o dădu îndărăt moşului şi îi mulţumi de alişveriş ca cum ar fi fost vreun boier, şi după aia plecă moşul cu ăi trei fraţi înşelători după el.

Ăia şopăcăiau între ei că ce să fie chivăra aia de plăteşte singură?

Moşul mai intră într-o cârciumă, intră într-alta şi făcu tot aşa, până ăia nu mai putură răbda şi-l întrebară:

— Da' ce e chivăra aia, moşule, de plăteşte pretutindeni pentru dumneata?

— Ei, feţii mei, chivăra asta era istorie lungă, da' eu să v-o spui aşa mai pe scurt.

— Spune-ne-o, zău, moşule.

— Chivăra asta e fermecată, ea plăteşte pentru cine o are orişiunde; mi-a dat-o mie împăratul când am fost la o bătaie cu el în tinereţele mele şi l-am scăpat de la moarte din mâna vrăjmaşului.

Atunci şi-au pus ei în gând, ăi trei fraţi înşelători, să-i cumpere şi chivăra.

Îi spuseră, după ce se învoiseră între ei.

— Ba aia-i vorbă, le răspunse unchiaşul, să mă lăsaţi şi fără ea. Calul-l omorâraţi, că nu l-aţi ştiut hrăni de lacomi ce sunteţi, cu vioroiul cine ştie cum aţi umblat de l-aţi stricat, şi pe urmă veniţi la mine să mă purtaţi pe la judecată, om bătrân, care n-am fost la judecată de când mama m-a făcut. Nu vă mai vânz nimic. Duceţi-mă la judecată, cum plecarăm, să mă orânduiască la ce-oi fi vinovat, dac-oi fi vinovat, cu ceva, şi când oi scăpa din puşcărie, barim să mai am şi eu chivăra, că ălelalte s-au dus.

— Că nu, moşule, că am greşit, că aşa, că pe dincolo... se olicăiau ăi trei fraţi, că acum nu mai facem aşa; numai să ne înveţi bine cum şi ce fel să facem...

— Bine v-am învăţat şi dăţile ălelalte, dar dacă nu ştiţi prinde minte ce vă zic, eu ce sunt vinovat.

— Lasă că acuma prindem, hai că-ţi dăm trei căciuli cu galbeni pe chivără, dacă ne-o vinzi.

Moşul se scărpină în cap, şi rămase niţel pe gânduri.

— Ştiţi ce? a zis el pe urmă.

— Ce? întrebară fraţii.

— V-o vânz, da' uite cum.

— Spune, moşule.

— Să-mi daţi ale trei căciuli şi să facem şi-un zapis, cum că ce s-o întâmpla, pe la uşa mea să nu vă mai văz. Vă-nvoiţi?

— Ne-nvoim.

— Aduceţi mâinile-ncoa' dar.

Şi făcură zapisul, îl întăriră, luă moşul banii, ăi trei fraţi chivăra, şi plecară care încotro le-a fost drumul şi nici nu ţi s-au mai văzut, că măcar că-i înşelase moşul pe fraţii înşelători şi cu chivăra dar ei n-au mai zis nimic, că era zapis la mijloc şi le trimisese şi moşul răspuns pe urmă că de ce-şi bătuse joc de ei.

Iar eu sfârşii astă poveste care adevărată este, tocmai ca râmătura de oaie şi ca cornul de porc pe care le-a văzut un orb, după care a alergat un olog, le-a luat un ciung, şi un despuiat în sân le-a băgat.

Povestit de Leana Gheorghe Sandu, locuitoare pe la marginea Bucureştilor.

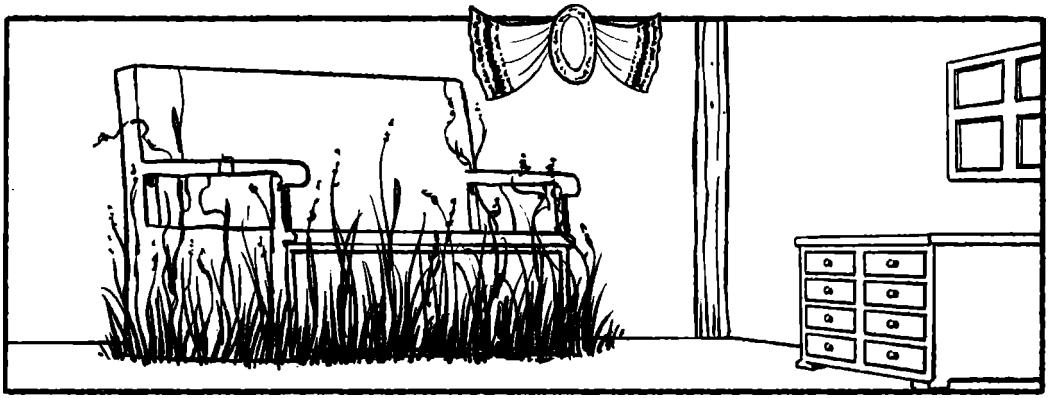

BABA NESĂŢIOASĂ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi fost nici nu s-ar povesti, şi ascultaţi că povestea de aci încolo s-o găti.

Au fost odată doi bătrâni: un unchiaş şi o babă, şi ăşti doi bătrâni erau săraci... ştii, lipiţi pământului, doar un biet bordei aveau şi ei rămas de la părinţi, unde să-şi odihnească trupul noaptea, de umblet după mâncare ori după niscai zdrenţe de pomană, că umblau toată ziulica amândoi, unul într-o parte şi unul într-alta.

Şi ce se mai rugau, săracii, la Dumnezeu să se mai îndure şi de ei să le dea ceva şi lor, un ajutor să nu moară de foame, că iacă de câtăva vreme abia îşi mai mişcau picioarele să umble după cerşit.

Într-o zi de duminecă, dând baba să mai mături praful de prin bordei, că se făcuse de un lat de palmă, iacă sub o laviţă de aveau în bordei, o iarbă micşoară şi cu frunza băţoasă.

I-a părut babei bine că era verdeaţă veselă şi a luat frumos tot praful dimprejur şi a udat-o frumos.

I-a spus şi moşului când a venit de unde s-o fi dus: el a zis că ce se bucură aşa de o iarbă, parcă cine ştie ce ar fi.

A trecut ziua şi a venit seara.

Seara, dacă s-au culcat moşul şi baba, iacă, a visat baba cum că iarba aia e norocul lor şi că ea o să crească repede, că o să crească într-o zi cât creşte alta într-o lună şi că curând o să se facă pom mare-mare de are să se înalţe până la cer, de vor putea să se urce pe el şi să ajungă la Dumnezeu să-i poată spune şi ei ce aveau pe suflet.

S-a deşteptat baba cu inima plină de bucurie, şi cum s-a deşteptat s-a dus iute la iarbă să o vază ce face.

Se mărise iarba, vere, bine de tot, se ridicase de două palme de la pământ şi era gata să ajungă cu vârful de laviţa sub care creştea.

După aia, s-a dus baba la unchiaş şi i-a spus ce visase.

Moşul iar a râs de ea că se ia după vise.

— Dar de ce nu crezi, uncheşel, că să facă Dumnezeu o minune cu noi, că noi, slavă Domnului, n-am omorât pe nimeni, n-am furat de la nimeni, niciun rău n-am făcut nimănui, ba am făcut bine cât am putut şi noi, când am avut... I s-o fi făcut milă lui Dumnezeu de noi că am trăit cu cinste atâţia mari de ani şi ştie Dumnezeu ce face... când şi când, nu lasă pe omul cu frica de el.

Moşul n-a mai zis nimic. Ştia el că aşa era, că fuseseră buni şi cu frica lui Dumnezeu amândoi, şi baba şi el, dar nu prea credea în minuni, că nu prea văzuse cu ochii, dar văzând credinţa a mare a babii a tăcut, a lăsat-o să se bucure cu amăgirea.

A doua zi, iarba crescuse încă o dată pe atâta.

A treia zi, ajunse cu vârful la laviţă.

— Unchiaş, să mutăm laviţa de aici să crească iarba, că nu mai are loc.

— Mut-o despre mine.

A mutat baba laviţa în partea ailaltă.

A doua zi, iarba crescu iar, a treia zi crescu şi mai mult, de peste vreo patru zile iaca ajunse cu vârful la o poliţă de era pironită sus mai sub tavan, de puneau pe ea fel de fel de lucruri.

Baba se duse la unchiaş.

— Unchiaş, uncheşel, ia să scoţi dumneata poliţa aia de sus şi s-o baţi în partea ailaltă, că a ajuns iarba la ea.

S-a îndărătnicit moşul, că unde mai poate el să urce să o scoată şi să o bată aiurea, că el e bătrân de-abia se poate mişca şi dacă o cădea... Degeaba, că se ţinu baba de el până mută poliţa.

Peste câteva zile iaca iarba ajunse tocmai sus în tavan.

Baba iar la moş:

— Unchiaş, uncheşel, ai să găurim casa sus, să poată iarba noastră ieşi şi creşte, că nu mai are loc în bordei.

Acum s-a supărat moşul rău.

— Dar bine, mătuşă, ai înnebunit acum la bătrâneţe de tot... Cum să găuresc eu casa, să ne plouă ori să ne ningă?... Atâta avem şi noi şi vrei să rămânem şi fără ea cu nebuniile tale, să ajungem să murim ca câinii afară în drum?...

Că: „unchiaş, te rog", că: „uncheşel, te mai rog", că: „uite că se întâmplă taman ca în vis şi te pomeneşti că e adevărat să ne putem urca până la Dumnezeu, să ne rugăm de el să ne mai uşureze pustia de viaţă"... s-a înduplecat moşul şi a spart sus de a ieşit iarba afară.

Dacă a ieşit afară, ce să vezi dumneata?... Se înălţa iute, iute, de se minuna şi moşul, şi se îngroşa de se făcuse ca un copac d-ăia groşii şi îi creşteau crăci dese şi puternice, de era ca şi o scară de se putea urca pe el în sus şi un copil mic.

N-a trecut mult şi i s-a pierdut vârful pomului în nori tot înălţându-se mereu către cer.

Într-o noapte iacă mai visează baba un vis: se făcea că venise un înger la ea şi îi spunea că a ajuns copacul până la cer şi o sfătuia să trimită pe unchiaş la Dumnezeu să ceară şi dânşii ceva, că i se făcuse lui Dumnezeu milă de ei, că fuseseră oameni de ispravă şi suferiseră atâta sărăcie, iar de cârtit nu cârtiseră niciunul împotriva lui.

S-a deşteptat baba şi, cum s-a deşteptat, a sărit jos din pat şi a dat de a deşteptat pe unchiaş şi i-a spus visul.

Moşul tot nu credea, măcar că văzuse minunea cu copacul cu ochii.

A pornit a se sui pe crăcile copacului, mai mult aşa ca să-i facă gustul babii. Dar văzu că se urca uşor, ca şi cum ar fi fost tânăr de douăzeci-treizeci de ani, şi atunci a crezut şi el şi a hotărât să se urce cât o fi.

Şi-a luat ziua bună de la babă, s-au învoit ce să ceară de la Dumnezeu, şi-a făcut cruce, ca românul, a ieşit din casă pe gaura din tavan, şi s-a tot dus încet-încet până la cer, că până la cer mergea copacul.

Ajungând la cer a dat de Dumnezeu, căruia i s-a închinat şi i-a căzut în genunchi mulţumindu-i că l-a învrednicit să-i poată vedea faţa.

Dumnezeu i-a zis să se ridice de jos şi l-a lăudat şi pe el şi pe mătuşă că au fost oameni buni şi îngăduitori şi lumea bine de la ei a văzut, dar rău ferit-a sfântul, şi l-a întrebat cu ce să-l dăruiască, ca să-i fie răsplată pentru faptele lor.

Moşul, după cum se învoise cu baba, a cerut la Dumnezeu să le dea niţică putere, că prea îmbătrâniseră de nu mai aveau deloc; să le dea câteva vitişoare să aibă cu ce se hrăni, bordeiul să li-l mai dreagă, că sufla vântul prin el ca la el acasă, şi să le mai dea şi lucruri de ale casei şi ce mai trebuie ca să ducă viaţă tihnită şi bună.

Dumnezeu a fost mulţumit cu cererea moşului, că nu cerea lucruri mari, şi i-a făgăduit că toate le va avea după pofta inimei.

I-a sărutat unchiaşul mâna şi a plecat să se coboare pe pământ, iar la putere se simţea ca şi un tânăr, măcar că părul şi barba îi erau albe ca zăpada a curată a cerului.

S-a coborât.

Dacă s-a coborât şi a ajuns acasă, ce să vezi dumneata?... Baba îmbrăcată frumos cu fustă bună, cu încălţăminte bună, cu legătură de cap bună, bordeiul spoit frumos, cu geamurile şterse, intra pe ele soarele de înveselea tot şi toate, de-ţi era dragă lumea. Colea un tron cu fel de fel de lucruri; pe vatră oale, crăcane, tingiri şi câte alea toate; în pat saltele, plăpumi şi perne de puf, d-alea moile... în sfârşit, bogăţie, că nu crez să fi fost altul să aibă mai multe lucruri prin casă în tot satul.

I-au venit moşului lacrimi în ochi şi a căzut în genunchi şi a zis babii de a îngenuncheat şi au mai mulţumit o dată lui Dumnezeu amândoi de atâtea bunătăţi.

După aia a ieşit prin curte.

Aci alta: pătule pline de bucate, un grajd cu cai în el, şopron cu car, cu plug, cu târlie pentru iarnă, staule pline de boi şi de oi; iar de o parte în curte o bivoliţă şi o vacă, amândouă fătate de curând, le sugeau malacul şi viţelul, iar porcii hondrăneau de colo până colo.

Şi copacul copac; nu pierise, tot acolo sta.

S-au bucurat ei, ăl unchiaş şi a babă, multă vreme de bunătatea lui Dumnezeu, până într-o zi ce-i veni babii:

— Ia ascultă, unchiaş, ia mai dă pe la Dumnezeu niţel şi îi mai cere să ne facă boieri şi pe noi, că prea ne suceşte şi ne învârteşte ciocoiu' ăla de stăpân al moşiei; ce e la Dumnezeu să mai ne facă una?... Cere-i niscai case mari, mai mari ca ale ciocoiului şi avuţie mai mare ca a lui, să nu mai avem de-a face cu el...

Moşul de colo:

— Lasă, fa babo, ce să-l mai supărăm, că o fi având el şi altele pe cap, las' că avem noi destul cât avem, că n-a avut atât neam de neamul nostru.

Baba că nu, că ea aşa vrea şi el să se ducă.

Moşul trăise bine cu ea totdeauna. S-a gândit: „Ce să mă cert cu ea tocmai acum?... Hai să mă duc."

Şi s-a dus, a căzut iar în genunchi înaintea lui Dumnezeu, l-a mulţumit de câte le dăruise şi ia spus că s-a rugat baba aşa şi aşa din pricina cutare şi cutare.

Dumnezeu nu s-a împotrivit defel.

l-a făgăduit.

Moşul a plecat pe copac în jos şi când a ajuns acasă a găsit în locul bordeiului un palat, nu altceva, armăsari la grajduri, argaţi în curte, ciobani cu turme mari, căieri cu herghelii de cai, de toate când e vorba, cum au boierii ăi mari, de rămase stăpânul moşiei ca un calic pe lângă ei.

Au trăit ei unchiaşul şi baba aşa bine iar multă vreme. Se îndedulciseră cu traiul bun amândoi de nu se mai putea. Câteodată stăteau de vorbă şi se minunau singuri de ce noroc dăduse pe capul lor şi adeseori se gândeau că păcat că o să moară când şi când şi n-or să se mai poată bucura de bogăţie şi de trai bun.

Într-o zi, baba:

— Ştii ce, unchiaş?

— Ce, babo?

— Mie mi-a trăsnit una prin cap.

— Ce ţi-a trăsnit?

— Multe făcu Dumnezeu pentru noi... N-o mai face una?

— Ce să mai facă, că doar nă-i fi vrând să te facă împărătească?

— Ba aia-i vorbă!... Să am necazuri cu toată lumea, nu mi-e bine aşa cocoană cum sunt?

— Apoi dar ce?

— Să-i cerem să se îndure să ne lase să trăim întruna, să nu mai murim.

Moşul a început a râde.

— Apoi tu vrei să ajungem eu Dumnezeu şi tu Dumnezeoaică, cum văz eu?

— De ce?

— De ce, de? Apoi cum să nu mai murim, că numai Dumnezeu nu moare, omul moare; trăieşte el unul mai puţin şi unul mai mult, dar de murit tot mor toţi la urma urmelor.

Baba să priceapă deloc.

Ea o ţinea una, azi aşa, mâine aşa, că să se ducă moşul şi pace, până s-a supărat moşul într-o zi şi i-a spus că să-l lase în pace că el nu e nebun, şi să tacă din gură, c-apoi vede pe dracu.

— Aşa? a zis baba, nu vrei? Apoi dar lasă că mă duc eu dacă e aşa, că nu i-am cerut nimic, să vedem nu-mi dă?

Şi nu s-a lăsat, vere, nebuna de babă, şi s-a îmbrăcat cu ce rochie avea şi ea mai bună şi după aia a pornit pe copac în sus.

A trecut ce a trecut, după ce a plecat, şi după ce o rugase moşul mult să se lase de aşa plan, şi numai a simţit moşul că i se taie inima odată aşa, ştii, ca atunci când e să ţi se întâmple ceva rău şi îţi simţi inima aşa odată plină de jale, şi n-a mai aşteptat mult şi numai se pomeneşte cu oameni mulţi din sat că intră în curte şi îi aduc mătuşa moartă înecată.

Pasămite, ce se întâmplase?... Se vede că Dumnezeu s-o fi supărat de ce cerea baba, că urcându-se ea pe copac în sus spre cer, când a ajuns la vântul turbat de urla şi vâjâia de nu mai ştia pe ce lume e, a luat-o vântul pe dedesubt, i-a umflat fusta de pe ea şi a trântit-o din copac taman într-o apă mare de trecea pe la marginea satului.

Acolo o găsiseră oamenii din sat şi cunoscând-o, fireşte, o aduseră acasă.

Moşul a văzut că asta era de la Dumnezeu, care nu îngăduie să năzuiască omul a-i schimba ce a făcut şi a orânduit El, şi-a adus aminte că nemulţumitului i se ia darul şi nu a cârtit deloc. S-a închinat, s-a rugat de iertare pentru sufletul babii, şi-a îngropat-o cu cinste jelind-o mult ca pe una cu care trăise atâta viaţă de lungă tot bine şi cu înţelegere, iar el a mai trăit cât i-o fi fost scris să trăiască şi a murit ca tot omul, cum a lăsat Dumnezeu.

Iar eu încălecai pe o lingură scurtă să lovesc peste nas pe ăl de n-ascultă.

Comunicat de d-ra A.O. care l-a auzit de la o femeie de la mahala din Bucureşti.

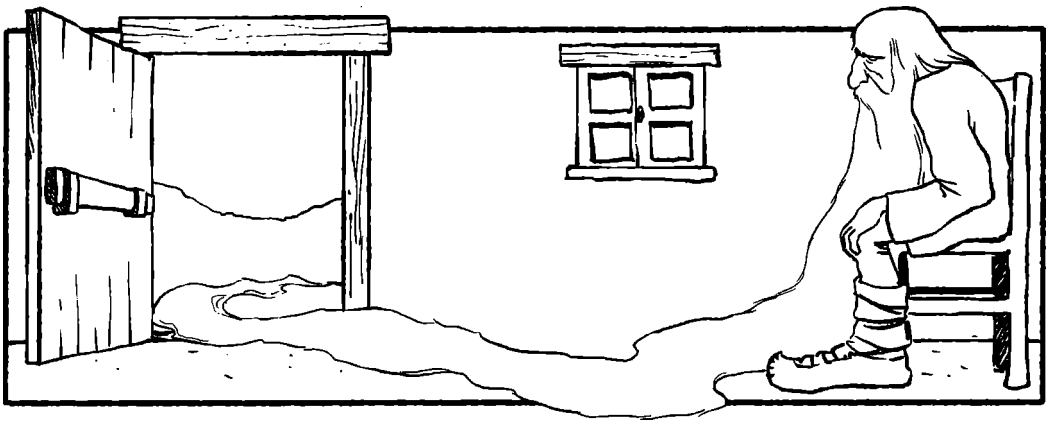

GĂINA NEAGRĂ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi nu s-ar povesti; a fost un om muncitor. Ăst om era însurat. Câtva o duse el mai binişor, nu e vorbă, dar de la o vreme se apucă nevasta să-i facă la copii şi îi făcu vro trei, şi de!... unde sunt cinci guri nu sunt două; de unde sta, care va să zică, omul de capul lui, a trebuit să se gândească să se bage slugă, că altfel n-o scotea la căpătâi.

S-a băgat la un boier.

Dacă s-a băgat la ăl boier, iacă a venit nevasta pe la el să-l vază, ca nevasta; boierului i s-a aprins inima după ea cum văzut-o, că era femeie frumoasă tare, şi dacă i s-a aprins inima după ea, s-a ţinut de capul omului să o bage şi pe ea slujnică.

Omul întâi n-a vrut, că lui îi era de copii: cine să-i îngrijească, să-i spele, să-i cureţe şi câte mai au copiii de făcut. Dar boierul i-a spus că-i plăteşte leafă bună nevestii, că să aibă să plătească şi el la vreo femeie, să le îngrijească de copii, şi să le mai rămâie un ban şi în pungă, că banul e bun la casa românului; dacă e de prisos mai pui deoparte pentru o boală, pentru vreo pacoste...

S-a mai gândit omul şi s-a învoit. Dacă s-a învoit, au muncit amândoi un an şi-au cheltuit deloc, deloc din simbrie, de s-au strâns banii la boier, şi au vrut să iasă

la capul anului. Dar boierul, când i-a cerut omul banii, a zis că el n-are de dat acum, că a băgat banii toţi în nişte cumpărături, şi să mai stea încă un an, că la capătul anului le dă cât o fi pe doi ani.

Ce să facă omul? A stat şi a mai slujit un an.

Când să ceară simbria iar, boierul în loc să-i dea ce i se cuvenea, l-a scos şi dator, că zicea că din pricina lui ar fi ars nişte paie, nişte alea, şi că trebuie să mai stea un an să se plătească de datorie.

Omul nefiind cârcotaş şi fiindu-i frică de judecăţi, a oftat şi a tăcut şi a mai slujit un an în credinţă, ca şi anii ăilalţi.

După ce s-a împlinit şi anul ăsta, boierul a mai vrut el să mai facă vreun şiretlic, dar n-a avut ce, că omul i-a spus curat:

— Nu mai stau, boierule, să mă tai, să mă omori, că mă duc să iau securea şi să plec după noroc să-l tai, fir-ar al dracului, că mult mi-a fost păcătos.

S-a dus omul acasă, a luat o jumătate de mămăligă, a băgat-o în traistă, a luat securea pe umăr şi a plecat.

A mers el mult şi a dat de o pustietate de pădure şi a umblat prin ea până a dat de o vale, iar după ce s-a scoborât în ea de a trecut-o şi a prins de a urcat dealul de dincolo, pe la jumătatea coastei aşa, iacă un bordei.

Intră el în bordei şi acolo găsi un moş bătrân cu o barbă albă lungă-lungă până dincolo de brâu. I-a dat bună ziua, moşul i-a răspuns şi l-a întrebat ce caută pe acolo. Omul i-a istorisit tot cum era. Seara, făcu moşul o mămăligă, veniră caprele sălbatice, le mulse, şi mâncară. După ce mâncară, moşul zise omului:

— Fătul meu, bine ai făcut de ai plecat după noroc, că el nu mai avea grijă de tine. Mâine de dimineaţă să pleci şi s-o iei la stânga prin pădure şi să scobori trei văi şi pe urmă să sui trei dealuri la dreapta, şi după ce te-i sui acolo sus o să vezi o câmpie şi în mijlocul câmpiei sunt nişte palate de sticlă. Să intri înăuntru, că o să dai de trei inşi: unul cu căciula pleoştită pe urechi, ăla e norocul ălor bogaţi de tot; altul cu zdrenţe pe el, ăla e norocul oamenilor ălor de au ce le trebuie; iar ăl de al treilea cu haine bune, cu căciulă nouă nouliţă şi cu un mărgăritar mare prins pe ea, ăla e norocul săracilor. Tu să te aşezi lângă el şi să nu zici nimic. Ce o face el trei zile cu ăilalţi, să faci şi tu. Peste trei zile o să te întrebe ce pofteşti. Tu să-i spui că vrei găina lui a neagră, că ăla e norocul tău. Dacă n-o vrea să ţi-o dea, na un bici să-l baţi cu el

până ţi-o da-o, şi după aia să vii cu ea la mine. De ţi-o da altceva: vite, bănet, avuţie, să nu iei, că el ţi le dă, el ţi le ia, auzit-ai?...

Se duce omul şi găseşte taman cum i-a spus moşul. Şi face tot ce vedea pe ăilalţi făcând, vreme de trei zile. A treia zi, iaca norocul lui vine la el supărat şi-l întreabă:

— Ce ai mai venit, măi, p-acilea, că-ţi purtam eu de grijă, veneam eu după tine o dată şi-odată.

— Ce să vii, mă Noroace, că tu m-ai uitat de tot. Muncesc trei ani şi-mi mănâncă stăpânul toţi banii de nu m-aleg cu nicio lăscaie, şi câte şi mai câte!... Aşa viaţă s-o dau dracului.

— Ei hai, să-ţi dau vreo trei pungi de galbeni, zise atunci Norocul.

— Ba mie să-mi dai găina ta a neagră, eu alta nu-ţi cer.

l-a spus Norocul că a murit găina, că-i dă în locul ei case, vite, avuţii mari; el, deloc, o ţinea una cu găina a neagră.

Norocul iar:

— Auzi minune, sărac topit şi să nu vrea averi şi cere o găină: va să zică tu tot sărac vrei să rămâi! Ce pricopseală o să-ţi aducă ţie găina?

Omul văzând că se codea Norocul să-i dea ce ceruse, începu a-l arde cu biciul de i-l dăduse moşul, că-l ţinea în mână, şi arde-l şi plesneşte-l până s-a hotărât Norocul de i-a zis să-l lase din bătaie, că i-o dă. Şi a scos-o de subt un butoi şi i-a dat-o.

Omul a luat-o şi s-a dus cu ea la moşul ăl bătrân, cum l-a fost învăţat. Moşul l-a sfătuit să se ducă acasă, să ascunză găina să nu i-o fure cineva, să-i dea mâncare bună, iar ouăle de le-o face să le ducă la oraş, să le vânză, şi să nu le vânză până nu s-o găsi careva să-i dea cinci sute de lei pe unul.

Omul plecă, se duse acasă cu găina, aci găsi pe nevastă-sa, căreia îi spuse ce fel i se întâmplase de când se despărţiseră, şi a doua zi de dimineaţă găsi în cuibul găinii un ou şi îl luă şi se duse cu el la târg să-l vânză. Aci iacă îi ieşi înainte taman boierul la care slujise el degeaba trei ani, şi prinse a-l întreba cum dă oul.

Omul îi răspunse.

— Iacă să-ţi dau o sută de lei.

— Ba să-mi dai cât se cuvine.

— Două sute îţi dau.

Şi din vorbă în vorbă ajunse boierul de-i puse în mână cinci sute de lei.

A doua zi iar veni omul cu oul de vânzare. Boierul îi dădu cinci sute de lei, până într-o zi, nevasta omului, care tot îndrăgostită era de boier, îi spuse şiretenia cu găina neagră a bărbatu-său. Boierul, cum a auzit, a şi vrut să vază găina, şi când nu era omul acasă s-a dus de a văzut-o.

Pasămite, pe creasta găinei era scris că cine îi va mânca pipota găseşte în toate dimineţele o pungă cu cinci sute de lei la cap; cine i-o mânca ficaţii ajunge împărat, iar cine i-o mânca inima ajunge năzdrăvan.

Neştiind carte nici femeia, ca şi bărbatu-său, lesne i-a fost boierului să o înduplece cu vorbe frumoase să o taie, dându-i un dar şi altă găină neagră la fel cu ea, ca să o pună în locul ei. Dacă a tăiat-o, a pus-o să fiarbă, că aşa îi zisese boierul, să fiarbă ca să o mănânce amândoi, şi după ce a fiert-o şi a tras oala de pe foc şi a tăiat găina de a pus-o într-un castron, iacă i-au venit copiii de la jocuri ori de unde or fi fost, şi ce s-a gândit, fiindu-le foame?... Să mănânce din măruntaiele găinei, că nu se bagă de seamă; şi a mâncat ăl mare pipota, ăl mijlociu ficatul şi ăl mic inima.

Cum au mâncat, ăl mic s-a făcut năzdrăvan şi a spus fraţilor lui că mă-sa are să se înţeleagă cu boierul să-i omoare pe câte trei, că lui îi e năcaz pe ei că au mâncat măruntaiele găinei, iar pe muma lor are s-o ademenească cu vorba că o să o ia de nevastă de va face aşa.

Şi aşa copiii au fugit toţi trei încotro au văzut cu ochii. Se duseră ei până înnoptă; când înnoptă traseră la un han de mâncară şi se culcară, iar dimineaţa băiatul ăl mijlociu, găsind punga de bani la cap, a plătit. Şi au plecat înainte până au dat de o împărăţie unde a fost strigând un pristav că e fata împăratului bolnavă şi e una la părinţi, şi ăl de va putea-o însănătoşi, mare avuţie va dobândi, şi pe fata împăratului de nevastă va lua-o, de va fi flăcău.

Năzdrăvanul a învăţat pe fratele lui ăl mai mare de s-a dus în pădure şi a adunat câteva frunze de smochin şi le-a frecat cu două pietre roşii până s-a făcut niţel praf; după aia a luat praful şi s-a dus de a afumat pe fata împăratului. Dacă a afumat-o a scăpat fata şi i-a dat-o împăratul de nevastă băiatului, şi au făcut nuntă împărătească de a ţinut nouă zile şi nouă nopţi, de s-au bucurat oamenii toţi.

După ce s-a făcut nunta au rămas şi fraţii împăratului la el acolo la palat, că, după făgăduiala lui socru-său, l-a şi făcut împărat cum s-a însurat, şi cu ei la un loc au făcut multe vitejii şi multe izbânzi au avut asupra vrăjmaşilor.

Şi a trecut vreme multă la mijloc.

Într-o zi, iacă vine năzdrăvanul şi spune împăratului că de când au fugit ei de acasă bietul tatăl lor se judecă întruna cu boierul şi cu nevastă-sa, că ăştia doi l-au învinovăţit că el a omorât pe copii de au pierit aşa de nu le-a mai putut da nimeni de urmă. Şi au fost sfârşit toate judecăţile, că boierul era şiret şi avea bani, şi acum ajunseseră de era să-i judece împăratul. Iar împărat era tocmai băiatul lui ăl mare, că vezi dumneata, una dintre ţările de le coprinsese de la vrăjmaş era chiar ţara unde se născuseră ei.

Năzdrăvanul l-a învăţat pe frate-său, împăratul, cum să facă, şi când au venit în faţa lui de i s-a plâns fiecare de ce îi era păsul, împăratul a poruncit să aducă un slujitor o săgeată, şi a zis întâi lui tată-său, că ăilalţi doi făcuseră plângere întâi, să sărute crucea şi să se jure pe ea că e nevinovat, iar după aia să arunce săgeata drept în sus.

Omul a făcut aşa şi săgeata a căzut drept pe lângă obrazul lui, dar nu l-a atins.

După aia a făcut tot aşa şi cu ăilalţi doi, dar Dumnezeu nu i-a lăsat, că au jurat pe nedrept şi au şi canonit pe bietul om cum a fost mai rău, şi când a venit săgeata de sus a venit d-a curmezişul, de i-a izbit pe amândoi în cap şi au murit. După aia a zis năzdrăvanul lui frate-său ăl mai mare ca să se dezbrace de hainele împărăteşti şi să-l cinstească pe tatăl lor cu ele, iar ei au rămas fiecare cu câte o împărăţie din alea câştigate de la vrăjmaşi. Au mai mulţumit lui Dumnezeu, de ce le-a fost dat – că Dumnezeu fusese moşul care-i dăduse omului găina a neagră – şi au trăit pe urmă bine şi multă vreme, şi or fi trăind şi azi de o fi vrând Dumnezeu.

Comunicat de Ion Georgescu, de fel din comuna Boţeşti, judeţul Dâmboviţa.

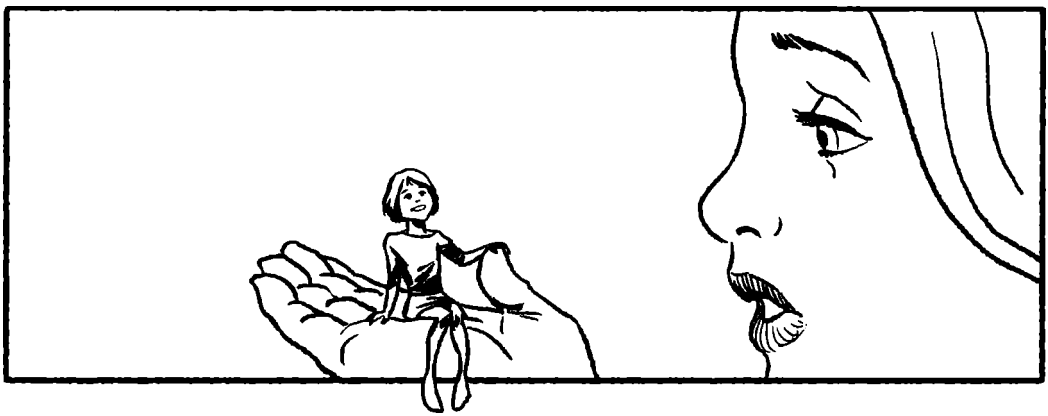

PRICHIDUŢĂ

A fost odată ca niciodată, că de n-ar fi fost nu s-ar povesti şi nici eu n-aş avea de unde şti; au fost doi oameni, un bărbat şi o nevastă, şi ăşti oameni n-aveau copii. Bărbatul nici nu se prea bătea pe ei aşa tare; el, mai ca bărbatul, se gândea c-abia o duceau ei singuri, dar să mai aibă şi belele pe cap; dar nevasta nu mai putea de dragul lor; toată vremea se uita la ai ălorlalte femei cu jind şi se ruga la Dumnezeu şi da acatiste la biserică, şi se ducea la toate babele şi la toate vrăjitoarele de peste şapte-opt sate departe, numai şi numai să o dăruiască şi pe ea Ăl de Sus cu ce-i era dorul să aibă.

Într-o zi, ducându-se ea iar la o mătuşă de care auzise că se încumeta să dea nişte buruieni pentru facere, bărbatu-său începu să strige la ea:

— la ascultă, nevastă, mai lasă ale nebunii la pustia-n-colo; vezi bine că d-abia avem cu ce ne agonisi d-ale mâncării şi nişte trenţe pe noi, şi tu cheltuieşti banii cu blestematele de vrăjitoare... Da-ţi-ar da Dumnezeu o spuză să ai, să vedem ce-i face?

— Ce să fac? Dacă o fi de la Dumnezeu, îi cresc ca o mamă, a răspuns nevasta.

Dar, vezi dumneata, cum o fi zis românul vorba, în fel de ceas, că a şi rămas femeia însărcinată.

Şi într-o seară, când i s-a făcut vremea, au apucat-o pe femeie durerile naşterii şi a născut, vere, nişte ăia ca oamenii făcuţi, dar mititei, mititei... numai cât gândacul, şi mulţi... de nu se mai putea; şi începură să ţipe, şi să plângă şi să olicăiască, ca copilul, vezi bine, de-şi dădea bietul român cu pumnii în cap, neştiind ce să zică şi încotro s-o apuce.

Ce să facă el cu aşa sumedenie de lighioane?... Şi mai ajungea şi de râsul satului, că ăia erau blestemul lui Dumnezeu, nu erau copii ca ai oamenilor ălorlalţi.

Se gândi el câtva şi se hotărî. Aţipind niţel lăhuza, se duse de aduse un ciur, îi luă cu mâinile pe toţi câţi erau, îi azvârli în ciur, şi se duse de-i lepădă la o răspântie de partea ailaltă a satului. Iar după ce-i lepădă, se întoarse acasă, aruncă ciurul pe nişte saci în tindă şi intră în casă.

Ce vaiete şi chilomane gândeşti c-au fost pe nevastă-sa, când s-a deşteptat şi s-a văzut fără copii?... Că de!... micşori, sluţi cum erau, dar erau copiii ei şi ea prinsese a-i iubi de cum i-i dăruise Dumnezeu. S-a rugat de bărbatu-său, a plâns ca să-i spuie ce a făcut cu ei, ca să se ducă să-i ia înapoi... Aş!... românul să se învoiască!, ce, mâncase lauri?... El abia scăpase de pacoste.

Veni vremea mâncării. Aduse omul de puse să mănânce în pat alături cu nevasta. După ce sfârşiră, mai rămăsese un codru de mămăligă şi o bucăţică de brânză.

Femeia zise oftând:

— Uite, vezi, bărbate, că săraci... săraci, dar tot rămâne de la masa noastră să mai guste un om... Căci n-avem şi noi un copilaş barim!...

— Ba aveţi, mamă, uite-mă aici, ţipă colo un glas piţigăiat în tindă, de rămaseră oamenii amândoi cu gurile căscate.

— Ia vezi, bărbate, ce e, zise nevasta trezindu-se întâi din uimire: glas fu, ori fu părere?

Se duse bărbatul şi găsi pe ciurul de-l aruncase dasupra sacilor, un copilaş din ăi de-i născuse nevasta.

Omul, ce e drept, nu mai putu de bucurie, când îl văzu, că se căia de ce făcuse, şi la urma urmei acum era numai unul. Îl luă în palmă, îl mângâie şi-l duse nevestei.

Bucurie ce a fost coprins-o pe femeie când l-a văzut, cică ar fi fost lucru de speriat: râdea şi plângea şi-l săruta şi-l dezmierda şi iar îl dezmierda şi iar îl săruta, zicându-i fel de fel de vorbe de mângâială.

Pasămite, cum făcuse el?... Când răsturnase românul ciurul la răspântie, el se agăţase cu mânuşiţele de marginea ciurului şi aşa-l dusese acasă, nevăzându-l cum era de mic.

După ce mai trecu niţel, ce să te pomeneşti dumneata că se întoarce colo către tată-său şi-i zice:

— Ia ascultă, tată, să-mi dai să mă duc cu plugul să ar, că de azi încolo eu ar.

— I-oi-te, mă, Prichiduţă! răspunse omul râzând să se prăpădească, şi Prichiduţă îi rămase numele, cum o să mâi tu boii, mă taică, aşa micşor cum eşti?

— Eu!... Aoleo!... Intru-n urechea lor şi-i duc unde vreau şi cum vreau.

— Ce spui, mă?

— Zău aşa, taică!

— Apoi dar hai să ţi-i dau în seamă.

Şi înjugă omul boii la plug, şi când isprăvi, Prichiduţă se repezi de se urcă d-a lungul piciorului dindărăt al unuia dintre boi, până ajunse la firele din coadă: acolo puse mâna în fire şi se urcă pe coadă şi porni pe spinarea lui până la ureche şi intră într-însa.

Şi unde umbla repede şi cu spor colo... Rămăsese românul cu ochii zgâiţi la dânsul.

El, din urechea boului:

— Cea Ghiorean, hăis Ghiolan!

Şi zicând şi lui tată-său: „Să ne vedem sănătoşi, taică!“, se depărtară boii încet târând plugul după ei.

La câmp, după ce ară bine toata ziua, seara dădu plugul după cobile* şi plecă să dea boii la păşunat. Acolo, se coborî din urechea boului, unde stătuse, şi se aşeză supt o frunză de tei să se întinză niţel. Nişte oameni, de ăi de dau cinstea pe ruşine, trecând şi văzând boii singuri, pe sub seară, dădură să se facă stăpâni pe ei, dar când să-i mâie încolo, Prichiduţă de sub foaia de tei strigă la ei cât îl lua gura:

— Te văz, te văz!

Hoţii s-au uitat repede în toate părţile, speriaţi că-i prinsese stăpânul boilor, dar nu văzură pe nimeni; se mai uitară, se mai suciră... nimeni. Dar tot învârtindu-se încoace şi încolo, trecu unul pe lângă frunza de tei, sub care era Prichiduţă, şi ha-ha, să-l calce, de i-a strigat băiatul:

---

* cobilă – suport alcătuit din două lemne împreunate, care serveşte la transportarea plugului pe drum.

— Ho, mă, că mă calci!

Atunci s-au uitat hoţii în jos şi au dat de el sub frunză şi s-au minunat de aşa naţie de român, iar după ce s-au minunat, au vrut să-l omoare ca să-i ia boii, dar Prichiduţă le-a zis:

— La ce să mă omorâţi, mă, şi să-mi luaţi boii, că e tata sărac; mai bine să ne facem tovarăşi şi să vedeţi ce bine ne-o merge.

— Ce tovărăşie cu tine, mă?...

— Ia să vedeţi voi. Haide astă-seară să mâncăm bine.

— De unde să mâncăm?

— Haideţi cu mine să vedeţi.

Şi i-a dus Prichiduţă la stâna satului, şi le-a zis să aştepte ascunşi în dosul stânei, iar el a intrat înăuntru şi s-a urcat în urechea unei oi şi a strigat de acolo:

— Sări, mă ciobane, că-ţi fur oaia!

Ciobanul a dat fuga afară, a căutat şi n-a găsit pe nimeni. A intrat iar în colibă. Prichiduţă iar a strigat:

— Sări, ciobane, că-ţi fur oaia!

Ciobanul iar a căutat şi n-a găsit pe nimeni.

Şi a treia oară supărându-se, a zis şi el:

— Da' fur-o şi du-te dracului!

Prichiduţă, dacă a auzit aşa, a mânat din ureche oaia şi a dat-o pe mâna hoţilor.

După aia a făcut tot aşa cu unul de făcea pâine în sat, s-a ascuns sub coaja unei pâini şi a strigat:

— Sări, mă, că-ţi fur pâinea!

Ăla a căutat, n-a dat cu ochii de nimeni şi şi-a văzut de treabă, că a gândit că i s-a părut. A doua oară iar aşa.

— Da' fur-o şi du-te dracului!

Şi Prichiduţă a pus umărul de a dat pâinea de-a rostogolul ce au luat-o hoţii.

Şi tot aşa a făcut şi c-un butoiaş de vin la cârciumarul din sat, l-a făcut pe om să iasă să caute de două ori pe ăl de striga: „Sări, mă, că-ţi fur butoiul!" Iar când a fost a treia oară a zis şi el supărat: „Da' fură-l şi du-te dracului!"

Hoţii nu mai puteau de bucurie că găsiseră aşa tovarăş minunat şi harnic.

Încet-încet le căpătă Prichiduţă încrederea toată, că-l aduseră şi la scorbura din pădure unde aveau bănetul şi bogăţiile toate ce le furaseră de când furau.

Dar Prichiduţă, după ce a aflat toate ale hoţilor, ce-a făcut? S-a vorbit cu tată-său şi într-o noapte s-a dus tată-său binişor în pădurea unde era scorbura hoţilor şi a legat un ciur de un copac, aproape de comoara lor.

Seara, când s-au strâns hoţii să mănânce, tatăl lui Prichiduţă, după învăţul lui, a fost venit în pădure cu o căruţă cu doi telegari d-ăia iuţi de-i luase cu împrumut de la un alt ţăran, şi a lăsat caii mai la o parte, iar când au prins hoţii a mânca, s-a dus şi a început a izbi ciurul de trunchiul copacului.

— Ce să fie asta, mă? s-au întrebat hoţii unii pe alţii.

Şi, fiindu-le frică, ca omului cu musca pe căciulă, au trimes pe Prichiduţă, că era mai isteţ şi mai dibaci, să vază ce e. Prichiduţă s-a dus, şi când a ajuns acolo a început să ţipe:

— Lăsaţi-mă, vere, că nu sunt eu hoţ, hoţii sunt colea, la scorbura unui copac, mănâncă.

Şi s-au speriat aşa de cumplit hoţii, încât au fugit prin bunget, care pe unde a nemerit. Iar Prichiduţă, cum i-a văzut răspândiţi – că el a venit iute de s-a ascuns să vază ce se întâmplă – cum a zis lui tată-său să vie repede cu căruţa să o încarce cu bănet, cu scule, cu ce o găsi care va să zică. După ce a încărcat-o, s-au urcat amândoi în căruţă şi mână, băiete! Au dat fuga acasă cu avuţie mare şi de-atunci a rămas tată-său bogat şi a trăit din belşug cu nevasta şi cu Prichiduţă, iar care nu crede să spună el alta mai încornorată.

Comunicat de d. N.D. care l-a auzit în comuna Islaz, lângă Brăila.

BASMUL CU MĂCIUCHIŢA

A fost odată,
Ca niciodată,
Pe când umblau sfinţii pe pământ
Şi babele-şi făceau de urât.
P-atunci puricele se potcovea cu nouăzeci şi nouă
De oca de fier la un picior,
Şi călcâiul rămânea tot gol.
Povestea-i poveste bună,
Să nu credeţi că-i minciună.

A fost, şi acum poate să fie, dar nu se ştie, a fost odată un tăietor de lemne, om sărac şi cinstit, care trăia la marginea unui orăşel şi avea bietul o droaie de copii. Muncea el din zi până în noapte, dar truda-i era deşartă, căci liota de copii stingeau tot.

Amărât, sărmanul creştin zise într-o zi nevestii:

— Nevastă, mălai n-avem, fă-mi o turtă de tărâţe şi pune-mi-o în traistă, căci mă duc în a lume, doar oi scăpa de pârdalnica asta de sărăcie.

Nevastă-sa îi făcu turta; el o luă şi, punându-şi-o în traistă, porni spre soare răsare.

Merse el ce merse, până ce ajunse la marginea unei păduri şi se opri la un izvor cu apă limpede; se întinse pe iarbă, să mai răsufle, că doar lungă-i fusese calea, şi i se făcuse bietului om o foame de nu mai vedea cu ochii.

Scoase din traistă turta şi se puse să mănânce.

Pe când mânca şi se gândea cam ce ar putea face să iasă la liman cu sărăcia, iată că zăreşte doi oameni, unul bătrân şi altul mai de mijloc, venind spre dânsul.

Erau Dumnezeu şi cu Sfântu Petre, căci pe atunci Dumnezeu umbla pe pământ ca să poată vedea cu ochii Lui nedreptăţile oamenilor.

Cum ajunseră lângă dânsul, îi deteră bună ziua şi el, sculându-se, le mulţumi.

Dumnezeu atunci zise:

— Măi, creştine, nu cumva ai de-ale mâncării, căci noi avurăm, dar le-am isprăvit; şi cum vezi, ziua-i abia la jumătate şi până în sat la noi mai e încă o bună cale.

Omul nostru nici se mai gândi, şi întinzându-le turta le zise:

— Ţineţi, oameni buni, eu unul m-am săturat; sărac sunt, da' din ce am dau şi eu.

Sfântu Petre se uită la Dumnezeu pe furiş, căci văzură ei dărnicia săracului, care da tot şi da cu dragă inimă.

Luând ei turta o împărţiră în două şi, pe când mâncau, Sfântu Petre zise creştinului:

— Dar încotro te duci, măi omule?

— Ia, mă duc şi eu pe unde-oi vedea cu ochii, că doar mi-a fost îndeajuns cu sărăcia; şi apoi ştii, când copiii-ţi plâng în vatră şi tu n-ai să le dai nicio îmbucătură, parcă ţi se pune junghiul la inimă. Am plecat, că poate oi da şi eu de vreun noroc.

Sfântu Petre se uită la Dumnezeu, şi când fu să plece îl trase deoparte şi-i zise:

— Doamne, dă ceva săracului, că-i cinstit şi milos.

— Bine, Petre, dar îi vedea că ăst om n-o să prea aibă parte de binele ce i-oi da.

Şi-apoi scoţând din sân o faţă de masă, o dete creştinului, zicându-i:

— Ţine asta de la noi, bag-o-n traistă, şi numai când vei ajunge acasă s-o scoţi şi să-i zici: întinde-te, masă.

Creştinul o vârî în traistă, dar urmându-şi calea înainte, gândul îl tot muncea că ce-o fi cu faţa de masă, şi cum mergea el, se opri sub un pom, o scoase din sân şi-i grăi: întinde-te, masă. Cât ai clipi din ochi, masa se întinse şi se umplu cu fel de fel de bucate şi vinuri, care mai de care mai bune.

De bucurie, tăietorul nu mai luă nimic din ele şi iute îi zise: strânge-te, masă, căci întâi să vă spun că la plecare Sfântu Petre îi spusese că de s-o întinde masa şi o vrea s-o strângă, numai să-i zică: strânge-te, masă, şi masa se strânge singură.

Apoi de văzu tăietorul ce noroc dete peste dânsul, numai ce se îndrumă spre casă, că doar de nevoie a scăpat.

Pe drum însă parcă-l pişcă necuratu' să s-abată pe la cârciuma cumătrului. La drept vorbind, nu-l prea avea cumătrul la inimă, căci de, cârciumar era, şi el ca negustor nu-i prea plăcea să-i calce fitecine în tindă. Dar de-l văzu vesel şi cu faţa luminată, mirosi că nu-i de-a bună cu tăietorul şi-i veni-n minte să-l întrebe, cum e obiceiul românului, ba de cumătră, ba de copii, ba cum o mai duce cu sărăcia, şi câte şi mai câte.

— Slavă Domnului, oi duce-o cum oi duce-o, dar de sărăcie, mulţumesc lui Dumnezeu c-am scăpat.

Cumătrul se uită la nevastă, şi unde începu să mi-l cinstească ba cu rachiu, ba cu vin, pân' ce românul prinse la limbă, şi cum i se făcu foame, numai scoase masa din traistă şi numai că-i zise: întinde-te, masă, şi masa se întinse de rămaseră cumetrii cu gura căscată.

După ce se ospătară şi mai băură din vinurile ale mai bune, şi cum se cam ameţise dânsul, cumătru-i puse gând rău, ca să-i fure masa.

— Ştii una, cumetre, îi zise cârciumarul, cum vezi, s-a înnoptat şi tocmai bine nu prea te ţii pe picioare, ar fi bine să rămâi să dormi la noi.

Tăietorul, dacă văzu atâta bunătate de inimă, rămase.

Strânse masa bine, o puse în traistă şi se culcă.

Cum văzură că a adormit, cumetrii se chibzuiră ce se chibzuiră, ca să-i fure masa fermecată. Căutară o masă la fel, şi când îi era somnul mai greu, trase traista de sub căpătâi, luă masa fermecată şi o puse pe cealaltă în locul ei.

A doua zi, nici nu se îngâna bine ziua cu noaptea şi tăietorul se sculă, luă traista şi, luându-şi rămas-bun, se îndrumă spre casă.

De bucurie, omul nostru nici că mai vedea pământul sub picioarele lui, aşa mergea de iute, când se gândea câtă bucurie or să aibă nevasta şi copiii când s-or vedea scăpaţi de sărăcie.

Ajungând el acasă, nu spuse nimic nevestii şi numai puse de se aşezară cu toţii roată, şi el scoase din traistă masa şi-i zise: întinde-te, masă; dar masa să se întindă, ba. Mai zise o dată, mai zise şi altă dată, dar degeaba, masa sta neclintită. Biata femeie crezu că bărbatu-său nu prea-i e de-a bună, că şi-a sărit din minte.

Deznădăjduit tăietorul, şi neştiind ce să crează, se hotărî din nou să-şi ia lumea în cap, că doar de astă dată o fi mai norocos.

Plecă el, zi de vară până-n seară, amărât în suflet, până ce ajunse într-o vâlcea, unde rămase să se odihnească.

Şi cum stete el pe gânduri, numai ce văzu venind spre dânsul iar ăi doi creştini, ce mânau de la spate o mieluşea.

Cum ajunseră în dreptul lui, îi deteră ziua bună şi întrebându-l cam ce caută pân partea locului, el le povesti din fir până în aţă toată întâmplarea.

Dumnezeu, milos cum e El, îi zise:

— Ia ascultă, măi creştine, ţine mieluşeaua asta, du-te cu ea acasă, dar până acolo vezi, fereşte-te să-i zici: scutură-te, mieluşea, şi de-i vrea să nu se mai scuture să-i zici: opreşte-te, mieluşea.

— Bine, oameni buni, aşa voi face.

Şi mulţumindu-le se îndrumă spre casă.

Abia nu se mai zăriră Dumnezeu şi Sfântu Petre, şi tăietorul îi şi zise: scutură-te, mieluşea. Mieluşeaua se scutură şi unde începură să curgă bani de rămase tăietorul înlemnit.

Văzând el şi minunea asta zise să se oprească, şi apoi, punând banii în chimir, îşi urmă calea înainte şi se gândea ce ciudă o să-i fie cumătrului şi cum o să-l pizmuiască, căci de, bună era masa, dar parcă mai buni sunt banii.

Văzându-l cumetrii că trece prin faţa cârciumii aşa voios cu mieluşeaua, li se părură lor că iar nu-i lucru curat la mijloc, căci doar ştiau ei bine că tocmai de-a binelea nu i-o fi fost lui când s-a văzut fără masă. Îl ospătară iar, îi deteră băuturică şi, văzând că nu se dezlipeşte de mieluşea, gândiră că trebuie să fie ceva cu dânsul, şi într-atât stărui de capul lui să lase mieluşeaua să pască cu oile lor, încât tăietorul le intră în voie.

Când fu să plece, el luă mieluşeaua şi le spuse toată minunea ei.

Cum ajunse la nevastă, scoase parale din chimir şi-i zise:

— Na, du-te şi cumpără ceva copiilor de-i îmbracă, adu şi ceva de-ale mâncării, că de acum încolo, slavă Domnului, am scăpat de sărăcie.

Pe biata nevastă n-o mai încăpea pământul de bucurie, alergă în târg, cumpără ceva îmbrăcăminte pentru copii, cumpără şi pentru ea, târgui de-ale mâncării şi, venind acasă, ospătară cu toţii, mulţumind lui Dumnezeu.

Tăietorul nostru, care-şi cam golise chimirul, şi-aduse aminte de mieluşea ce păştea prin grădină. O aduse în casă, scoase copiii afară şi rămânând singur cu nevasta zise: scutură-te, mieluşea. Oiţa se vede că cum o adusese în braţe se cam zdruncinase sau că cine ştie cum i s-o fi părut ei în casă, c-ar fi în staul, că scuturând din coadă, dete bietului tăietor altceva în loc de bănuţi. Tăietorul cam blojdi ochii văzând aşa dăruială, dar nu-şi pierdu cumpătul şi după ce mai aşteptă puţin, zise încă o dată: scutură-te, mieluşea. De astă dată mieluşeaua nu mai dete nimic; mai zise o dată, mai zise altă dată, dar degeaba, mieluşeaua începu a behăi.

Cum văzu sărmanul tăietor această nouă nenorocire, se puse pe gânduri.

Se gândi el ce se gândi, da' nu-şi putea da seama cum de se făcea că, de ajunsese acasă, şi masa şi mieluşeaua îşi pierduseră minunăţiile.

Îl bătu gândul să crează că nu cumva cumetrii i-or fi făcut vreo poznă? Dar răzgândindu-se, îşi zise că de bună seamă cei doi oameni şi-au râs de dânsul.

Necăjit, bietul tăietor puse de-i făcu iar o turtă şi plecă pe acelaşi drum.

Merse el ce merse, până ce ajunse iarăşi la marginea pădurii unde căpătase masa, cu gândul că de i-or mai ieşi în cale ăi doi creştini, le-o arăta el, să-şi facă râs de un om sărac ca dânsul. Dar nici nu trece vreme ca de când se opri el la pădure şi iacă pâş, pâş pe de departe treceau iar Dumnezeu şi Sfântu Petre. Cum îi văzu dânsul, numai că mi se repezi la ei cu gând să-şi scoată focul de batjocura ce-i făcuseră; dar nu ştiu cum că de-i ajunse, pe loc îi pieri toată inima.

Dumnezeu, pricepând gândul omului, se puse a-l întreba că de ce a venit iar prin partea locului. El le povesti toată întâmplarea şi apoi dacă Sfântu Petre îl întrebă de a făcut tot ce i-a zis, bietul tăietor nu se gândea că minte şi spuse curat c-a făcut aşa după cum îl sfătuise.

Dumnezeu, văzându-l că minte, scoase din traistă o măciuchiţă şi-i zise:

— Ia-o şi du-te acasă, dar pân' ce-i ajunge să nu îi grăieşti: sări, măciuchiţă; şi apoi, de-i voi să se oprească, zi-i numai: opreşte-te, tărtăcuţă.

Cum grăiră dânşii se şi făcură nevăzuţi.

Tăietorul mulţumit o luă spre casă, gândind că şi ăst dar o avea minunea celorlalte.

„Lasă, îşi zicea el, că doar prost nu mai sunt să-i zic să se oprească. De o avea darul mieluşelii, apoi o să tot sară, că de oprit n-oi mai opri-o."

Dar cum mergea dânsul, îi veni în gând că de ce ar mai aştepta să ajungă acasă şi n-ar pune-o să sară, pân' şi-o umple toată desaga cu galbeni. Scoase măciuchiţa, şi nici una, nici alta: sări, măciuchiţă. Şi unde-mi începu măciuchiţa să sară, şi unde mi ţi-l croia, nene, pe spinare de-i pârâiau oasele. O rupse el d-a fuga de credeai că fuge pământul sub el, dar măciuchiţa tot după el.

— Stai, măciuchiţă!

Măciuchiţa, jar.

— Opreşte-te, măciuchiţă!

Măciuchiţa, jar, nu-l slăbea deloc; până ce şi-aduse aminte de tărtăcuţă, şi cum îi zise: opreşte-te tărtăcuţă, măciuchiţa se opri şi căzu pe iarbă.

De-abia acum îşi aduse aminte că trebuia să nu se oprească decât acasă.

Acum înţelese de ce şi masa şi mieluşeaua îşi pierduseră darul.

Tot gândindu-se el, cum mergea spre casă, ajunse iar în dreptul cârciumii cumătrului. Cum îl văzură cumetrii săriră înaintea lui, îl chemară în casă, îl ospătară, îi deteră de băut, şi fiindcă vedeau că nu se dezlipeşte cu niciun chip de traistă, socotiră ei că vreo nouă minunăţie o fi dat peste el.

— Da' mai lasă, cumetre, traista aia la o parte, îi zise cumătra, că doar nu ţi-o lua-o nimenea de la noi.

— Aşa e, cumătră, răspunse tăietorul, dar vezi că am ceva într-însa, care de-oi zice: sări, măciuchiţă, minune cerească se face.

Cumetrii se şi înţeleseră din ochi şi, cum isprăviră de mâncat, ziseră tăietorului:

— Ia ascultă, cumetre, rămâi şi în astă noapte la noi, că, cum vezi, e târziu, şi apoi, ori de-i pleca azi ori de-i pleca mâine, nu-i tot aia?

Tăietorul rămase, se culcă, şi pe când îi era somnul mai dulce, numai că se pomeni ca o furtună pe uşă cu amândoi cumetrii, care zbierau cât îi lua gura, şi unde

începu a mi se ruga de cumătrul să-i scape de măciuchiţă, că i-o da îndărăt şi masa şi mieluşeaua.

Atunci pricepu tăietorul toată şiretenia cumetrilor şi zise: opreşte-te, tărtăcuţă. Cumetrii, de frica măciuchiţii îi aduseră îndărăt şi masa şi mieluşeaua, rugându-l să-i ierte.

Tăietorul nici nu mai aşteptă să se crape de ziuă şi o porni spre casă cu masa şi măciuchiţa în traistă, şi cu mieluşeaua în braţe.

A doua zi, unde-mi întinse o masă împărătească şi mi-ţi făcură un chef de ţinu trei zile şi trei nopţi, de părea că nu se mai sfârşeşte.

De atunci tăietorul nu mai duse grijă de sărăcie şi trăi multă vreme, şi o mai fi trăind şi astăzi, de n-o fi murit.

Iar eu încălecai pe-o şea
Şi vă spusei dumneavoastră aşa.

Auzit de la mama.

CUPRINS

Sur-vultur 5
Cerbul de aur 13
Împărăţia Arăpuşchii 20
Fratele Bucăţică 25
Zorilă Mireanu 32
Călugăraş 44
Norocul şi Nenorocul 51
Un mort a omorât doi şi doi au omorât doisprezece 56
Înşir-te mărgărite cu dalbe flori aurite 62
Fântâna Sticlişoarei 67
Împărăteasa înţeleaptă 73
Busuioc şi Musuioc 77
Fata popii a cu stem 88
Povestea norocului 94
Dan şi bivolii ăi albi 98
Împăratul peştilor 103

Irimia 109
Cocoşul moşului 118
Sfântul Arhanghel şi lemnarul 122
Ţiganul cu trei suflete 126
Şarpele moşului 132
Pici ramură din nuc 139
Săracul şi dracul 148
Finul lui Dumnezeu 152
Floarea de aur 159
Floarea şi Florea 163
Cei trei fraţi 168
Muma-pădurii 176
Chelbea năzdrăvanul 180
Trei fraţi vânători 188
Fata din sfeşnic 203
Vaca neagră 212
Ţapul babii 220
Baba nesăţioasă 228
Găina neagră 234
Prichiduţă 239
Basmul cu măciuchiţa 244

JURNALUL NATIONAL

Curtea veche

ISBN vol. I-X: 978-606-588-004-7
ISBN vol. II: 978-606-588-006-1